દેખી હૂઈ દુનિયા

જિલ્દ : 3

જોર્ડન, મૂતહ, બહરે મચ્યિત, મસ્જિદે અકસા, દજ્જાલકા મકતલઃ લુદ્દ, બુહૈરએ તબ્રિય્યહ, કાહિરહ, ઈસ્કંદરિયા, તૂરે સીના, બહરે કુલ્ઝુમ, જન્નતી નદીઃ નીલ, વાદીએ તીહ

ઔર દૂસરે મુતબર્રક મકામાતકી ઈમાન અફરોઝ વ માલૂમાત અફઝા કારગુઝારી

મુરત્તિબ

હઝરત મુફતી મહમૂદ બિન મવલાના સુલેમાન હાફિઝજી બારડોલી (દા.બ.)

જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા'લીમુદ્દીન ડાભેલ, સિમલક,ગુજરાત, હિન્દ

લિપ્યંતર

અહમદહુસેન ઉમર ગાઝી

નાશીર

નૂરાની મકાતિબ

www.nooranimakatib.com

✳ નામે કિતાબ :	દેખી હૂઈ દુનિયાઃ જિલ્દઃ ૩
✳ મુરત્તિબ :	હઝરત મુફતી મહમૂદ સાહબ બારડોલી દા.બ.
લિપ્યંતર :	અહમદહુસેન ઉમર ગાઝી
✳ નાશીર :	નૂરાની મકાતિબ www.nooranimakatib.com
✳ સફહાત :	૨૮૭
✳ ઈશાઅત :	ડિસેમ્બર / ૨૦૧૮

મિલનેકા પતા

મૌલાના યુસુફ સાહબ ભાના, મહમૂદ નગર – ડાભેલ :
મોબાઈલ નંબર : ૯૫૫૮૧૭૪૭૭૨
ઈદારએ સિદ્દીક – ડાભેલ , ગુજરાત
મો.નં ૯૯૦૪૮૮૬૧૮૮/ ૯૯૧૩૩૧૯૧૯૦
જામિઆ દારૂલ એહસાન, બારડોલી, સુરત, ગુજરાત
જામિઆ દારૂલ એહસાન, નવાપુર, નંદુબાર, મહારાષ્ટ્ર.

ફેહરિસ્ત

↓↓ હઝરત મરયમ (રદિ.)કા ગાઁવ (નાસિરહ) ↓↓

કોહે તૂર⇉

પેશ લફ્ઝ

الحمد لله الذی قال: فَسِيرُ فِی الاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْن

وقال: اَفَلَمْ يَسِيْرُوا فِى الْاَرْضِ فَتَكُوْنَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَّعْقِلُوْنَ بِهَااَوْاٰذَانٌ يَّسْمَعُوْنَ

بِهَا، فَاِنَّهَالَاتَعْمَى الْاَبْصَارُوَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوْبُ الَّتِىْ فِى الصُّدُوْرِ۔(الحج)

وقال: اَوَلَمْ يَسِيْرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ،

كَانُوْااَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَّاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوْهَآاَكْثَرَ مِمَّاعَمَرُوْهَا وَجَاءَتْهُمْ

رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ، فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْااَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ (الروم)

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِىْ بٰرَكْنَافِيْهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَّقَدَّرْنَا فِيْهَاالسَّيْرَ،

سِيْرُوْا فِيْهَا لَيَالِىَ وَاَيَّامًااٰمِنِيْنَ۔(سبا)

وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنْ قَالَ: اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِاُمَّتِىْ فِىْ بُكُوْرِهَا، وَكَانَ اِذَا

بَعَثَ سَرِيَّةً اَوْجَيْشًا بَعَثَهُمْ مِنْ اَوَّلِ النَّهَارِ (الخ)

(رواه ابو داؤد عن صخر بن وداعة رضى الله عنه)

وَقَالَ لَوْ اَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُوْنَ مِنَ الْوَاحِدَةِ مَا اَعْلَمُ، مَاسَارَرَاكِبٌ بِلَيْلٍ

وَحْدَهُ۔(رواه البخارى عن ابن عمرؓ)

وقال: الراكب شيطان، والراكبان شيطانان، والثلاثَةُ رَكْبٌ۔(رواه الترمذى

عن عمرو بن شعيب، عن ابيه، عن جدهؓ)

وعلى آله واصحابه الذين بذلوا جهودهم لنشر الدين القويم فى زوايا

العالم۔ اما بعد !

અલ્લાહ સુબ્હાનહૂ વ તઆલાકે બે–શુમાર એહસાનાત જો ઈસ ગુનેહગાર બંદે પર હૈં, જિસ એહસાનકા હક મેં કભી ભી અદા નહીં કર સકતા, ઉનમેં સે એક બહૂત બળા એહસાન યે હે કે અલ્લાહ તઆલાને મહઝ અપને ફઝલસે અપને દીનકી નિસ્બત પર દુન્યાકે બહૂત સારે મુલ્કોંમેં સફરકા મૌકા ઈનાયત ફરમાયા.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! એક લંબે અરસેસે આરઝૂ ઔર તમન્ના થી કે અરઝે મુકદ્દસ, ફલસ્તીન ઔર મુલ્કે શામકી ઝિયારત કરેં, અલ્લાહ તઆલાને અપને ફઝલો કરમસે ૨૦૧૫ ઈસ્વીમેં યે સઆદત અતા ફરમાઈ, રુફકાકી એક બળી જમાઅતકે સાથ યે પૂરા સફર હુવા, જોર્ડન, ફલસ્તીન, ઈસ્રાઈલ પેહલી મરતબા, ફિર વહાંસે તુર્કી દૂસરી મરતબા હાઝરી હૂઈ, રૂફકાકી જમાઅતકી ભારત વાપસી હૂઈ ઔર બંદા વહાંસે પનામા પહૂંચા, વહાં ભી સફરકી કારગુઝારીકે બયાનાત નવ (૯) દિન જારી રહે.

ફિર સફરસે વાપસી કે બાદ સૂરતકે હમારે મુખ્લિસ સાથી મુહતરમ ઈસ્માઈલભાઈ જાનૂ ઔર મુહતરમ અખ્તરભાઈ મેમનકે ઈસ્રાર પર સૂરતકે મશ્હૂર ચૂડગર મસ્જિદમેં કારગુઝારીકી મજલિસ હૂઈ, બહૂત બળી તા'દાદમેં લોગોંને શોક વ રગબતકે સાથ ઉસમેં શિરકત કી, બાદમેં પેહલેકી તરહ ઈશાઅત પર ભી અહબાબકા ઈસ્રાર હુવા ઔર કઈ અહબાબ બારબાર ઉસકા શદીદ તકાઝા કરતે રહે. લેકીન કદ્ જઅલલ્લાહુ લિકુલ્લિ શય્ઈન્ કદ્રા.

قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

તર્જમાઃ પક્કી બાત યે હે કે અલ્લાહ તઆલાને હર ચીઝકા એક અંદાઝા મુકર્રર કર રખા હે. (સુરએ તલાકઃ૩)

ઈસી દરમિયાન જનવરી ૨૦૧૬ ઈસ્વીમેં મિસ્રકા સફર હુવા, ઉસકી ભી કારગુઝારીકી મજલિસ હૂઈ, દોનોં કારગુઝારિયોંકો કલમબંદ કરના ઔર ઉસકો મુરત્તબ કરના એક બહૂત બળા કામ થા, ઔર ઈસ દૌરાન કુર્આન મજીદકા તર્જમા ઔર હવાશી કા કામ જારી હોનેકી વજહસે તાખીર દર તાખીર હોતી રહી, અબ અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! યે કામ અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલ ઔર મુખ્લિસીનકી દુઆઓં ઔર મેહનતોંકી બરકતસે પાયએ તકમીલ તક પહૂંચા, અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કબૂલ ફરમાવે, અપની રઝાકા ઝરીઅહ બનાવે.

કૌમો મિલ્લતકા દર્દ રખનેવાલે નવજવાન આલિમે દીન મુફતી ઈમરાન મેમન થરાદ (મ.ઝિ.) (ઉસ્તાઝે જામિઅહ ડાભેલ) ઔર દીગર મુખ્લીસીન, જિનકા આ'લા દરજેકા ઈખ્લાસ ઔર ઉનકા હુકમ મુઝે ઉનકે નામકી સરાહતસે માનેઅ બન રહા હે. કા ભરપૂર તઆવુન રહા, અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ, ઉનકો ઔર ઉનકી નસલોંકો અપને દીનકી મકબૂલ ખિદમાત કે લિયે કબૂલ ફરમાવે, ઔર દારૈનકી દૌલતસે માલામાલ ફરમાવે, ઉનકે વુજૂદકો મેરે દીની કામોંમેં તઆવુનકે સાથ અલ્લાહ તવીલ ફરમાવે. (આમીન)

અભી ડિસમ્બર ૨૦૧૭ ઈસ્વી કો મુશફિકી વ ઉસ્તાઝી વ મુર્શિદી હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપૂરી (દા.બ.) ઔર મુહતરમ કારી અ.હન્નાન સાહબ (ઝિ.મ.) કે સાથ ન્યુઝિલેન્ડકા દૂસરા ઔર ઓસ્ટ્રેલિયા, બાલી (ઈન્ડોનેશિયા) કે પેહલે સફરકી સઆદત હાસિલ હૂઈ, તો વહાં અહબાબ તકાઝા કરને લગે કે ઈન મમાલિક કે સફરકી તકરીરી વ તહરીરી કારગુઝારી કબ તક આએગી ?

ઈસ સફરકી ચંદ ઝલકિયાં ઈસ તીસરી જિલ્દ કે શુરૂમેં પેશ કરદી ગઈ હે, અલ્લાહ તઆલા તમામ મેઝબાનોંકો જઝાએ ખૈર અતા

ફરમાએ, ઔર ઈસ કારગુઝારીકી ઈશાઅતમેં જિનકા ભી હિસ્સા હે સબકો અલ્લાહ તઆલા કબૂલ ફરમાએ.

હમારે નૂરાની મકાતિબકે નાઝિમે મુકર્રમ (આયોજક) ઔર શોબએ નશરો ઈશાઅતકે સદર હઝરત અલ્હાજ મવલાના હાફિઝ યુસૂફ ઈબ્ને હાફિઝ સિદ્દીક ભાના સાહબકો અલ્લાહ તઆલા જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ, ઉનકી દિલચસ્પીસે ઈસકી ઈશાઅત હો રહી હે.

ફકત વસ્સલામ

અલ અબ્દ : મહમૂદ બારડોલી
જામિઅહ ઈસ્લામિય્યહ તા'લીમુદ્દીન ડાભેલ
ઈસ્લામી તારીખ : ૨૭ / ૨જબ ૧૪૩૯ હિજરી
અંગ્રેઝી તારીખ : ૧૫ / એપ્રીલ ૨૦૧૮ ઈસ્વી

મસ્જિદે અકસા

પેશે ખિદમત

ઈમામુલ્ ફન હઝરતુલ્ ઉસ્તાઝ કારી વ મુકરી અહમદુલ્લાહ સાહબ કાસમી ભાગલપૂરી (દા.બ.)

દરજએ અરબી દોમ (૨) સે લેકર દૌરએ હદીષ શરીફ તક હઝરતસે તજવીદો કિરાઅત પઢ્હનેકી સઆદત હાસિલ હૂઈ, દરજએ અરબી દૌમ હી સે હઝરતુલ ઉસ્તાઝને તજવીદકે ઘંટે મેં ઔર દીગર અવકાતમેં બંદેકો હદર સુનાને કા મૌકા ઈનાયત ફરમાયા, માશાઅલ્લાહ ! બહૂત હી મેહનત ઔર મેહનતકે સાથ તજવીદ ઔર કિરાઅતે સબઆ ભી પઢ્હાઈ, ઔર દૂસરી ભી બહૂત સારી ખુસૂસી બલકે અખસ્સુલ ખુસૂસ ઈનાયાત ઔર શફકતેં આજ તક બરાબર જારી વ સારી હૈં, હઝરતુલ ઉસ્તાઝકા તફસીલી તઝકિરા બંદેને અપને વાલિદે મરહૂમકી સવાનેહ "ફૈઝે સુલૈમાની" મેં સફા નંબર ૮૯ સે ૧૦૦ પર કિયા હે. વહાં તફસીલ મુલાહઝા ફરમા લેં.

અલ્લાહકે ફઝલો કરમસે વુજૂદમેં આનેવાલી ઈસ તીસરી જિલ્દકા ષવાબ હઝરતુલ્ ઉસ્તાઝકી ખિદમતમેં પેશ કરનેકી સઆદત હાસિલ કરતા હૂં, અલ્લાહ તઆલા આફીયતકે સાથ હઝરતુલ્ ઉસ્તાઝકે સાયેકો તાદેર કાઈમ ફરમાવે. (આમીન)

મુકદ્દમા

સફરકે દૌરાન પેશઆનેવાલે કુછ મુતફર્રિક વાકિઆત

સલામસે ઈસ્લામ

અભી ૨૦૧૭ ઈસ્વીમેં ઓસ્ટ્રેલિયા ઔર ન્યુઝિલેન્ડ કે સફરમેં સાથીયોંને એક અજીબ કિસ્સા સુનાયા કે હમારે એક મુસલમાનભાઈને કિસીકો મુસલમાન સમઝકર સલામ કિયા, હાલાંકે વો મુસલમાન નહીં થા.

સામાનેવાલેને પૂછા કે આપને મુઝે કયા કહા ?

ઉન્હોંને જવાબમેં સલામકા તર્જમા અંગ્રેઝીમેં સમઝાયા, ઉસ પર વો સામનેવાલા જો ઈસાઈ થા, ઈમાન લે આયા ઔર કહને લગા કે હમ લોગ હમારે મઝહબકે લોગોંસે જબ મિલતે હૈં તો હાવ (How) યા હેલો (Hello) વગૈરહ કહતે હૈં ઔર તુમ્હારે મઝહબમેં કિતની અચ્છી ચીઝ હે કે મુલાકાતકે વકત આપસમેં એક દૂસરેકો તીન દુઆએં દેતે હૈં (૧) સલામતી (૨) રહમત ઔર (૩) બરકત. ઔર આજ ઈન તીનોંકી બહૂત ઝરૂરત હે.

ઈસ વાકિએને ઉનકો ઈસ્લામી તા'લીમાતકે મુતાલએકી તરફ આમદા કિયા. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઔર વો મુસલમાન ભી હો ગયે.

કાંગારુ (Kangaroo)નામકા એક જાનવર

ઓસ્ટ્રેલિયામેં કાંગારુ (Kangaroo) નામકા એક જાનવર હે,

ઉસકે પેટકે બાહિરી હિસ્સેમેં અલ્લાહ તઆલાને કુદરતી તૌર પર એક થેલી રખી હે, વિલાદતકે બાદ ઉસકે બચ્ચે ઉસકે સાથ ખેલતે હૈં ઔર જબ માં કે દોળનેકા વકત આતા હે તો વો બચ્ચે ઉસ થેલીમેં છુપ જાતે હૈં ઔર માં ઉનકો લેકર ચલતી હે, યે ભી અલ્લાહ તઆલાકી અજીબો ગરીબ કુદરતકા કરિશ્મા હે.

ઓસ્ટ્રેલિયા ઔર બેરૂનકે દીગર મકામાત કે મેઝબાન

ઓસ્ટ્રેલિયાકે સફરમેં ડો. કાસિમ સાહબ માકડા હમારે મેઝબાન થે, બહૂત હી અલ્લાહવાલે, ખુદાતરસ આદમી હૈં, હમારે હઝરત ફકીહુલ ઉમ્મત મુફતી મહમૂદ હસન (રહ.) કે મુરીદ હૈં, હઝરત (રહ.) હી ને ઉનકા નિકાહ પળ્હાયા થા.

દીગર મકામાતકે અહબાબ હસ્બે ઝૈલ હૈં :

બ્રિસ્બન (Brisbane) :(૧) મવલાના ઈમ્તિયાઝ સાહબ ખૈરગાંવવાલે

(૨) કારી ફૈઝાન સાહબ (ફાઝિલ જામિઅહ ડાભેલ)

(૩) મોલ્વી અબૂબકર મોતાલા

(૪) મુહમ્મદભાઈ મંગેરા

(૫) મવલાના અઝીઝ સા.

મેલબોર્ન (Melbourne): (૧) મુફતી ઝિયાદ રાવત સાહબ (૨)ઈમરાનભાઈ બદાત, યે મેરે બહનોઈ મવલાના અ. સમદ જસાત સાહબકે દામાદ હોતે હે ઔર બળી બાત યે હે કે હવાઈ જહાઝ બનાને વાલી મશ્હૂર કંપની બોઈન્ગ(Boieng)મેં બળે ઊંચે ઓહદે પર હૈં.

પર્થ (Perth) : (૧) હાફિઝ ઝકરિયા સાહબ

(૨) તાશકંદ ફેમીલીકે અહબાબ

(૩) મુફતી શબ્બીર સાહબ (અફ્રિકાવાલે)

સિડની (Sydney):

(૧) અદનાનભાઈ સૂરત હકીમ ચીચીવાલે

(૨) મવલાના થાનવી સાહબ

અસલ ઓસ્ટ્રેલિયન આદીવાસી કૌમકે નબીયોં જૈસે અખ્લાક

બ્રિસ્બનમેં તીન દિન કયામ રહા, ડો. કાસિમ સાહબકે યહાં જુમ્આકે બાદ ખાનેમેં મવલાના યુસૂફ સાહબ પીર ભી તશ્રીફ લે આયે, ઉન્હોંને વહાંકે અસલ ઓસ્ટ્રેલિયન આદીવાસી કૌમકે મુતઅલ્લિક અજીબ બાતેં સુનાઈ કે યહાંકે અસલ આદીવાસી લોગોંકે અખ્લાક ઈતને અચ્છે ઔર ઉમ્દા હૈં કે હમેં યકીન હોતા હે કે કિસી નબીકી ઉમ્મત હોગી, યા'ની ઉનકે અખ્લાક બિલકુલ નબીયોં જૈસે હૈં; લેકીન યુરોપી ગોળે લોગ આએ ઔર ઉન્હોંને અપની હુકૂમત જમા દી ઔર યે અસલી લોગ દબ ગયે.

ઓસ્ટ્રેલિયાકે મુતઅલ્લિક મવલાના પીર સાહબ વગૈરહને બતલાયાઃ સબસે પેહલે યહાં અફઘાનિસ્તાનકે ઈલાકેકે મુસલમાનોંકો લાયા ગયા થા, યે મુલ્ક બહૂત બળા હે, આબાદી બહૂત કમ હે ઔર રેગિસ્તાની ઈલાકે હૈં તો રાસ્તા બનાનેકે લિયે અફઘાની પઠાનોંકો લાયા ગયા થા, વો ઊંટકે સાથ યહાં આયે થે, યહાં ઉનકી કબરેં ભી હૈં, ઉન્હોંને આકર યહાં ઈસ્લામ ફેલાયા.

શૈખુલ ઈસ્લામ હઝરત મદની (રહ.) કે એક શાગિર્દે ખાસ મવલાના બશીર દીવાન લાજપૂરી કી અજીબ મુજાહિદાના દીની મેહનત

ન્યુઝીલેન્ડમેં બાબૂભાઈ અકલેરાવાલે ઔર દૂસરે દોનોં સફરકે મેઝબાને ખાસકે બચ્ચોંકે નાના મવલાના બશીર સાહબ દીવાન લાજપૂરી શૈખુલ ઈસ્લામ મવલાના હુસૈન અહમદ મદની (રહ.) કે ખાસ શાગિર્દ હૈં. ઉન્હોંને બળી મશક્કત ઔર પાબંદીકે સાથ ફીજીમેં અજીબો ગરીબ દીની ખિદમાત અંજામ દી,તકરીબન પૈંતીસ(૩૫) સાલ તક વહાંકે જંગલકો આપને અપની દીની મેહનતોંસે આબાદ કિયા.

ઉનકી નમાઝકી પાબંદીકા હાલ યે હે કે પૈંતીસ (૩૫) સાલ તક કભી તકબીરે ઊલા ફૌત નહીં હૂઈ, અઝાનસે પેહલે મસ્જિદમેં આના ઔર મુસલ્લિયોંકે ચલે જાનેકે બાદ મસ્જિદસે જાના, લોગોંકો મસાઈલકી રહનૂમાઈ કરના, જબ લોગ મસાઈલકે સિલસિલેમેં ઉલઝતે તો કહતે કે અભી નમાઝકા વકત આએગા ઔર મવલાના અઝાનસે પેહલે મસ્જિદમેં તશ્રીફ લે આતે હૈં તો ઉનસે હમકો મસાઈલ સીખનેકો મિલેગેં, લોગ નમાઝ કા ઈન્તિઝાર કરતે હૈં.

આપકી બરકતસે પૂરે ફીજીમેં મકાતિબ કાઈમ હૂયે, તલબા દૂસરે મુલ્કોંકે દારૂલ ઉલૂમમેં પળ્હને ગયે, ફિર ફીજી હી મેં બળે બળે દારૂલ ઉલૂમ બન ગયે, ઉલમા તૈયાર હૂયે ઔર યહી ફિઝા ઉન્હોંને યહાં ન્યુઝીલેન્ડમેં આકર ભી કાઈમ ફરમાઈ. સન ઈસ્વી ૧૯૫૫ મેં આપ ફીજી તશ્રીફ લે ગયે થે. આપકે ઉર્દૂ બયાનાત ભી શાઈઅ હૂયે હૈં.

ઔર ન્યુઝીલેન્ડમેં હુસૈનભાઈ પારકર, અશરફભાઈ સુફી, કારી મુહમ્મદ પટેલ વગૈરહ હઝરાતને ભી બળી ખિદમત કી.

ઈસ દૂસરે સફરકે મૌકે પર કારી યુસૂફ સાહબ ભોલા (મ.ઝી.) હઝરત દામત બરકાતુહૂમકી સુહબતસે મુસ્તફિદ હોનેકે લિયે બા–કાયદા અમરીકાસે સફર કરકે ન્યુઝીલેન્ડ તશ્રીફ લાયે, ઉનકે લતાઈફ ઔર ઝરાઈફ સે સફરમેં ખૂબ લુત્ફ રહા.

હરે ભરે દરખ્તોં કે દરમિયાન ખોલતા હુવા પાની ઔર ધૂંવાં

સન ઈસ્વી ૨૦૦૭ કે ન્યુઝીલેન્ડકે પેહલે સફરકે મૌકે પર બાબૂભાઈ હમકો રોટર્વા(Rotorua) લે ગયે, યે ઈલાકા બહૂત અજીબો ગરીબ હે, જિસ તરહ અલ્લાહ તઆલાને અપની કુદરતસે જહન્નમકી આગકે સાથ દરખ્ત ઉગાયે હૈં ઈસી તરહ વહાં હરેભરે દરખ્ત ભી હૈં, બીચ બીચમેં ગરમ ગરમ ખોલતા હુવા પાની હે જિસમેં સે પાની ખોલનેકી ડરાવની આવાઝેં ભી નિકલતી હૈં, ઔર ધુંવાં ભી ખૂબ નિકલતા હે, ગોયા યે દુન્યામેં જહન્નમકા એક નમૂના હે, જબ કુર્આનમેં યે આયત નાઝિલ હૂઈ કે જહન્નમમેં ઝક્કુમકા એક દરખ્ત હોગા.

اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّوۡمِ، طَعَامُ الۡاَثِيۡمِ، كَالۡمُهۡلِ يَغۡلِىۡ فِىۡ الۡبُطُوۡنِ، كَغَلۡىِ الۡحَمِيۡمِ ۔

તર્જમા: યકીની બાત હે કે ઝક્કુમકા દરખ્ત (બળે) ગુનેહગાર(યા'ની કાફિર) કા ખાના હોગા,(વો ઝક્કુમ) સિયાહ તેલકી તલછટ જૈસા હોગા, વો (લોગોં કે) પેટોંમેં ખોલતે હૂયે પાનીકી તરહ જોશ મારેગા.(સૂરએ દુખાન :૪૩ – ૪૬)

તો મક્કાકે મુશ્રિકીનને ઈન્કાર કર દિયા થા કે આગમેં કૈસે દરખ્ત ઉગ સકતા હે ? લેકીન અલ્લાહ તઆલાને દુન્યામેં હી ઉસકા એક નમૂના દિખા દિયા.

પેંગ્વિન (Penguin) એક અજીબો ગરીબ કિસ્મકા પરિન્દા

સન ૨૦૦૭ ઈસ્વીકે ન્યુઝીલેન્ડકે સફરકે મૌકે પર હમારે બારડોલીકે એક દામાદ મુહતરમ યુનૂસ ભાઈ ભીકુ સાહબ હમારે હઝરત મુફ્તી અહમદ સાહબ ઔર મુઝે પેંગ્વિન દિખાને લે ગયે.

પેંગ્વિન એક અજીબો ગરીબ બળા પુરસુકૂન કિસ્મકા પરિન્દા હે, ઉસકો દેખકર અંદાઝા હોતા હે જૈસે કે કોઈ બળે મવલાના શેરવાની પહન કર સામને હો, ઉસકા ખૂશનુમા મંઝર હોતા હે, વો પેંગ્વિન પરિન્દે ચિડયાં ઘરમેં પાલ કર રખે હૂયે હોતે હૈં, ઉનકે હર એક કે ગલેમેં નંબર હોતે હૈં, રોઝાના હર એકકો તીન તીન મછલિયાં ખિલાઈ જાતી હે, અજીબ નિઝામ હે, જબ ઉનકા નિગરાન મછલી લેકર આતા હે તો પરિન્દા અપની તરતીબકે મુતાબિક નંબરવાર સામને આતા હે, જબ ઉસકો તીન લુકમે દે દિયે જાતે હૈં તો વો વાપસ ચલા જાતા હે, કાશ ! ઐસી તરતીબ ઔર કનાઅત હમ ઈન્સાનોંમેં ભી આ જાવે !!!

સમંદરકી સતહ પર શીશેકી હોટલ

ન્યુઝીલેન્ડકે પેહલે સફરકે મૌકે પર મુહતરમા "હફસા બહન બોડી" કે શોહર હમકો એક હોટલ લે ગયે, જો સમંદરકી સતહ કે બરાબર ઔર ઉસસે નીચે પૂરી શીશેકી બની હૂઈ થી, વહાં બેઠકર ચાય – નાશ્તા કરતે હૂયે સમંદરકી ચીઝોંકો દેખને કા અજીબ લુત્ફ આતા હે, પાની હોટલ કી ચહાર દીવારીકે સાથ લગા હુવા રહતા હે.

જહાં સબસે પેહલે સૂરજ તુલૂઅ હોતા હે

ન્યુઝીલેન્ડમેં વેલિંગ્ટન (Wellington) કે આગે "ઈનોર

કારગલ'' નામકી એક જગા હે, કહતે હૈં કે દુન્યામેં કા'બતુલ્લાહસે સબસે દૂર મસ્જિદ વહાં તા'મીર કી ગઈ હે, ઔર ફીજીમેં ટેવિની (Teveini) એક જઝીરા હે, ઈનોર કારગલ ઔર ટેવિની ઈન દોનોંકે મુતઅલ્લિક યે બાત કહી જાતી હે કે રોઝાના સૂરજ સબસે પેહલે ઉન્હીં દો જગ્હોં પર તુલૂઅ હોતા હે ઔર ઈનોર કાલગલ કે આગે જાકર સાઉથ પોલકા બોર્ડ આતા હે, યા'ની અબ યહાંસે દુન્યા ખતમ.

કુછ લોગ ફીજી ઔર ન્યુઝીલેન્ડકે ઈન ઈલાકોંમેં જમાઅતમેં જાતે હૈં, વો વહાં જાનેકો અપની સઆદત સમઝતે હૈં ઔર જાકર દુઆ કરતે હૈં ''અય અલ્લાહ! દુન્યાકી મશ્રિક જાનિબમેં તેરે દીનકી ઈશાઅતકે લિયે સફર કરતે કરતે દુન્યાકે આખરી મશ્રિકી કિનારે તક પહૂંચ ગયે અબ ઉસકે આગે કોઈ ઝમીન નહીં હે, અગર હોતી તો વહાં ભી દીનકી ઈશાઅતકે લિયે જાતે,ઐસે જઝબાતકે લોગ ભી યહાં આતે હૈં.

પનામામેં દો સમંદરોંકે સંગમકા કાબિલે દીદ નઝારા

પનામામેં દો સમંદરઃ એટલાન્ટિક મહાસાગર (Atlantic Ocean) ઔર પેસિફિક મહાસાગર (Pacific Ocean) કો જોડનેકા જો નિઝામ હે વો અલ્લાહને ઈન્સાનકો અકલકી જો નેઅમત દી હે ઉસકી અજીબો ગરીબ તાકતકા એક કરિશ્મા હે, એક સમંદર ઊંચા, દૂસરા નીચા દોનોં કો બરાબર કરનેકા જો નિઝામ હે વો અજીબો ગરીબ ઔર દેખનેકે કાબિલ હે.

મેરે મુખ્લિસ મેઝબાન હાજી ઝુબૈર સામરોદવાલે ઔર હાજી ઈબ્રાહીમ નવાપુરવાલોંને બહૂત અચ્છી તરહ વહાં કી સૈર કરવાઈ.

દો જહાંઝોંકે દરમિયાન એક મુલ્કકી હાઝરી ઔર બાજમાઅત નમાઝકી સઆદત

ઑસ્ટ્રેલિયાસે વાપસીમેં પર્થસે એક જહાઝકે ઝરીઅહ ઈન્ડોનેશિયાકે જઝીરા "બાલી" પહૂંચે, યે હિન્દ મહાસાગરમેં વાકેઅ એક નિહાયત ખૂબસૂરત જઝીરા (ટાપુ) હે, જહાં લોગ કષરતસે સૈરો તફરીહ કે લિયે આતે હૈં.

ફજરકી નમાઝ પર્થમેં અદા કી ઔર વહાંસે બાલી પહૂંચે, ઈમીગ્રેશન ઔર વીઝાકી કારવાઈ અલ્લાહકે ફઝલસે બહૂત હી આસાનીસે ચંદ મિનટોંમે મુકમ્મલ હો ગઈ ! ઉસકે બાદ એક કારકે ઝરીયે એરપોર્ટ સે ચંદ કિ.મી. કે ફાસલે પર એક મસ્જિદ ગયે, વહાં જાકર ફારિગ હૂયે, મુખ્તસર આરામ કિયા.

મસ્જિદકે અઝાનકે માઈકમેં ઝોર ઝોરસે કુર્આને કરીમકી કિરાઅત જારી થી; તાકે રાસ્તેસે ગુઝરનેવાલે ભી સુન સકેં.

થોળી દેરમેં અઝાન હૂઈ ઔર હમને જમાઅતકે સાથ નમાઝ અદા કી, ફિર વહાંસે એરપોર્ટ પહૂંચે, એરપોર્ટ પર અસરકી નમાઝ ઔર ખાનેસે ફારિગ હૂયે ઔર વહાંસે એર એશિયા (Air Asia) કા હવાઈ જહાઝ મલેશિયા હોતે હૂયે બમ્બઈકે લિયે થા, ઉસ જહાઝને હમારે મુલ્કમેં મુસાફિરોંકો લેકર ચલનેવાલા બળા ઑટોરિક્ષા (છકડા) કા એહસાસ કરવાયા.

હઝરત (મ.ઝી.) ફરમાને લગે યે ભી ઈસ તરહકા શાયદ પેહલા મૌકા થા કે દો જહાઝકે દરમિયાન (Transit) કિસી મુલ્કકી મસ્જિદમેં જાકર બાજમાઅત નમાઝ અદા કી.

બાર્બેડોસમેં એક અજીબો ગરીબ ગાર

બાર્બેડોસમેં એક અજીબો ગરીબ ગાર હે, હાફિઝ એજાઝ સાહબ

કારિયા ઔર હાજી મુહમ્મદ અલીભાઈ ભાના કે ઈસ્રાર પર પેહલે સફરકે મૌકે પર વહાં જાના હુવા, ઈસ ગારમેં બા–કાયદા છોટી છોટી ગાળિયાં ચલતી હૈં, ઉસમેં સફેદ બરફકી શકલમેં એક અજીબો ગરીબ કુદરતી માદ્દહ ભી જમતા હે, યે અલ્લાહકી કુદરત હે.

કેહતે હૈં કે હેરિસન (Harrison) નામકા કોઈ શખ્સ થા ઉસકી ભેંસ ગુમ હો ગઈ થી, વો ઉસકો ઢૂંઢનેકે લિયે નિકલા થા ઔર ગાર મિલી, તબસે ઉસકા નામ હેરિસન કેવ (હેરિસન ગુફા) બન ગયા.

સમંદરકે અંદર અજીબો ગરીબ મખ્લૂકાત

બાર્બેડોસકે સફરમેં સબમરીન (Submarine) કે અંદર બેઠનેકા ભી ઈત્તિફાક હુવા, પાનીકે કાફી અંદર તકરીબન ૧૨૦ મીટરકી ગેહરાઈ તક વો સબમરીનમેં બિઠાકર લે જાતે હૈં.

ઉસમેં બેઠનેકે બાદ પતા ચલતા હે કે સમંદરકે અંદર કૈસી અજીબો ગરીબ અલ્લાહ તઆલાકી મખ્લૂકાત હૈં. કિસમ કિસમકી મછલિયાં, કિસમ કિસમકે જાનવર, કિસમ કિસમકે પથ્થર ઔર સમંદરકી તેહકી ઝમીન, યે અજીબ અલ્લાહકી કુદરતકે નમૂને હૈં.

નશાઆવર ચીઝોંકી ખતરનાક આદત

બહૂતસે મુલ્કોંમેં મંશિયાત (drags) પર બળી પાબંદી હે, અલબત્તા ગૈરકાનૂની તૌર પર ઉસકા ખૂબ રિવાજ હે, હાં ! અગર કિસી બીમારી યા કિસી ઝરૂરત કે મૌકે પર ડોકટર ખાસ મિકદારમેં ઉસકો તજવીઝ કરે તો ઈતની મિકદારકી કાનૂનન ઈજાઝત હોતી હે.

એક મુસ્લિમ ડૉકટર સાહબકે પાસ દો મુસ્લિમ બચ્ચે ડ્રગ્સકી ઈજાઝતકા કાગઝ લિખવાનેકે લિયે આયે લેકીન ડૉકટર સાહબને ઉનકો લિખકર નહીં દિયા. કયૂંકે વાકઈ ઉન બચ્ચોંકો ઝરૂરત ભી નહીં થી, ડૉકટર સાહબને ઉનકી ખૈરખ્વાહી મેં નહીં લિખા, બાત પૂરી હો ગઈ,

કુછ દિનોંકે બાદ ડૉકટર સાહબકી ગાડી કે ટાયર (Tire) કટ ગયે, ડૉકટર સાહબ બહૂત હૈરાન હૂયે કે કિસને મેરી ગાડીકે ટાયર કાટ દિયે, ફિર ઉન્હોંને ઉસકો ઠીક કરવા દિયે.

કુછ દિનોંકે બાદ ફિર ઉનકી ગાડીકે ટાયર કાટ દિયે ગયે, ડૉકટર સાહબ બહૂત હૈરાન હૂયે કે યે કયા શરારત હો રહી હે ? મેં તો હર એક કે સાથ ખિદમતકા બર્તાવ કરતા હૂં, કિસીકો મેરી તરફસે તકલીફ નહીં પહૂંચતી હે !

તહકીક કરનેકે બાદ (C.C.TV) કેમેરા વગૈરહ કે ઝરીયે ઉનકો પતા ચલા કે વહી દો બચ્ચે, જિનકો ડ્રગ્સકા કાગઝ લિખનેકો મના કર દિયા થા. વો યે હરકત કર રહે હૈં.

અંદાઝા લગાવો કે ડ્રગ્સકા માહોલ કિતના ખતરનાક હે જિસકી વજહસે ડૉકટર સાહબકો નુકસાન ઉઠાના પડા !

યે નશેવાલી ચીઝોંકી આદત ઈતની ખતરનાક હોતી હે કે ઈન્સાન અપની આદત પૂરી કરનેકે લિયે કુછ ભી કર સકતા હે ; ઈસ લિયે દુઆ, દવા ઔર તદબીરકે ઝરીએ ઉસસે બચને બચાનેકા એહતિમામ કરના ચાહિયે.

ઈસ્લામી લિબાસકા ઉમ્દા અષરઃપેહલા વાકિઅહ

મેલબોર્ન (Melbourne) કે એરપોર્ટ પર થે, કુછ ગૈરમુસ્લિમ ઈસાઈ લળકિયોંને હઝરત અકદસ મુફતી સાહબ (મ.ઝી.), કારી અબ્દુલ હન્નાન સાહબ, મવલાના ઈમ્તિયાઝ સાહબ ખૈરગામી ઔર બંદા મહમૂદ વગૈરહ કો દેખા, હમારે ઈસ્લામી મુકમ્મલ લિબાસ દેખે, જનાબ અહમદભાઈ મંગેરા ઓકલેન્ડ (Auckland) વાલે, વો તો અમામાકે સાથ થે.

વો ઈસાઈ લળકિયાં જો બહૂત અજીબો ગરીબ લિબાસ પેહને

હૂઈ થીં, હમારે કપળે દેખકર કહને લગીં : ''આપ લોગ બહૂત હી સ્માર્ટ (Smart) ઔર બહૂત હી અચ્છે નઝર આ રહે હો, ઔર બહૂત હી મુતઅષ્ષિર હોકર બારબાર ઈસ્લામી લિબાસકી તા'રીફ કરને લગીં.

યે તો ઉન્હોંને હમારે ઝાહિરી લિબાસકો દેખકર કહા,અગર વો હમારે હકીકતે ઈસ્લામકો દેખતે તો પતા નહીં કિતની મુતઅષ્ષિર હોતી !

દૂસરા વાકિઅહ

બંદેકે સાથ ઈસસે પેહલે ઈસ તરહકા એક વાકિઅહ પેશ આયા, જબ ૧૯૯૯ ઈસ્વી ખત્મ હોકર ૨૦૦૦ ઈસ્વી શુરૂ હો રહા થા, ઉસ રમઝાનમેં પેહલી મરતબા પનામાકા સફર હો રહા થા, ઈદકે દિન હાફિઝ રશીદ સાહબ (કાલાકાછાવાલે), હમારે બારડોલીકે ભાઈ ઈસ્માઈલ પટેલ વગૈરહ કે સાથ નહર વગૈરહ કી તરફ તફરીહકે લિયે જાના હુવા.

ઝોહરકી નમાઝ પળ્હનેકે લિયે હમ લોગ એક જગા રૂકે, ઔર એક ગાર્ડનમેં બા–જમાઅત નમાઝ પળ્હી, વહાં બહૂત સારી ઈસાઈ લળકિયાં જમા હોકર અપને મોબાઈલમેં હમારી નમાઝકે ફોટૂ લેને લગીં. ફિર હમ જબ પનામા કેનાલ પર પહૂંચે તો ઈસાઈ લળકિયોંને આકર બા–કાયદા પનામાકી ઝુબાનમેં દરખ્વાસ્ત કી, હાફિઝ રશીદ સાહબને હમકો સુનાયાકે વો યૂં કહ રહી હૈં કે આપકા યે ઈસ્લામી લિબાસ હમકો બહૂત અચ્છા લગ રહા હે, હમ લોગ ચાહતે હૈં કે હમ આપકે સાથ એક ફોટૂ (Selfie) લેવેં.

હમને ઉનકો મઅઝિરત કર દી ઔર ઈસ્લામકી તા'લીમાતસે ઉનકો વાકિફ કરાયા. ઉસસે અંદાઝા લગાવો કે હમારે ઈસ્લામી લિબાસકા કિતના ઉમ્દા અષર હોતા હે !!!

હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ ખાનપુરી (દા.બ.) કા ચેહરા દેખકર એક એર હોસ્ટેસકે ઈમાન લાનેકા અજીબ વાકિઅહ

જિસ સાલ ફકીહુલ્ ઉમ્મત હઝરત મુફતી મહમૂદ હસન ગંગોહી (રહ.) કા રમઝાન દારૂલ ઉલૂમ ઝકરિયા સાઉથ અફ્રિકામેં હુવા તો હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ (દા.બ.) ભી આખરી દસ દિનકે લિયે તશ્રીફ લાયે થે, (ઉસ વકત મરોલી રેલવે સ્ટેશન તક ફલાઈંગ રાની ટ્રેન પર અલવિદાકે લિયે જાનેકી સઆદત બંદા મહમૂદકો હાસિલ હૂઈ થી) રમઝાનકે બાદ હઝરતકા ચાર મુલ્કોંકા સફર હુવા :

(૧) ઝિમ્બાબ્વે (Zimbabwe)
(૨) મલાવી (Malawi)
(૩) ઝામ્બિયા (Zambia)
(૪) બોત્સવાના (Botswana)

ઈસ સફરમેં મેરી ખૂશનસીબી થી કે મેં ભી હઝરતકે સાથ સાથ રહા, ઝિમ્બાબ્વે, મલાવી, ઝામ્બિયા, ઔર જોહાનિસ્બર્ગસે હોકર હમ બોટ્સવાના ગયે.

ઈસ સફરમેં એર બોત્સવાના સે હમારા ચાર (૪) બજે સફર થા, બોત્સવાના કે શહર ગેબોરોન (Gaborone) કે લિયે જબ સવાર હૂયે તો ઈસ ફલાઈટમેં મેરી ઔર હઝરતકી સીટ સબસે અખીરમેં થી, હઝરત અપના કોઈ વકત ઝાઈઅ નહીં કરતે થે, મા'મૂલકે મુતાબિક આપને કુર્આનકા મુસ્હફ નિકાલ કર તિલાવત શુરૂ કર દી.

જબ એરહોસ્ટેસ (Air Hostess) ખાના લેકર આઈ તો હઝરતકો દેખકર ઉસને મુઝસે પુછા કે હઝરતને અપને ચેહરે પર કૌનસા ક્રિમ લગાયા હે જિસસે હઝરતકા ચેહરા બહૂત ચમકતા હુવા

મા'લૂમ હોતા હે ?

મૈંને કુછ જવાબ નહીં દિયા.

ઉસને ફિર આકર દૂસરી મરતબા મુઝકો પૂછા ઔર મૈંને કોઈ જવાબ નહીં દિયા.

ગેબોરોન ઉતરનેસે પેહલે પેહલે હઝરતને મુઝસે પૂછા : વો કયા કેહ રહી થી ? મૈંને કહા : વો પૂછ રહી થી કે આપ ચેહરે પર કૌનસા ક્રિમ ઈસ્તિઅમાલ કર રહે હૈં જિસસે આપકા ચેહરા ચમકતા હુવા હે ?

હઝરતને મુઝસે કહા કે ઉસકો કહો કે યે ઈમાનકા નૂર હે, વો જબ કલિમા પળ્હેગી, ઈમાન લાયેગી તો અલ્લાહ ઉસકો ભી વૈસા હી નૂર મરહમત ફરમાએંગે.

મૈંને ઉસકો યહી જવાબ દિયા. ઉસને ઉતરનેસે પેહલે મેરા પતા ભી લે લિયા, ઔર અપના તઆરૂફ કરવાયા કે ગબોરોનમેં રહતી હે, ઐર બોત્સવાના કે લિયે કામ કરતી હે.

હમ ગેબોરોન પહૂંચે, ફિર વહાં કે પ્રોગ્રામસે ફારિગ હોકર જોહાનિસ્બર્ગ પહૂંચે, ઉસકે બાદ ઉસને મુઝસે રાબ્તા રખા ઔર હમને એક દૂસરેસે દીની ઉમૂરમેં ખત્તો કિતાબત શુરૂઅ કી ઔર ચાર (૪) મહીનેકે બાદ ઉસને કલિમા પળ્હા ઔર ઈસ્લામ લે આઈ, ઉસકા નામ જમીલા રખા ઔર વો હમેશા મુઝે કહતી થી કે

"હઝરત જૈસા ચેહરા મૈંને કભી ભી નહીં દેખા, ઉસકે બાદ ઉસકી શાદી ભી હૂઈ, અબ વો ઈમાનકે સાથ રહતી હે."

યે હઝરતકી કરામત ઔર હઝરતકા ઈખ્લાસ હે.

નોટઃ ઈસ કિસ્સેકે રાવી મુફતી યાકૂબ મન્નતી સા. અફ્રિકા વાલે હે.

હમારે હઝરતકે મુતઅલ્લિક ઈમામુલ્ ફન કારી સુલૈમાન સા. કે અજીબ કલિમાત

કઈ સાલ પેહલે હઝરત (દા.બ.) કે સાથ દેહલીમેં વાકેઅ મદ્રસા તજવીદુલ કુર્આનમેં હાઝરીકી સઆદત હાસિલ હૂઈ, બેરૂની મુલ્કકે દૂસરે અકાબિર ભી થે, હઝરત કારી સુલૈમાન સાહબને એક શાનદાર ઈસ્તિકબાલિયા જલ્સા કિયા, જિસમેં બચ્ચોંકા કુર્આન સુનાયા ઔર હઝરત કે નૂરાની ચેહરે ઔર નૂરાની અખ્લાકસે બહૂત હી મુતઅષ્ષિર હૂયે, ઔર જલ્સેમેં અલલ્ એલાન ઈસકા તઝકિરા કિયા ઔર એક શઅર હઝરતકે મુતઅલ્લિક પેશ કિયા :

મર્દે હક્કાની કી પેશાની કા નૂર   કહાં છુપ સકતા હે પેશે ઝીશુઉર

બંદેકો બુખારી શરીફકા એક વાકિઅહ યાદ આ ગયા જિસમેં હિજરતકે બાદ જબ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ (રદિ.) ને હઝરત નબીએ કરીમ (સલ.) કે ચેહરએ અન્વરકી સબસે પેહલી મરતબા ઝિયારત કી તો ઉનકે તઅષ્ષુરાત યે થે :

اِنه ليس بوجه كذاب

તર્જમાઃ યે કિસી જુઠેકા ચેહરા નહીં હો સકતા હે.

અલ્લાહ તઆલા હમારે અકાબિરકે ઝિલ્લે બા–બરકતકો તાદેર સિહતો આફીયતકે સાથ હમ પર બાકી ફરમાએ. આમીન

હવાઈ જહાઝમેં મિલનેવાલે ખાનેકે મુતઅલ્લિક એક બેહતરીન મશ્વરહ

હમારે બહૂત સારે ભાઈ જબ હવાઈ જહાઝમેં સફર કરતે હૈં તો ખાના લેતે નહીં હૈં યા લેનેકે બાદ મા'મૂલી ખાકર વાપસ કર દેતે હૈં,

ઉસમેં ખાના ઝાઈઅ હોનેકા બળા ખતરા રહતા હે, મુનાસિબ યે હે કે જો ખાના વેજીટેબલ યા હલાલ ખાના હો યા મશરૂબાત હો વો લે લિયા જાયે ઔર ખૂદકો ઝરૂરત ન હો તો થેલીમેં સાથ લે લેવેં, ઈન્શાઅલ્લાહ ! વો કિસી દૂસરેકો કામ આવેગા.

બંદેકા ઈસ પર મામૂલ રહા હે કે આમ તૌર પર મેં હવાઈ જહાઝસે ખાના લે લેતા હૂં ઔર જહાં જાના હો વહાં મેં કિસી કો હદિયા કર દેતા હૂં, ચૂંકે ઉસકી કીમત હમ ટિકટમેં અદા કર હી દેતે હૈં ઈસ લિયે ઉસકે લે જાનેમેં હમારે લિયે કોઈ બુરી બાત નહીં હે.

હવાઈ જહાઝમેં મિલનેવાલે ખાનેકી કદરદાનીકા એક વાકિઅહ

એક મરતબા મેં બોત્સવાના જા રહા થા, બમ્બઈસે બોત્સવાના તક એક જગા દરમિયાનમેં જહાઝ બદલના થા. ઈસ સફરમેં મેરે મુશ્ફિક વ મુહસિન હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપૂરી (દા.બ.) કુછ પેહલે તશરીફ લે ગયે થે.

હઝરત મલાવીસે બોત્સવાના તશરીફ લાનેવાલે થે ઔર બંદા બમ્બઈસે બોત્સવાના પહૂંચ રહા થા. મેંને મામૂલકે મુતાબિક હવાઈ જહાઝ કા ખાના લે લિયે, જબ મેં એરપોર્ટ પર ઉતરા તો વહાં મવલાના સલીમ સાહબકે મદરસેકી ગાળી મુઝે લેને આઈ થી ઔર કુછ મકામી આફ્રીકન હબશી તલબા ભી ઈસ્તિકબાલ કે લિયે થે, ઉનકો મેંને ખાના પેશ કર દિયા, ઉન્હોંને બહૂત શોક ઔર રગબત સે ખાયા, ઐસા લગ રહા થા કે મદરસેમેં ખાના તૈયાર હો ઉસસે પેહલે મુઝે એરપોર્ટ પર લેને આ ચુકે હોંગે ઔર ઉનકો કાફી ભૂક લગી થી, એક એક લુકમા ઉન્હોંને પૂરી કદરદાનીકે સાથ ખાયા.

દૂસરા વાકિઅહ

ઈસી તરહકા એક વાકિઅહ ઈસ તરહ પેશ આયા કે ડર્બનસે જોહાનિસ્બર્ગ હઝરત અકદસ મુફ્તી અહમદ સાહબ (મ.ઝી.), મુફ્તી યાકૂબ મન્નતી, મુફ્તી ફારૂક સાહબ મન્નતી કે સાથમેં સફર હો રહા થા, હમ લોગ ડર્બનસે ખાના ખાકર ચલે થે, હવાઈ જહાઝમેં ખાનેકા કોઈ તકાઝા નહીં થા.

હવાઈ જહાઝમેં સબકો બર્ગર (Burger) દિયે ગયે, મૈંને તમામ સાથીયોંસે બર્ગર જમા કર લિયે, હમ તકરીબન આઠ સાથી થે, જબ હમ જોહાનિસ્બર્ગ એરપોર્ટ પર ઉતરે તો વહાં એરપોર્ટ કે બાહિર કુછ ફકીર કિસ્મકે બીચારે ભૂકે થે, ઉનકો વો બર્ગર દે દિયે તો ઉન્હોંને બહૂત શોક સે કુબૂલ કિયા ઔર ખાના ખાયા ઔર બહૂત દુઆએં દી.

તીસરા વાકિઅહ

એક મરતબા મોઝાંબિક (Mozambique) કી રાજધાની મપૂટો (Maputo) સે ટેટ (Tet) જા રહા થા, મલાવી કે અહબાબ ગાળી કે ઝરીયે મુઝે ટેટ સે મલાવી લે જાનેવાલે થે, રમઝાનકા મહીના થા, હવાઈ જહાઝમેં જો નાશ્તા મિલા વો ઔર પ્લાસ્ટિક કી પ્લેટેં, ચમચિયાં વો ભી મૈંને સાથ લે લીં, ફિર હમ લોગ ટેટ એરપોર્ટસે મલાવી લિલોંગવે જાનેકે લિયે નિકલે તો રાસ્તેમેં કુછ ગરીબ આબાદિયોંસે ગુઝર હુવા.

દરમિયાનમેં નમાઝકે લિયે રૂકે, એક જગહ ઉસ્તાઝ બચ્ચોંકો પળ્હા રહે થે, જો કુછ ખાના ઔર હવાઈ જહાઝકા સામાન લિયા હુવા થા વો ઉનકો હદિયા દે દિયા, ઉન્હોંને બહૂત ખૂશી ખૂશી કુબૂલ કિયા.

ઈન ગરીબોંકે લિયે યે નેઅમત ભી બહૂત બળી હુવા કરતી હે, ઈસી લિયે હવાઈ જહાઝસે મિલનેવાલી ઈન ચીઝોંકો લેકર હમ સદકા કર સકતે હૈં.

નોટઃ સ્ટીલ ઔર શીશેકે બરતન, ઓઢનેકી સાલ ઔર કમ્બલ જો સિર્ફ ઈસ્તિઅમાલ કે લિયે દી જાતી હે વો જહાઝ હી મેં છોડ દેં, વો સાથમેં ન લે જાવેં.

સફરકે મુતઅલ્લિક ચંદ ઝરૂરી હિદાયાત

અપને સફરનામેકી પેહલી જિલ્દમેં સફરકે મુતઅલ્લિક બહૂત સારી હિદાયાત લિખ ચુકા હૂં ; ફિર ભી ચંદ હિદાયાત ઈસ તીસરી જિલ્દમેં લિખ રહા હૂં, ચૂંકે તજરબાત સે ઈન્સાન બહૂત કુછ હાસિલ કરતા હે, સફર દર સફર જારી હે ઔર નયે તજરબાત સે નઈ નઈ બાતેં સામને આતી રહતી હેંઃ

(૧) જબ કિસી મંઝિલ પર પહૂંચતે હેં ઔર વહાં જહાઝસે નિકલ કર હમ અપના સામાન લેતે હેં તો જલ્દ બાઝીમેં અપના બેગ ચેક નહીં કરતે, હાલાંકે ઉસ વકત બેગકો અચ્છી તરહ ચેક કર લેના ચાહિયે, બહૂતસી મરતબા યે હોતા હે કે હમારા બેગ તો અચ્છા થા લેકીન અબ જહાં પહૂંચે તો બેગ ફટા હુવા હે તો હમ ઉસી વકત હવાઈ જહાઝ કંપનીસે કાનૂની કારવાઈ કર સકતે હેં, ઉસકી તરફ ખુસૂસી ધ્યાન દેં.

બેહતર યે હે કે જહાંસે રવાના હોં ઉસ વકત જબ જહાઝવાલોંકો સામાન જમા કરાતે હેં તબ મોબાઈલ મેં હમારે બેગ કી તસ્વીર લે લેં, સામાન ન પહૂંચે યા ગુમ હો જાયે તો તલાશ કરનેમેં ઉસસે બળી સહૂલત રહતી હે.

(૨) પેહલે નેટ પર ચેક કરકે બોર્ડિંગ કાર્ડ (Bording card) લે લેં, ઔર હવાઈ જહાઝમેં દાહની તરફકી જગહ લેં તાકે ઈસ્તિન્જા કે લિયે આને જાનેમેં સહૂલત રહે, ઈસી તરહ ઐસી જગહ સીટ પસંદ કરેં કે ખિળકી સે હમ સૂરજકા તુલૂઅ ઔર ગુરૂબ દેખ સકેં, તાકે હમારે લિયે નમાઝ પળ્હનેમેં સહૂલત રહે.

(૩) હવાઈ જહાઝકે સફરમેં જબ ટિકટ બનવાએં તો ઉસી વકત મા'ઝૂરોંકે લિયે વ્હીલ ચેઈર ઔર હમારા સબ્ઝીવાલા ખાના યા ફ્રુટ વગૈરહ કો સરાહતન (સ્પષ્ટ) લિખવા દેના ચાહિયે.

(૪) એક સહૂલત યે હોતી હે કે હમારે સાથ અગર કોઈ વ્હીલ ચેઈરવાલા સાથી હો તો ઉસકી વજહસે હવાઈ લાઈનકી કંપનીકો દરખ્વાસ્ત કરેંગે તો વો સીટ આગેકી તરફ દેતે હૈં, ઈસસે ભી બળા ફાયદા હોતા હે.

હમારે હઝરત મુફ્તી અહમદ સાહબ (દા.બ.) અભી ઝુઅફ (કમઝોરી) કી વજહસે જહાઝકે સફરમેં વ્હીલ ચેઈરમેં ચલતે હૈં, એરપોર્ટમેં ખૂબ લંબેલંબે ફાસલે હોતે હૈં, આપકી બરકતસે હમેં જિસ તરહ દુન્યામેં ઔર બહૂત સારે ફાયદે હાસિલ હોતે હૈં ઈસી તરહ હવાઈ જહાઝમેં ભી હમેં આગે સીટ મિલ જાતી હે ઔર દૂસરી બહૂત સારી કાનૂની કારવાઈયાં ભી આસાનીસે હો જાતી હૈં, અલ્લાહ તઆલા ઈસ સોહબતકી બરકત સે આખિરત મેં ભી ખૂબ ફાયદા અતા ફરમાવે.

(૫) જો લોગ હવાઈ જહાઝમેં કષરતસે સફર કરતે હૈં વો કાર્ડ ભી બનવા લેવેં. હવાઈ જહાઝ કંપનીયોંકે આપસમેં ગ્રુપ હોતે હૈં જૈસે કે સ્ટાર એરલાઈન્સ વગૈરહ, જબ હમ સફર કરેં તો ઈસ ટિકટ સે સફર કે મીલ કી મિકદાર દર્જ (Miles) કરવા દેં, જિસકી વજહ સે બા'ઝ મરતબા કુછ ખાસ મિકદારમેં માઈલેજ હો જાને પર ટિકટ મુફત ભી મિલ જાતા હે, ઔર બા'ઝ મરતબા સામાન ભી ઝયાદા લે જાનેકી ઈજાઝત મિલતી હે, ઔર ભી બહૂતસે ફાયદે હોતે હૈં, ઉસસે ભી ફાયદા ઉઠાના ચાહિયે.

(૬) જબ એક સફરમેં દો તીન હવાઈ જહાઝ બદલને હોં તો એક હી

કંપનીકે એક હી ટિકટ સે એક હી પી.એન.આર. (PNR) નંબર સે તમામ ટિકટ બનવાએં.

ઉસકા ફાયદા યે હોતા હે કે વો હવાઈ જહાઝ કંપની કાનૂની તૌર પર મંઝિલે મકસૂદ તક લે જાનેકી ઝિમ્મેદાર હો જાતી હે, મષલન બમ્બઈ સે કેનેડા જા રહે હૈં, બમ્બઈ સે દુબઈ, દુબઈ સે પેરીસ,પેરીસ સે ટોરેન્ટો, તો એક હી પી એન આર કી ટિકટ લેના ચાહિયે, અગર ખુદા નખ્વાસ્તા કોઈ હવાઈ જહાઝ તાખીર સે હો ગયા ઔર આગે વાલા હવાઈ જહાઝ છૂટ ગયા તો ઉસી હવાઈ જહાઝ કંપનીકી ઝિમ્મે હે કે વો દૂસરા માકૂલ ઈન્તિઝામ કરકે પહૂંચાયે.

(૭) મુલ્ક વ બેરૂની મુલ્ક કે સફરમેં અગર હમારા ખાને વગૈરહ કા કોઈ પરહેઝ હે તો મેઝબાનકો ખબર દે દેની ચાહિયે, કયૂંકે વો લોગ મેહમાનોંકે લિયે બહૂત મેહનત સે ઉમ્દા ચીઝેં બનવાતે હૈં ઔર બા'ઝ મરતબા હમારા ઈસી ચીઝકા પરહેઝ હોતા હે, ઈસ લિયે ઉસકી તરફ ભી ખાસ તવજ્જુહ દેની ચાહિયે.

મિસ્રકે સફરકી કારગુઝારી

મિસ્રકે રૂફકાએ સફરકે નામ

(૧)	મુફતી મહમૂદ બારડોલી
(૨)	મવલાના નાસિર શૈખ સાહબ, નવસારી
(૩)	મવલાના સાદિક ગુલામ અલી લહર માંણેકપુરી
(૪)	હાજી અબ્દુસ્સમદ ઘોંસલા, કડોડ
(૫)	હાજી ઐયૂબ વ્હોરા ખંભાતી, કછોલવી (રહ.)
(૬)	સિરાજુદ્દીન બિન મર્હૂમ હાજી શૌકત કુરૈશી, દમણ
(૭)	આસિફ મેમણ, દમણ
(૮)	હાજી બિલાલ કારિયા, બારડોલી
(૯)	હાજી શાહિદ ભિમલા, બારડોલી
(૧૦)	રફીકભાઈ લુણત

الْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهٗ وَنَسْتَعِيْنُهٗ وَنَسْتَغْفِرُهٗ وَنُؤْمِنُ بِهٖ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْه وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفَسنا ومن وسيات اعمالنا، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل الله فلا هادى له ونشهد ان لا اله الا الله وحده لاشريك له ونشهد ان سيدنا وشفيعنا وحبيبنا وامامنا ومولانا محمدا عبده ورسوله، صلوات الله تبارك وتعالى عليه وعلى اله واصحابه وذرياته واهل بيته واهل طاعته، وبارك وسلم تسليما كثيرا كثيرا اما بعد ! فاعوذبالله من الشيطان الرجيم، بسم الله الرحمن الرحيم

وَقَالَ الَّذِىْ اشْتَرٰهُ مِن مِّصْرَ لِاِمْرَأَتِهٖ أَكْرِمِىْ مَثْوَاهُ عَسٰى أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهٗ وَلَداً وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوْسُفَ فِىْ الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيْلِ الْأَحَادِيْثَ۔

તર્જમા : ઔર મિસ્રકે જિસ આદમીને ઈન (યુસૂફ) કો ખરીદા ઉસને અપની બીવી સે કહા કે તૂ ઈસ (યુસૂફ) કો ઈઝ્ઝત સે રખના, શાયદ યે હમકો કામ આ જાયે, યા હમ ઉસકો અપના બેટા બના લેંગે ઔર (જિસ તરહ કુંવેંસે હમને યુસૂફ કો નિકાલા) ઈસી તરહ હમને યુસૂફકો (મિસ્રકી) ઝમીનમેં ઈઝ્ઝતકી જગા દી ઔર ઈસ વાસ્તે કે હમ ઈન (યુસૂફ) કો કુછ બાતોં કા સહીહ મત્લબ નિકાલના સિખા દેં.

فَلَمَّا دَخَلُوْا عَلٰى يُوْسُفَ اٰوٰىٓ اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوْا مِصْرَ اِنْشَاءَ اللّٰهُ اٰمِنِيْن۔

તર્જમાઃ સો જબ વો સબ યુસૂફ (અલૈ.) કે પાસ પહૂંચે તો ઉન્હોંને (યા'ની યુસૂફ અલૈ.ને) અપને વાલિદૈન કો અપને પાસ જગા દી ઔર (યુસૂફ અલૈ.ને) કહા કે તુમ સબ મિસ્રમેં દાખિલ હો જાવો,

ઈન્શાઅલ્લાહ હર તરહ અમનો અમાન (ચૈન વ ઈત્મીનાન) કે સાથ રહોંગે. (સૂરએ યુસૂફ : ૯૯)

وَالتِّيۡنِ وَالزَّيۡتُوۡنِ، وَطُوۡرِ سِيۡنِيۡنَ، وَهٰذَا الۡبَلَدِ الۡاَمِيۡنِ۔

તર્જમાઃ કસમ ખાતા હૂં, અંજીરકી ઔર ઝયતૂનકી ઔર તૂર પહાળ કી (જો) સીનાકે સહરામેં હે ઔર ઈસ અમનવાલે શહર (મક્કા) કી

(સૂરએ તીન :૧ – ૩)

મુહતરમ હઝરાત !

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સફરોંકી કારગુઝારીકી નિસ્બતસે ઈસ મસ્જિદમેં યે તીસરી મજલિસ હે.

બુખારા, સમરકંદકી કારગુઝારીકી મકબૂલિયત

ઈસસે પેહલે બુખારા, સમરકંદ, તિરમિઝ કી કારગુઝારી કે લિયે હમ યહાં જમા હૂયે થે, પતા નહીં હમારે યહાં કે સાથીયોંકા કૈસા ઈખ્લાસ હે કે ઉસ સફરકી કારગુઝારીકો એક હી રાતમેં તકરીબન સાળે તીન હઝાર લોગોંને મુખ્તલિફ મુલ્કોંમેં ડાઉનલોડ કિયા ઔર સુના ઔર બાદમેં વો કારગુઝારી ઉર્દૂ, ગુજરાતી ઝુબાનમેં કિતાબી શકલમેં ભી શાએઅ હો ગઈ.

દૂસરી મજલિસમેં મુલ્કે શામ યા'ની ઉર્દૂન ઔર ફલસ્તીન ઔર તુર્કી કી કારગુઝારી હૂઈ થી ઔર આજ ઈસ તીસરી મજલિસમેં હમ ઈન્શાઅલ્લાહ ! મિસ્રકે સફરકી કારગુઝારી પર બાત કરેંગે, દુઆ કરેં કે અલ્લાહ તઆલા ઈસકો પૂરી ઉમ્મતકી હિદાયતકા ઝરીઅહ બનાયે. (આમીન)

મિસ્ર જાનેકી ચાહત ઔર મિસ્રકા સફર

એક મુદતસે ચાહત થી કે મિસ્રકી ઝિયારત કરેં, ઈસ લિયે કે

મિસ્રસે હમારા રૂહાની ઔર ઈમાની રિશ્તા હે, બિરાદરે મુકર્રમ મુફતી તાહિર (બાકસવાલા સાહબ) કે મિસ્રકે સફરકે બાદ મેરા શોક ઔર ભી બળ્હ ગયા, શશ્માહી (છ માસિક) ઈમ્તિહાનાતકે બાદ હમારે મદરસે મેં એક હફતેકી છુટ્ટીયાં (વેકેશન) હોતી હે, વૈસે તો કઈ મુલ્કોંકી દા'વત ચલ રહી થી, લકીન યે તય હુવા કે અગર મુલ્કે મિસ્ર કા વીઝા હાસિલ હો ગયા તો વહીંકે સફરકો તરજીહ દેંગે, અલ્લાહ તઆલાને હમેં મિસ્રકે સફરકી સઆદત અતા ફરમાઈ.

મિસ્રસે હમારા ઈમાની વ રૂહાની રિશ્તા ઔર કુર્આનમેં મિસ્રકા તઝકિરા

સબસે પેહલે યે જાનના ઝરૂરી હે કે મિસ્રસે હમારા રૂહાની ઔર ઈમાની રિશ્તા કયા હે ઔર કૈસે હે ?

મિસ્ર જિસકો આજ કલ લોગ ઈજિપ્ત કહતે હૈં, હાલાંકે ઉસકો ઈજિપ્ત નહીં કહના ચાહિયે, બલકે મિસ્રહી કહના ચાહિયે, ઈસ લિયે કે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો કુર્આનમેં મિસ્ર હી ફરમાયા હે, સૂરએ યુસૂફ કી આયત નંબર એકિકસ (૨૧)

وَقَالَ الَّذِیْ اشْتَرَاهُ مِن مِّصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِیْ مَثْوَاهُ عَسَى أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَداً

ઔર આયત નંબર નનાન્વે (૯૯)

وَقَالَ ادْخُلُواْ مِصْرَ إِن شَاء اللّهُ آمِنِيْنَ

ઉસમેં અલ્લાહ તઆલાને સાફ સાફ લફઝ ''મિસ્ર'' ઈસ્તિઅમાલ ફરમાયા હે.

ઔર આયત નંબર તીસ (૩૦) મેં મિસ્રકે લિયે લફઝ ''મદીના'' ઈસ્તિઅમાલ કિયા હે :

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِى الْمَدِيْنَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيْزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِى ضَلَالٍ مُّبِيْن

તર્જમાઃ ઔર શહર (યા'ની મિસ્ર)મેં ઔરતેં બાતેં કરને લગી કે અઝીઝકી બીવી (ઝુલેખા) અપની ખ્વાહિશ પૂરી કરનેકે લિયે અપને નવજવાન ગુલામ કો ફુસલાતી હે, ઈસ (નવજવાન યુસૂફ) કી મુહબ્બત ઈસ ઔરત (યાની અઝીઝકી બીવી) કે દિલમેં બેઠ ગઈ હે, હમ તો યકીની તૌર પર યે માનતે હૈં કે વો (અઝીઝકી બીવી) ખુલી હુઈ ગુમરાહી (યા'ની ગલતી) પર હે.

ઔર આયત નંબર તહત્તર (૭૩)

قَالُوْا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِيْنَ

તર્જમાઃ વો (ગ્યારહ ભાઈ) બોલે કે "અલ્લાહકી કસમ ! પક્કી બાત હે કે તુમ કો તો મા'લૂમ હે કે હમ (મુલ્કે મિસ્રમે) ફસાદ ફેલાનેકે લિયે નહીં આયે ઔર હમ ચોરી કરનેવાલે લોગ નહીં હૈં. (સૂરએ યુસૂફ : ૭૩)

ઔર આયત નંબર અસ્સી (૮૦)

فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتّٰى يَأْذَنَ لِىْ أَبِىْ أَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لِىْ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِيْنَ

તર્જમાઃ મેં તો હરગિઝ ઈસ ઝમીન (યા'ની મુલ્કે મિસ્ર) સે હટકર નહીં જાવૂંગા યહાં તકકે મેરે અબ્બા મુઝે (ઘર વાપસ આનેકા ખૂદ) હુકમ દેવેં, યા તો અલ્લાહ તઆલા હી મેરી મુશ્કિલ કો સુલઝા દેવેં ઔર વો (અલ્લાહ તઆલા) તો સબસે બેહતર ફેસલા કરનેવાલે હૈં.

(સૂરએ યુસૂફ:૮૦)

ઔર આયત નંબર છપ્પન (૫૬)

وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوْسُفَ فِى الْأَرْض

તર્જમાઃ ઔર ઈસી તરહ હમને યુસૂફ કો મુલ્ક (યા'ની મિસ્ર) મેં બા ઈખ્તિયાર બના દિયા.

ઈન તીન આયતોંમેં અલ્લાહ તઆલાને મિસ્રકે લિયે "અલ્અર્દ" કા લફ્ઝ ઈસ્તિઅમાલ ફરમાયા હે, ઉસસે અંદાઝા લગાવો કે કમસે કમ છે (૬) આયતોંમેં મુલ્કે મિસ્રકે નામકા તઝકિરા હે.

વાદીએ સીના ભી મિસ્રમેં હે

ઈસસે આગે જહાં અલ્લાહ તઆલાને "વાદીએ સીના" કા તઝકિરા કિયા હે, યે તો ઈતની મુબારક જગહ હે કે અલ્લાહ તઆલાને કુર્આનમેં ઉસકી કસમ ખાઈ હે ઔર વો ભી મક્કા જૈસી સરઝમીનકે સાથ ઉસકી કસમ ખાઈ ગઈ.

وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنِ، وَطُوْرِ سِنِيْنَ، وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِيْنِ۔

તર્જમાઃ કસમ ખાતા હૂં અંજીરકી ઔર તૂર પહાડકી (જો) સીનાકે સહરામેં હે. ઔર ઉસ અમનવાલે શહર (મક્કા) કી.(સૂરએ તીનઃ૧થી૩)

યે પુરી "વાદીએ સીના" મિસ્રમેં હે.

કુર્આન મજીદમેં તકરીબન અઠ્ઠાઈસ પારોંમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા તઝકિરા આયા હે, સિર્ફ દો પારે ; ચૌદહ (૧૪) ઔર ઉન્તીસ (૨૯)મેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા ઝિક્ર નહીં હે ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે અકષર વાકિઆત મિસ્રમેં પેશ આયે.

ઉસસે અંદાઝા લગાવો કે ઉસ મિસ્રસે હમારા કિતના બળા રૂહાની રિશ્તા હે.

મિસ્ર નામ ક્યું રખા ગયા ?

યે મિસ્ર નામ કૈસે રખા ગયા ? તો ઐસે હર મહદૂદ શહરકો "મિસ્ર" કહતે હૈં. મિસ્રકા મા'ના આતા હે "હદ". રાત ઔર દિનકે દરમિયાન અલ્લાહ તઆલા સૂરજકો ખુલી હુઈ હદે ફાસિલ બનાતે હૈં, દો પાનીયોંકે દરમિયાન જો આળ હોતી હે ઉસકો ભી " માસિર" કહા

જાતા હે, લેકીન યહાં મિસ્ર સે એક ખાસ મુલ્ક મુરાદ હે.

હઝરત નૂહ (અલૈ.) કે એક સાહબઝાદેકા નામ " સામ બિન નૂહ" હે, યે આપકે ઉન તીન બેટોંમેં સે હૈં જો આપકે સાથ કશ્તીમેં સવાર થે, ઉસી સામ બિન નૂહકે બેટે યા'ની હઝરત નૂહ (અલૈ.) કે પોતે કા નામ " મિસ્રાઈમ" થા, ઉસકે નામકી નિસ્બતસે ઈસ ઈલાકેકા નામ "મિસ્ર" બના.

સામ બિન નૂહકી કબ્ર મિસ્રમે બતાઈ જાતી હે, એક સીનોગાક યા'ની યહૂદીયોંકી ઈબાદતકી જગા, ઉસીમેં હઝરત સામ બિન નૂહકા મઝાર થા, યહૂદિયોંકી ઈબાદતગાહકે ખત્મ હોનેકે બાદ ઉસ જગા મસ્જિદકી તા'મીર હૂઈ, યે એક (મિસ્રકા) નામ રખનેકી વજહ હે.

મિસ્રસે ઈમાન તાઝહ કરનેવાલા રૂહાની રિશ્તા

ભાઈયોં ! ઈમાન તાઝહ કરનેવાલા એક ઔર રૂહાની રિશ્તા મિસ્રસે આપકો બતાવૂં :

હમારે સરદાર હઝરત મુહમ્મદ (સલ.) કી દાદી અમ્મા જિનકી બરકતસે ઉમ્મતકો સફા, મરવહ કી સઈ મયસ્સર હૂઈ, જિનકી બરકતસે ઝમઝમ મિલા, યાની હઝરત હાજરા (રદિ.) વો ભી મુલ્કે મિસ્ર કી થીં.

વાકિઅહ બહૂત લંબા હે, મુખ્તસર યે હે કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)કો આગમેં જલાનેવાલા વાકિઅહ પેશ આનેકે બાદ અપને વતન બાબુલસે ચલ કર મિસ્ર પહૂંચે, આપકી બીવી હઝરત સારા (રદિ.) બહૂત ખૂબ સૂરત થીં, ઉસ ઝમાનેકા બાદશાહ જો ફિરઔન થા ઉસને હઝરત સારા (રદિ.) કે સાથ ઝિના કરનેકી કોશિશ કી, અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો ઝિનામેં નાકામ કિયા ઔર ઉસને હઝરત સારા (રદિ.) કી કરામત દેખી તો અપની બેટી યા'ની શેહઝાદી હાજરાકો હઝરત સારા (રદિ.) કી ખિદમતકે લિયે દે દિયા.

ઉસકા તફસીલી વાકિઅહ "ખુત્બાતે મહમૂદ" જિલ્દઃ ૪ મેં આપ દેખ સકતે હૈં.

ઉસી હઝરત હાજરા (રદિ.) કે સાથ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કા દૂસરા નિકાહ હુવા, ફિર ઉન્હીં કે પેટસે હઝરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.) પયદા હૂયે જિનકો હમ " ઝબીહુલ્લાહ" કહતે હૈં ઔર હઝરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.) કે ખાનદાનમેં એક હી નબી પયદા હુયે, વો હૈં મેરે ઔર આપકે આકા હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા (સલ.) હૈં. યૂં કહ લીજિયે કે મિસ્રસે હમારે નબી કા દઢિયાલી (દાદાકા) રિશ્તા જુડા હુવા હે.

યુસૂફ (અલૈ.) કા પૂરા વાકિઅહ મિસ્રમેં પેશ આયા

ફિર હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કા ઝમાના આયા, ઉનકા તો પૂરા વાકિઅહ હી મિસ્રમેં પેશ આયા, જિસકો કુર્આને મજીદમેં " અહ્સનલ્ કસસ" હસીન તરીન યા અજીબ તરીન વાકિઅહ કહા ગયા હે.

અલ્લાહકે એક નબી, જો નબી કે બેટે હૈં ઔર નબીકે પોતે હૈં, જો ગુલામ બન કર મિસ્ર પહૂંચે, અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો આઝાદ ભી કરવાયા ઔર મિસ્રકા બાદશાહ ભી બનાયા ઔર મિસ્રમેં ઉનકો નબુવ્વત ભી અતા કી, હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કી ઝિંદગી મિસ્રમેં ગુઝરી, વહીં ઉનકા ઈન્તિકાલ હુવા.

મૂસા (અલૈ.) મિસ્રમેં પયદા હુયે

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે તકરીબન ચારસો (૪૦૦) સાલ બાદ હઝરત મૂસા (અલૈ.) મિસ્રમેં પયદા હૂયે, હઝરત હારૂન (અલૈ.) ભી મિસ્રમેં પયદા હૂયે, દોનોં નબીયોંકી દઅવતી ઝિંદગી કા બળા હિસ્સા મિસ્રસે તઅલ્લુક રખતા હે.

યે સબ હમારે રૂહાની રિશ્તે હૈં.

કુર્આનમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી અમ્માકા ભી તઝકિરહ હે.

وَاَوۡحَيۡنَاۤ اِلٰٓى اُمِّ مُوۡسٰٓى اَنۡ اَرۡضِعِيۡهِ‌ۚ

તર્જમા: ઔર હમને મૂસા (અલૈ.) કી માં કો ઈલ્હામ કિયા યે કે તૂ ઈસ (મૂસા) કો દૂધ પિલાતી રેહ. (સૂરએ કસસ : ૭)

મૂસા (અલૈ.) કી વાલિદા ભી મિસ્રમેં રહતી થીં, મૂસા (અલૈ.) કી વાલિદાકા નામ "યૌહાનષ" હે ઔર વાલિદકા નામ "ઈમરાન" હે, કહતે હૈં કે ઈબ્રાની ઝુબાનમેં "મૂ" પાની કો કહતે હૈં ઔર "શા" દરખ્તકો કહતે હૈં. જબ યે લફઝ અરબીમેં મુન્તકિલ હુવા તો શીન કો સીન સે બદલ દિયા ગયા તો મૂસા હો ગયા, ચૂંકે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો પૈદાઈશ કે બાદ સંદૂકમેં બંદ કર કે પાનીમેં ડાલ દિયા ગયા થા ઈસ લિયે " મૂસા " નામ હો ગયા.

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) મિસ્રમેં

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી પૈદાઈશસે તકરીબન દો હઝાર સાલ પેહલે "મિસ્ર" તમદ્દુન વ તહઝીબકા ગેહવારા સમઝા જાતા થા, યહાં કે હુકમરા અમાલિકા થે, હઝરત યુસૂફ "કન્આન" સે એક બદ્દુ દેહાતી ગુલામકી હેષીયતસે મિસ્રમેં દાખિલ હૂયે, મિસ્રકી રાજધાની ઉસ ઝમાનેમેં "રઅમસીસ" થા, યે ગાલિબન ઉસ મકામ પર વાકેઅ થા, જહાં આજ " સાન" કી બસ્તી આબાદ હે, જુગરાફિયાઈ હેષીયતસે (ભૌગોલિક દ્રષ્ટિએ) ઉસકા જાયે વુકૂઅ મશ્રિકકી જાનિબ દરિયાએ નીલકે કરીબ બતાયા જાતા હે, મિસ્ર ફોજકા અફસર, શાહી ખાનદાનકા એક રઈસ 'ફોતીફાર" થા યે સેર (ઘુમને ફિરને) કે લિયે મિસ્રકે બાઝારસે ગુઝર રહા થા કે હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) પર નઝર પળી, ઔર ઉસને મા'મૂલી કીમત લગાકર ઉનકો ખરીદ લિયા.

બાદમેં હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કા પૂરા ખાનદાન મિસ્રમેં મુકીમ હો ગયા, ખૂદ આપ કે વાલિદ હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ભી યહાં તશ્રીફ લે આયે થે, ઔર યહાં ઉનકા ઈન્તિકાલ હુવા, અગરચે હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) કો ઉનકી વસીયત કે મુતાબિક ખૂદ હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)ને શહર " અલ્ ખલીલ" મેં લાકર દફન કિયા થા.

હઝરત યુસૂફ(અલૈ.) કી વફાત ઔર દફનકા અજીબ વાકિઅહ

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કી વફાત એક સો બીસ (૧૨૦) સાલકી ઉમરમેં મિસ્રમેં હૂઈ, વફાત કે બાદ અહલે મિસ્રકા દફનકે સિલસિલેમેં ઈખ્તિલાફ હુવા, હર એક બરકતકે લિયે અપને મહલ્લેમેં દફન કરના ચાહતા થા ઔર કરીબ થા કે કત્લો કિતાલકી નોબત આ જાયે, ફિર ઉન્હોંને યે તય કિયા કે મરમર કે એક સંદૂક મેં રખકર દરિયાએ નીલમેં દફન કર દે, તાકે ઉન પરસે પાની ગુઝરકર સબકો બરકત પહૂંચે, પેહલે દાહની જાનિબ દફન કિયા તો બાઈ જાનિબવાલા હિસ્સા સૂખ ગયા, ફિર બાઈ જાનિબ દફન કિયા તો દાહની જાનિબવાલા હિસ્સા સૂખ ગયા, ચુનાન્ચે દરિયાએ નીલકે બીચ ઉનકો દફન કિયા ઔર તાબૂતકો એક રસ્સી સે બાંધ દિયા.

ચારસો સાલ તક આપ મિસ્ર હી મેં મદફૂન રહે. ફિર જબ અલ્લાહને હઝરત મૂસા(અલૈ.) કો મિસ્રસે નિકલને કા હુકમ દિયા તો સાથ મેં યે ભી હુકમ દિયા કે હઝરત યુસૂફ(અલૈ.) કે તાબૂતકો યહાંસે લે જાકર શામમેં દફન કર દેં. હઝરત મૂસા(અલૈ.)કો હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કે તાબૂતકી જગા મા'લૂમ નહીં થી.ચુનાન્ચે એક બુળ્હયાને ઈસ શર્ત પર જગા બતલાઈ કે વો હઝરત મૂસા(અલૈ.)કે સાથ જન્નતમેં રહેગી. હઝરત મૂસા(અલૈ.)ને ઉસકો ઝમાનત દી, ઔર આપકે તાબૂતકો મિસ્રસે મુલ્કે શામ મુન્તકિલ કર દિયા. (હાશિયા જલાલૈન)

બની ઈસ્રાઈલ મિસ્રમેં

કુર્આને અઝીઝને હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે કિસ્સેમેં બની ઈસ્રાઈલ કા ઝિક્ર સિર્ફ ઉસી કદર કિયા થા કે હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ઔર ઉનકા ખાનદાન હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) સે મિલને મિસ્રમેં આયા ; મગર ઉસકે સદીયોંકે બાદ હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે વાકિઅહમેં ફિર એક મરતબા કુર્આને હકીમ બની ઈસ્રાઈલ કે વાકિઆત તફસીલકે સાથ સુનાતા હે, જિનસે માલૂમ હોતા હે કે બની ઈસ્રાઈલ હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) હી કે ઝમાનેમેં મિસ્રમેં બસ ગયે થે ઔર ઉન તમામ પિછલી સદીયોંમેં ઉનકી તારીખ મિસ્ર હી સે વાબસ્તા રહી હે, તવરાત કી તફસીલાત ભી ઉસી કી તાઈદ કરતી હૈં.

હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ને ભી મિસ્રમેં વફાત પાઈ

તવરાતમેં યે ભી મઝકૂર હે કે જબ યાકૂબ (અલૈ.) કી વફાત કા વકત કરીબ આયા તો ઉન્હોંને હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કો બુલાકર વસીયત કી કે મુઝે સરઝમીને મિસ્રમેં દફન ન કિયા જાયે. બલકે બાપ દાદા કે વતન ફલસ્તીનમેં મેરી કબ્ર બનાઈ જાએ.

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) ને આપકે પાક જિસ્મકો તાબૂત (શબપેટી)મેં રખા ઔર ફલસ્તીન લે જાકર દફન કર દિયા. યાકૂબ (અલૈ.) મિસ્રમેં ચોબીસ (૨૪) યા સત્રહ (૧૭) સાલ મુકીમ રહે.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા પેહલી મરતબા મિસ્રસે નિકલના

હઝરત મૂસા (અલૈ.) જબ જવાન હૂયે તો નિહાયત તાકતવર ઔર બહાદૂર નવજવાન થે, ચેહરે સે રુઅબ (પ્રભાવ) ટપકતા,

ગુફતગૂસે એક શાન ઔર એક વકાર ઝાહિર હોતા, ઉનકો યે માલૂમ હો ગયા થા કે વો ઈસ્રાઈલી ખાનદાન સે હૈં, આપને ઈસ્રાઈલીયોંકી મદદકા સિલસિલા શુરૂ કિયા, જિસકી બરકતસે ઈસ્રાઈલીયોં પર ફિરઔનીયોંકે ઝુલ્મમેં કાફી કમી આ ગઈ, ચૂંકે આગે અલ્લાહ આપકો બહૂત કુછ નવાઝને વાલે થે, એક બિલા વજહકે કત્લ કે વાકિઅહકે પેશે નઝર મિસ્રસે મદયન જાનેકી નૌબત પેશ આઈ ઔર પેહલી મરતબા મિસ્રસે બાહિર તશરીફ લે ગયે.

કારૂનકે ધસનેકા વાકિઅહ મિસ્રમેં પેશ આયા

કારૂનકો કૌન નહીં જાનતા ?

اِنَّ قَارُوْنَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوْسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ

તર્જમાઃ યકીનન કારૂન મૂસા (અલૈ.) કી કૌમકા એક શખ્સ થા, ફિર વો ઉન (બની ઈસ્રાઈલ) પર ઝયાદતી કરને લગા. (સૂરએ કસસઃ ૭૬)

માલદારીકે ઘમંડમેં જિસને હઝરત મૂસા (અલૈ.) ઔર અલ્લાહકી નાફરમાનીકી થી ઔર અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો ઝમીનમેં ધસા દિયા થા, વો કિસ્સા ભી મિસ્રમેં પેશ આયા.

મિસ્રકી એક ઔર શખ્સીયત "હામાન"કા કુર્આની તઝકિરા

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં મિસ્રકે ફિરઔનકા વઝીરે આ'ઝમ "હામાન" નામકા એક શખ્સ થા, જો હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા સખ્ત દુશ્મન ઓર ફિરઔનકા બળા મુઅ્તમિદ (ભરોસાપાત્ર) થા, ફિરઔનકે હુકમસે ઉસને એક ઊંચા મીનારહ તૈયાર કિયા.

કહતે હૈં કે સબસે પેહલે ઈંટ પકા કર લાલ કરનેકા સિલસિલા ઉસી વકતસે શુરૂ હુવા, ઉસસે પેહલે તા'મીરાતમેં પથ્થર ઈસ્તિઅમાલ હોતે હોંગે, યા કચ્ચી ઈંટ.

ઉસ મીનારેકે લિયે હામાનને પચાસ હઝાર (૫૦,૦૦૦) મેઅમારોં કો જમા કિયા ઔર ઉસ ઝમાનેકી દુન્યામેં સબસે ઊંચી ઈમારત ઉસને બનવાઈ, ફિર ફિરઔનકો ઈત્તિલાઅ દી, ફિરઔન ઉપર ચળ્હા ઔર તીર ઔર કમાન હાથમેં લેકર આસ્માન કી તરફ તીર ફેંકા. અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતકે ફેસલેકે મુતાબિક વો તીર ખૂન આલૂદ હો કર વાપસ હુવા, ફિરઔનને યે દેખકર ગુરૂર ઔર શૈખી સે યૂં કહા : લો ! અબ મૈંને મૂસા કે ખુદાકા કિસ્સા ભી તમામ કર દિયા.

ફિરઔનને અવામ ઔર દરબારિયોંકે સામને હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે મુકાબલેમેં અપની શિકસ્તકો છુપાનેકે લિયે અગરચે યે તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા, મગર વો ખૂદ સબ સમઝતા થા કે યે એક ધોકા હે ઔર બસ ! ઉસસે દિલોંકો તસલ્લી નહીં હો સકતી ઔર મુમ્કિન હે કે બહૂત સે મિસ્રી ભી ઉસકો સમઝતે હોં, તા હમ દરબારિયોં ઔર ખવાસ વ અવામમેં એક ભી હિમ્મતવાલા આદમી ન થા જો હિમ્મતસે ઉસ સાઝિશ કા પરદા ફાશ કરતા.

તફસીરી રિવાયતોંમેં હે કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ને પર મારકર ઉસ ઈમારતકે તીન ટુકળે કર દિયે, એક ટુકળા ફિરઔન કે લશ્કર પર ગિરા તો તકરીબન દસ લાખ સિપાહી મારે ગયે ઔર એક ભી મેઅમાર યા મઝદૂર બાકી ન રહા, દૂસરા ટુકળા દરિયામેં ગિરા, તીસરા ટુકળા મગ્રિબમેં જાકર ગિરા.

લફઝે ફિરઔનકી એક તહકીક

ફિરઔનઃ અસલમેં યે લફઝ '' ફારાઅ્'', ઔહ'' થા,મિસ્રી ઝુબાનમેં ''ફારાઅ્'' કે મા'ના મહલ ઔર ''ઔહ'' કે મા'ના ઊંચા કે હે, ફિરઔન કા મા'ના હુવા '' ઊંચા મહલ'' ફિરઔન ઊંચે ઊંચે મહલ બનાતા થા.

યા વો અપને આપકો સૂરજ દેવતાકા અવતાર બતાતા થા ઔર મિસ્રી લોગ સૂરજ, ચાંદ ઔર સિતારોંકી પૂજા કરતે થે, ઔર ફિરઔન લોગોંસે અપની પૂજા ઔર ઈબાદત કરવાતા થા, ઈસ લિયે ફિરઔન કે મા'ના હોતે હૈં સૂરજ દેવતા કા અવતાર, ઈસ લિયે કે મિસ્રી દેવતાઓંમેં સબસે બળા " આમન રાઅ" (સૂરજ દેવતા) થા ઔર બાદશાહે વકત ઉસકા અવતાર ઔર ફારાઅ કહલાતા થા, યહી ફારાઅ ઈબ્રાની ઝુબાનમેં "ફારાઔન" ઔર અરબીમેં "ફિરઔન" કેહલાયા.

હઝરત મૂસા(અલૈ.) કે ઝમાનેકે ફિરઔનકા નામ

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં ફિરઔન કા નામ "અયૂખિસ" થા. હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી જિસ ફિરઔનને પરવરિશ કી થી ઉસકા નામ "રઅમીસ દોમ" યા "રઅમીસ" થા એક કૌલકે એતિબારસે ઉસકા નામ "રયાદહ" યા "આયૂની" થા, યુનાની ઉસકો "સોસ્તરબુસ" કહતે થે ઔર ઈબ્રાની " ફિરઔનુત્તસ્ખીર".

રઅમીસ કે બેટે "મિન્ફિતાહ" કે ઝમાનેમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી બઅષત હૂઈ, ઉસીસે મુકાબલા હુવા ઔર યહી ઈ.સ પૂર્વે ૧૪૯૧ મેં મસીહ ગર્ક હુવા ઔર યે ફિરઔનકી નસ્લમેં ઉન્નીસવેં ખાનદાનમેંસે થા.

(લુગાતુલ કુર્આન નુઅમાની)

હઝરત મૂસા (અલૈ.) ઔર જાદૂગરોંકા વાકિઅહ ભી મિસ્રમેં પેશ આયા

યાદ રખેં ! કે મિસ્રમેં તકરીબન એકત્તીસ (૩૧) ફિરઔનોંને અલગ અલગ ઝમાનેમેં બાદશાહત કી હે.

વો મૈદાન ભી મિસ્રમેં હે જિસમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને જાદૂગરોંસે મુકાબલા કિયા થા. ઈમામ કુર્તુબી (રહ.) કે કોલકે મુતાબિક

તકરીબન નવ લાખ જાદૂગર ઉસ મૈદાનમેં જમા હૂયે થે, જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને ઈમાનકી નિસ્બત પર મુકાબલા કિયા થા તો નવ લાખ જાદૂગર ઈમાન લે આયે થે, વો મુબારક મૈદાન ભી મિસ્રમેં હે.

જાદૂગર ઔર મિસ્ર

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી બઅષતકા ઝમાના મિસ્રી તમદુનકી જો તારીખ પેશ કરતા હે ઉસમેં યે બાત નુમાયાં નઝર આતી હે કે મિસ્રી ઉલૂમ વ ફુનૂનમેં "જાદૂ" કો એક મુસ્તકિલ ઈલ્મો ફનકી હેષીયત હાસિલ થી, ઔર ઈસી બિના પર જાદૂગરોંકા રુત્બા મિસ્રિયોંમેં બહૂત બળા સમઝા જાતા થા યહાં તકકે ઉનકો શાહી દરબારમેં ભી બળા રૂસૂખ હાસિલ થા, ઔર જંગ વ સુલહ ઔર સરકારી મુઆમલાતમેં ભી ઉન્હીં કી તરફ રૂજૂઅ કિયા જાતા થા, ઔર ઉનકે જાદૂકે નતાઈજકો બળી વકઅત દી જાતી થી. યહાં તક કે મઝહબી મુઆમલાતમેં ભી ઉનકો અહમ જગા દી જાતી થી.

આજ કલ મિસ્રમેં જાદૂગર હૈં ?

હઝરત મૂસા (અલૈ.)કા મુકાબલા કરનેકે લિયે જો જાદૂગર આયે થે, ફિરઔનને ઉનકો લાલચ દેકર નબીકે મુકાબલેકે લિયે બુલાયા થા. ચૂંકે હમ તફસીર પળ્હતે, પળ્હાતે હૈં તો હમારા દિમાગ ભી ઈન તારીખી વાકિઆત કી તરફ ચલતા હે, મેંને સફરકે દૌરાન અપને ગાઈડસે સવાલ કિયા :

هَلْ هُنَاكَ السَّاحِرُوْنَ كَمَا كَانَ فِيْ زَمَنِ مُوْسٰى عَلَيْهِ السَّلَام؟

આજ કલ યહાં જાદૂગર લોગ હૈં ? જૈસે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં થે ? ઉન્હોંને કહા : હાં હૈં ઔર બતાયા જાતા હે કે ઉન્હીં જાદૂગરોંકી નસ્લકે જાદૂગર આજ તક હૈં.

હઝરત મૂસા (અલૈ.)કે સામને જાદૂગર

જાદૂગર તકરીબન તીન સો ઊંટ પર ચમળેકી રસ્સીયાં ઔર લાઠીયાં લાદ કર લાયે થે, ઔર ઉસ પર ઉન્હોંને જાદૂ કિયા, લોગોંકે ખ્યાલમેં તો યે નઝર બંદી સે વો સાંપકી તરહ દોડતે નઝર આયે.

એક કૌલ યે હે કે ફિરઔનકે જાદૂગરોંકી લાઠીયાં ઔર ચમળેકી રસ્સીયાં સાંપ નહીં બન ગઈ થીં બલકે ઉનકે અંદર પારા ભર દિયા ગયા થા ઔર જિસ ઝમીનમેં યે મુઝાહિરહ કિયા ગયા થા ઉસકો ખોખલા કરકે ઉસકે અંદર આગ ભર દી ગઈ થી, ચુનાન્ચે વકતે મુઅય્યન પર નીચે કી ગરમીસે પારામેં હરકત પયદા હો ગઈ ઔર વો લાઠીયાં ઔર રસ્સીયાં સાંપકી તરહ દોડતી નઝર આને લગીં. ખૈર યે હક ઔર બાતિલકા મુકાબલા ભી ઉસી મિસ્રમેં પેશ આયા.

કુર્આનમેં એક મિસ્રી મર્દે મો'મિનકી યાદેં

ફિરઔનકે ખાનદાનમેં એક શખ્સ ઈમાન લા ચુકા થા, લેકીન ઉન્હોંને અપને ઈમાનકો છુપાયા થા, અલબત્તા જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ખિલાફ કત્લ કી બાત હોને લગી તબ ઉન્હોંને અપની તકરીર શુરૂઅ કી જો સૂરએ ગાફિરમેં બળી તફસીલકે સાથ નકલ કી ગઈ હે.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે ફિરઔનકી બીવી આસિયા ઔર યે મર્દે મો'મિન દોનોં હઝરત મૂસા (અલૈ.) પર ઈમાન લાયે થે.

કહતે હૈં કે યે ફિરઔન કે ચચાઝાદ ભાઈ થે, ઉનકા નામ "હિઝ્કીલ" યા "હબીબ" યા "શમ્આન" બતાયા જાતા હે, યે મુખ્લિસ ખૈરખ્વાહ મર્દે મો'મિન ભી ઉસી મિસ્રકે થે. અલ્લાહ કરે આજ કી મિસ્રી હુકૂમત કો ઈસ તરહ કે કોઈ મર્દે મોમિન નસીબ હો જાએ !!

સામરી ઔર મિસ્ર

ફિર એક શખ્સકા કુર્આનમેં તઝકિરા હે :

فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِىُّ

તર્જમાઃ ફિર ઈસી તરહ સામરીને (ઉસકે પાસ જો કુછ થા આગ મેં) ડાલ દિયા.

જિસકા નામ સામરી હે, જિસને વહાંકે લોગોંસે બછળેકી ઈબાદત શુરૂઅ કરવાઈ થી વો વાકિઅહ ભી ઈસી મિસ્રકા હે.

સામરીકી તહકીક

(૧) બની ઈસ્રાઈલમેં એક ખાનદાન થા જિસકા નામ "સામરહ" થા, ઉસીકી તરફ નિસ્બત કરકે ઉસકો " સામરી" કહતે હૈં.

(૨) સામૂરહ યહૂદમેં એક કૌમ હે જો આમ યહૂદીયોંસે બા'ઝ મઝહબી ચીઝોંમેં મુખાલિફ હે, ઉસકી તરફ નિસ્બત કરકે ઉસકો "સામરી" કહતે હૈં.

(૩) યે કિરમાનકા રહનેવાલા એક દહકાની કાફિર થા, ઉસકા નામ મૂસા બિન ઝફર થા, યે મુનાફિક થા, ઉસકી કૌમ ગાયકી પુજારી થી.

(૪) સમીરી કૌમકા યે ફર્દ થા, ઉસ કૌમકો પુરાને ઝમાનેમેં સામરી કહતે થે, આજ ભી ઈરાકમેં ઈસ ખાનદાનકે લોગોંકો ઉસી નામસે પુકારા જાતા હે.

(૫) યે "શામિર" કી જાનિબ મન્સૂબ હે, જો ઈબ્રાની લફઝ હે, યે જબ અરબીમેં મુન્તકિલ હુવા તો "શીન (ش)" "સીન (س) કે સાથ બદલ ગયા.ચુનાન્ચે યે લફઝ ઈબ્રાનીમેં "શૂમૈર" બોલા જાતા હે, ઔર શૌમેરકે મા'ના હિફાઝત કે હૈં, લિહાઝા શૂમૈર યા શામિર યા સામિર કે મા'ના " હરસ" (મુહાફિઝ) કે હૈં ઔર ઉસકી નિસ્બતસે "સામરી" બોલા જાતા હે.

યહાં કુર્આનમેં જો ઉસકો "સામરી" કહા ગયા હે યે ઉસકી કૌમીયત કી તરફ ઈશારા હે, યા'ની વો શખ્સ ઈસ્રાઈલી નહીં થા, સામરી થા, બેલ ઔર બછળે કે મુકદસ હોનેકા ખ્યાલ સમીરીયોંમેં ભી થા ઔર મિસ્રીયોંમેં ભી થા.

બની ઈસ્રાઈલ એક ઝમાને તક મિસ્રમેં રહે

બની ઈસ્રાઈલ જો અપને આપકો બહૂત મુકદસ સમઝતે થે :

وَقَالَتِ الْيَهُوْدُ وَالنَّصٰرٰى نَحْنُ اَبْنٰٓؤُا اللهِ وَاَحِبَّاۤؤُهٗ۔

તર્જમા: ઔર યહૂદ ઔર નસારા કહને લગે: હમ તો અલ્લાહ તઆલાકે બેટે ઔર ઉસકે પ્યારે હૈં.(સૂરએ માઈદહ: ૧૮)

ઈસ ખાનદાને નબી ઈસ્રાઈલ કી લંબી ચોળી ઝિંદગી મિસ્રમેં ગુઝરી.

હઝરત લકમાન (અલૈ.)કા મઝાર ભી મિસ્રમેં હે

ઉસકે બાદ એક ઔર અહમ ચીઝ હમારે બિરાદરે મુકર્રમ મુફતી તાહિર સાહબ (ઝિ.મ.) ને બતાયા થા કે જબ ઉનકા મિસ્ર જાના હુવા થા તો ઉન્હોંને ઈસ્કંદરિયામેં હઝરત લુકમાન (અલૈ.)કા મઝાર તલાશ કિયા, મગર વકત કમ હોને કી વજહસે કામ્યાબી નહીં મિલી થી.

અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલસે હમ ઈસ્કંદરિયા ગયે, વહાં હઝરત લુકમાન (અલૈ.) કે મઝાર પર હાઝિર હૂયે, ઉનકે નામ પર કુર્આનમેં મુસ્તકિલ એક સૂરત હે, આપ બળે હકીમ થે, બા'ઝ મુફસ્સિરીનને આપકો નબી ભી લિખા હે ઔર આપકી હિકમત કે કલિમાત ઈતને ઝયાદા હૈં કે તવરાત, ઈન્જીલ, ઝબૂર ઔર કુર્આન ચારોં આસ્માની કિતાબોંમેં આપકી બાતેં મૌજૂદ હૈં, વો ભી મિસ્રમેં આરામ ફરમા રહે હૈં.

દુન્યાકી સબસે બળી જન્નતી નદી : નીલ ભી મિસ્રમેં હે

ઈસી તરહ જબ હમારે હુઝૂર હઝરત મુહમ્મદ (સલ.) સફરે મેઅરાજ પર તશ્રીફ લે ગયે, જબ આપ સાતવેં આસ્માન પર પહૂંચે તો વહાં સિદરતુલ્ મુન્તહા પર આપકો ચાર નદીયાં નઝર આઈ, દો નદિયાં ખુલી હૂઈ થીં ઔર દો નદિયાં ઢકી હૂઈ, યા'ની છુપી હૂઈ થી.

હુઝૂર (સલ.) ને હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) સે પૂછા કે યે કૈસી નદિયાં હૈં? હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ને બતાયા કે ઈન નદિયોંમેં એક દરિયાએ દજ્લા (બગદાદ પાસે વહેતી નદી), એક દરિયાએ ફુરાત ઔર એક દરિયાએ નીલ (નાઈલ નદી) હે.

નીલ નદીકા અકષર હિસ્સા ભી ઉસી મિસ્રમેં બહતા હે, યે નદી છે હઝાર આઠસો પછત્તર (૬૮૭૫) કિ.મી. હે, દુન્યા કી સબસે બડી લંબી નદી હે, ઉસમેં સે સત્રહ સો (૧૭૦૦) કિ.મી. લંબાઈ મિસ્રમેં હે ઔર યે જન્નતી નહર હે.

દરિયાએ નીલ જારી હોનેકા ઈમાન અફરોઝ વાકિઅહ

એક ઔર ઈમાન કો તાઝહ કરનેવાલા વાકિઅહ સુનાતા હૂં :

જબ મિસ્ર ફતહ હુવા તો વહાં કે લોગ કિસી અજમી મહીને કે એક મખ્સૂસ દિનકે આને પર ઉનકે અમીર હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કે પાસ પહૂંચે ઔર અર્ઝ કિયા કે "અય હમારે અમીર ! યે નીલ નદી સૂખ જાતી હે, ઓર હમારી ઈસ નદીકી એક રસ્મ હે, જિસે અદા કિયે બગૈર વો જારી નહીં હોતી.

આપને પૂછા : વો કયા હે ?

ઉન્હોંને બતાયા કે જબ ઉસ મહીનેકે ગ્યારહ દિન ગુઝર જાતે હૈં તો હમ એક ઐસી કુંવારી લડકીકે પાસ જાતે હૈં, જો અપને વાલિદેન કે પાસ પલી બળ્હી હો, ફિર ઉસકે વાલિદૈન કો રાઝી કરકે ઉસે હાસિલ કર લેતે હૈં, ઔર ઉમ્દા કપળે ઔર ઝેવરાત પહના કર ઉસે નીલકે ભેટ ચળ્હા દેતે હૈં તબ જાકર ઉસમેં પાની આતા હે.

હઝરત અમ્ર (રદિ.) ને ફરમાયા કે યે ગલત કામ તો ઈસ્લામમેં હો હી નહીં સકતા ઔર ઈસ્લામ તો તમામ જાહિલાના રસ્મોંકો મિટા દેતા હે.

ઉન્હોંને કહા કે ફિર નદીમેં પાની નહીં આયેગા, મિસ્રકે લોગ પ્યાસે મરેંગે, ખેતીયાં સૂખ જાએંગી, જાનવરોંકો પાની નહીં મિલેગા.

ફિર વો લોગ છે (૬) મહીને તક ઈન્તિઝાર કરતે રહે, મગર દરિયાએ નીલ કમ યા ઝયાદા કુછ ભી ન હુવા, નતીજા યે હુવાકે ઉન્હોંને જિલા વતનીકા ઈરાદા કર લિયા. હઝરત અમ્ર (રદિ.) ને ઉનકા યે ઈરાદા દેખા તો ફરમાયા કે મે અપને અમીર હઝરત ઉમર (રદિ.) સે પૂછે બગૈર કોઈ કદમ નહીં ઉઠાઉંગા.

કૈસે અમીરકી ઈતાઅત કરનેવાલે વો લોગ થે !!!

ચુનાન્ચે મિસ્રસે મદીના મુનવ્વરા ખત લિખા, ઉસમેં પૂરી તફસીલ ઝિક્ર કી કે યહાં નીલ નદી સૂખ જાતી હે, ઔર લળકી ભેટ ચળ્હાએ બગૈર નહીં બેહતી.

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને જવાબમેં એક છોટી સી પરચી ભેજી ઔર ફરમાયા કે સુખી નદીમેં યે ખત ડાલ દેના.

જબ વો ખત મિસ્ર પહૂંચા તો ફાતિહે મિસ્ર સય્યિદના અમ્ર બિન આસ (રદિ.) શામકે વકત ગયે ઔર ઉસ સુખી નદી મેં વો પરચી ડાલ દી.

ઉસ પરચીમેં કોઈ તઅવીઝ નહીં લિખા થા, બલકે ઈમાન ભરા જુમ્લા લિખા થા :

مـن عبـد الله عمر بن الخطاب أمير المؤمنين الى نيل مصر فان كنت تجرين فبلك فلا تجر، وان كان الله يجريك فأسئل الواحد القهار فى أن يجريك

યે ખુદા કે બંદે ઉમર બિન ખત્તાબ અમીરૂલ મુઅ્મિનીન કી જાનિબસે મિસ્રકે દરિયાકે નામ હે, અમ્મા બાદ ! અગર તૂ અપને ઈખ્તિયારસે બહતા થા તો મત બેહ ઔર અગર તુઝે અલ્લાહ બહાતા થા તો મેં ઉસી વાહિદે કહ્હારસે ઈલ્તિજા કરતા હૂં કે વો તુઝે જારી કર દે.

સુબ્હ તક મિસ્રકે લોગોંને દેખા કે સોલા (૧૬) હાથ પાની આ ચુકા થા ઔર નીલ નદી ઐસી જારી હૂઈ કી એક હઝાર ચારસો (૧૪૦૦) સાલસે ઝયાદા અરસા ગુઝર ગયા, મગર અબ તક ઉસકે પાનીમેં ફર્ક નહીં પડા, ઔર વો મુસલસલ બેહ રહી હે, કભી સૂખને નહીં પાઈ.

યે હઝરત ઉમર (રદિ.) કી ઈમાની તાકત થી જિસકી બ–દૌલત યે કરિશ્મા ઝાહિર હુવા.

બહરહાલ ! મુલ્કે મિસ્ર સે યે હમારી કુછ તારીખી વ રૂહાની યાદેં વાબસ્તા થી.

કાહિરહ હવાઈ અડ્ડે પર

જનવરી કી ૯ / તારીખ સનીચરકે દિન ઝોહરકે વકત હમ કાહિરા એરપોર્ટ પર ઉતરે, આજ કલ ઉસે કેરો કહતે હેં, લેકીન અસલ નામ "કાહિરા" હે બહૂત પેહલે સે સુન રખા થા કે કાહિરા એરપોર્ટ પર યે આયત લિખી હૂઈ હે :

اُدْخُلُوا مِصْرَ اِنْشَآءِ اللّٰهُ اٰمِنِيْنَ

તર્જમાઃ તુમ સબ મિસ્રમેં દાખિલ હો જાવો, ઈન્શાઅલ્લાહ ! હર તરહ અમનો અમાન (યા'ની ચેન વ ઈત્મીનાન) કે સાથ રહોંગે.

જબ હમ એરપોર્ટ પર ઉતરે ઔર જહાઝસે નિકલ કર એરપોર્ટ કી ઈમારતકે ગેટ પર પહૂંચે તો વાકિઅતન યે આયત લિખી હૂઈ થી, મેંને અપને સાથીયોં કો મુતવજ્જેહ કિયા કે યે આયત દેખો ! ઔર ફિર ઉસસે નેક ફાલી લો કે ઈન્શાઅલ્લાહ ! હમારા મિસ્રકા સફર બહૂત ઉમ્દા ઔર પુરઅમન રહેગા.

વૈસે ગુઝશ્તા દિનોંકે હાલાતકે પેશે નઝર સફરમેં રવાનગીકે વકત મેંને હમારે હઝરત શેખ મુફતી અહમદ ખાનપૂરી (દા.બ.) સે દુઆકી દરખ્વાસ્ત કી થી, ઉન્હોંને બહૂત સારી દુઆઓંસે નવાઝા, ઔર હમારે દૂસરે બુઝુર્ગ હઝરત અકદસ મવલાના ઈબ્રાહીમ પાંડોર સા. (દા.બ.) કો ભી દુઆ કી દરખ્વાસ્ત કી થી, નીઝ હમને સલાતુલ્ હાજહ કા ભી એહતિમામ કિયા ઔર સફરકી આફીયતકી નિય્યતસે સદકાતકા ભી એહતિમામ કિયા.

બસ ઈન સબ ચીઝોંકી બરકાત સામને નઝર આઈ ઔર સફર ખૈરીયતસે મુકમ્મલ હુવા.

સફરકે મૌકે પર દુઆ કરવાના હદીષસે ષાબિત હે

ભાઈયોં ! સફરકે મૌકે પર દુઆ કરવાના ભી હદીષ સે ષાબિત હે :

عـن ابی هريرةؓ ان رجلا قال ة يارسول الله! انی اريد ان اسافر فأوصنی، قـال: عـليك بتقوی الله و التكبير علی كل شرف، فلما ولی الرجل، قال اللهم اطوله البعد و هون عليه السفر(رواه الترمذی قال حديث حسن)

સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)કે બનવાયે હૂયે કિલેમેં

એરપોર્ટસે નિકલનેકે બાદ હમ સબસે પેહલે સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી(રહ.) કે બનવાયે હૂયે કિલેકો દેખને ગયે, યે કિલા સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)ને તા'મીર કરવાયા થા, બળા આલીશાન કિલા હે, યૂં સમઝો કે એક છોટા મોટા શહર ઉસમેં આબાદ હે, ઉસમેં બહૂત સારી મસ્જિદેં હૈં, જિનમેં એક "મસ્જિદે સુલતાન" ભી હે, ઉસમેં મિસ્રી હુકૂમતકી બહૂત સારી તારીખી યાદગારેં મહફૂઝ હૈં.

બીરે યુસૂફ

ઈસ કિલેમેં એક જગા પર બીરે યુસૂફ લિખા હુવા થા, મેંને ગાઈડસે પૂછા કે " યે બીરે યુસૂફ" કા કયા મત્લબ હે ?

વો ગાઈડ જો બળે સમઝદાર આદમી થે, કહને લગે કે " બીર" અરબીમેં કુવેં કો બોલતે હૈં, મિસ્રકે તારીખ નિગાર લોગ લિખતે હૈં કે "હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) જબ મિસ્રમેં થે તો યહાં કી મુખ્તલિફ જગ્હોં પર આપકા કયામ રહા, ઉન મુખ્તલિફ જગ્હોંમેં સે એક યે ભી હે. ચૂંકે ઉસ જગા આપકા કયામ રહા, ઈસ લિયે યે જગહ "બીરે યુસૂફ" કહલાતી હે. એક દીવાર સે ઉસ જગાકા ઈહાતા કિયા હુવા હે.

ઐયૂબી કિલા બહૂત લંબા ચોળા કિલા હે, ઉસમેં હમને ઝોહરકી નમાઝ ભી પળ્હી, ઉસ કિલેકો વહાં "કિલઅતુલ્ જબલ" કહા જાતા હે ઔર ચૂંકે મિસ્રી લોગ જીમ કો ગાફ સે બદલ કર બોલતે હૈં ઈસ લિયે ઉસકો "કિલઅતુલ્ ગબલ" બોલતે હૈં.

મિસ્રિયોંકે જીમકો ગાફસે બદલને પર એક લતીફા

હમારે યહાં એક બુઝુર્ગને સુનાયા કે મિસ્રી લોગોંસે જીમ કા તલફ્ફુઝ નહીં હોતા, વો "જીમ" કો "ગાફ" હી બોલતે હૈં, ઉસ પર એક લતીફા ઐસા હુવા કે હરમૈન કે સફરકે મૌકે પર મતાફમેં દેખા કે એક મિસ્રી શખ્સ દુઆ કર રહા હે. અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુકલ્ ગન્નહ"

હમારે યહાં ઉર્દૂમેં "ગન્ના" જિસકો કહતે હૈં હમ સબ ઉસકો જાનતે હૈં, તલફ્ફુઝસે નાવાકિફ હમારા એક ભાઈ કહને લગા કે દેખો ! યે લોગ ભી અલ્લાહ સે " ગન્ના" કા સવાલ કરતે હૈં, હાલાંકે વો મિસ્રી "જન્નત" માંગ રહા થા, લેકીન અપને તલફ્ફુઝમેં ગન્ના બોલ રહા થા. ઔર ઉસકો હમારા હિન્દુસ્તાની "ગન્ના" સમઝા જિસકે રસસે શકર બનતી હે.

જબલે મકતમકી ફઝીલત

કિલેકે બિલકુલ સામને એક બહૂત બળા પહાળ હે, ઉસકે બારેમેં પૂછા કે યે કૌનસા પહાળ હે ? બતાયા ગયા કે યે "જબલે મકતમ" હે.

ઉસ પહાળકી તારીખ યે હે કે જબ હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ને મિસ્ર ફતહ કિયા તો વહાંકે બાદશાહ મુકવકિસને હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) સે કહા કે આપ યે પૂરા પહાળ મુઝે ફરોખ્ત કર દો, મૈં ઉસકી કીમતમેં સત્તર (૭૦) હઝાર દીનાર યા'ની સોનેકે સિક્કે અદા કરૂંગા.

ઉસ ઝમાનેકે હિસાબસે માર્કેટકી જો કીમત હો સકતી થી યે ઉસસે બહૂત ઝયાદા કીમત થી.

હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કો બળા તઅજ્જુબ હુવા કે યે ઈતની મહંગી કીમતમેં કયૂં ખરીદના ચાહતા હે ?

એક કાબિલે તવજ્જુહ બાત

યે ભી એક અહમ તવજ્જુહ ઔર ધ્યાન દેનેકી બાત હે કે આપકો કોઈ ચીઝ બેચી જા રહી હો ઔર મુનાસિબ કીમતસે ઝયાદા બોલી લગાઈ જાયે તો ઉસકે પીછે કે રાઝકો જાનને કી કોશિશ કરની ચાહિયે.

ઔર કોઈ શખ્સ અપની કોઈ ચીઝ બેચ રહા હે ઔર મુનાસિબ કીમતસે કાફી કમમેં બેચ રહા હે તો ઉસ પર ભી ગૌર કરના ચાહિયે કે ઈતને કમમેં કયૂં બેચ રહા હે ?

ખૈર! તો ફાતિહે મિસ્ર હઝરત અમ્ર (રદિ.)ને ઉસસે વજહ પૂછી.

ઉસને કહા કે હમારી કિતાબોંમેં ઈસ પહાળકી બહૂત સારી ફઝીલતેં લિખી હૂઈ હૈં, જિસમેં સે એક યે હે કે ઈસ પહાળ પર જન્નત કે દરખ્ત ઉગેંગે, ઈસ લિયે મેં ઉસકો ખરીદના ચાહતા હૂં.

ઉન્હોંને ફરમાયા કે મેં અભી સોદા નહી કરૂંગા, પેહલે અપને અમીરૂલ મુઅ્મિનીન સે મશ્વરા કરૂંગા, ચુનાન્ચે આપને હઝરત ઉમર (રદિ.) કો ખત લિખા, વહાં સે જવાબ આયા કે અગર વાકિઅતન યે પહાળ ઈતના મુબારક ઔર બરકતવાલા હે તો ફિર મુસલમાન ઉસકે ઝયાદા હકદાર હૈં.

નીઝ હઝરત ઉમર (રદિ.) ને યે હુકમનામા ભી લિખા હે કે ઉસ પહાળ ઔર ઉસકે અત્રાફકી જગહકો મુસલમાનોકા કબ્રસ્તાન બના દો, તાકે ઉસ પર ઉગનેવાલે જન્નતી દરખ્તોસે મુસલમાનકો ફાયદા પહૂંચે.

યે થા જબલે મકતમ, ઈસ વકત ભી ઉસ પૂરે પહાળી ઈલાકેકો કબ્રસ્તાન હી રખા ગયા હે, અલબત્તા ઉસ ઈલાકે કો "કુરાફા" કહતે હૈં ઉસ કબ્રસ્તાનમેં ઐસે ઐસે અલ્લાહકે જલીલુલ્ કદ્ર બંદે આરામ ફરમા હૈં કે ઉનકી તારીખ બયાન કરનેકે લિયે કઈ રાતેં દરકાર હૈં.

કિતાબોંમેં લિખા હે કે ઉસી પહાળ પર હઝરત મૂસા (અલૈ.)

અલ્લાહ તઆલાકી ઈબાદત કિયા કરતે થે. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! હમને ઉસ પહાળ કી ઝિયારત કી ઔર ફિર પુરે સફરકે દૌરાન બાર બાર ઉસ ઈલાકેમેં આના જાના હુવા.

અહલે બૈતકે મઝારાત પર

ઉસ દિન દૂસરી ઝિયારતોંમેં અહલે બૈત યા'ની હુઝૂર (સલ.) કે ખાનદાનકે લોગોંકે મઝારાતકી ઝિયારત કી, ઈસ લિયે કે કરબલાકે વાકિઅહકે બાદ આપ (સલ.)કે ખાનદાનકે બહૂત સારે લોગ મિસ્ર મુન્તકિલ હો ગયે થે ઔર વહાં મુકીમ હો ગયે થે, ઉનમેં હઝરત આઈશા બિન્તે અલી, હઝરત સય્યિદા ઝયનબ, સય્યિદા રૂકય્યા બિન્તે અલી (રદિ.) કે મઝારાત પર હાઝરી હૂઈ.

હુઝૂર (સલ.) કે ખાનદાનસે મિસ્રિયોંકો બળા તઅલ્લુક હે, ઐસી હર જગા પર જહાં હુઝૂર (સલ.)કે અહલે બૈત દફન હે. વહાં શાનદાર ઈમારતેં બનાઈ ગઈ હૈં.

ઉન સબ ઝિયારતોંમેં રાત હો ગઈ, અભી તક ખાના ભી નહીં ખાયા થા, સાથીયોંકા તકાઝા હુવા કે અબ વાપસ કાહિરા કયામગાહ પર જાના ચાહિયે, ચુનાન્ચે હમ વાપસ હો ગયે.

જીઝહ ; હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કે ઝમાનેકા અસલ મિસ્ર

યહાં એક બાત બતા દૂં કે હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં જો અસલ મિસ્ર થા વો મૌજૂદા કાહિરહકા ઈલાકા નહીં ; બલકે વો નીલ નદીકો પાર કરકે "જીઝહ"કા ઈલાકા હે ઔર યહી કદીમ મિસ્રકા ઈલાકા હે.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! હમારી હોટલ (કયામગાહ) ભી ઉસી

"જીઝહ" નામી ઈલાકેમેં થી, જહાં તક પહૂંચનેકે લિયે નીલ નદી કો પાર કરના પડતા થા, મેરે દિલમેં ભી નીલ નદીકો દેખનેકા શોક અંગળાઈ લે રહા થા, કાહિરાસે ગુઝર કર જબ હમ "જીઝહ" જા રહે થે તો પેહલી મરતબા નીલ નદીકી ઝિયારત કી.

ફિસ્તાત શહર બનનેકા અજીબ કિસ્સા

ઈસ્લામમેં પરિન્દોંકે હુકૂક કી રિઆયત

યહાં એક છોટાસા ગાઁવ હે, ઉસકો "ફિસ્તાત" કેહતે હૈં "ફિસ્તાત" કે મા'ના અરબીમેં "ખૈમા" કે હોતે હૈં.

ઈસ ઈલાકેકો "ફિસ્તાત" કહનેકી વજહ યે બતાઈ જાતી હે કે જબ હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) યહાં તશ્રીફ લાયે તો મુકવકિસ બાદશાહને નીલ નદીકો પાર કરકે એક જઝીરેમેં પનાહ લે ઔર નીલ નદી પર બને પુલકો ઉસને તોડ દિયા, તાકે મુસલમાન નદી પાર કરકે આસાની કે સાથ પહૂંચ ન સકેં, ઈસ તરહ વો વહાં પનાહમેં પહૂંચ ગયા.

હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) જબ વહાં પહૂંચે તો ઉનકે લિયે આપકે સાથીયોંને એક ખૈમા બનાયા જિસમેં આપ મુકીમ હૂયે, ફિર કુછ દિનોંકે બાદ જબ વહાં સે ઈસ્કંદરિયા ફતહ કરનેકે લિયે જાનેકી તૈયારી હૂઈ જો વહાંસે કાફી દૂર એક બળા શહર હે, તો હઝરત અમ્ર (રદિ.) ને સાથીયોંસે ફરમાયા કે અબ ઈસ ખૈમેકો ઉઠા લો, હમેં ઈસ્કંદરિયા જાના હે, જિસ સાથી કો ઈસ ખૈમેંકે ઉખાડનેકે કામ પર મુકર્રર કિયા થા જબ વો વહાં પહૂંચે તો કયા દેખતે હૈં કે ખૈમે પર એક કબૂતરીને અંડા દિયા હે, વો અમીરે લશ્કરકે પાસ આયે ઔર કહા કે ઈતને દિનોંમેં એક કબૂતરીને આપકે ખૈમે પર અંડા રખ દિયા હે.

આપને ફરમાયા કે અગર ઐસી બાત હે તો ખૈમા મત ખોલો, ઉસકો ઈસી હાલ પર રહને દો, જબ ઈસ અંડેમેં સે બચ્ચે બાહિર નિકલ

આયેંગે ઔર વો ઉડનેકે કાબિલ હો જાએંગે તબ હમ ઈસ ખૈમે કો ખોલ લેંગે, ઉસકો ઈસી તરહ છોડ કર ચલે ગયે.

અંદાઝા લગાવો ! ઈન હઝરાત કો જાનવરોંકે હુકૂકકા ભી કિતના ખ્યાલ થા?

હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ઈસ ખૈમે કો વૈસા હી છોડકર ઈસ્કંદરિયા ચલે ગયે થે તો ઈસી નિસ્બતસે યે ઈલાકા આજ ભી "ફિસ્તાત" કહલાતા હે.

અહ્‌રામે મિસ્રકી ઝિયારત

ઈતવારકે દિન સુબ્હે સવેરે સાથીયોંસે કહા કે જલ્દી જલ્દી તૈયાર હો જાવો, આજ સબસે પેહલી ઝિયારત મિસ્રકે અહ્‌રામ કી હે, મિસ્રકે પિરામિડ (PYRAMID) અરબીમેં જિસકો " અહ્‌રામ" કહતે હૈં ઈન અહરામોં કી તા'દાદ સો સે ઝયાદા બતાઈ જાતી હે, લેકીન સબસે ઝયાદા મશહૂર તીન હૈંઃ (૧) હરમે અકબર, (૨) હરમે અવસત (૩) હરમે અસ્ફલ.

અહ્‌રામ (પિરામિડ) કબ બને ?

યે અહરામ કા'બાકે બાદ સબસે પુરાની ઈમારતેં શુમાર કી જાતી હૈં, યે પૂરે મિસ્રમેં મુખ્તલિફ જગ્હોં પર ફેલે હૂયે હેં. યે કબ બને ? ઉસકે બારેમેં અલગ અલગ રિવાયતેં હૈં.

એક યે કે હઝરત નૂહ (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં જબ તૂફાન આનેવાલા થા તો મિસ્રકે કાહિનોંને ઉસ વકત કે બાદશાહ જિસકા નામ કિતાબોંમેં " સોરીદ" લિખા હે ઉસકો બતાયા કે એક તૂફાન આનેવાલા હે ઔર હમારે પાસ જો મુખ્તલિફ ઉલૂમ વ ફુનૂન હે વો સબ ખત્મ હો જાએગા.

ઈસ ઈલ્મકો બચાને ઔર ઉસકો બાકી રખને કે લિયે ઉન્હોંને યે અહરામ તા'મીર કિયે.

ઈન અહરામમેં પથ્થરોં પર ઉન્હોંને સારી કિતાબોંકી ઈબારતેં નક્શ કર દી, તાકે ઉનકે ઉલૂમ મહફૂઝ હો જાએં, ઈસ લિયે કે આમ તૌર પર બળે પથ્થર પાનીમેં બહેતે નહી. નીઝ કાગઝ ઔર રોશનાઈસે લિખા હુવા તો મિટ જાતા હે, પથ્થરોં પર નક્શ કિયા હુવા જલ્દી મિટતા નહીં, દેર તક બાકી રહતા હે.

અહ્‌રામકી અજીબો ગરીબ તફસીલ : દો ટનકા એક પથ્થર

યે અહ્‌રામ કિતને અજીબો ગરીબ હૈં ઉનકી તફસીલ સુનકર અકલ દંગ રહ જાતી હે, ઈસમેં જો પથ્થર ઈસ્તિઅમાલ હૂયે હૈં ઉનમેં હર એક પથ્થર કા વઝન કમસે કમ દો ટન કા હે ઔર બળા પથ્થર પંદરહ ટનકા, ઈસ તરહ કે બીસ લાખ પથ્થરોંકે મજમૂએસે બના હુવા એક હરમ હે.

સાત સો પચપન (૭૫૫) ફિટ ઊંચા

ઉસકી ઊંચાઈ તકરીબન સાતસો પચપન (૭૫૫) ફિટ હે, ઈતને પુરાને ઝમાનેમેં જબ કે ક્રેન (Crane) ઔર આજકી તરહ કી મશીનેં નહીં થી. તો ઈતને ભારી ભરકમ પથ્થરોંકો ઉઠાકર ઈતની ઊંચાઈ પર લે જાકર કૈસે ફિટ કિયા હોગા?

ઔર જિતની જગહ પર યે અહરામ તા'મીર હૂયે હૈં વો એક કરોડ બહત્તર લાખ સ્કવેર ફિટ હે ઔર જો સબસે બળા પિરામિડ "હરમે અકબર" હે વો તેરહ (૧૩) એકર ઝમીન પર તા'મીર કિયા હુવા હે.

ઈસી લિયે આજ ભી મિસ્રમેં બા'ઝ લોગ કહતે હૈં કે યે પિરામિડ ઈન્સાનોં કે બનાયે હૂયે નહીં હૈં, બલકે ઉનકો જિન્નાતોંને તા'મીર કિયા હે.

સદીયાં ગુઝર ગઈ, લેકીન મા'મૂલી શિગાફ (ફાટ) તક નહીં પડા

અજીબ બાત યે હે કે હઝરત નૂહ (અલૈ.) કે ઝમાનેસે આજ તક સદીયાં ગુઝર ગઈ, હઝારોં સાલ ગુઝર ગયે, ઉસમેં ન જાને કિતની બારિશ હૂઈ, ન જાને કિતને ઝલઝલે આયે, લેકીન કિસી પિરામિડમેં કોઈ મા'મૂલી શિગાફ (ફાટ) તક નહીં પડા ઔર ન કિસી પથ્થરસે ટૂટને કી કોઈ અલામત આપકો નઝર આએગી.

અબૂલ્ હૌલકા મુજસ્સમા

ઈસી જગા અબૂલ્ હૌલકા મુજસ્સમા ભી હે, યે અબૂલ હૌલ કા મુજસ્સમા "હરમે અવસત" કે બાની બાદશાહ જિસકા નામ "ખીફા" યા "ખોફૂ" થા ઉસકી મૂર્તિ ઔર શકલ હે, યે દોસો ચાલીસ (૨૪૦) ફિટ લંબા હે, એકસઠ (૬૧) ફિટ ઊંચા હે, ઉસકે હોંટ સાત (૭) ફિટ કે હૈં. ઉસકી નાક તકરીબન છે (૬) ફિટ કી હે.

ઈસી ઈમારતકે સાથ લગકર છોટે છોટે કમરે હૈં જિનકે બારેમેં બતાયા જાતા હે કે ફિરઔન કી રાનિયાં ઔર ઉનકી બેટીયાં ઉનમેં રહતી થીં.

બર્રે આ'ઝમ આફ્રિકામેં કાઈમ હોનેવાલી સબસે પેહલી મસ્જિદ

ઈન પિરામિડકો દેખનેકે બાદ હમ સય્યિદના અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કી મસ્જિદકી ઝિયારત કે લિયે ગયે. ઈસ મસ્જિદકે બારેમેં કહા જાતા હે કે બર્રે આ'ઝમ આફ્રિકામેં કાઈમ હોનેવાલી યે સબસે પેહલી મસ્જિદ હે.

ઈસ મસ્જિદકી જબ તા'મીર હૂઈ તો કિતાબોંમેં લિખા હે કે અસ્સી (૮૦) સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને મિલકર ઈસ મસ્જિદકે કિબ્લેકા રૂખ મુતય્યિન કિયા થા,ચૂંકે હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.)ને ઈસ મસ્જિદકો તા'મીર કિયા તો આપ હી ઉસકે પેહલે ઈમામ બને, એક દૂસરે સહાબી (રદિ.) ઉસકે મુઅઝ્ઝિન બને ઔર પૂરી ઝિંદગી હઝરત અમ્ર બિન આસ(રદિ.) ઈસ મસ્જિદમેં ઈમામત કરતે રહે.

ઈસ મસ્જિદકી રૂહાનીયત ઔર બરકાતકા હાલ

ઝાહિર હે કે જિસ મસ્જિદકો હઝરાતે સહાબા (રદિ.)ને અપને મુકદ્દસ હાથોંસે તા'મીર કિયા હો ઉસકી રૂહાનીયત ઔર ઉસકે બરકાતકા કયા આલમ હોગા ? ખુદાએ પાકકી કસમ ! ઉસ મસ્જિદસે બાહિર નિકલનેકો જી હી નહીં ચાહતા થા.

મૈં દેર તક મસ્જિદમેં બેઠા અપને સાથીયોંકો હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કે મુતલ્લિક સુનાતા રહા કે કિસ તરહ ઉન્હોંને મિસ્રકો ફતહ કિયા થા, ગાઈડ બારબાર હમેં કેહ રહા થા કે જલ્દી કરો, ફિરઔન કો દેખને જાના હે, વરના મ્યુઝિયમ બંદ હો જાએગા. બિલ આખિર ન ચાહતે હૂયે ભી હમેં મસ્જિદસે નિકલના પડા.

હમને ઝોહરકી નમાઝ ઉસી મસ્જિદમેં પળ્હી, દેખાકે એક કોનેમેં દો આદમી એક દૂસરે કો કુર્આન સુના રહે થે.

મિસ્રમેં અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! કુર્આને કરીમસે લોગોંકો બળા તઅલ્લુક ઔર લગાવ હે.

મિસ્રકા એક ગાઁવ જહાંકા હર બચ્ચા હાફિઝે કુર્આન હે

વૈસે તો દુન્યાભર કે મુસલમાન કુર્આને કરીમસે વાલિહાના મુહબ્બત કરતે હૈં ઓર ઈલાહી નિઝામ કે તહત હર દૌરમેં કુર્આને કરીમ

કો સીનેમેં મહફૂઝ કરનેવાલોંકી એક બળી તા'દાદ રહી હે, જો કે અલ્લાહ તઆલાકે વા'દે انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون કા મઝહર હે, મગર કિતાબે ઈલાહી કે હવાલે સે મિસ્રી બાશિન્દોંકો ઈન્ફિરાદીયત હાસિલ હે, મિસ્રકે કારી પૂરી દુન્યામેં અપના લોહા મનવા ચુકે હેં, યહાં પર હમ મિસ્રકે ઐસે ગાંવકે બારેમેં બતા રહે હેં, જિસમેં બસનેવાલે તમામ અફરાદ ન સિર્ફ હાફિઝ હેં બલકે ઉસ ગાંવકા હર શખ્સ જય્યિદ કારી ભી હે.

અરબી જરીદે "અલ બયાન" કી રિપોર્ટકે મુતાબિક મિસ્રી ગાંવ "અરબુલ કુર્આન" દુન્યાકા વાહિદ ગાંવ હે, જિસમેં રહનેવાલે તમામ મર્દ, ઔરત, બચ્ચે, બુળ્હે ઔર જવાન યહાં તકકે ઝહની મા'ઝૂર અફરાદ ભી કુર્આને કરીમકે હાફિઝ હેં, કુર્આને કરીમસે ઉન લોગોંકી અકીદત વ મુહબ્બત કા અંદાઝા ઈસ બાતસે ભી લગાયા જા સકતા હે કે ચાલીસ હઝારકી આબાદી પર મુશ્તમિલ ઈસ ગાંવમેં હિફઝે કુર્આન કે ૪૫ બળે મદારિસ ઔર ૩૫૦ છોટે મકાતિબ હેં.

ઉસ ગાંવમેં બહૂતસે અફરાદ ઐસે ભી હેં જો બચપનમેં હિફઝે કુર્આનકી સઆદત હાસિલ ન કર સકે તો ઉન્હોંને બળી ઉમરમેં મદરસોંમેં દાખલા લેકર હિફઝે કુર્આન મુકમ્મલ કિયા, ઉનમેં સત્તર (૭૦) બરસ કે બુળ્હે ઔર બુળ્હીયાં ભી શામિલ હેં.

અરબુલ્ કુર્આન કે બાશિન્દે સિર્ફ કુર્આન હિફઝ નહીં કરતે બલકે હિફઝકે બાદ તજવીદ કા કોર્ષ કરકે જય્યિદ કારી ભી બન જાતે હેં. બેશતર અફરાદ હિફઝ કે બાદ આલિમ ભી બનતે હેં ઈસ લિયે ઈસ છોટે સે ગાંવમેં બળે બળે નામવર ઉલમાએ દીન મૌજૂદ હેં.

ગાંવકે ૪૫ / મદારિસ ઔર ૩૫૦ / મકાતિબમેં સાલાના એક હઝારસે ઝયાદા બચ્ચે હાફિઝે કુર્આન બન જાતે હેં. ડૉકટર મુરસી કે દૌરે

સદારત (૨૦૧૨ ઈસ્વી) મેં ઉસ ગાંવકા નામ બા–કાયદા સરકારી તૌર પર "અરબુર્રમલ" સે તબ્દીલ હોકર "અરબુલ્ કુર્આન" હો ગયા હે, ગાઁવ કા નામ તબ્દીલ હોનેકે બાદ અબ ઈસ ગાઁવમેં કોઈ શખ્સ ઐસા બાકી નહીં બચા જો હાફિઝે કુર્આન ન હો, ઉનમેં બા'ઝ બળી ઉમરકે ઐસે લોગ ભી હૈં જો તા'લીમ હાસિલ ન કરનેકી વજહસે નાઝિરા કુર્આન નહીં પળ્હ સકતે, મગર સુન સુન કર ઉન્હોંને ભી પુરા કુર્આન હિફઝ કર લિયા હે.

રિપોર્ટકે મુતાબિક યહાં લોગોંને યે તરીકા અપનાયા હે કે જબ કોઈ ઔરત હામિલા હોતી હે તો ઉસકો હમલકે ચાર માહ ગુઝરનેકે બાદ રાત દિન તિલાવતે કુર્આન કા પાબંદ બનાયા જાતા હે, વો સિવાયે ઝરૂરી બાતોં કે ઈધર ઉધર કી બાત નહીં કરતી, સિર્ફ કુર્આની આયતોંકી તિલાવત કરતી રહતી હે, ઉસસે પયદા હોનેવાલે બચ્ચે પર બહૂત અચ્છા અષર પડતા હે, ઔર વો બહૂત હી કમ વકતમેં કુર્આન હિફઝ કર લેતા હે. હિફઝે કુર્આન કે નયે તરીકોં પર તહકીક કરનેવાલે અરબ માહિરીનને ઈસ અમલ કો હિફઝે કુર્આન કે લિયે બહૂત હી મુફીદ કરાર દિયા હે. તિબ્બી માહિરીનકી નઈ તહકીક સે યે બાત ભી ષાબિત હો ચુકી હે કે પેટમેં મૌજૂદા બચ્ચા બાહિર કી બાતેં સુન લેતા હે.

શૈખ ઈસામ ઈસ ગાઁવમેં તીસ સાલોંસે હિફઝે કુર્આનકી તા'લીમ દે રહે હૈં. વો બતાતે હૈં કે હમને "અન્નુરૂન્નિય્યતુ ર્રબ્બાનિય્યહ" નામ કા નયા તરીકા ઈજાદ કિયા હે જિસકે ઝરીયે હમ પાંચ સાલસે પેહલે હી બચ્ચોંકો હિફઝે કુર્આન મુકમ્મલ કરા દેતે હૈં. શૈખ ઈસામ કા યે નયા તરીકા ઈસ દરજે કામ્યાબ ઔર મકબૂલ હે કે ઉસકો અબ સઉદી અરબમેં ભી શુરૂઅ કિયા ગયા હે. મસ્જિદે નબવીમેં ભી ઈસ તરીકે સે હિફઝ કરાયા જાતા હે, ઈસ તરીકેસે ઝહની એતેબારસે કમઝોર બચ્ચે ભી બલકે બસાઅવકાત દિમાગી તૌરસે મા'ઝૂર બચ્ચે ભી કુર્આન હિફઝ

કર લેતે હૈં.

દુન્યાભરસે મુસલમાન અપને બચ્ચોંકો જલ્દસે જલ્દ ઔર પક્કા હાફિઝ બનાનેકે લિયે ''અરબુલ્ કુર્આન'' ભેજને લગે હૈં. આપકો ''અરબુલ્ કુર્આન'' કે મદારિસમેં ચીન, જાપાન, અમરીકા, વુસ્ત (મધ્ય) એશિયા, યુરોપી ઔર અરબ મુલ્કોં સમેત દુન્યાકે હર ખિત્તે કે બચ્ચે કુર્આને કરીમ હિફ્ઝ કરતે હૂયે નઝર આએંગે. ઈન મેહમાન તલબાકી કફાલત કી ઝિમ્મેદારી ગાંવકે બાશિન્દે સઆદત સમઝકર ઉઠાતે હૈં, કુર્આને કરીમકે યે આશિક અપને મેહમાન તલબાકી ઐસી ખિદમત કરતે હૈં જિસકી મિષાલ મિલના મુશ્કિલ હે, ઈમ્તિહાનાતમેં પોઝીશન લાનેવાલે તલબા કો ગાંવ કે લોગ ઈન્આમાતસે નવાઝતે હૈં. યહાં કે મકાતિબ ઔર મદારિસમેં આપકો તીન સાલસે લેકર ૮૦ સાલ કે બુઝુર્ગ તક સાથ મેં હિફ્ઝે કુર્આન કી તા'લીમ હાસિલ કરતે હૂયે મિલ જાએંગે.

શૈખ મુહમ્મદ ઝકી જો યહાં કઈ મકાતિબ ઔર મદારિસ ચલાતે હૈં ઉનકા કહના હે કે અભી ઉસ ગાંવમેં તેઈસસો (૨૩૦૦) તલબા વ તાલિબાત હિફ્ઝે કુર્આનમેં મશ્ગૂલ હૈં, યહાં નાઝિરા સે પેહલે બચ્ચોંકો નૂરાની કાયદા પળ્હાયા જાતા હે. વાઝેહ રહે યે કાયદા હિન્દુસ્તાનકે નામવર આલિમે દીન કારી ફતહ મુહમ્મદ પાનીપતીને લિખા હે. ખુદા તઆલાને ઐસી મકબૂલીયતસે નવાઝા હે કે હરમૈન શરીફૈન સમેત તમામ અરબ મમાલિકમેં યે કાયદા પળ્હાયા જાતા હે.

અરબુલ્ કુર્આન કે મદારિસમેં હિફ્ઝે કુર્આનકે સાથ બચ્ચોંકો ઈંગલિશ સમેત મુખ્તલિફ ઝુબાનેં ભી સિખાઈ જાતી હૈં, ઔર ઉનકી મુકમ્મલ ઈસ્લામી તરબીયત કી જાતી હે ઓર ખિતાબત (બયાન) કા ફન ભી સિખાયા જાતા હે, યહાંકે કુર્રા (કારીઓં)ને યુરોપ ઔર અમરીકા સમેત કઈ મુલ્કોંમેં ઈસી તરીકે સે કુર્આને કરીમ હિફ્ઝ

કરાનેકી કલાસોંકા આગાઝ કર દિયા હે.

وَاوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍوَّمَعِيْنٍ

ઈસ મસ્જિદસે બિલકુલ કરીબ યા'ની પેદલ ચલેં તો દસ મિનટકા રાસ્તા હે, વહાં એક બળા ચર્ચ હે, ઉસ ચર્ચકો તો હમ દેખને નહીં ગયે, લેકીન વો ચર્ચ કયા હે ? કુર્આન મજીદકી એક આયત હે :

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهٗ اٰيَةً وَّاٰوَيْنَاهُمَا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍوَّمَعِيْنٍ

તર્જમા: ઓર હમને મરયમકે બેટે ઓર ઉસકી અમ્માં કો (હમારી કુદરતકી) એક બળી નિશાની બના દી હે ઓર હમને ઉન દોનોં (માં બેટે) કો એક ઊંચી જગા પર ઠિકાના દિયા જો (પુર સુકૂન) રહનેકે લાઈક થી ઓર વહાં સાફ સુથરા પાની બેહતા થા.

(સૂરએ મુઅ્મિનૂન:૫૦)

મુફસ્સિરીન ઈસ આયતકી તફસીરમેં લિખતે હૈં કે જબ હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી પૈદાઈશ હૂઈ તો ઉસ ઝમાનેકા જો બાદશાહ થા ઉસકો કાહિનોંને બતાયા કે એક બચ્ચા પયદા હોગા જો તેરી હુકૂમત કે ખાત્મે કા સબબ બનેગા, કાહિનને યે ભી બતાયા કે વો બચ્ચા બગૈર બાપકે પયદા હોગા.

આપકી પૈદાઈશકે થોડે હી દિનોંકે બાદ વો "હીરદૌસ" બાદશાહ ઉનકા દુશ્મન બન ગયા.

હઝરત મરયમ (રદિ.) અપને ઈસ બચ્ચેકી હિફાઝત કે લિયે ફલસ્તીન સે નિકલ કર મિસ્ર આ ગઈ ઓર જબ તક વો હીરદૌસ બાદશાહ ઝિન્દા રહા હઝરત મરયમ (રદિ.) મિસ્રમેં મુકીમ રહીં ઓર ઉસ બાદશાહ કે મરનેકે બાદ આપ દો બારહ ફલસ્તીન તશ્રીફ લે આઈ.

હઝરત મરયમ (રદિ.) મિસ્રમેં જહાં કઈ દિનોં તક મુકીમ રહીં

વો જગા મસ્જિદે હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કે બિલકુલ કરીબમેં હે, જહાં ઈસ વકત એક બળા ચર્ચ બના હુવા હે.

ઉસમેં એક કુવાં ભી હે, બતાયા જાતા હે કે હઝરત ઈસા (અલૈ.) ઔર હઝરત મરયમ (રદિ.) ઈસ કુંવેંકો ઈસ્તિઅમાલ કરતે થે.

મિસ્રકે મ્યુઝિયમમેં

બહરહાલ ! હમ જલ્દી જલ્દી મ્યુઝિયમ પહૂંચે, વહીં "મૈદાનુત્તહરીર" નામી મશહૂર જગહ ભી હે, જિસે "તહરીરે સ્કવાઈર" કહતે હૈં. મ્યુઝિયમ કી ફીસ તીન પાઉન્ડ અદા કી, પૂરે મ્યુઝિયમમેં પુરાને ઝમાને કી અજીબો ગરીબ ચીઝેં હૈં, ઈસી તરહ સોને ચાંદીકા બહૂત બળા ઝખીરા હે, મુઝે ઉસ વકત સુરએ ઝુખ્રૂફ કી આયતે મુબારકા યાદ આ રહી થી જો ફિરઔનને અપને લોગોંસે મુખાતિબ હોકર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે બારેમેં કહી થી કે

وَنَادٰى فِرْعَوْنُ فِىْ قَوْمِهٖ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَيْسَ لِىْ مُلْكُ مِصْرَوَهٰذِهِ الْاَنْهٰرُ

تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِىْ، اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ۔ اَمْ اَنَاخَيْرٌ مِّنْ هٰذَا الَّذِىْ

هُوَمَهِيْنٌ،وَّلَايَكَادُيُبِيْنُ۔ فَلَوْلَآ اُلْقِىَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ اَوْ جَآءَ مَعَهُ

الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِيْنَ.

તર્જમા: ઔર ફિરઔનને અપની કૌમમેં પુકાર કર કહા : અય મેરી કૌમ ! કયા (પૂરે) મિસ્રકી હુકૂમત મેરે કબ્ઝેમેં નહીં હે ? ઔર (દેખો!) યે નહરેં મેરે મહલકે નીચે જારી હૈં, કયા તુમ દેખતે નહીં હો ? બલકે સહીહ બાત યે હે કે મેં ઉસ શખ્સ (યા'ની મૂસા) સે (માલ વ ઈઝ્ઝત વ હુકૂમતમેં) બહૂત ઝયાદા અચ્છા (બેહતર) હૂં જિસકી કોઈ ઈઝ્ઝત નહીં હે ઔર વો અપની બાત સાફ તૌર પર બોલ ભી નહીં સકતા, ફિર (અગર યે અલ્લાહકા રસૂલ હે) તો ઉસ પર (યા'ની હાથમેં) સોને કે

કંગન કયૂં નહીં ડાલે ગયે યા ફિર ઉસકે સાથ ફરિશ્તે જમા હોકર કયૂં નહીં આતે ? (સૂરએ ઝુખ્રૂફ:૫૧–૫૩)

યા'ની મૂસા (અલૈ.) કી બાત કયૂં માનતે હો ? ઉસકે પાસ તો સોના ચાંદી ઔર કંગન કુછ ભી નહીં હે ઔર મુઝે દેખો ! મેરે પાસ સોને ચાંદીકે કિતને ઝેવરાત હૈં !

ફિરઔનકે બારેમેં આતા હે કે વો મર્દ હોનેકે બાવજૂદ સોનેકે કંગન પહનતા થા ઔર અપની દાઢીમેં હીરે જવાહિરાત ઔર સચ્ચે મોતી લગવાતા થા. મૂસા (અલૈ.) પર ઉસે ગુસ્સા ઈસી લિયે આયા થા કે જબ બચપનમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ઉસકી દાઢી ખીંચી થી તો ઉસકી દાઢી કે હીરે મોતી ગિર ગયે થે.

ફિરઔનકે બહૂત સારે ઝેવરાત મિસ્રકે મ્યુઝિયમમેં રખે હૂયે હૈં. મૈંને કહા કે : દેખો ! જિન હીરે જવાહિરાત ઔર સોને ચાંદી પર ઘમંડ કરકે ઉસને અલ્લાહકે રસૂલ કી બાત નહીં માની થી આજ વો સારે કંગન યહાં રખે હૂયે હૈં જિસકા કોઈ પુરસાને હાલ નહીં.

દૂસરી એક બાત કે યે બાદશાહ જો પિરામિડ બનવાતે થે ઉનમેં અપને મરનેકે બાદકી ઝિંદગી કે લિયે સારા સામાન જમા કરવાતે થે, ચુનાન્ચે ઉસ મરનેકે બાદવાલી ઝિંદગીકે લિયે નોકર ચાકર, બરતન, ખાને પીને કી ચીઝેં ભી રખવાતે થે ઔર જો ફિરઔન મરતા થા ઉસકી લાશમેં કોઈ ખાસ કિસમકા મસાલા લગાકર ઉસી પિરામિડમેં રખ દેતે થે ઔર ઉન લાશોંકો રખનેકે લિયે પથ્થર ઔર સોનેકે સંદૂક બનવાતે થે, બહૂત સારી સોનેકી પટ્ટીયાં આજ તક મ્યુઝિયમમે મૌજૂદ હૈં.

ફિરઔન ઔર ઉસકી લાશ

ઈસ મ્યુઝિયમમેં ફિરઔનકી લાશ ભી મૌજૂદ હે.

ગાઈડને કહા કે વો ઉપરવાલે મન્ઝલે પર હે.

મૈંને કહા કે કમ બખ્ત ઝિંદગીમેં તો કહતા હી થા :

اَنَارَبُّكُمُ الْاَعْلٰى

તર્જમાઃ મૈં તુમ્હારા સબસે બળા રબ હૂં (સૂરએ નાઝિઆતઃ ૨૪)

ઔર અભી ભી ઉપરવાલે મન્ઝલે પર હી સો રહા હે.

હમ ઉપર ગયે તો પતા ચલા કે ફિરઔન કો દેખનેકે લિયે અલગસે સો પાઉન્ડકા ટિકટ લેના પડેગા, મૈંને કહા કે કમબખ્ત દુન્યામેં ભી મહંગા થા, મરનેકે બાદ ભી મહંગા હે ઔર વહાં ઈતની સિકયોરીટી હે કે ફોટૂ ભી નહીં લે સકતે, હમને નઈ ટિકટ લી ઔર ગયે તો વહાં બહૂત સારે ફિરઔનોંકી લાશેં હૈં, હઝરત મૂસા(અલૈ.) કે ઝમાનેકા જો ફિરઔન થા ઉસકા નામ "રમસીસ" યા "રઅમસીસ" બતાયા જાતા હે, ઉસ નામકે ફિરઔનકી લાશ પર ગયે તો વો બિલકુલ બીચમેં રખી હૂઈ હે, ઈસી તરહ ઈસ ફિરઔનકા બાપ, ઉસકી બેટી, બીવી વગૈરહકી લાશેં ભી હૈં. એક ખાસ બાત યે હે કે ફિરઔનકી જિસ્માની પેહચાન ઔર સાઈઝ ભી આમ ઈન્સાનોંકી તરહ હે, કોઈ બહૂત લંબા ચોળા નહીં હે જૈસાકે આમ તૌર પર લોગ સમઝતે હૈં, ઉસકે સર પર બાલ ભી હૈં. ઉસકા ચેહરા ડરાવના લગતા હે.

કાંચ કે ઉન શીશોંકે પાસ ટેમ્પ્રેચર માપનેકે આલે લગે હૂયે હૈં ઔર હર વકત એક બળા સ્ટાફ ટેમ્પ્રેચરકો માપનેકે અમલમેં લગા રહતા હે.

હમને ઈન સારી લાશોંકો ઔર ફિરઔને અકબર કી લાશ કો ઈબ્રત કી નિગાહસે દેખા કે જો લોગોંસે કહતા થા કે " મૈં ખુદા હૂં, મેરી પરસ્તિશ કરો, આજ ઉસકા કયા હાલ હે ? અલ્લાહ તઆલાને કુર્આને કરીમમેં ફરમાયા :

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيْكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُوْنَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً، وَاِنَّ كَثِيْرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ اٰيٰتِنَا لَغٰفِلُوْنَ

તર્જમાઃ સો આજ હમ તેરે બદનકો બચા લેંગે તાકે તેરે પીછે આનેવાલોંકે લિયે (ઈબ્રત કી) એક નિશાની બન જાયે ઔર યકીનન બહૂત સારે લોગ હમારી નિશાનિયોંકે બારેમેં ગફલત હી મેં પડે હૂયે હૈં.

(સૂરએ યુનૂસ :૯૨)

જબ ફિરઔન પાનીમેં ડુબાયા ગયા ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ઉસકે મરનેકી ખબર બની ઈસ્રાઈલકો સુનાઈ તો ઉન લોગોં પર ફિરઔનકા રૂઅબ ઈતના ઝયાદા થા કે વો માનને કે લિયે તૈયાર નહીં થે કે વો કૈસે ડૂબ ગયા હોગા?

જબ ઉન્હોંને નહીં માના તો અલ્લાહ તઆલાને સમંદરકો હુકમ દિયા કે, ઉસકી લાશકો નિકાલ કર દરિયાકે કિનારે ડાલ દે.

ફિર જબ બની ઈસ્રાઈલને અપની આંખોસે ઉસકો મરા હુવા દેખા તબ જાકર ઉન્હેં યકીન આયા. ઈસ બાતકો અલ્લામા શબ્બીર ઉષ્માની (રહ.), હઝરત મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) વગૈરહ બહૂત સારે મુફસ્સિરીનને લિખા હે.

એક હબ્શી ઔરતકા ઈમાની જઝબા

વહાં દૂસરે મુલ્કોંસે આયે હૂયે સૈયાહ ભી મૌજૂદ થે, ઉનમેં કુછ હબ્શી નસલકે લોગ ભી થે, એક હબ્શી ઔરત ફિરઔનકી લાશકે પાસ આઈ ઔર હાથ ઊંચા કરકે ઝોર ઝોરસે કહને લગી.

سبحان ربی الاعلی   سبحان ربی الاعلی،

તૂ અપને આપકો રબ્બે આ'લા કહતા થા, લેકીન મેરા અલ્લાહ રબ્બે આ'લા હૈં તૂ નહીં. યે બાત વો ફિરઔનકી લાશ કો મુખાતબ કરકે પૂરે ઈમાની જઝબેકે સાથ કેહ રહી થી.

વહાં તસ્વીર ખીચનેકી સખ્ત મનાઈ થી, જેલકી ભી સઝા હો સકતી હે, લેકીન ફિર ભી હમારે કુછ સાથી અપની તદબીરોંમેં કામ્યાબ

હો ગયે, વકત ખત્મ હો રહા થા, ઈસ લિયે હમ હોટલ વાપસ હૂયે.

જામેઅ અઝહર

ઉસકે બાદ દૂસરે દિન તય થા કે જામેઅ અઝહરકી ઝિયારત કરના હે.

જામેઅ અઝહર ઔર જામિઅહ અઝહર દોનોં અલગ અલગ ચીઝ હે, જામેઅ અઝહર એક મુબારક મસ્જિદકા નામ હે ઔર ઉસી મસ્જિદસે એક મદરસા શુરૂઅ હુવા જો જામિઅહ અઝહર યા અઝહર યુનિવર્સિટી સે મઅરૂફ હે, આજસે તકરીબન ગ્યારહ સો સાલ પેહલે ૩૬૧ હિજરીમેં યે મુબારક મસ્જિદ કાઈમ હૂઈ થી. ઔર યે બાત મશ્હૂર હે કે જબ ઉસ મસ્જિદકી બુન્યાદ રખી ગઈ તો ઉસ મસ્જિદમેં કોઈ ખાસ કિસ્મકા કેમીકલ લગાયા ગયા, ઈસી વજહસે ઈતની આલીશાન ઔર બળી મસ્જિદ હે ફિર ભી ઉસમેં કોઈ કબૂતર યા ચિળયાં યા કોઈ પરિન્દા નહીં બેઠતા હે.

મૈંને સોચા કે યે તો બહૂત અચ્છી બાત હે, કાશ ! હમેં ભી નસીબ હો જાયે, ઈસ લિયે કે હમ નમાઝમેં મચ્છરોંસે બહૂત પરેશાન રહતે હૈં.

ઉસી જામેઅ અઝહરસે ઉમ્મતકો બળા ફૈઝ પહૂંચા, હઝારોં અઈમ્મા, મુહદ્દિષીન, મુફસ્સિરીન યહાં સે ઉમ્મતકો મિલે.

જામિઅતુલ્ અઝહર; અઝહર યુનિવર્સિટી

વહીં જામિઅતુલ્ અઝહર હે જો બહૂત લંબા ચોળા વસીઅ રકબેમેં ફેલા હુવા હે, બહૂત સારે શોબે હે, ફતાવા ડિપાર્મેન્ટ અલગ હે, ઈસ્લામિયાતકા શોબા અલગ, ગર્ઝ સારે શોબે અલગ અલગ હૈં.

વકીલ અલ અઝહરસે મુલાકાત

હમારે ગાઈડ મુઝસે પૂછને લગે કે શૈખુલ અઝહરસે મુલાકાત કરની હે?

મૈંને કહા કે શૈખુલ અઝહરસે મુલાકાત કરની ઈતની આસાન હે કયા?

હમને મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની સાહબ (દા.બ.) કી કિતાબમેં પળ્હા થા કે શૈખુલ્ અઝહર સે મુલાકાતકે લિયે દો તીન દિન પેહલેસે વકત લેના પડતા હે.

અસલમેં એક હૈં વકીલુલ્ અઝહર ઔર એક હૈં શૈખુલ્ અઝહર, દોનોં અલગ અલગ શખ્સીયતેં હૈં ઔર હુકૂમતમેં મિસ્રકે સદર (પ્રમુખ) કે બાદ ઉન્હીં દોનોંકા મરતબા હોતા હે.

હમને કહા : બહૂત અચ્છા, મુલાકાત મુમ્કિન હો તો ઝરૂર કરેંગે.

બા'ઝ મરતબા હમારા આઈ કાર્ડ બહૂત બળે બળે કામ કરવા દેતા હે, ચુનાન્ચે મેરા તઆરૂફી કાર્ડ જિસમેં મેરે ઓહદે ઔર મનાસિબ લિખે હૂયે હૈં. મૈંને ગાઈડકો દેતે હૂયે કહા કે પેહલે યે કાર્ડ અંદર ભેજો, અલ્લાહ કરે કે યે કાર્ડ કુછ ઝરીઅહ બન જાયે.

ઉન્હોંને કાર્ડ ભેજા કે હિન્દુસ્તાનકે બળે આલિમ આયે હૂયે હૈં.

ફવરન જવાબ આયા કે ઉનકો અંદર લે આવો.

હમ લોગ અંદર બળી જાંચ પરતાલ ઔર સિકયોરીટી કે મરહલોંસે ગુઝર કર અંદર ગયે ઔર શૈખુલ અઝહર કે સિકયોરીટીસે ઔર દૂસરે લોગોંસે મુલાકાત કી, વકીલુલ્ અઝહરસે લંબી મુલાકાત રહી ઔર ફિર હિન્દુસ્તાન તશ્રીફ લાનેકી દઅવત દેકર હમ વહાંસે બાહિર નિકલે, જામિઅહ અઝહરકી ઝિયારતકી, નમાઝ ભી અદા કી, હમને દેખા કે બહૂતસે તલબા વહાં પળ્હ રહે હૈં ઔર મેહનતમેં લગે હૂયે હૈં.

જામિઉલ હુસૈન (રદિ.)

વહીં એક "મસ્જિદે હુસૈન" ભી હે કહતે હૈં કે નવાસએ રસૂલ હઝરત હુસૈન (રદિ.) કો કરબલામેં શહીદ કરનેકે બાદ ઉનકા સર

મુબારક યહાં મિસ્ર લાયા ગયા થા ઔર એક રિવાયતકે મુતાબિક યહીં વો સર દફન હે, ઉસ મસ્જિદકા નામ " જામિઉલ હુસૈન" હે, હમને વહાં જાકર નમાઝ અદા કી, એક ખાસ જગાકી નિશાન દહી કી ગઈ હે કે યહાં હઝરત હુસૈન (રદિ.) કા સર મુબારક દફન કિયા હુવા હે.

મુસ્હફે ઉષ્માની ઔર આપ (સલ.)કા મુબારક અમામા

નીઝ ઉસી મસ્જિદમેં વો કુર્આને કરીમ ભી હે જિસકો હઝરત સય્યિદના ઉષ્માન (રદિ.) ને અપને દૌરે ખિલાફતમેં લિખવા કર મુખ્તલિફ ખિત્તોંમેં ભેજા થા, ઈન સાત નુસ્ખોંમેંસે એક નુસ્ખા મિસ્ર ભી ભેજા થા વો ઉસી મસ્જિદે હુસૈન મેં હૈં જો ચમળે પર લિખા હુવા હે.

ઈસી તરહ નબીએ કરીમ (સલ.) કી તરફ મન્સૂબ એક અમામા મુબારક ભી હે.

અલ્લામા બદરૂદ્દીન ઐની (રહ.), હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) કે મઝારાત

ઈસી તરહ વકીલે અહનાફ અલ્લામા બદરૂદ્દીન ઐની (રહ.) જિન્હોંને બુખારી શરીફકી શરહ "ઉમ્દતુલ કારી" લિખી હે, ઉનકા મઝાર મુબારક ભી બિલકુલ જામિઅહ અઝહરકે કરીબ હે, ઉનકી મુસ્તકિલ મસ્જિદ ભી હે.

ઈસી તરહ દૂસરે બુખારીકે શારિહ હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.), ઉનકા મોહલ્લા, ઉનકી મસ્જિદ, જિસ મસ્જિદમેં વો દર્સ દેતે થે ઉસમેં જાના હુવા, હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) કી કબ્ર દૂસરી જગા હે યા'ની હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કી કબ્રકે કરીબ ઉનકા મઝાર હે, અલ્લાહ કે ફઝલો કરમ સે વહાં ભી હાઝરી હૂઈ.

શર્મુશ્શૈખકી તરફ

કાફી વૈરાન ઈલાકોં કી ઝિયારત હૂઈ, ફિર હમ જલ્દી જલ્દી એરપોર્ટ પહૂંચે, ઈસ લિયે કે મિસ્રકે એક બહૂત અહમ શહર "શર્મુશ્શૈખ" જાના થા, શામકો કાહિરહ સે શર્મુશ્શૈખ રવાના હૂયે, વહાં ઠંડી કુછ ઝયાદા થી, એરપોર્ટ પર ઉતરે તો એક મિસ્રી શખ્સ મહમૂદુલ હનફી પેહલેસે હમારે ઈન્તિઝારમેં ખળે થે જો અરબી ઔર અંગ્રેઝી બહૂત ઝોરદાર બોલતે થે,મેંને સોચા યહાં હમારા કામ ઉનકે સાથ ઈન્શાઅલ્લાહ ! ઝોરદાર ચલેગા.

હમ બાહિર નિકલે તો પતા ચલા કે યે વો ઈલાકા હે જહાં વાદીએ સીના ઔર તૂર પહાડ હે, જહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો નુબુવ્વત મિલી, જહાં બની ઈસ્રાઈલ રહે થે.

બહરે કુલ્ઝુમ જિસમેં ફિરઔન ગર્ક કિયા ગયા થા

એરપોર્ટસે નિકલને કે બાદ તકરીબન તીન ઘંટે તક હમને બાય રોડ સફર કિયા ઔર એક જગા પહૂંચે જિસકો "બહરે કુલ્ઝુમ" યા "રાતો સમુદ્ર" કહતે હૈં, યે સુર્ખ હોનેકી વજહસે નહીં બલકે વહાં બામ્બુ જૈસે દરખ્ત બહૂત હૈં, ઉસકી મુનાસબતસે ઉસે "રેડસી" (રાતો સમુદ્ર) કહતે હૈં.

યે વહી બહરે કુલ્ઝુમ હે જિસમે અલ્લાહ તઆલાને ફિરઔન કો ડૂબોયા થા ઔર બની ઈસ્રાઈલ કે લિયે બારહ રાસ્તે બનાયે થે.

બારી તઆલાકી અજીબ હિકમત

મિસ્રસે ફલસ્તીન જાનેકે ઉસ વકત દો રાસ્તે થે એક ઝમીની રાસ્તા તો કરીબ થા, દૂસરા બહરે અહમરવાલા રાસ્તા વો દૂર થા, લેકીન

અલ્લાહ તઆલાને કમાલે મસ્લિહત સે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો ઉસી દૂરવાલે રાસ્તેસે જાનેકા હુકમ ફરમાયા, ઉસ વકત તકરીબન છે (૬) સે આઠ લાખ બની ઈસ્રાઈલ થે અલ્લાહ પાકને ફિરઔન કો ગર્ક કરનેકા ફેસલા ફરમાયા થા ઉસ હિકમત સે દૂરવાલા રાસ્તા ઈખ્તિયાર કરનેકા હુકમ દિયા.

વાકિઆત રોનુમા હોનેકે બાદ કહા જા સકતા હે કે ઈસ રાસ્તેકો હક તઆલાને ઈસ લિયે તરજીહ દી કે ખુશ્કી કે રાસ્તેસે ગુઝરનેમેં ફિરઔન ઔર ઉસકી ફૌજસે જંગ ઝરૂરી હો જાતી, કયૂંકે વો બની ઈસ્રાઈલકે કરીબ હી આ ગયે થે ઔર અગર દરિયાકા મોઅજિઝા પેશ ન આતા તો ફિરઔન બની ઈસ્રાઈલકો વાપસ મિસ્ર લે જાનેમેં કામ્યાબ હો જાતા ઔર ચૂંકે સદીયોં કી ગુલામીને બની ઈસ્રાઈલકો બુઝદિલ ઔર પસ્ત હિમ્મત બના દિયા થા, ઈસ લિયે વો ખૌફ ઔર રૂઅબકી વજહસે કિસી તરહ ફિરઔન કે સાથ જંગ પર તૈયાર ન હોતે.

બહરહાલ બની ઈસ્રાઈલને ગૈબી ઈશારેસે મુખ્તસર રાસ્તા છોડકર લંબા રાસ્તા ઈખ્તિયાર કિયા ઔર બહરે કુલ્ઝુમમેં ફિરઔનકે ગર્ક હોનેકા વાકિઅહ પેશ આયા.

અજીબ અંદાઝકે રાસ્તે

ઈમામ ઈબ્ને કષીર (રહ.) ને અજીબ બાત લિખી હે :

હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને સમંદર પર અસા મારા ઔર ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલાકે હુકમ સે તૂ હટ જા, તો બારહ (૧૨) રાસ્તે બન ગયે, ચૂંકે બની ઈસ્રાઈલ કે બારહ ખાનદાન થે, આપસમેં ઝઘડા ન હો, ભીડ ભાડ ન હો ઔર તરતીબસે ઈત્મીનાનસે પાર હો સકે. પાની બળે પહાળકે માનિન્દ ખળા હો ગયા ઔર શીશેકી તરહ રાસ્તે થે કે હર કબીલેવાલે ગુઝરતે હૂયે દૂસરે કબીલેવાલોકો દેખ ભી રહે થે ઔર

આપસમેં બાતેં ભી કર રહે થે, ઉસસે દિલમેં કોઈ ખૌફ ભી નહીં રહા કે દૂસરે કબીલેવાલોંકા કયા હાલ હે ? ઔર તેઝ હવાઓં કે ઝોંકોંને રાસ્તોંકો બિલકુલ સૂખા કર આમ સડકકી તરહ કર દિયા થા.

યે ઈલાકા બહૂત ખૂબસૂરત હે, બળી બાત યે હૂઈ કે હમ લોગ થકે હૂયે થે, લેકીન બહરે કુલ્ઝુમ કે બિલકુલ કિનારે પાનીસે લગ કર હમારે શામકે ખાનેકા ઈન્તિઝામ થા તો ઉસ પુર કૈફ મંઝરને હમારી સારી થકન દૂર કર દી.

બહરે કુલ્ઝુમકે કિનારે "સમકે મૂસા"કી ખ્વાહિશ

વહાં હમસે પૂછા ગયા કે ખાનેમેં કયા પસંદ કરોંગે ?

મેંને કહા કે બહરે કુલ્ઝુમ પર આયે હેં તો હઝરત મૂસા (અલૈ.) વાલી મછલી ઝરૂર ખાએંગે, યા'ની જિસ મછલી કો હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ખાયા થા ઔર કુર્આનમેં સૂરએ કહફમેં જિસકા ઝિક્ર હે, હમ તો વહી ખાએંગે.

થોડી દેરકે બાદ ખાદિમને આકર ખબર દી ઔર મઅ્ઝિરત ચાહી કે ઈસ વકત હમારે પાસ "સમકે મૂસા"' સ્ટૉકમેં નહીં હે, અગલી મરતબા આપકો ઝરૂર ખિલાએંગે.

બહરહાલ ! બહરે કુલ્ઝુમકે કિનારે રાતકા ખાના ખાયા, ઈશાકી નમાઝ પળ્હી, આગે બળ્હે તો બતાયા ગયા કે જિસ જગા હમને બેઠકર ખાના ખાયા યહી "વાદીએ સીના" કહલાતી હે.

મેંને કહા : યા અલ્લાહ ! જિસ મુકદ્દસ વાદીકા આપને બારબાર કુર્આનમેં ઝિક્ર કિયા હે, જિસકી કસમ ખાઈ ઉસ જગા હમારે કદમ પહૂંચાયે, અબ ઉસકી બરકાતસે હમ સબકો માલામાલ ભી ફરમા દીજિયે.

કોહે તૂરકી તરફ

જિસ રાત હમ "શર્મુશ્શૈખ" પહૂંચે તો બતાયા ગયા કે ઈસી રાત હઝરત મૂસા (અલૈ.) વાલે પહાડ પર જાના હે.

હમ સોચને લગે કે આખિર યે રાતોં રાત કયૂં પહાડ પર લે જાયા જાતા હે? બહરહાલ ! ગયે, કુછ કિ.મી ગાળીસે ચલનેકે બાદ હમેં ઉતાર દિયા ગયા ઔર બતાયા ગયા કે બસ ! સામને હી વો પહાડ હે જિસ પર હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ચાલીસ (૪૦) દિન એતિકાફ વ કયામ ફરમાયા થા ઔર યહીં વો દરખ્ત ભી હે જિસમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને અલ્લાહ તઆલાકી તજલ્લી કા નૂર દેખા થા ઓર યહી વો જગહ હે જહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.)કો અલ્લાહ તઆલાસે બાત ચીતકા મૌકા મિલા થા.

રાતકો તકરીબન એક બજે પહાડ પર ચળ્હના શુરૂ કિયા

સખ્ત સરદીકી રાતમેં તકરીબન એક બજે હમને પહાડ પર ચળ્હના શુરૂ કિયા, બિલકુલ સન્નાટા થા, સિર્ફ ગરમ કપડોંકી દુકાનેં ખુલી હૂઈ થીં, ઉન્હેં માલૂમ થા કે રાતકો ટૂરિસ્ટ હઝરાત આતે હેં, ઈસ લિયે દુકાનેં ખુલી રખી થી.

હમને સરદીકે કપડે ખરીદે, કયૂંકે બતાયા ગયા કે જબ યહાં ઈતની સરદી હે તો ઉપર માઈનસ ડિગ્રી હોગી, હમ ગ્યારહ સાથીયોંમેંસે દોકે અલાવહ જિનમેં એક મા'ઝૂર થે ઔર એક બડી ઉમરકે થે, નવ સાથીયોંને રાતકે વકત ઉપર ચળ્હના શુરૂ કિયા.

રાતકો પહાડ પર ચળ્હનેકી હિકમત

અબ હમેં હિકમત સમઝમેં આઈકે અગર દિનમેં હમેં ઉપર લે

જાયા જાતા તો ઉસકી દુશ્વારી કો દેખકર હર કોઈ હિમ્મત હાર જાતા, ચૂંકે બહૂત હી બુલંદી ઔર અજીબ ચળ્હાન હે, ઈસ લિયે રાતકી તારીકીમેં લે જાયા જાતા હે ઔર સિર્ફ હમ હી નહીં બલકે દૂર દરાઝસે આયે હૂયે રોઝાના એક હઝાર યહૂદી ઔર દૂસરે લોગ હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી યાદમેં ઉપર ચળ્હતે હૈં, મુઝે યહાં આશૂરાવાલી વો રિવાયત યાદ આ ગઈ જિસમેં અલ્લાહકે રસૂલ (સલ.) ને ફરમાયા થા કે " નહ્નુ અહક્કુ બિમૂસા"

અગર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી યાદમેં એક હઝાર યહૂદી ઉપર ચળ્હતે હૈં તો હમેં ભી હિમ્મત કરકે ચળ્હના ચાહિયે.

રાતકી તારીકીમેં પતા હી નહીં ચલતા થા કે કિતને ઊંચે જાના હે, ફિર મા'લૂમ હુવા કે સાત કિ.મી. ઉપર ચળ્હેંગે તબ વો હઝરત મૂસા (અલૈ.) વાલી જગહ આયેગી, વહાં લોગ આતે જાતે રહતે હૈં, ઈસ લિયે ડર વગૈરહ મહસૂસ નહીં હોતા.

કોહે તૂર પર ચળ્હતે હૂયે સૂરએ તાહાકી તિલાવતકી લઝ્ઝત

મેંને અપને એક સાથી મવલાના સાદિક સાહબ માનેકપૂરી (ઝી.મ.) સે કહા કે યે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી પહાડી હે, ઈસ લિયે ઉનકી યાદમેં સૂરએ તાહાકી તિલાવત હોની ચાહિયે, હમારે અકે સાથીને સૂરએ તાહાકી તિલાવત શુરૂઅ કી ઔર હમ એક દમ મસ્ત હોકર ચલને લગે.

આપ અંદાઝા લગાઈયે કે જિસ વાદી ઔર મકામકા કુર્આનમેં તઝકિરા હો ઉસી જગા પર પહૂંચ કર ઉસકો સુનનેકા કયા મઝહ આયા હોગા ! ઉસે અલ્ફાઝમેં બયાન નહીં કિયા જા સકતા.

તિલાવત સુનતે સુનતે હમ ચાર ઘંટે બીસ મિનટ તક પેદલ ચલે

ઔર ઉસ મકામ પર પહૂંચે ચલતે ચલતે હમને સુબ્હે સાદિકકા સાફ સાફ નઝારા ભી કિયા ઔર સાથીયોંકો ભી કરવાયા ઔર સિતારા (શુક્ર – Venus) ભી દેખા, વહાં તુલૂએ આફતાબ કા વકત બિલકુલ કરીબ થા, હમેં નમાઝકી ફિક્ર હૂઈ તો કયા દેખતે હૈં કે બિલકુલ ચોટી પર એક મસ્જિદ ભી હે ઔર પળોસમેં એક ચર્ચ ભી બના હુવા હે.

મેંને સાથીયોંસે કહા કે જલ્દી જલ્દી વુઝૂ કરો, વરના ફજર કઝા હો જાએગી, ચુનાન્ચે સખ્ત ઠંડીકી વજહસે હમ વુઝૂમેં પાનીકા ઈસ્તિઅમાલ ઐસે કર રહે થે જૈસે જિસ્મ પર ક્રીમ લગા રહે હોં, ફિર ફજરકી નમાઝ પળ્હી ઔર ઈશ્રાક તક વહીં રહે. તુલૂએ આફતાબ (સુર્યોદય) કા નઝારા ભી બળા અજીબ થા, દૂરો દરાઝ તક તૂર પહાડકે સિલસિલેકા મુશાહદા કરતે રહે.

ઉસ દરખ્તકી ઝિયારત જિસ પર અલ્લાહકી તજલ્લીકા નૂર ઉતરા થા

પૂરી રાત પહાડ પર ચળ્હનેમેં ગુઝરી, ફિર દો ઘંટે તકરીબન વાપસીમેં ગુઝરે, હમ લોગ સુબ્હકો નીચે ઉતરે તો ઉસ વકત થકાન ખત્મ હો ગઈ, જબ બતાયા ગયા કે અબ હમેં બહૂત અહમ ચીઝકા મુશાહદા કરના હે, યા'ની વો દરખ્ત જિસ પર અલ્લાહ તઆલાકી તજલ્લીકા નૂર ઉતરા થા, જિસ પર હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને અલ્લાહ તઆલાકા નૂર દેખા થા ઔર અલ્લાહ તઆલાસે બાતચીત કી થી.

પહાડસે ઉતરકર આગે બળ્હે તો એક છોટાસા કિલા જૈસા ઈહાતા બના હુવા હે ઉસમેં યે દરખ્ત હે, બતાયા જાતા હે કે જિસ જગા યે દરખ્ત હે ઉસકે તકરીબન ચાર, પાંચ મીટરકે ફાસલે પર અસલ વો દરખ્ત થા ઔર ઉસી અસલ દરખ્તકી જળમેં સે યે દરખ્ત નિકલા હુવા

હે, જો ઈસ વકત મૌજૂદ હે ઔર યે ઈસ તરહ હોતા રહતા હે કે દરખ્ત કી શાખેં લંબે અરસેમેં સૂખ જાતી હૈં, ફિર જળોંસે દૂસરી નઈ હરી શાખ નિકલતી હે.

હઝરત મૂસા(અલૈ.)કો નુબુવ્વત મિલનેકા વાકિઅહ

વાકિઅહ યે હુવા થા કે જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.) અપની બીવી હઝરત સફૂરા (રદિ.) કો મદયનસે મિસ્ર લેકર આ રહે થે તો ઉનકો "દર્દે ઝેહ" હુવા, સખ્ત ઠંડી રાત થી, આપ (અલૈ.) ને અપની બીવી સે કહા કે..

وَهَلْ اَتٰكَ حَدِيْثُ مُوْسٰى، اِذْرَا نَارًافَقَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوْااِنِّى اٰنَسْتُ

نَارًالَّعَلِّىْ اٰتِيْكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ اَوْاَجِدُ عَلَى النَّارِهُدًى۔

તર્જમા: " ઔર (અય મુહમ્મદ સલ.!) કયા તુમ્હારે પાસ મૂસા (અલૈ.) કા વાકિઅહ નહીં પહૂંચા ? જબ ઉન (મૂસા એલ.)કો (તૂર પહાડ પર એક) આગ નઝર આઈ તો અપની બીવીસે કહા : તુમ યહીં ઠેહરો, મેંને એક આગ દેખી હે , શાયદ કે મેં ઉસમેં સે તુમ્હારે પાસ કોઈ શોઅલા લે આઉ યા આગકે પાસ રાસ્તે કા પતા (બતાનેવાલા કોઈ) મિલ જાયે. (સૂરએ તાહ : ૯ – ૧૦)

બીવીકો જમાકે સેગેસે (બળે નામસે) ખિતાબ

ઉપર ઝિક્ર કી હૂઈ આયતમેં જમા (બહુવચન) કા સેગા આયા હે, યા'ની હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને અપની બીવીકો જમાકે સેગેસે ખિતાબ ફરમાયા કે તુમ યહાં રૂક જાવો. ઉસકી મુખ્તલિફ તવજીહાત કી ગઈ હૈં. એક તફસીર યે હે કે કભી વાહિદ (એકવચન) કો જમા

(બહુવચન)કે સેગેસે ખિતાબ કરતે હૈં, ઉસકી તા'ઝીમ ઔર તકરીમકે તૌર પર, ઉસસે મા'લૂમ હુવા કે બીવીકો તા'ઝીમ ઔર તકરીમકે સેગેસે ખિતાબ કરના યે નબીયોંકા તરીકા હે.

બહરહાલ ! મૂસા (અલૈ.) ને કહા : યહાં ઝરા રૂક જાવો, મુઝે ઉપર આગ નઝર આ રહી હે, મૈં જાતા હૂં ઔર આગ લેકર આતા હૂં, અગર વો આગ હે તો કોઈ આગ જલાનેવાલા ભી હોગા તો ઉનસે પૂછૂંગા કે મિસ્ર જાનેકા રાસ્તા કૌનસા હે ? યે કેહકર વહાં અપની બીવી કો ઠેહરાયા થા ઔર ખૂદ આગ લેને કે લિયે તશ્રીફ લે ગયે. હમ જિસ જગા ખળે થે મૈંને અપને સાથીયોંસે કહા યહી વો જગા હે જહાં હઝરત સફુરા (રદિ.) કહીં રૂકી હોગી.

જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.) આગ લેને ગયે તો એક લકડી લી, યા ઘાસકે તિંકે જમા કિયે તાકે ઉનકો જલાવે, લેકીન જબ આપ આગે બળ્હતે તો આગ પીછે હટ જાતી, જબ આપ વાપસ હોતે તો આગ આગે બળ્હકર ઉનકે સામને આ જાતી, અજીબો ગરીબ આગ થી, આગ તો જલાનેકા કામ કરતી હે, લેકીન વો ઐસી આગ થી કે લકળિયાં તો કયા જલાતી, પત્તે ભી નહીં જલતે થે ઔર જિતની વો આગ ભડકતી ઈતને દરખ્તકે પત્તે ઔર ઝયાદા રોશન હો જાતે. હરિયાલી, તાઝગી ઔર ચમકમેં ઈઝાફા હોતા, આપ(અલૈ.) ઉસકો દેખકર હૈરાન હો ગયે.

فَلَمَّآ اَتٰهَا نُوْدِیَ يٰمُوْسٰی، اِنِّیْٓ اَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ، اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًی، وَاَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوْحٰی، اِنَّنِیْٓ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدْنِیْ، وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِیْ۔

તર્જમાઃ સો જબ વો (મૂસા અલૈ.) ઉસ (આગ) કે પાસ પહૂંચે તો (અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે) આવાઝ દી ગઈ કે "અય મૂસા! પૂરા

યકીન રખો ! મેં તુમ્હારા રબ હી હૂં. તુમ અપને દોનોં જુતોં કો નિકાલ દો, યકીની બાત હે કે તુમ તુવા નામી મુકદસ મૈદાનમેં હો ઔર મેંને (નુબુવ્વતકે લિયે) તુમકો ચુન લિયા હે, સો જો બાત વહીકે ઝરીયે કહી જાયે વો ધ્યાનસે સુનો, હકીકત યે હે કે મેં અલ્લાહ હી હૂં, મેરે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં હે, સો તુમ મેરી હી બંદગી કરો ઔર મુઝે યાદ રખનેકે લિયે નમાઝ કાઈમ કરો. (સૂરએ તાહાઃ૧૧ – ૧૪)

ખુદાકી ઈનાયતકા પૂછીયે મૂસાસે કોઈ હાલ
આગ લેનેકો જાએં ઔર પયમ્બરી મિલ જાયે

જબ આપ (અલૈ.) વહાં પહૂંચ રહે થે તો અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા : "મૂસા ! તુમ બહૂત બા–બરકત જગા પર આયે હો, ઈસ લિયે જૂતે નિકાલ લો, યે અદબ સિખલાયા ગયા."

ફઝ્લએ નઅલયકકી વજહ ઔર ઉસ પર અમલકી સઆદત

મુઝે ભી યે બાત યાદ થી, ઈસ લિયે હમને સોચ રખા થા કે હમ ભી અપની જૂતિયાં વહાં નિકાલ દેંગે, ચુનાન્ચે હમારે સાથી "બિલાલભાઈ કારિયા" ને તવજ્જુહ દિલાઈ કે હમ જુતિયાં નિકાલ દેં ? મેંને કહા કે, હાં ! સબ નિકાલ દો.

હઝરાતે મુફસ્સિરીનને ઉસકી વજહ યે લિખી હે કે ઉસ મુબારક વાદીકી મિટ્ટી હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે બદનસે લગે, ઈસ લિયે યે જુતિયાં નિકલવાઈ ગઈ થી.

વહાં કે પોલીસ ઔર સિકયોરેટીવાલે હમેં હૈરતકી નિગાહોંસે દેખ રહે થે કે યે લોગ કયા કર રહે હૈં.

હમ લોગ અંદર દાખિલ હૂયે, ઈસ દરખ્તકો કાફી દેર તક દેખતે

રહે, તજલ્લીયાતે ઈલાહીકા તસવ્વુર કર રહે થે, હમ ઐસે ગરકાબ વ મસ્ત હૂયે કે રાતભરકી થકન કહાં ગાઈબ હો ગઈ પતા હી ન ચલા.

ઝયતૂનકે દરખ્ત

ફિર વહાં આસપાસ બહૂત સારે ઝયતૂનકે દરખ્ત હૈં જિસકા ઝિક્ર અલ્લાહ તઆલાને કુર્આનમેં કિયા હે :

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُوْرِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْاٰكِلِيْنَ

તર્જમા: ઔર ઐસે (ઝયતુન કે) દરખ્તકો જો તૂરે સીના સે નિકલતા હે વો તેલ ઔર ખાનેવાલોંકે લિયે સાલન લેકર ઉગતા હે.

(સૂરએ મુઅ્મિનૂન : ૨૦)

ઈસ આયતકી તફસીરમેં યે બાત લિખી ગઈ કે દુન્યામેં સબસે પેહલે ઝયતુનકા દરખ્ત ઉસી વાદીએ સીનામેં ઉગા થા, લગતા ઐસા હે કે ઉસકી વજહસે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં ફરમાયા હે.

મેંને સાથીયોંસે કહા : ઉસકે પત્તે ઔર લકળીયાં લે લો, હમ અપને વતન જાકર ઉસકો ઉગાએંગે, ઉનકી બરકાતમેં કયા શક હો સકતા હે.

મદયનકા કુવાં

હમેં વહાં એક કુવાં દિખાયા ગયા, ઉસકે બારેમેં બતાયા ગયા કે હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને ભી ઉસ કુવેં કા પાની પિયા હે.

દૂસરી બાત યે બતાઈ ગઈ કે મદયન બસતી કહાં થી ?

ઉસમેં મુફસ્સિરીનકી મુખ્તલિફ રાયેં હૈં, લેકીન એક કૌલ યે હે કે મદયનકે જિસ કુંવેકા ઝિક્ર કુર્આન મજીદમેં હે :

وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُوْنَ۔

તર્જમાઃ ઔર જબ વો (મૂસા અલૈ.) મદયનકે કુવેં પર પહૂંચે તો લોગોંકે એક મજમેકો દેખા કે (કુવેં સે પાની ખીંચકર અપને જાનવરોંકો) પાની પિલા રહે હૈં. (સૂરએ કસસ : ૨૨)

વહાં બતાયા જા રહા હે કે વો કુવાં યહી હે, વલ્લાહુ અઅ્લમુ બિસ્સવાબ

જિસ ઝયતૂનકે તેલકા કુર્આનમેં ઝિક્ર હે ઉસકી ખરીદારી કી સઆદત

મેંને કહા કે હમને લકળીયાં તો તોળ લીં, લેકીન ઝયતૂનકે લિયે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ سَيْنَآءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْاٰكِلِيْنَ

તર્જમાઃ ઔર તૂરે સીનાસે જો (ઝયતુનકા) દરખ્ત નિકલતા હે, વો તેલ ઔર ખાનેવાલોંકે લિયે સાલન લેકર ઉગતા હે. (સુરએ મુઅ્મિનૂનઃ૨૦)

યા'ની યહાં કે તેલકા ભી કુર્આનમેં ઝિક્ર કિયા ગયા હે.

મેંને અપને ગાઈડસે અરબીમેં કહા : યહાં કે દેહાતી બદુઓંસે પૂછો કે યહાંકે ઝયતુનકા તેલ હમેં મિલ સકેગા ?

ઉસને જાકર દો ચાર લોગોંસે પૂછા તો એકને કહા કે મેરે પાસ હે ઔર યહીં કે ઝયતૂનકા તેલ હે.

મેંને કહાઃ બિલકુલ પક્કી બાત ?

ઉસને કહા : અલ્લાહકી કસમ યહીં કા હે.

મેંને કહાઃ યે મુઝે લે જાના હે.

ઉસને કહાઃ નવસો (૯૦૦) પાઉન્ડમેં દૂંગા.

મેંને કહા : કે જો કીમત તૂ માંગેગા દૂંગા, ઈસ લિયે કે કુર્આનમેં ઈસ જગાકે તેલકા ઝિક્ર હે, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ! ઉસકો સાથ લાને ઔર

ઈસ્તિઅમાલ કરનેકી સઆદત હાસિલ હૂઈ, અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલસે બરકાતસે માલામાલ ફરમાએ. આમીન

સોનેકા બછળા

ફિર હમ વહાંસે આગે ચલે, ગાઈડને કહા કે અબ દૂસરી અહમ અહમ ઝિયારતેં શુરૂ હો રહી હૈં. આજ મંગલકા દિન થાા, એક જગહ ઉન્હોંને ગાળી રુકવાઈ, બળા મૈદાન થા, હમ નીચે ઉતરે, વહાં એક બોર્ડ લગા હે જિસ પર અરબીમેં લિખા હુવા થા. " العجل الذهبى " યાની સોનેકા બછળા, (Golden Cow) યે વો જગા થી જહાં પર બની ઈસ્રાઈલને સોનેકા બછળા બનાયા થા, જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં કઈ જગ્હોં પર હે.

સામરી ઔર ઉસકે બછળા બનાનેકા કિસ્સા

બની ઈસ્રાઈલ જબ મિસ્રસે નિકલે થે તો ઉનકી ઔરતોંકે પાસ ફિરઔનીયોંકે બહૂત સારે સોને–ચાંદી કે ઝેવરાત થે, જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.) તૂર પહાડ પર ચાલીસ દિન ગુઝારનેકે લિયે તશ્રીફ લે ગયે તબ સામરીને લોગોંકો એક શયતાની બાત કહી કે જો ઝેવરાત હમારે પાસે હૈં વો હમારે લિયે હલાલ નહીં હૈં, ઈસ લિયે જલ્દી જલ્દી સબ ઝેવરાત લાવો ઔર એક ગળ્હેમેં જમા કરો.

ઉસકે બાદ ઉસને ઉન ઝેવરાતમેં આગ લગવાઈ ઔર ઉનકો પિઘલા કર સોનેકા એક બછળા યા'ની પુતલા બનાયા ઔર જબ ઉસકો પિઘલાયા જા રહા થા તો કુર્આનમેં હે કે સામરીને એક છોટીસી પુળ્યા ઉસમેં ડાલી ઔર હઝરત હારૂન (અલૈ.) જો વહાં ખળે થે ઉનસે કહા કે મેરે લિયે અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરો કે મેં જો નિય્યત કરૂં અલ્લાહ ઉસકો પૂરા ફરમાયે.

ઉસ પુળ્યામેં કૌનસી મિટ્ટી થી ?

જબ હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ફિરઔનકો ડૂબોને કે લિયે તશ્રીફ લાયે તો ઉનકી ઘોડી યા ઘોડા જહાં કદમ રખતા થા વહાં જંગલ વ બયાબાનમેં હરીહરી ઘાસ ઉગ જાતી થી, સામરીને વો મંઝર દેખા, કુર્આનમેં હે.

قَالَ بَصُرْتُ بِمَالَمْ يَبْصُرُوْا بِهٖ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ اَثَرِ الرَّسُوْلِ فَنَبَذْتُهَا

وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ لِىْ نَفْسِىْ۔

તર્જમાઃ ઉસને કહાઃ મેંને એક ઐસી ચીઝ દેખ લી થી જિસકો ઉન (દૂસરોં)ને નહીં દેખા થા ઔર મેંને રસૂલ (ફરિશ્તે) કે નિશાને કદમસે એક (ખાકકી) મિટ્ટી ઉઠાલી થી ઔર મેંને ઉસકો ડાલ દિયા (ઉસ વકત) મેરે દિલને ઐસી હી બાત મુઝે સમઝાઈ થી. (સૂરએ તાહા : ૯૬)

સામરીકી પરવરિશ હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)ને કી થી

સામરી જિબ્રઈલે અમીન (અલૈ.)કો પેહચાનતા થા, કયૂં ઔર કૈસે પેહચાનતા થા વો લંબા કિસ્સા હે, મુખ્તસર યે કે સામરીકી વિલાદત કે વકત ઉસકી માં ને ફિરઔન કે ડરસે એક મટકેમેં ઉસકો છુપા દિયા થા, હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) વહાં તશ્રીફ લાતે ઔર ઉસકી પરવરિશ કરતે.

બા'ઝ હઝરાતને યહાં તક લિખા હે કે સામરી હિન્દુસ્તાનકી ગાવ પરસ્ત કૌમ કા એક ફર્દ થા, જો હિજરત કરકે મિસ્ર ગયા થા.

બહર હાલ ! જહાં હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) કી સવારી કા કદમ પળા થા વહાં કી મિટ્ટી સામરીને ઉઠાકર રખ લી થી ઔર ઈસ પિગલે હૂયે સોને ચાંદીમેં ઉસને મિટ્ટી ડાલીઃ

فَقَذَفۡنٰهَا فَكَذٰلِكَ اَلۡقَى السَّامِرِىُّ

તર્જમા: ફિર ઈસી તરફ સામરીને (ઉસકે પાસ જો કુછ થા આગમેં) ડાલ દિયા. (સૂરએ તાહા : ૮૭)

આવાઝવાલા બછળા

ઉસસે બછળે પયદા હુવા તો ઉસસે આવાઝ નિકલી થી:

فَاَخۡرَجَ لَهُمۡ عِجۡلًا جَسَدًا لَّهٗ خُوَارٌ

તર્જમા: સો ઉસ (સામરી)ને ઉન (લોગોં)કે સામને એક બછળા (ઝેવરમેસે બનાકર) નિકાલા જો સિર્ફ એક જિસ્મ થા, જિસમેં સે (બછળે જૈસી) એક આવાઝ નિકલતી થી. (સૂરએ તાહા : ૯૯)

ફિર સામરીને લોગોંકો ગુમરાહ કરના શુરૂ કર દિયા, કહા :

فَقَالُوۡا هٰذَا اِلٰهُكُمۡ وَاِلٰهُ مُوۡسٰى، فَنَسِىَ۔

તર્જમા: (યે મંઝર દેખકર સામરીકી બાત માનનેવાલે યા'ની બછળેકી પૂજા કરનેવાલે) કહને લગે : યે તુમ્હારા મા'બૂદ હે ઔર મૂસાકા મા'બૂદ હે, સો વો (મૂસા) ભૂલ ગયે (ઔર તૂર પર ખુદાકી તલાશીમેં ચલે ગયે) (સૂરએ તાહા : ૮૮)

યે કેહકર પૂરી કૌમ કો ગુમરાહ કિયા, ઔર ઉસકી પૂજામેં લગા દિયા, જિસ જગા યે વાકિઅહ પેશ આયા થા ઉસ જગાકો હમને દેખા.

ફિર હઝરત મૂસા (અલૈ.) પહાળસે વાપસ આયે તો આપકો સૂરતે હાલસે આગાહ કિયા ગયા, આપને ઉસ બછળે કો જલા ડાલા, જિન જિન લોગોંને બછળે કી પૂજા કી થી ઉન સબકો કત્લ કર દિયા.

બછળેકી તસ્વીરવાલા પથ્થર

એક અજીબ બાત બતલાવૂં : વો યે કે ગાઈડને પહાડ પર એક પથ્થર બતાયા જિસકો ગૌરસે દેખનેસે બછળે કી તસ્વીર નઝર આતી હે,

જો કુદરતી હે, કિસી ઈન્સાનકી તરાશી હૂઈ નહીં હે, બતાયા ગયા કે યહાં કે બદુઓંમેં યે બાત મશ્હૂર હે કે યે તસ્વીર બતૌર મોઅજિઝાકે હે કે જહાં ઉન લોગોંને બછળે કી પરસ્તિશ કી થી વહાં ઉસકી તસ્વીર કુદરતી તૌર પર બન ગઈ, હો સકતા હે કે કિસી દૌરમેં કિસીને વાકિયે કી યાદ તાઝહ રખને કી નિય્યત સે ઉસકો તરાશા હો, ઔર ઝમાના ગુઝરને કે બાદ ઉસકે અષરાત કમ હો ગયે હોં.

મકામે હારૂનકી ઝિયારત

ફિર હમ આગે ચલે તો એક જગા છોટાસા ગુંબદ બના હુવા નઝર આયા, વહાં લિખા થા "મકામે હારૂન" યા'ની યે હઝરત હારૂન (અલૈ.) કે રહનેકી જગહ થી, ઉસકી ભી ઝિયારત કી.

મકામે સાલેહ (અલૈ.) કી ઝિયારત

ફિર વાદીએ તૂવાસે નિકલ કર આગે ચલે તો મકામે સાલેહ નઝર આયા, યા'ની હઝરત સાલેહ (અલૈ.)ને કુછ વકત વહાં કયામ કિયા હોગા.

યે પૂરા ઈલાકા જો મૈદાન હે હઝરત મૂસા (અલૈ.)કે ઝમાનેમેં બની ઈસ્રાઈલ કે રહનેકી જગ્હેં થી, ઈસ લિયે વહાં યહૂદી લોગ આતે હૈં ઔર કયામ કરતે હૈં કે યે હમારે બાપ દાદાકે કયામ કી જગ્હેં હૈં, વહાં બળી આલીશાન હોટલેં બની હૂઈ હૈં.

હમને તૂરે સીનાસે વાપસ કાહિરહ જાનેકે લિયે હવાઈ જહાઝકે બજાએ કાર સે સફર તય કિયા થા કે "વાદીયે તીહ" વગૈરહ કી અચ્છી તરહ ઝિયારત હો સકે ઔર બહરે કુલ્ઝુમકે હસીન મનાઝિર સે ભી લુત્ફ અંદોઝ હો સકેં.

બહર હાલ ! તૂરે સીનાસે કાહિરહકા સફર બહૂત હી પૂરકૈફ રહા ઔર હમ ઝિયારતોં કે સાથ સાથ તારીખ કે અવરાકમેં ગુમ હોતે હૂયે

ગુઝરે, નીઝ હઝરત મૂસા (અલૈ.) ઔર હઝરત હારૂન (અલૈ.) કી પ્યારી યાદોં સે બરાબર ઈમાન કો તાઝગી મિલતી રહી.

આબારે મૂસા (મોસેસના પર્વતો)

વહાંસે નિકલ કર આગે બળ્હે, એક જગા હે "આબારે મૂસા" જિસકા ઝિક્ર તારીખમેં મિલતા હે, કુર્આનમેં નહીં હે, જબ ફિરઔન કે ડૂબનેકે બાદ હઝરત મૂસા (અલૈ.) અપની કૌમકો લેકર આગે બળ્હે તો એક જગા પળાવ ડાલા, વહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી દુઆઓં સે અલ્લાહ તઆલાને કુદરતી કુંવેં બના દિયે જિનકી તા'દાદ તકરીબન દસ હેં, બહરે કુલ્ઝુમ કે બિલકુલ કરીબ જિસમેં આઠ કુંવેં તો લંબા ઝમાના ગુઝર જાનેકી વજહસે સુખ ગયે હેં, લેકીન દો કુંવોંમેં પાની અબ ભી મૌજૂદ હે.

ઉયૂને મૂસા

અબ્દુલ વહહાબ બિન નજ્જારને કસસુલ્ અંબિયામેં લિખા હે કે પાની કે વો ચશ્મે જિનકા ઝિક્ર બની ઈસ્રાઈલકે વાકિઆતમેં આયા હે બહરે અહમરકે મશ્રિકી બયાબાનમેં સુએઝસે ઝયાદા દૂર નહીં હેં ઔર અબ ભી ઉયૂને મૂસા (મૂસા અલૈ.કે ચશ્મે) કે નામસે મશ્હૂર હે, ઉન ચશ્મોંકા પાની અબ બહૂત કુછ સૂખ ગયા હે, ઓર બા'ઝ કે તો આષાર ભી કરીબ કરીબ મા'દૂમ (લુપ્ત) હો ગયે હેં, ઔર કહીં કહીં ઈન ચશ્મોં પર અબ ખજૂરકે બાગાત નઝર આતે હેં.

વાદીએ તીહમેં

વાદીએ સીના કો "તીહ" ઈસ લિયે કહતે હેં કે કુર્આને અઝીઝને બની ઈસ્રાઈલ કે લિયે કહા કે : يتيهون فى الارض (યે ઉસ ઝમીનમેં ભટકતે ફિરેંગે) જબ કોઈ શખ્સ રાહસે ભટક જાયે તો અરબીમેં કહતે

હૈં تاہ فلاں ચુનાન્ચે હમ વાદીએ તીહમેં પહૂંચે.

બની ઈસ્રાઈલને જબ અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતકી નાશુક્રી કી તો ચાલીસ બરસ તક યહી મેદાન બની ઈસ્રાઈલ કે લિયે જેલખાના બન ગયા થા, ઉસમેં વો લોગ ચક્કર કાટતે રહે ઔર ઈસ દૌરાન અલ્લાહ તઆલાને ઉન પર કિસ્મ કિસ્મ કી નેઅમતેં ભી ઉતારીં જિસમેં સે "મન" ઔર "સલ્વા" ભી હે.

મૈંને ગાઈડસે પૂછા કે "મન્ન વ સલ્વા" હે કે નહીં ?

ઉસકને કહાઃ "મન્ન" તો નહીં હે લેકીન "સલ્વા" કે બારેમેં બહૂતસી તફસીરોંમેં લિખા હે કે ઉસસે મુરાદ હે "અત્તય્રૂસ્સમાની" યા'ની તેતર હે, વો ઉસ ઈલાકેમેં કષરતસે પાયે જાતે હૈં.

ઔર "મન્ન" તો એક કિસ્મકા મીઠા ગૌંદ હોતા થા.

યે ભી અલ્લાહ તઆલાકી અજીબ કુદરત થી કે ઈતના બળા મૈદાન જિસકે ચારોં તરફ કોઈ દીવાર ઓર ઈહાતા નહીં તકરીબન ચાલીસ સાલ તક બની ઈસ્રાઈલકે લિયે જૈલ બન ગયા.

જેલમેં ભી નવાઝિશાતે ઈલાહિય્યહ

અલ્લાહ તઆલા કિતને રહમો કરમ ફરમાતે હૈં !!!

બની ઈસ્રાઈલ કૈદમેં હૈં ઈસ વકત ભી નવાઝિશાતે ઈલાહિય્યહ બરાબર જારી હૈં, ખાનેકે લિયે મન્ન વ સલ્વાકા ઈન્તિઝામ, ગરમી ઔર ધૂપ સે હિફાઝત કે લિયે બાદલકા સાયા, ઈસ તરહ કે જહાં બની ઈસ્રાઈલ જાવેં બાદલ ભી સાથ ચલે, પાની કે લિયે એક હી પથ્થર સે બારહ ચશ્મે ઔર વો ભી હર ખાનદાન કી તા'દાદ કે એતિબારસે ચશ્મોંકે પાનીમેં કમી બેશી, રાતકી તારીકીમેં રોશની કે લિયે બની ઈસ્રાઈલ જહાં કયામ ફરમાતે વહાં સુતૂનકી શકલમેં રોશની હો જાતી, બચ્ચોંકી ઉમ્ર જૈસે જૈસે બળી હોતી કપળે ભી સાથ બળે હોતે જાતે, યે

સબ નેઅમતેં બારી તઆલાકી તરફસે બની ઈસ્રાઈલ પર કેદકે ઝમાનેમેં ભી જારી રહીં, અલ્લાહ તઆલા કૈસે નવાઝને વાલે હે !!!

નહરે સુએઝ (Suez Canal)

વાદીએ તીહસે કાહિરહ જાતે હૂયે નહરે સુએઝસે ગુઝરના હુવા, સુએઝકે બારેમેં કહા જાતા હે કે ઉસકી ઈતની આમદની હે કે પૂરી મિસ્રી કૌમ કોઈ કામ ન કરે તો ભી મહઝ ઈસ નહરે સુએઝકી આમદનીસે પૂરા મિસ્ર ખા–પી કર ગુઝરા કર સકતા હે, ઈસ નહરે સુએઝકે નીચેસે રાસ્તા નિકલતા હે, હમ ગુઝરે, લેકીન બહૂત દેર તક ઈન્તિઝારમેં ખળા રહના પડતા હે, ચૂંકે ગુઝરનેવાલી ગાળિયાં ઔર ટ્રક બહૂત બળી તા'દાદમેં હોતે હૈં, ફિર હમ દરિયાકે નીચેસે ગુઝર કર કાહિરા પહૂંચે.

ઈસ્કંદરિયા શહર

દૂસરે દિન બુધકો હમેં ઈસ્કંદરિયા જાના થા, યે ભી સિકંદરે રૂમીકા બસાયા હુવા મિસ્રકા એક મશ્હૂર શહર હે, જો યૂનાન (ગ્રીસ)સે મિસ્ર આયા થા, ઔર યહાં કયામ કિયા થા. ઈસ લિયે ઉસકા નામ ઈસ્કંદરિયા હે.

ઈસ્કંદરિયાકા કુતુબખાના

(૧) હઝરત ઈસા(અલૈ.) કી પૈદાઈશકે ૨૮૮ સાલ પેહલે ઈસ્કંદરિયાકે કુતુબખાનેકી બુન્યાદ ડાલી ગઈ થી.

(૨) હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી પૈદાઈશકે અડતાલીસ (૪૮) સાલ પેહલે ઉસ કુતુબખાનેમેં આગ લગનેકી વજહસે કુતુબખાના જલકર ખાક હો ગયા થા.

(૩) ઈસ કુતુબખાનેમેં એક સાલમેં એક કરોડ લોગ આતે હૈં.

(૪) ઈસ કુતુબખાનેકા ઈહાતા ૪૦,૨૦૦ મીટર હે, ઔર ઈસ કુતુબખાનેમેં ગ્યારહ (૧૧) મંઝલે હૈં.

(૫) ઉસકો એક સાથ દો હઝાર લોગ ઈસ્તિઅમાલ કરતે હૈં.

(૬) ઉસમેં મુતાલઅેકે લિયે સો (૧૦૦) કમરે હૈં, ઉસમેં સે તીન (૩) કમરે નાયાબ (દુર્લભ) કિતાબોંકે હૈં, ઔર પાંચ કમરે તાહા હુસૈન નામી કુતુબખાનેકે હૈં.

(૭) યે ઐસા કુતુબખાના હે જિસમેં ઐસી ટેકનાલોજી હે જિસકે ઝરીયેસે નાબીના લોગ ભી ફાયદા ઉઠા સકતે હૈં.

(૮) ઈસ્કંદરિયાકે કુતુબખાનેમેં ફીલ્હાલ પાંચ લાખ એકત્તીસ હઝાર ચીઝેં હૈં, જો કિતાબોં, નકશોં ઔર રિસાલોં પર મુશ્તમિલ હૈં, ઉસમેં છયાલીસ હઝાર ઉન્નીસ જિલ્દેં નાયાબ કિતાબોંકી હૈં.

(૯) ઉસકે કોંફરન્સ હોલમેં એક હઝાર છ સો ત્રીસ (૧૬૩૦) સીટેં હૈં.

(૧૦) ઉસકો ઈસ તરહ તૈયાર કિયા ગયા હે કે ઉસમેં આઠ કરોડ કિતાબેં સમા સકેં.

સાહિબે કસીદહ બુરદહ અલ્લાહ બુસયૂરી (રહ.)કે શૈખકે મઝાર પર

ઉસ દિનકી અહમ ઝિયારતોંમેં સિલસિલએ શાઝિલિય્યહ કે બુઝુર્ગ અલ્લામા બુસયૂરી (રહ.) કે શૈખકા મઝાર થા, જિનકા નામ શૈખ અબૂલ અબ્બાસ મુરસી (રહ.) હે, વહાં ઉનકી મસ્જિદ ભી હે ઔર ખાનકાહ ભી. નીઝ મસ્જિદમેં હી આપકા મઝાર ભી હે, મસ્જિદ હી કે કરીબ અલ્લામા બુસયૂરી (રહ.)કા ભી મઝાર હે.

મૈંને સાથીયોંસે કહાઃ જાનતે હો યે શૈખ બુસયૂરી સાહબે કસીદહ

બુરદહ કૌન બુઝુર્ગ હૈં ? યે બે મિષાલ આશિકે રસૂલ થે, ઉનકે મઝાર પર હમને દેર તક ફાતિહા પઢ્હા ઔર ઈસાલે ષવાબ કિયા.

"સમકે મૂસા" ખાનેકી સઆદત

વહાંસે નિકલે તો અલ્લાહ તઆલાને "સમકે મૂસા" ખાનેકી તમન્ના ભી વહાં પૂરી ફરમા દી, ઉસ દિન દો પહરકા ખાના સમંદરકે બિલકુલ કિનારે પર થા, વહાં કિસ્મ કિસ્મકી મછલિયાં રખી થી. જિસમેં "સમકે મૂસા" ભી થી, યે વહી મછલી કી કિસમ હે જો હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ખાઈ થી ઔર હઝરત ખિઝર (અલૈ.)સે મુલાકાત કી નિશાની યહી બતાઈ ગઈ થી કે ;

અય મૂસા ! અપને સાથ એક મછલી લે લો ઔર સફરમેં નિકલો, ઉસ મછલીકો ખાતે ભી રહો ઔર જહાં વો ઝિન્દા હો જાયે બસ વહીં આપકી હઝરત ખિઝર (અલૈ.) સે મુલાકાત હોગી.

તફસીરોંમેં લિખા હે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને જો મછલી ખાઈ થી જો ફિર ઝિન્દહ હોકર દરિયામેં ચલી ગઈ થી આજ તક દરિયામેં ઉસકી નસલ મૌજૂદ હે.

૨૦૦૦ ઈસ્વીમેં જબ સદી બદલી થી તબ મેરા સેન્ટ્રલ અમેરીકાકા પેહલા સફર હુવા થા તો વહાં પેહલી મરતબા હઝરત મૂસા (અલૈ.)વાલી મછલી ખાનેકા મૌકા મિલા થા, ઔર અજીબ અલ્લાહકી કુદરત કે જૈસા કુર્આનમેં બતાયા ગયા હે ઉસી અંદાઝમેં મછલીકી નસ્લ મૌજૂદ હે. યા'ની તફસીરોંમેં લિખા હુવા હે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) એક તરફ કી પૂરી મછલી ખા ચુકે થે ઔર દૂસરી તરફ ગોશ્ત બાકી થા તો ઉસકી નસ્લમેં ભી એક તરફ ગોશ્ત નહીં હોતા, કાંટા રહતા હે ઔર સિર્ફ એક તરફ ગોશ્ત હોતા હે.

فَتَبَارَكَ اللّٰه اَحْسَنَ الْخَالِقِيْن!!!

હઝરત લુકમાન (અલૈ.) ઔર હઝરત દાનિયાલ (અલૈ.) કે મઝાર પર

ફિર હમેં ઈસ્કંદરિયામેં હઝરત લુકમાન (અલૈ.) કે મઝારકો ભી તલાશ કરના થા, ઈસી લિયે અસરકે વકત નિકલે, તલાશ કરતે કરતે એક બહૂત પુરાની મસ્જિદમેં પહૂંચ ગયે, મસ્જિદમે એક તેહખાના હે, ઉસીમેં હઝરત લુકમાન (અલૈ.)કી કબ્ર હે, ઔર ઉસ કબ્રકો વહાં ઝયાદહ લોગ જાનતે ભી નહીં.

ઈસી મસ્જિદમેં હઝરત દાનિયાલ (અલૈ.) કા ભી મઝાર હે ઔર મસ્જિદકા નામ ભી મસ્જિદે દાનિયાલ (અલૈ.) હે નમાઝકે બાદ હમ નીચે તેહખાનેમેં ઉતરે તો દોનોં બુઝુર્ગોંકી કબ્ર પર હાઝરી નસીબ હૂઈ.

ઈસ્કંદરિયાસે ફારિગ હોકર હમ કાહિરહ આનેકે લિયે તૈયાર હૂયે, ઈસ સફરકા આખરી દિન બુધ થા ઔર અભી બહૂત સારી ઝિયારતેં બાકી થી.

કાહિરહમેં દરખ્તસે કાગઝ

ઉસ દિન અહમ ઝિયારતોંમેં એક યે થા કે વહાં એક ખાસ કિસ્મકા દરખ્ત હોતા હે જિસસે વો લોગ કાગઝ બનાતે હૈં ઔર હમારી આંખોંકે સામને ઉન્હોંને કાગઝ બનાયા, પૂરી કારવાઈ હમારે સામને કરતે હૈં, દરખ્ત કો કાટા ઔર ફિર ઉસકો મુખ્તલિફ મરાહિલસે ગુઝારકર હમારે સામને કાગઝ બનાયા.

ઈસ પર કુર્આને કરીમકી આયતેં બહૂત ખૂબસૂરત અંદાઝમેં લિખતે હૈં જિસકો રોશની ઔર તારીકી દોનોંમેં પળ્હા જા સકતા હે, આયતેં ચમકતી હૈં, વો કાફી મહંગી ફરોખ્ત કરતે હૈં, લેકીન અપને ગુજરાતી લોગ ભાવ કરાનેમેં બળે માહિર હૈં, ઈસ લિયે હમ ગ્યારહ

સાથીયોંને મિલ કર અપની અપની પસંદીદા તખ્તીયોંકો અપની અપની પસંદીદા કીમતોંમેં ખરીદા.

મિસ્રકી રૂઈ (કૉટન) ભી બહૂત મશ્હૂર હે, ઉસકી માર્કેટ ભી હમને દેખી.

જુમેરાતકા દિન હમારા પૂરા હુવા ઔર રાતકો હમારી વાપસીકી ફલાઈટ થી. અબ મેં વો ફેહરિસ્ત શુમાર કરવાના ચાહતા હૂં કે મિસ્રકે ઈસ સફરમેં કાહિરામેં કિન કિન અવલિયા અલ્લાહકે મઝારાત પર હમને હાઝરી દી, બહૂત સે નામ તો આ ચુકે હૈં.

સચ્યિદના ઉકબા બિન આમિર(રદિ.)કા મઝાર

સય્યિદના ઉકબા બિન આમિર(રદિ.)કે મઝાર પર હાઝરી હૂઈ, હમ વહાં ઈશાકે વકત પહૂંચે થે, ઉનકી બહૂત સારી રિવાયતેં હદીષકી કિતાબોંમેં નકલ કી હૂઈ હૈં, જબ ઉનકે મઝાર પર ગયે તો મેંને સાથીયોંસે કહા કે મેરે પીરો મુર્શિદ હઝરત મુફતી મહમૂદ હસન ગંગોહી (રહ.), જબ છત્તહ મસ્જિદ દેવબંદમેં ઉનકી ખિદમતમેં રહતા થા તો બળે એહતિમામસે ૧ રમઝાન ઔર ઉન્નીસ રમઝાનકો હઝરત ઉકબા બિન આમિર(રદિ.) કી વો રિવાયત પળ્હકર ઉસ પર ઝરૂર તકરીર ફરમાતે થે.

عن عقبة بن عامرؓ قال : سألت رسول الله ﷺ
ما النجاة يارسول الله ؟
قال :أملك عَلَيْك لِسَانَكَ وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ وَابْكِ عَلٰى خَطِيْئَتِكَ

હઝરત ઉકબા બિન આમિર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મેંને હુઝૂર (સલ.) સે પૂછા કે નજાત કૈસે મિલેગી ?

આપને ઈર્શાદ ફરમાયા : કે ઉકબા ! અપની ઝુબાનકો કાબૂમેં

રખો, તુમ્હારા ઘર તુમકો સમુ કર રખે (યા'ની ઘરમેં રહો) ઔર અપને ગુનાહોં પર રોયા કરો.

યે હદીષ મેંને સાથીયોં કો સુનાઈ ઔર જબ આપકા નામ આયા તો આંખોંમેં આંસૂ આ ગયે કે યા અલ્લાહ! આજ ઉસી જગહ હમ ખળે હૈં.

નોટઃ ઈસ હદીષ પર તફસીલી બયાન બંદેકે ખુત્બાતકી પેહલી જિલ્દમેં મૌજૂદ હે.

ફાતિહે મિસ્ર હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.)કા મઝાર

જિસ મસ્જિદમેં હઝરત ઉકબા બિન આમિર(રદિ.)કા મઝાર હે ઉસ મસ્જિદમેં દાખિલ હોતે વકત દાઈ તરફ હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) કા મઝાર મુબારક હે, જિનકે મુબારક હાથ પર અલ્લાહ તઆલાને મિસ્ર ફતહ ફરમાયા થા.

દીગર સહાબા(રદિ.) કે મઝારાત

ઔર ભી બહૂત સારે સહાબા (રદિ.) કે મઝારાત હૈં, લેકીન જૈસા કે મુફતી તકી ઉષ્માની સાહબ (દા.બ.) ને લિખા હે કે, ઈન સહાબા (રદિ.) કે મઝારાત યા તો મિટ ગયે યા દુન્યામેં ઉનકે જાનનેવાલે લોગ અબ નહીં રહે.

ઈમામ ઝયલઈ(રહ.),એઝાદુદ્દીન ઈબ્ને અબ્દુસ્સલામ(રહ.) ઔર અલ્લામા સીયૂતી(રહ.) કે મઝારાત

ઉસકે અલાવહ સાહિબે નસબુર્રાયહ ઈમામ ઝયલઈ (રહ.)

ઔર અલ્લામા એઝાદુદીન ઈબ્ને અબ્દુસ્સલામ (રહ.) કે મઝાર પર હાઝરી હૂઈ, ઔર અલ્લામા સિયૂતી (રહ.) કે મઝાર પર ભી હાઝરી દી.

સય્યિદ અહમદ કબીર રિફાઈ(રહ.)કે મઝાર પર

ઈસી તરહ સય્યિદ અહમદ રિફાઈ (રહ.) કે મઝાર પર હાઝરી હૂઈ, હમારે યહાં ગુજરાતમેં ભી જો રિફાઈ ખાનકાહ હે વો ઉન્હીંકી તરફ મન્સૂબ હે.

સય્યિદ અહમદ કબીર રિફાઈ (રહ.)કી કરામત

ઉનકી એક કરામત મશ્હૂર હે કે જબ વો મદીના મુનવ્વરહમેં હુઝૂર (સલ.) કે રવઝએ અત્હર પર સલામ પેશ કરનેકે લિયે હાઝિર હૂયે તો કબ્રે મુબારકસે આપ (સલ.) કા દસ્તે મુબારક બાહિર આયા થા જિસસે પૂરી મસ્જિદે નબવી જગમગા ઉઠી થી, ઔર સય્યિદ અહમદ કબીર (રહ.)ને ઉસ હાથકો બોસા દિયા થા, ઉનકા મઝાર ભી કાહિરહમેં હે જિસ પર બળી આલીશાન મસ્જિદ બની હૂઈ હે, હમને વહાં નમાઝે ઝોહર ભી અદા કી.

રિફાઈ સિલસિલેકે એક બુઝુર્ગકી કિતાબ "તઝ્કારૂલ્ અન્ફઅ્" કો મવલાના અબ્દુલઅઝીઝ સાહબ વલસાડસે તસહીહ કરવા કર શાઈઅ કરવાનેકી સઆદત બંદેકો હાસિલ હૂઈ હે.

અલ્લામા અબ્દુલ વહહાબ શિઅરાની(રહ.)

ઈસી તરહ અલ્લામા અબ્દુલ વહહાબ શિઅરાની (રહ.) કે મઝાર પર હાઝરી હૂઈ, જો બહુત સારી કિતાબોંકે મુસન્નિફ હૈં.

જુમ્આકે દિન હમારે યહાં નવાપૂરમેં "ગળી" કી મસ્જિદકે ઈફતિતાહ (ઉદ્ઘાટન)કે લિયે હઝરત મવલાના કમરૂઝ્ઝમા

ઈલાહાબાદી(દા.બ.) તશ્રીફ લાયે હૂયે થે તો મૈંને અર્ઝ કિયા કે હઝરત! જબ મૈં અલ્લામા શિઅરાની(રહ.)કે મઝાર પર પહૂંચા તો બે–ઈખ્તિયાર આપકી યાદ બહૂત આઈ.

ફરમાને લગે કે મેરી કિતાબ જિસકા નામ "અકવાલે સલફ" હે વો અલ્લામા શઅરાની હી કા તો ફેઝ હે, ઈસી લિયે આપકો મેરી યાદ આઈ હોગી.

જો મેરી કબ્ર પર મુસાફહા કરે ઉસકી ભી મગ્ફિરત

કાઝી અબ્દુલ વહહાબ (રહ.) બગદાદીકે મઝાર પર ગયે, જિનકે બારેમેં મૈંને એક કિતાબમેં પળ્હા થા કે મિસ્રકી તારીખમેં બળે સાહિબે નિસ્બત બુઝુર્ગ થે, જો બગદાદ સે હિજરત કરકે મિસ્ર આયે થે, ઉનકે ઈન્તિકાલકે બાદ કિસીને ઉનકો ખ્વાબમેં દેખા તો પૂછા કે કયા ગુઝરી ?

ફરમાયા : અલ્લાહને મેરી મગ્ફિરત કર દી, ઔર મુઝે યૂં ફરમાયા કે તેરી ભી મગ્ફિરત ઓર તેરી કબ્ર પર આકર જો મુસાફહા કરે ઉસકી ભી મગ્ફિરત.

યે વાકિઅહ મૈંને પેહલે પળ્હ રખા થા, ઈસ લિયે વહાં પહૂંચકર મૈંને સાથીયોંસે કહા કે પેહલે આપ મુસાફહાકા મસ્નૂન તરીકા સિખ લો, ઉસકી સુન્નત કયા હે ? ફિર હમ કાઝી અબ્દુલ વહહાબ (રહ.) કે મઝાર પર જાકર ઈસાલે ષવાબ કરેંગે, ઔર ફિર હમ સબ આપસમેં મુસાફહા કરેંગે, હમને ઐસા હી કિયા, અલ્લાહ તઆલા ઉસ અમલકો કબૂલ ફરમાએ. આમીન

દીગર અઈમ્મા વ અસ્હાબે ઈમામ માલિક (રહ.) કે મઝારાત પર હાઝરી

ઉસીકે પળોસમેં અલી નૂરૂદ્દીન અશિકવાની(રહ.)કા ભી મઝાર હે.

ઈસી તરહ ઈબ્ને હિશામ નહવી, ઈમામ લૈષ, ઈમામ શાફઈ (રહ.) ઔર હમારે અહનાફકે એક બળે ઈમામ અબૂ જા'ફર તહાવી (રહ.) કે મઝાર પર ગયે.

વહાં હમારે સાથી મવલાના નાસિર સાહબ (નવસારીવાલે) કી એક કરામત સામને આઈ કે વહાં મઝારકા દરવાઝા બંદ થા, કાફી દેર તક ઈન્તિઝાર રહા કે ચાબી આ રહી હે, ચાબી આ રહી હે, હમારે યે સાથી આગે બળ્હે ઔર ઉન્હોંને દરવાઝે કો ધક્કા મારા તો દરવાઝા ખુલ ગયા, મઝાકકે તૌર પર મેંને ઉનસે કહા કે યે તો આપકી ઝિન્દા કરામત હે.

એક જગા પર સબ માલિકી હઝરત આરામ ફરમા હૈં વહાં ભી હાઝરી હૂઈ.

હઝરત યહયા ઉન્દુલુસી માલિકી (રહ.)

જબ હમ પહૂંચે તો હૈરતમેં રહ ગયે, ચૂંકે મેં અલ્લાહકે ફઝલસે જામિઅહ ડાભેલમેં મુઅત્તા ઈમામ માલિક પળ્હાતા હૂં, ઈમામ માલિક (રહ.) કે જલીલુલ કદ્ર શાગિર્દ જિનકા લિખા હુવા નુસ્ખા રાઈજુલ વકત હે, યા'ની ઈમામ યહયા ઉન્દુલુસી(રહ.) વો ભી વહાં આરામ ફરમા હૈં, એક કોનેમેં ગુબાર આલૂદ કબર હે,મેંને સાથીયોંસે કહાકે હીરા તો યહાં હે.

સ્પેનસે હાથી દેખને નહીં આયા, હદીષ પળ્હને આયા હૂં

સાથીયોં કો મેંને બતાયા કે યે યહયા ઉન્દુલુસીકો જાનતે હો ?

સ્પેનસે સફર કરકે મદીના ઈલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે આયે, ઈમામ માલિક (રહ.)કી ખિદમતમેં થે, એક દિન મદીના મુનવ્વરામેં હાથી આયા, ઈમામ માલિક (રહ.) કે સારે શાગિર્દ હાથી દેખને ચલે ગયે, ચૂંકે અરબમેં હાથી નહીં હોતા તો યે ઉનકે લિયે એક નઈ ચીઝ થી, મગર યે યહયા દર્સમેં બેઠે રહે, ઉસ્તાદ ઈમામ માલિક (રહ.) ને ખૂદ ફરમાયા કે યહયા! તુમ્હારે સારે સાથી હાથી દેખને ગયે, તુમ કયૂં નહીં ગયે ?

ફરમાયા કે હઝરત ! સ્પેનસે મદીના મુનવ્વરા હાથી દેખને નહીં આયા હૂં, હદીષ પળ્હનેકે લિયે આયા હૂં.

મૈંને સોચા ઉનકી ઈસી ઈલ્મકી તા'ઝીમકી વજહસે અલ્લાહ તઆલાને ઉનકા નકલ કિયા હુવા મુઅત્તાકા નુસ્ખા દુન્યાભરમેં આમ ફરમાયા.

દૂસરે કઈ શાગિર્દ ઉનમેં ઈમામ અસ્હબ (રહ.) વગૈરહ સબ માલિકી હઝરાત હૈં, ઐસા લગતા હે કે સબને આપસમેં તય કરકે યહાં અપની કબ્રેં બનવાઈ હે, બાહિર બોર્ડ લગા હુવા થા, "અસ્હાબે ઈમામ માલિક"

ઝૂન્નૂન મિસ્રી (રહ.) કે મઝાર પર

ઉસકે બાદ હઝરત ઝુન્નૂન મિસ્રી (રહ.) કે મઝાર પર ગયે.

મૈંને સાથીયોંસે કહા કે ઝુન્નૂન મિસ્રી કૌન હૈં ? જાનતે હો ?

ઉન્હોંને કહા નહી. મૈંને કહા કે ફઝાઈલે આ'માલકી તા'લીમ ધ્યાનસે સુના કરો, હઝરત શૈખ ઝકરિય્યા (રહ.)ને ઉનકે કિતને વાકિઆત ફઝાઈલે આ'માલમેં નકલ કિયે હૈં.

ઈસી તરહ હઝરત રાબિયહ અદવિય્યહ (રહ.) ઔર હઝરત અલી કે બેટે મુહમ્મદ બિન હનફિય્યહ કે મઝારાત પર હાઝરીકી સઆદત હાસિલ હૂઈ.

ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી (રહ.)કે મઝાર પર

હઝરત ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી (રહ.) જો સિલસિલએ શાઝિલિય્યહકે અકાબિરમેં સે હૈં વહીં આરામ ફરમા હૈં, ઉનકે બારેમેં મશ્હૂર હે કે ઉનકી હિકમતકે કલિમાત ઈતને અજીબ હોતે થે કે કહા જાતા હે કે નમાઝમેં કુર્આનકે અલાવહ કિસી ઔર કે કલામકો પળ્હનેકી ઈજાઝત હોતી તો ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી (રહ.) કે કલિમાતે હિકમત સે નમાઝ જાઈઝ હોતી.

ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી(રહ.)કે હાલાતે ઝિંદગીઃ

નામ વ નસબ

આપકા નામ અહમદ, લકબ તાજુદીન, કુન્નીયત : અબૂલ્ ફઝલ, વાલિદકા નામ : મુહમ્મદ, દાદાકા નામ : અબ્દુલ કરીમ ઔર પરદાદાકા નામઃ અતાઉલ્લાહ હે.

આપકી નિસ્બત "અલ–જઝાફી" ઔર "અલ–ઈસ્કંદરી" હે આપ મશ્રબન "શાઝલી" હૈં, આપકે આબાઓ અજદાદ "ઈસ્કંદરિયા" કે થે, લેકીન આપ કાહિરામેં મુકીમ હૂયે.

મઝહબ ઔર ઈલ્મી મકામ

અલ્લામા તાજુદીન (રહ.) ફરમાતે હૈંઃ મેરા ખ્યાલ હે કે ઈબ્ને અતા (રહ.) શાફઈ મસ્લક કે થે, ઔર બા'ઝ ઉલમા ફરમાતે હૈં કે માલિકી મસ્લકકે થે, ઉનકો ઝાહિરી ઔર બાતિની દોનોં તરહકે ઉલૂમ વ મઆરિફમેં બહૂત બુલંદ મકામ હાસિલ થા, ફન્ને તફસીર, હદીષ, ફિકહ ઔર ઉસૂલમેં ઈમામતકે દરજે પર ફાઈઝ થે.

મશાઈખ વ તલામિઝહ

યૂં તો આપને મુતઅદ્દિદ ઉલમા ઔર મશાઈખસે ફૈઝ હાસિલ કિયા, લેકીન ઈસ સિલસિલેમેં જિન મશાઈખસે આપ બહૂત ઝયાદા કરીબ હૂયે વો યે હૈં : શૈખ યાકૂત (રહ.) ઔર શૈખ અબૂલ્ અબ્બાસ (રહ.), અલ–મુરસી અશ્શાઝલી (રહ.).

ઈસ તરહ આપકે શાગિર્દોંકા હલકા બહૂત વસીઅ થા, મુલ્કકે અત્રાફકે તલબા આતે ઔર આપસે મુસ્તફિઝ હોતે.

આપકે મુમ્તાઝ શાગિર્દોંમેં અલ્લામા તકીયુદીન સુબુકી(રહ.) ભી હૈં.

કરામાત

(૧) અલ્લામા કમાલુદ્દીન ઈબ્ને હુમામ (રહ.) એક મરતબા આપ (રહ.) કી કબ્રકી ઝિયારત કે લિયે ગયે ઔર વહાં સૂરએ હૂદકી તિલાવત કી فمنهم شقى وسعيد તજર્મા: ઉનમેં કોઈ બદહાલ હે ઔર કોઈ ખૂશહાલ, પર પહૂંચે તો આપ (રહ.) કી કબ્રકે અંદરસે આવાઝ આઈ.

یا کمال !الیس فیناشقی

તર્જમા: અય કમાલ ! હમમેં કોઈ ભી બદહાલ નહીં હે.

યે સુનકર ઈમામ હુમામ (રહ.)ને વસીયત ફરમાઈ કે મેરી વફાતકે બાદ મુઝે ભી ઈસી કબ્રસ્તાનમેં દફન કરના, લિહાઝા ઈબ્ને હુમામ (રહ.) કી વસીયત પૂરી કી ગઈ ઔર હઝરત (રહ.) કે કરીબ ઉનકો દફન કિયા ગયા.

(૨) આપ(રહ.)કે એક શાગિર્દકો હજકી સઆદત નસીબ હૂઈ તો ઉસને આપકો તવાફ ઔર સઈ કરતે હૂયે ઔર મકામે ઈબ્રાહીમ કે પાસ દેખા.

જબ વો હજ કરકે અપને વતન લોટા તો લોગોંસે પૂછા કે મેરે હજકે લિયે રવાના હોનેકે બાદ હઝરત (રહ.)શહરસે નિકલે થે ? લોગોંને નફી (ના)મેં જવાબ દિયા.ફિર વો આપ(રહ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા ઔર સલામ કિયા તો આપ(રહ.)ને ઉસસે ફરમાયાઃ તુમને સફરે હજમેં કિતને લોગોંકો દેખા? જવાબ દિયા કે હઝરત આપકો દેખા થા, તો આપ મુસ્કુરા દિયે.

વફાત

વફાતકી તારીખકે બારેમેં દો કૌલ હૈં : એક કૌલકે મુતાબિક ૭૦૯ હિજરી ઔર અલ્લામા શઅરાની કી "તબકાતે કુબ્રા" કી રિવાયત કે મુતાબિક ૭૦૭ હિજરીમેં વફાત પાઈ.

ઈબ્નુલ વફાકે કરીબ મકામે કુરાફહમેં મદફૂન હૂયે.

શાઝલિય્યહ સિલસિલેકી એક શાખ અલવફાઈ હે, ઈસ સિલસિલેકે કઈ મશાઈખકે મઝારાત ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી (રહ.) કે મઝારકે કરીબ હૈં, ઔર ઈસી વજહસે સાહિબે નૂરૂલ ઈઝાહ અપને આપકો "અલ વફાઈ" કહતે હૈં, વૈસે તો કુરાફહકા ઝર્રહ અપને અંદર અપને ઝમાનેકે આફતાબ ઔર માહતાબકો લિયે હૂયે હે.

ઈસી મઝારકે કરીબ જો મસ્જિદ હે ઉસમેં હમારી પૂરી જમાઅતકો નમાઝ અદા કરનેકી સઆદત નસીબ હૂઈ.

અહનાફકે બેરિસ્ટર ઈબ્ને હુમામ(રહ.)કે મઝાર પર

ઈસી તરહ અહનાફકે બેરિસ્ટર જિન્હોંને વસીયત કી થી કે મુઝે ઈબ્ને અતા ઈસ્કંદરી (રહ.) કે પેહલૂમેં દફનાયા જાયે, જબ હમને શેખ ઈબ્ને અતા કે મઝાર પર ઈશાકી નમાઝ પઢી તો એક સાહબને કહા કે ઈમામ ઈબ્ને હુમામ (રહ.) કે મઝાર પર જાના હે ?

મૈંને કહા : વો તો હમારે બેરીસ્ટર હે ઉનકે મઝાર પર ઝરૂર જાએંગે.

મસ્જિદસે નિકલકર આગે ગયે, નીચે તેહખાનેમેં ઉતરે તો વહાં અલ્લામા કમાલુદ્દીન ઈબ્ને હુમામ(રહ.) આરામ ફરમા રહે હૈં. મૈંને સાથીયોંસે કહાઃ યે હિદાયાકે શારિહ હે, જિન્હોંને ફત્હુલ્ કદીર લિખી ઔર ઉન્હોંને ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે મસ્લક કી અઝીમુશ્શાન ખિદમત કી.

ફિર મૈંને કહા કે મેરે ઉસ્તાઝે મુહતરમ હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ ચાસવી (દા.બ.) જિનસે મૈંને હિદાયાકી દો જિલ્દેં પઢી. જબ ભી ઈબ્ને હુમામકા હવાલા દેતે તો ફરમાતે "યે હમારે અહનાફકે બેરિસ્ટર હૈં.

ઈસી જગા અલ્લામા તકીયુદ્દીન ઈબ્ને દકીકુલ્ ઈદ (રહ.)કા ભી મઝાર હે.

ઈમામ શાતબી (રહ.) કે મઝાર પર

ચૂંકે મેં સબ્આ કારી ભી હૂં તો ઈમામ શાતબી (રહ.) કે મઝાર પર ભી બળે શોકસે હાઝિર હુવા, જો અસલ તો ઉન્દુલુસકે થે, જબમેં સ્પેન ગયા થા તો વહાં મૈંને અલ્લામા શાતબી (રહ.) કે મઝાર કી તલાશ કી થી, લેકીન કહીં નહીં મિલી, મૈંને સ્પેનસે લંડન અપને એક સાથી કો ફોન કિયા કે ઈમામ શાતબી કી કબ્ર કહાં હે ? ઉન્હોંને બતાયા કે આપકા વતન શાતબહ ગાંવ તો સ્પેનમેં હે, લેકીન ઉનકી કબ્ર મિસ્રમેં હે.

મુઝે વો બાત યાદ થી, મસ્જિદે લૈષ ઈબ્ને સઅદ કે ઈમામ સાહબ જો મેરે સાથ ચલ રહે થે ઉનસે કહા : મેં સબઆ કારી હૂં, ઈસ લિયે મુઝે ઈમામ શાતબી (રહ.) કે મઝાર પર જાના હે, વો હમકો ઉનકે મઝાર પર લે ગયે.

યે મઝાર ઐસી જગહ પર હે જો બિલકુલ અલગ થલગ હે, રેલવે કા ટ્રેક પાર કરતે હૂયે હમ વહાં ગયે, બ–ખુદા! અગર કોઈ ગાઈડ ન હો તો ઉસ જગહ તક પહૂંચના ભી બહૂત મુશ્કિલ હે. ઐસી જગહ રાત કો ચલતે ચલતે જબ ઈમામ શાતબી (રહ.)કે મઝાર પર પહૂંચે તો દેખા કે એક મસ્જિદ બની હૂઈ હે, ઉસમેં એક તરફ ઈમામ શાતબી (રહ.) કા મઝાર હે.

કુત્તેસે બચનેકા મુજર્રબ વઝીફા

રાતકા વકત થા, મસ્જિદ બંદ થી, કુત્તે હમકો દેખકર ભોંકને લગે, મૈંને સૂરએ કહફકી આયતકા વિર્દ શુરૂઅ કિયા જો મુજર્રબ વઝીફા હે

وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيْد

જલાલૈનકે હાશિયેમેં હે કે જો ઈસ આયતકા વિર્દ કરે, યા ઉસકો લિખકર અપને પાસ રખે તો કુત્તા ઉસકે કરીબ નહીં આતા.

કુત્તેકો ભોંકતા હુવા દેખકર મસ્જિદકે ઈમામ સાહબ કી છોટી લળકી બાહિર નિકલ આઈ ઔર હમસે પૂછને લગી કે તુમ કૌન હો ?

મૈંને કહા : હમ હિન્દુસ્તાનસે ઝિયારતકે લિયે આયે હૈં, વો ગઈ ઔર ચાબી લે આઈ, મસ્જિદ ખોલી તો દેખા કે ઉસકે એક કિનારે પર ઈમામ શાતબી (રહ.) આરામ ફરમા રહે હૈં. ઉનકો ઈસાલે ષવાબ કિયા ઔર બાહિર નિકલે.

ઈમામ શાતબી (રહ.) કે મઝાર પર મેરે ફન્ને તજવીદો કિરાઅતકે મુઅક્કર ઉસ્તાદ ઈમામુલ ફન હઝરત કારી અહમદુલ્લાહ સાહબ (મ.ઝી.) કી ખૂબ યાદ આઈ, ઐસા લગ રહા થા કે હઝરતુલ ઉસ્તાદકે સાથ મેં યહાં પર હાઝિર હૂં.

ઈમામ શાતબી(રહ.) કે મુખ્તસર હાલાત વ તઆરૂફ

હાફિઝે હદીષ વ કિરાઅત અબૂ મુહમ્મદ કાસિમ યા અબૂલ કાસિમ બિન ફીર્રુહ બિન અબિલ્ કાસિમ ખલફ બિન અહમદ અર્રઅયની અશ્શાતબી ઉન્દુલુસી અઝ્ઝરીર શૈખુલ કુર્રાઅ્ ઉન્દુલુસ કે મશ્રિકી કસ્બા "શાતબહ" મેં ૫૩૮ હિજરીકે આખિરમેં નાબીના પયદા હૂયે, આપને કમ ઉમરીમેં હી અપને વતન શાતબહમેં શૈખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ મુહમ્મદ બિન અબૂલ આસ અન્નફઝી સે કિરાઅતોંકી તા'લીમ હાસિલ કી.

હુસૂલે ઈલ્મ ઔર તા'લીમી અસ્ફાર

ફિર ફન્ને કિરાઅતમેં ગેહરાઈ વ મઝબૂતી હાસિલ કરને ઔર દૂસરે ઉલૂમ વ ફનૂનસે આરાસ્તા હોનેકે લિયે શાતબહ સે ૫૬ કિ.મી. દૂર શહર "બલનિસ્યહ" કી જાનિબ સફરકી તૈયારી કી, વહાં પહૂંચ કર શૈખ અબૂલ હસન અલી બિન હુઝૈલ કે સામને ઝાનૂએ તલમ્મુઝ તય કિયા ઔર ઈલ્મે કિરાઅતમેં મહારત પયદા કી ઔર દૂસરે મશાઈખ સે ફન્ને તફસીર વ હદીષકી મુતઅદિદ કિતાબેં પઢીં. ઉસકે બાદ શૈખને અપની ઈલ્મી પ્યાસકો બુઝાનેકે લિયે ઉન્દુલુસ વ હિજાઝે મુકદસકે દૂર દરાઝ સફર કિયે. ચુનાન્ચે વહાં કે મશાઈખસે ઈલ્મે હદીષ વ ફિકહ કી તકમીલ કી.

તદરીસી ઝિંદગીકે ચંદ ગોશે

તા'લીમી સફરસે ફારિગ હોનેકે બાદ અલ્લાહકે ફઝલસે મસ્નદે તદરીસકો રોનક બખ્શી, ચુનાન્ચે સબસે પેહલે અપને વતને અઝીઝ

શાતબહ હી મેં તદરીસકા સિલસિલા શુરૂઅ ફરમાયા, આપકો કમ ઉમરી હી મેં જુમ્આકા ખતીબ ભી બના દિયા ગયા થા. જિસકી વજહસે આપને એક મુદ્દત તક શાતબહવાલોં કો ખૂબ ફૈઝયાબ કિયા.

ઉસકે બાદ હજકે ફરીઝેકી અદાયગીકે લિયે ઈસ્કંદરિયાકે રાસ્તેસે આપને હરમૈન શરીફૈનકે સફરકા ઈરાદા ફરમાયા, સફરકે દૌરાન મકામે ઈસ્કંદરિયામેં આપકી હાફિઝ અબૂ તાહિર સલફીસે મુલાકાત હૂઈ તો ઉન્હોંને આપસે કાહિરા તશ્રીફ લાકર તદરીસી ખિદમાત અંજામ દેનેકી દરખ્વાસ્ત કી, આપને ઉસ દરખ્વાસ્તકો કબૂલ ફરમા લિયા ઔર આઠ સાલ તક જામેઅ અમ્ર બિન આસમેં તદરીસી ખિદમાત અંજામ દેતે રહે.

ઈન્હી દિનોંમેં હિમયરીકી એક ખાતૂનસે નિકાહે મસ્નૂન ફરમાયા. ઉસકે બાદ કાઝી અબ્દુર્રહીમ બિન અલી કે ઈસ્રાર પર કાહિરહ કે મદરસા ફાઝિલહમેં "શૈખુલ કુર્રા" મુકર્રર હૂયે, ઔર મરતે દમ તક કુર્આનકી નશ્રો ઈશાઅતમેં જિદ્દો જુહદ કરતે રહે.

એક અઝીમુશ્શાન તાલીફ "શાતબિય્યહ"

કાહિરહકે કયામકે ઝમાનેમેં આપકી ગિરાં કદર તાલીફ "કસીદહ લિઉમય્યહ" (હર્ઝે અમાની) અલ મઅરૂફ બિહી શાતબિય્યહ" વજૂદમેં આઈ જો કિસી તા'રીફકી મોહતાજ નહીં, અલ્લાહ તઆલાને આપ(રહ.) કે ઈખ્લાસકી બરકતસે ઉસકો ઈતની મકબૂલીયત અતા ફરમાઈ કે તકરીબન તમામ હી મદારિસે ઈસ્લામિય્યહમેં દાખિલે નિસાબ હે.

ઈમામ કુર્તુબી (રહ.) ને નકલ કિયા હે કે જબ ઈમામ શાતબી (રહ.) ઈસ કસીદહકી તાલીફસે ફારિગ હૂએ તો બયતુલ્લાહકા સફર ફરમાયા ઔર કા'બા શરીફકે બારહ હઝાર તવાફ કિયે ઔર હર તવાફકે બાદ જબ મકામાતે દુઆ પર પહૂંચતે તો અર્ઝ કરતે કે "અય ઝમીનો

આસ્માન કે ખાલિક! ઈસ અઝીમુશ્શાન ઘરકે માલિક ! જો કોઈ મેરે ઈસ કસીદે કો પળ્હે તૂ ઉસકો ઈસ કિતાબસે નફા પહૂંચા." ખૂદ ફરમાતે હૈં કે જો ઈસ કસીદે કો પળ્હેગા ઈન્શાઅલ્લાહ ! અલ્લાહ તઆલા ઉસકો નફા પહૂંચાયેગા. કયૂંકે મૈંને ઉસકો લિવજહિલ્લાહ નઝમ કિયા હે.

અવસાફો કમાલાત

અલ્લાહ તઆલાને આપકો ગઝબકા હાફઝા ઔર બે ઈન્તિહા ઝહાનત અતા ફરમાઈ થી, આપ કિરાઅતે સબ્અહ, મુઅત્તા ઈમામ માલિક ઔર બુખારી શરીફ વ મુસ્લિમ શરીફકે હાફિઝ થે. લોગ આપકે હાફઝે સે સહીહૈન કે નુસ્ખોંકી તસ્હીહ કરતે થે, આલમે ઈસ્લામમેં આપકી શોહરત ચારો તરફ ફેલી હૂઈ થી, દૂર દરાઝસે સફર કરકે તલબા આપકે પાસ તહસીલે કિરાઅતકે લિયે આતે થે, આપસે ઈસ્તિફાદહ કરનેવાલોંકી તા'દાદકો શુમાર કરના બ–ઝાહિર મુશ્કિલ હે.

કિરાઅત, તફસીર, હદીષ ઔર ફિકહમેં ઈમામતકા દરજા રખતે થે. બળે દરજે કે આબિદ, ઝાહિદ, અલ્લાહસે ડરનેવાલે ઔર સાહિબે કશ્ફ વ કરામાત બુઝુર્ગ થે.

આપ જબ દર્સગાહમેં તશ્રીફ લાતે તો મસ્નદ પર જલ્વહ અફરોઝ હોકર ફરમાતે : مَن جاء اولا فليقرأ (યા'ની જો પેહલે આયા હે વો પળ્હે) મગર એક દિન ઐસા ઈત્તિફાક હુવા કે આપ (રહ.) મસ્નદ નશીન હૂયે તો મામૂલકે ખિલાફ ફરમાયા : جاء ثانيا فليقرا (યા'ની જો દૂસરા આયા હે વો પળ્હે) ઉસ પર વો તાલિબે ઈલ્મ જો દર્સગાહમેં પેહલે આયા થા વો સોચમેં પડ ગયા કે આજ શૈખને ખિલાફે મામૂલ કયૂં ફરમાયા ? ઔર મેરી મહરૂમીકા સબબ કયા હે ?

ફિર ઉસકો યાદ આયા કે આજ મુઝે ગુસ્લકી હાજત હૂઈ થી લેકીન ભૂલ ગયા થા ઔર શિદતે હિર્સ (લાલચ) કી વજહસે જલ્દી હાઝિર હો ગયા થા. ચુનાન્ચે વો ફવરન કરીબકે ગુસ્લખાનેમેં જાકર ગુસ્લ કરકે આ ગયા ઔર અપની જગહ બેઠ ગયા, અભી દૂસરા તાલિબે ઈલ્મ કિરાઅતસે ફારિગ નહીં હુવા થા,ચૂંકે આપ ના બીના થે, ઈસ લિયે તાલિબે ઈલ્મકી ઈસ હાલતસે બે ખબર રહે, ફિર જબ દૂસરા તાલિબે ઈલ્મ કિરાઅતસે ફારિગ હુવા તો શૈખને ફરમાયા : من جاء او لافليقرأ

તાલિબે ઈલ્મકી યે હાલત આપકો મહઝ કશ્ફકે ઝરીઅહ માલૂમ હૂઈ.

આપ પૈદાઈશસે નાબીના થે, મગર ઝહાનત ઔર અકલમંદીકી વજહસે આપસે ઐસી હરકાતકા ઝૂહૂર ન હોતા થા, જો દૂસરે નાબીનાઓંસે હુવા કરતી હૈં.

વફાત

શેખ મૌસૂફ બાવન (૫૨) સાલકી ઉમ્રમેં ૨૮ જમાદિઉષ્ષાની ૫૯૦ હિજરી ઈતવાર કે રોઝ અસરકી નમાઝકે બાદ મિસ્રમેં અલ્લાહ કો પ્યારે હો ગયે, (રહિમહુલ્લાહુ અલયહિ રહમતંવ્ વાસિઅહ.)

અલ્લામા અબૂ ઈસ્હાક ખતીબ જામેઅ મિસ્રને નમાઝે જનાઝહ પળ્હાઈ ઔર પીરકો કુરાફએ સુગ્રાકે મકબરએ કાઝી ફાઝિલમેં દફન કિયે ગયે.

જબ હમ ઈમામ શાફઈ (રહ.) કે મઝાર પર ગયે થે ઔર મગ્રિબકી નમાઝ પળ્હી થી તો વહાં કે ઈમામે મસ્જિદસે મૈંને પૂછા થા કે યહા ઔર કોઈ કાબિલે ઝિક્ર બુઝુર્ગકા મઝાર હે ?

ઈમામ વર્શ(રહ.), વકીઅ બિન જર્રાહ(રહ.), શૈખ ઝકરિયા અન્સારી(રહ.) કે મઝાર પર

ઉન્હોંને બતાયા થા કે ઈમામ વર્શ (રહ.) કી કબ્ર યહાં હે.

કુર્રાએ સબઆમેં ઈમામ વર્શ બળે કારી હૈં, ઉનકે મઝાર પર ભી હાઝરી હૂઈ. ઈસી તરહ ઉસ જગા પર ઈમામ વકીઅ બિન્ જર્રાહ (રહ.) જિનકા મશ્હૂર શઅર હમ લોગ પળ્હતે રહતે હૈં.

شكوت الى وكيع سوء حفظى فأوصانى الى ترك المعاصى

فان العلم نور من الهى ونور الله لايعطى لعاصى

યે ઈમામ શાફઈ (રહ.) કે ઉસ્તાઝ હૈં, ઈમામ શાફઈ (રહ.) ને અપને ઉસ્તાઝ વકીઅ (રહ.) સે કહા કે : મેરા હાફઝહ કમઝોર હો ગયા હે, બાતેં યાદ નહીં રહતી.

ઉન્હોંને ફરમાયા કે ગુનાહ કરના છોડ દો, ઈસ લિયે કે ઈલ્મ અલ્લાહ કા નૂર હે ઔર અલ્લાહકા નૂર ગુનાહોંકે સાથ હાસિલ નહીં હો સકતા.

ઉનકે મઝાર પર હાઝિર હૂયે, ઉનકે મઝારકે દરવાઝે પર યે અશ્આર લિખે હૂયે હૈં.

ઈસી તરહ શૈખ ઝકરિય્યા અન્સારી (રહ.) જિનકા ઝિક્ર હમારી સનદોંમેં આતા હે.

ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.)કા મઝાર

ઈમામ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની(રહ.)કે મઝાર પર ભી હાઝરી હૂઈ, ઉનકી મસ્જિદ ઔર મકાન કાહિરા શહરમેં હૈં ઔર મઝાર કુરાફામેં હે.

ઈન સબ જગ્હોંકી સઆદત હાસિલ હૂઈ.

ઈમામ તાહિર ઈબ્ને ગલબૂન(રહ.)કે મઝાર પર

ઈસી જગહ અહમ મઝાર ઈમામ તાહિર ઈબ્ને ગલબૂન (રહ.) કા હે, જો કુર્રામેં સે હૈં, અલ્લામા ઈબ્નુલ અમ્બાર (રહ.) કા મઝાર ભી વહીં હે.

ઈમામ તાહિર ઈબ્ને ગલબૂનકી બેટીકા ઈબ્રતનાક વાકિઅહ

ઈમામ તાહિર ઈબ્ને ગલબૂન (રહ.)કે બારેમેં એક બહૂત અહમ કિસ્સા મૈંને એક કિતાબમેં પળ્હા, જો મિસ્રકી તારીખ પર લિખી ગઈ હે, ઉનકી બેટી કા યે વાકિઅહ બળા ઈબ્રતનાક હે.

ઉનકી બેટીને ઝિંદગી ભર અપને વાલિદકે સિવા કિસી ભી મર્દ કો નહીં દેખા થા, જબ બેટી જવાન હૂઈ તો તાહિર ઈબ્ને ગલબૂન(રહ.) ને ઉસકા નિકાહ અપને સગે ભતીજેસે કર દિયા, રૂખ્સતી હૂઈ ઔર વો લડકી જબ અપને શૌહરકે પાસ ગઈ જો કે ખૂદ ભી બહૂત બળે આલિમ થે, તો ઉસસે પેહલે દુલ્હનને દૂલ્હેકો ઔર દુલ્હેને દુલ્હનકો કભી નહીં દેખા થા, જબ શૌહરને આકર મસ્નૂન દુઆ પળ્હનેકા ઈરાદહ કિયા, તો ઉસ લડકીકો ઈતની શરમ આઈ કે મારે શર્મકે ઉસકા પૂરા બદન પસીનેસે શરાબોર હો ગયા, કયૂંકે ઝિંદગીમેં ઉસને વાલિદકે સિવા કિસી મર્દકા ચેહરા કભી દેખા હી નહીં થા. ઔર ઈસી શરમ વ ગૈરતકે મારે થોડી દેરમેં ઉસ લડકીકા ઈન્તિકાલ હો ગયા, ઉસકી તદફીન ભી ઉસકે વાલિદ તાહિર ઈબ્ને ગલબૂન (રહ.) કે બાઝૂમેં કી ગઈ.

ઈસી કિતાબમેં યે બાત ભી લિખી હૂઈ હે કે ઉસ લડકીકી ઝિંદા કરામત યે ચલી આ રહી હે કે અગર કોઈ આદમી ઉસ ખાતૂનકી કબ્ર પર જાયે ઔર બળી નદામત કે સાથ ઉસકી કબ્ર પર હાથ રખે તો સખ્ત ઠંડીકે મૌસમમેં ભી ઉસ આદમીકો પસીના આ જાતા હે.

હમેં તો ઉસે આઝમાને કી હિમ્મત નહીં હૂઈ.

મિસ્રકો આજ ફિરસે એક યુસૂફકી ઝરૂરત

બહરહાલ ! અલ્લાહ તઆલાને હમેં ઉન ઈલાકોંકે છે (૬) દિન દૌરેકી સઆદત નસીબ ફરમાઈ, મૈંને સાથીયોંસે કહા આજ ફિરસે ઝરૂરત હે મિસ્રકો એક ઐસે યુસૂફ કી જો યહાં કે લોગોંકો વો પયગામ દે જો હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)ને અહલે મિસ્રકો દિયા થા, ચુનાન્ચે મુફસ્સિરીન નકલ કરતે હૈં કે જિસ ઝમાનેમેં મિસ્રમેં કહત પડા થા ઔર મિસ્રકે લોગ એક વકતકા ખાના ખાતે થે તો સય્યિદના યુસૂફ (અલૈ.) જો મુલ્કે મિસ્રકે બાદશાહ થે ઉન્હોંને ભી એક વકતકા ખાના છોડ દિયા થા ઔર દિનભરમેં સિર્ફ એક વકત હી ખાના ખાતે થે, આજ મખ્લૂકકી હમદર્દી કરનેવાલે ઉસી યુસૂફકા ઈન્તિઝાર હે.

ઈસી તરહ એક જગહકા નામ "અઝીઝિય્યહ" હે, ઉસ જગહકે બારેમેં બતાયા જાતા હે કે યે વહી જગહ હે જો હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કી જેલ રહી થી ઔર અઝીઝે મિસ્રને આપકો વહાં કેદીકી હેષીયતસે રખા થા, જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં ભી હે.

મિસ્રકે ઈસ સફરમેં હમને અહલે મિસ્રકી બહૂત સારી ખૂબિયાં ભી દેખીં, ઉનમેં સે કુછ યે હે કે

વહાં કુર્આને કરીમકી તિલાવતકા આમ મામૂલ હે, છોટી છોટી દુકાનોંસે ભી કુર્આનકી આવાઝેં આતી રહતી હૈં. તઅ્વીઝાતકે ચક્કર ભી બહૂત હૈં.

બહર હાલ! મિસ્રમેં અભી હુસ્ને ઝુલેખાકા ભી નઝારહ હે, બસ કિસી મઆઝલ્લાહ કી આવાઝ લગાનેવાલે કી ઝરૂરત હે જો કહેઃ કાલ મઆઝલ્લાહ!

હકીમુલ ઈસ્લામ કારી મુહમ્મદ તય્યબ સાહબ (રહ.) કે કેહનેકે મુતાબિક અબ જબ કે વો "દારૂલ ફાસિકીન" કે બજાએ "દારૂલ મુત્તકીન" ઔર દારૂલ અશરાર" કે બજાએ "દારૂલ અખ્યાર" બન ગયા, યા'ની બ–નસ્સે હદીષ "દારૂલ ખૈર" હો ગયા તો અહલે મિસ્ર પર યે એક વાજિબી હક આઈદ હોતા હે કે વો ઉસે વતનિય્યત યા નસ્લીયત ઔર કૌમીયતકે જઝબેસે મુતઅષ્ષિર હૂયે બગૈર ફિરઔનીયત ઔર ફિરઔની શઆઈરકો ઊંચા કરનેકી બજાએ અપની આખરી નિસ્બત યાકૂબીયત, યૂસુફીયત, મુસૂસીયત ઔર આખિરમેં મુહમ્મદીયત કે શઆઈરકો ઊંચા કરનેમેં લગ જાએં તાકે દુન્યા ઉનકી ખૈરકો ઢૂંઢને ઔર ઉસ મુલ્કકે તકદુસકી અઝમતસે મુસ્તફીદ હોને (ફાયદા ઉઠાને) મેં હક બ–જાનિબ ષાબિત હો, જો ખૂદ અહલે મિસ્રકે લિયે ભી દો ગુના ખૈરકા બાઈષ હોગા.

વ–આખિરુ દઅ્વાના અનિલ્ હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન

શામ ઔર ફલસ્તીન
કી
કારગુઝારી

શામ ઔર ફલસ્તીનકે સફરકે સાથી

(૧) મુફ્તી મહમૂદ બારડોલી

(ઉસ્તાઝે તફસીરો હદીષઃ જામિઅહ ડાભેલ, ગુજરાત)

(૨) મવલાના નાસિર સાહબ નવસારી (નૂરાની મકાતિબકે રૂહે રવાં)

(૩) મવલાના સાદિક સાહબ માનેકપૂરી.

(યકે અઝ બાનિયાને નૂરાની મકાતિબ)

(૪) મોલ્વી ઉમર સાહબ, અહમદાબાદ (ફાઝિલ જામિઅહ ડાભેલ)

(૫) મોલ્વી ઉસામા સા. ઈબ્ને ગુલામ નબી કુરૈશી (બિલ્લીમોરા)

(૬) મોલ્વી મુહમ્મદ અલી ઈબ્ને હાજી નાસિર દાદા (સૂરત)

(૭) હાજી અબ્દુસ્સમદ પાલાવાલા. (નવાપૂર)

(૮) હાજી અબ્દુસ્સમદ ઘોંસલા (કરોડ)

(૯) હાજી ખૂરશિદ સાહબ માંજરા (દમણ)

(૧૦) કામિલભાઈ (અહમદાબાદ)

(૧૧) તલ્હાભાઈ (અહમદાબાદ)

(૧૨) હાજી આરિફ સા. આઉજી (નવાપૂર)

(૧૩) હાજી શુએબ માંદહ (નવાપુર)

(૧૪) અબ્દુલ હમીદભાઈ કચરાવાલા, ઉર્ફે અબ્દુલ માસ્તર (સૂરત)

(૧૫) ઈલ્યાસભાઈ કિલેદાર

(૧૬) શયખાની યુસૂફ અબ્દુલ વાહિદભાઈ (નવસારી)

الـحـمـدُ لِـلّٰـهِ نَحۡمَدُهٗ وَنَسۡتَعِيۡنُهٗ وَنَسۡتَغۡفِرُهٗ وَنُؤۡمِنُ بِهٖ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيۡه وَنَـعُـوۡذُ بِـالـلّٰـهِ مِنۡ شُرُوۡرِ اَنۡفَسنا ومن وسيات اعمالنا، من يهده الله فلا مـضـل لـه ومـن يـضلل الله فلا هادى له ونشهد ان لا اله الا الله وحده لاشـريك لـه ونشهد ان سيدنا وشفيعنا وحبيبنا وامامنا ومولانا محمدا عبـده ورسـولـه، صـلـوات الـلـه تبارك وتعالى عليه وعلى اله واصحابه وذرياته واهل بيته واهل طاعته، وبارك وسلم تسليما كثيرا كثيرا اما بعد ! فاعوذبالله من الشيطان الرجيم، بسم الله الرحمن الرحيم

﴿سُبۡحَانَ الَّذِىۡ اَسۡرٰى بِعَبۡدِهٖ لَيۡلًا مِّنَ الۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ اِلَى الۡمَسۡجِدِ الۡاَقۡصَى الَّذِىۡ بٰرَكۡنَا حَوۡلَهٗ لِنُرِيَهٗ مِنۡ اٰيٰتِنَا، اِنَّهٗ هُوَالسَّمِيۡعُ الۡبَصِيۡرُ۔﴾

તર્જમા: અલ્લાહ તઆલાકી ઝાત હર ઐબસે પાક હે જો અપને બંદે (મુહમ્મદ સલ.) કો રાતકે વકતમેં મસ્જિદે હરામ સે મસ્જિદે અકસા તક લે ગયે, જિસકે અત્રાફમેં હમને (હર કિસ્મકી) બરકતેં રખી હૈં. (ઉસ બંદે મુહમ્મદ સલ. કો વહાં લે જાનેકા મકસદ યે થા) તાકે હમ ઉનકો હમારી (કુદરતકી) કુછ નિશાનિયાં દિખલાએં, યકીની બાત હે કે વો (અલ્લાહ તઆલા) હર બાત સુનનેવાલે, હર ચીઝ દેખનેવાલે હૈં.

(બની ઈસ્રાઈલ : ૧)

મુહતરમ હઝરાત ! તકરીબન એક સાલકા અરસા ગુઝર ગયા, આજ હમ ફિરસે સફરકી કારગુઝારીકી મજલિસમેં જમા હૂયે હૈં, ગુઝિશ્તા સાલ ઈન્હીં તારીખોંમેં બુખારા, સમરકંદ, તિરમિઝ, ઉઝબેકિસ્તાન વગૈરહકે સફરકી કારગુઝારી સુનાઈ થી.

અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલસે ઈસ સાલ શા'બાનમેં બહૂત મુબારક

સરઝમીન કા સફર નસીબ હુવા, જિસ સરઝમીન કો ખૂદ અલ્લાહ તઆલાને બરકત વાલી સરઝમીન કરાર દિયા હે ઔર અલ્લાહ તઆલા જિસ ઝમીન કો બરકતવાલી ફરમા દે ઉસકે બરકતવાલી હોને પર હમ મુસલમાનોંકા ઈમાન હે, મેરી મુરાદ ઉસસે મુલ્કે શામકી સર ઝમીન હે, બસ મિલ જુલ કર, રો રો કર અલ્લાહ તઆલા સે યહી દુઆ કરના હે કે અલ્લાહ તઆલા ફિરસે ઈસ સરઝમીનકો મુકમ્મલ તૌર પર મુસલમાનોંકે કબ્ઝે ઔર તસર્રુફમેં દેકર ઉસે મુસલમાનોંકે સજદોંસે આબાદ કર દે ઔર ઝાલિમોંકે શરસે ઉસકી મુકમ્મલ હિફાઝત ફરમાએ. આમીન

મુલ્કે શામ

કુર્આન વ હદીષમેં મુલ્કે શામકો બળી બા–બરકત જગહસે તા'બીર કિયા હે, મુલ્કે શામ હકીકતમેં બહૂત બળા ઈલાકા થા, જો પેહલી આલમી જંગ કે બાદ ચાર છોટે છોટે મુલ્કોંમેં તકસીમ કર દિયા ગયા.

(૧) **સુરિયાઃ** મૌજૂદા શામ, જિસકો આજ કલ "સીરિયા" કહતે હૈં.

(૨) **ઉર્દૂનઃ** જો આજકલ "જોર્ડન" કે નામસે જાના પહેચાના જાતા હે.

(૩)**લિબનોનઃ** જો "બૈરૂત" કે નામસે મશ્હૂર હે.

(૪)**ફલસ્તીનઃ** જિસકો 'પેલેસ્ટાઈન" કહા જાતા હે.

અહાદીષ ઔર તારીખી રિવાયાતમેં જહાં "શામ" કા ઝિક્ર હે વહાં યે પૂરા ઈલાકા મુરાદ હોતા હે.

મુલ્કે શામકે ફઝાઈલ

કુર્આન વ હદીષમેં ઉસ પૂરે ખિત્તેકે બહૂત સારે ફઝાઈલ વારિદ હૂયે હૈં.

દીની વ દુન્યવી બરકાત

(૧) સબસે પેહલી બાત તો યે હે કે કુર્આને કરીમને આં હઝરત (સલ.) કો શબે મેરાજમેં જહાં રાતોં રાત મક્કા મુકર્રમાકી મસ્જિદે હરામસે બયતુલ મુકદ્દસ કી મસ્જિદે અકસા લે જાનેકા ઝિક્ર કિયા તો સાથ હી યે ભી બતા દિયા કે મસ્જિદે અકસા કે ઈર્દ ગિર્દકા ઈલાકા, જો શામ હે, બરકતોંવાલા ઈલાકા હે, અલ્લાહ તઆલાને ઈર્શાદ ફરમાયાઃ

﴿سُبۡحَانَ الَّذِىۡ اَسۡرٰى بِعَبۡدِهٖ لَيۡلًا مِّنَ الۡمَسۡجِدِ الۡحَـرَامِ اِلَى الۡمَسۡجِدِ الۡاَقۡصَا الَّذِىۡ بٰرَكۡنَا حَوۡلَهٗ ـ﴾

તર્જમાઃ અલ્લાહ તઆલાકી ઝાત હર ઐબસે પાક હે જો અપને બંદે (મુહમ્મદ સલ.) કો રાતકે વકત મસ્જિદે હરામસે મસ્જિદે અકસા તક લે ગયે જિસકે અત્રાફમેં હમને (હર કિસ્મકી) બરકતેં રખી હૈં.

ઈસ આયતકે તહત મુફસ્સિરીન ફરમાતે હૈં કે સરઝમીને શામકી દીની બરકતેં તો યે હૈં કે બયતુલ્ મુકદ્દસ, જો શામ હી મેં હે, પેહલે અંબિયા કા કિબ્લા હે, ઔર શામકા પૂરા ઈલાકા તમામ અંબિયાએ કિરામ (અલૈ.) કા મસ્કન રહા હે, ઔર યહીં વો મદફૂન હૈં, ઔર દુન્યાવી બરકાત યે હૈં કે યે ઈલાકા સરસબ્ઝો શાદાબ હે, ઉસમેં પાનીકે ચશ્મેં, ખૂબ સૂરત દરિયા, નહરેં, ખેત ઔર બાગાત હૈં.

અહલે શામકી કફાલત

(૨) રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ફરમાયાઃ કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં :

અય મુલ્કે શામ ! તૂ તમામ શહરોંમેંસે મેરા મુન્તખબ ખિત્તા હે ઔર મેં તેરી તરફ અપને મુન્તખબ બંદોંકો ભેજૂંગા, યકીનન અલ્લાહ તઆલાને મેરે ખાતિર શામ ઔર શામવાલોંકી કફાલત ફરમાઈ હે.

શામકે લિયે બરકતકી દુઆ ઔર ઉસમેં મોઅજિઝહ

(૩) આં હઝરત (સલ.)ને યે દુઆ બારબાર ફરમાઈ હે :

اَللّٰھُمَّ بَارِكْ لَنَا فِیْ شَامِنَا،اَللّٰھُمَّ بَارِكْ لَنَا فِیْ یَمَنِنَا

તર્જમા: અય અલ્લાહ! હમારે લિયે હમારે શામમેં બરકત અતા ફરમા, અય અલ્લાહ ! હમારે લિયે યમનમેં બરકત અતા ફરમા.

યે દુઆ આપ (સલ.)ને મુલ્કે શામકી ફતહસે પેહલે ફરમાઈ થી, કયૂંકે શામકી ફુતૂહાત હઝરત અબૂ બક્ર (રદિ.)કી ખિલાફતકે ઝમાનેમેં શુરૂઅ હોકર હઝરત ઉમર (રદિ.) કે દૌરે ખિલાફતમેં મુકમ્મલ હૂઈ હૈં.

ઈસ દુઆસે જહાં મુલ્કે શામ ઔર યમનકા મુબારક હોના ષાબિત હુવા, વહીં મુલ્કે શામકો "હમારા શામ" ફરમાયા ગયા, ઈસ લિયે કે આપ (સલ.) કો મોઅજિઝાના તૌર પર યકીન થા કે મુલ્કે શામ ભી મુસલમાનોંકે કબ્ઝે ઔર તસલ્લુતમેં આએગા ઔર ઉસ પર મુસલમાનોંકી હુકૂમત કાઈમ હોગી.

શામકે લિયે ખૂશખબરી

(૪) હઝરત ઝૈદ બિન ષાબિત (રદિ.)કા બયાન હે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

طوبی للشام۔ قلنا لأی ذلك یارسول الله! قال : لأن ملائكة الرحمٰن باسطة أجنحتها علیها۔

તર્જમા: શામકે લિયે બળી ખૂબી હે, હમને પૂછા: યા રસૂલલ્લાહ! યે કિસ વજહ સે ? ફરમાયા : ઈસ લિયે કે રહમાનકે ફરિશ્તે ઉસકે ઉપર અપને બાઝૂ ફેલાયે હૂયે હૈં.

ફિત્નોંકે ઝમાનેમેં ઈમાન શામમેં

(૫) હઝરત અબૂ દરદા(રદિ.) કા બયાન હે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ફરમાયાઃ

ألا ! وان الايمان حين تقع الفتن بالشام۔

તર્જમાઃ યાદ રખો ! જબ ફિત્ને આએંગે તો ઈમાન શામમેં હોગા.

(૬) હઝરત સલમા બિન નુફૈલ (રદિ.) કી રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

عقردار الاسلام بالشام

તર્જમાઃ દારૂલ્ ઈસ્લામ કા મરકઝ શામમેં હોગા.

હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) કે ઝમાનેસે સદીયોં તક આલમે ઈસ્લામકા દારૂલ્ ખિલાફહ દમિશ્ક રહા હે.

બયતુલ્ મુકદ્દસ ઈસ્લામી હુકૂમતકા હિસ્સા

બયતુલ મુકદ્દસ હમેશા ઈસ્લામી હુકૂમત (મમ્લકત)કા એક હિસ્સા રહા હે, ચાહે વો હઝરત આદમ (અલૈ.) કા ઝમાના હો યા હઝરત ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ (અલૈ.)કા ઝમાના, હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ઔર હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.)કા દૌરે ખિલાફત રહા હો યા દૂસરે અંબિયા કે સુનહરે અદવાર રહે હોં.

નીઝ મુતઅદ્દિદ રિવાયાત સે મા'લૂમ હોતા હે કે ખુરૂજે દજ્જાલકે ઝમાનેમેં મુસલમાનોંકી છાવની દમિશ્કકે આસપાસ" ગોતહ"મેં હોગી.

બયતુલ્ મુકદ્દસ અંબિયા(અલૈ.)કા મસ્કન ઔર મેહશરકી સરઝમીન

સરઝમીને બયતુલ્ મુકદસ ઔર ઉસકે ગર્દો પેશ કે ઈલાકેકી જાનિબ હઝરત ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ (અલૈ.) ઔર હઝરત લૂત

(અલૈ.)ને હિજરત ફરમાઈ થી, ઈસી બા–બરકત સરઝમીન પર બહૂતસે નબીયોં ઔર રસૂલોંકી વિલાદતે બા–સઆદત હૂઈ, જિનમેં હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે સાહબઝાદે હઝરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.) ઔર હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.) ઔર ઉનકે પોતે વ પરપોતે હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ઔર હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) હૈં.

ઈન સબ ફઝાઈલ વ ખસાઈલ કે અલાવહ બયતુલ મુકદસકી બા–બરકત સરઝમીન બઅષો નશ્રકી સરઝમીન હે, ઉસી પર મેહશર કાઈમ હોગા.

ઈસ લિયે ઈસ વકત બયતુલ મુકદસકે ઈહાતેમેં ખાસકર કુબ્બતુસ્સખરાકે કરીબ કુછ અલામતે બની હુઈ હૈં કે ઈસ જગા હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.) કી રૂહેં જમા હોંગી, ફલાં જગહ મો'મીનીને સાલિહીન કી રૂહેં જમા હોંગી, ઔર ઉન જગ્હોં પર છોટે છોટે મીનારોંકી શકલમેં નિશાનિયાં બની હૂઈ હૈં, પૂછને પર ગાઈડને હમેં યે સબ ચીઝેં બતલાઈ. ઔર કુદ્સસે કાફી દુર એક જગા બોર્ડ લગા હુવા થા યહાં કુફ્ફારકી રૂહેં જમા કી જાએગી. પતા નહીં કિસ બુન્યાદ પર યે સબ નિશાનિયાં મુતઅય્યન કી ગઈ હૈં. વલ્લાહુ અઅ્લમુ બિસ્સવાબ

દૂસરે ફઝાઈલ

ઈસ સરઝમીન કે બાશિન્દે ઈસ્લામી સરહદોંકી પાસબાની ઔર જિહાદ ફી સબીલિલ્લાહમેં સરગરમ રહેંગે. ઉસી બા–બરકત સરઝમીન પર હઝરત ઈસા(અલૈ.) કા કિયામતસે પેહલે પેહલે નુઝૂલ હોગા.

યહી વો બરકતવાલી ઝમીન હે જિસકી ખાકમેં બહૂત સારે પાકીઝહ અજસામ મહફૂઝ હૈં. ઈન્હી જિસ્મોંમેં સે હઝરત ઈબ્રાહીમકા પાક જિસ્મ હે, ઈન્હી મુબારક વ પાક જિસ્મોંમેં હઝરત યાકૂબ (અલૈ.),

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.), હઝરત મૂસા (અલૈ.) ઔર દૂસરે જલીલુલ્ કદ્ર અંબિયા કે પાક જિસ્મ દફન હૈં.

ઈસી તરહ ન જાને કિતને સહાબા(રદિ.), તાબિઈન, તબએ તાબીઈનને જિહાદ ફી સબીલિલ્લાહ કે દૌરાન ઉન ખિત્તોંકો અપને પાકીઝા લહૂસે સેરાબ કિયા હે.

મુલ્કે શામસે દિલ ચસ્પીકા સબબ ઔર સફરકી ખ્વાહિશ

(૧) કુર્આને મજીદમેં બહૂત સારે વાકિઆત વ કિસ્સે જો અલ્લાહને ઈન્સાનોંકી નસીહત વ ઈબ્રત કે લિયે બયાન ફરમાએ હૈં ઉનમેં સે બહૂત સારે ઉસી સરઝમીને શામસે તઅલ્લુક રખતે હૈં. વો વાકિઆત ઉસી સરઝમીનમેં પેશ આયે હૈં.

(૨) યે ઈલાકા સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે ઝમાનેસે લેકર સદીયોં તક મુસલમાનોં કે કારનામોંકા મરકઝ રહા હે. તફસીરકે અસ્બાકકે દૌરાન જબ ઈન વાકિઆત ઔર જગ્હોંકા ઝિક્ર આતા થા તો દિલમેં ખ્યાલ આતા થા કે અલ્લાહ તઆલા જલ્દીસે ઉસ સરઝમીન પર પહૂંચા દે જહાં યે વાકિઆત પેશ આયે હૈં.

વો દરિયા, વો શહર, વો નદી, વો જંગલ જિનકા ઝિક્ર કુર્આન કર રહા હે, કુર્આનમેં તઝકિરેકી વજહસે ઉન કુર્આનકી ઝમીનકો દેખનેકા શોક બારબાર દિલમેં મંડલાતા થા.

(૩) મુલ્કે શામકે ફલસ્તીનવાલે ઈલાકેમેં બયતુલ્ મુકદસ ઔર મસ્જિદે અકસા હે ઔર બયતુલ્ મુકદસ અપની તખ્લીકમેં શામ વ ફલસ્તીન કા એક હિસ્સા હે, યે દોનોં વો પાકીઝા સરઝમીન હૈં જિસમેં અલ્લાહ તઆલાને દુન્યાવાલોંકે લિયે બરકાત વ ખૈરાત રખી હૈં. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હે :

﴿وَنَجَّيْنٰهُ وَلُوْطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّتِىْ بٰرَكْنَا فِيْهَا لِلْعٰلَمِيْنَ۔﴾

તર્જમાઃ ઔર હમ ઉન (ઈબ્રાહીમ અલૈ.) કો ઔર લૂત (અલૈ.) કો બચાકર ઉસ સરઝમીન (યા'ની મુલ્કે શામ) કી તરફ લે ગયે જિસમેં હમને તમામ જહાનવાલોંકે લિયે બરકત રખી થી. (સુરએ અંબિયાઃ૭૧)

(૪) મસ્જિદે અકસા ઉન તીન મસાજિદમેંસે એક હે જિનકી ઝિયારતકી ગર્ઝસે સફર કરનેકી તરગીબ વ ઈજાઝત રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને મુસલમાનોંકો દી હે, ઈમામ બુખારી (રહ.) ને " બાબ : ફઝલુસ્સલાતિ ફી મક્કા વ મદીનહ" કે તહત યે હદીષ નકલ ફરમાઈ હે :

قال رسول الله ﷺ: لایتشد الرحال؛ الا الی ثلاثة مساجد :

المسجد الحرام ومسجد رسول الله ﷺ والمسجد الاقصی۔

તર્જમાઃ રસૂલુલ્લાહ (સલ.)ને ફરમાયાઃ તીન મસ્જિદોંકે અલાવહ કિસી મસ્જિદકે લિયે સફર નહીં કિયા જાએગા. (૧) મક્કા મુકર્રમાકી મસ્જિદે હરામ (૨) મદીના મુનવ્વરાકી મસ્જિદ (મસ્જિદે નબવી), (૩) બયતુલ મુકદસકી મસ્જિદે અકસા.

મસ્જિદે અકસાકે ચંદ ફઝાઈલ કુર્આન વ હદીષકી રોશનીમેં

(૧) દુન્યાકી દૂસરી મસ્જિદ હોનેકા શર્ફ ઉસકો હાસિલ હે, ઈસ લિયે કે અબૂલ બશર સય્યિદના હઝરત આદમ (અલૈ.) ને મક્કા મુકર્રમામેં બયતુલ્લાહ શરીફકી તા'મીર કરનેકે ચાલીસ સાલ બાદ મસ્જિદે અકસાકી બુન્યાદ રખી થી.

(૨) કિબ્લએ અવ્વલ યહી હે.

(૩) હરમે ષાલિષ (તીસરા) હોનેકા શર્ફ ભી ઉસીકા મુકદ્દર હે.

(૪) ઉસમેં એક નમાઝકા ષવાબ પચાસ હઝાર નમાઝોંકે બરાબર હે.
(૫) બયતુલ્ મુકદસ ઔર મસ્જિદે અકસામેં આનેવાલોંકે લિયે ગુનાહોંસે પાકી કી, ખતરેસે હિફાઝતકી, બીમારીસે શિફાકી, ફક્ર સે ગિના કી ઔર અલ્લાહ કી નઝરે ઈનાયતકી બશારત આઈ હે.
(૬) યે ભી વારિદ હે કે કમાલે એતેકાફ તો ઉસી મસ્જિદકા.
(૭) જિન તીન મસાજિદકે લિયે સફરકી ઈજાઝત દી ગઈ ઉસમેં ઈસ મસ્જિદકા શુમાર હે.
(૮) વહાંકે નમાઝીયોંકે લિયે સત્તર હઝાર ફરિશ્તોંકા ઈસ્તિગ્ફાર કરના.
(૯) વહાં દુઆકા કબૂલ હોના.
(૧૦) મેઅરાજકે વકત આપ (સલ.)કા વહાં તશ્રીફ લે જાના ઔર સારે અંબિયાકા વહાં જમા હોના.

શનીદહકે બુવદ માનિન્દે દીદહ

કુર્આને કરીમ ઔર અહાદીષમેં તો ઉસ ઈલાકેકે બહૂતસે ફઝાઈલ આયે હૈં, અબ ખૂદ દેખકર જો લુત્ફ આતા હે, વો ના કાબિલે બયાન હે, ઔર કુર્આન વ હદીષ કી બાતોં પર યકીનમેં મઝીદ (ઔર ઝયાદા) તાઝગી કા ઝરીઅહ બનતા હે, વાકિઅહ યે હે કે મુલ્કે શામકી હર ચીઝમેં બરકત આજ ભી નુમાયાં હૈં, વહાં કી ફિઝાઓંમેં અંબિયાએ કિરામ ઔર સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી બરકતેં ઔર મહક આજ ભી મૌજૂદ હે.

બહર હાલ ! ઉપર ઝિક્ર કિયે હૂયે વુજૂહાત ઔર ફઝાઈલ કે પેશેનઝર અરસેસે ઉસ મુબારક સરઝમીનકી ઝિયારતકે લિયે કોશિશ જારી થી ; લેકીન

قَدْ جَعَلَ اللهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

તર્જમાઃ પક્કી બાત યે હે કે અલ્લાહ તઆલાને હર ચીઝકા એક અંદાઝા મુકર્રર કર રખા હે. (સૂરએ તલાકઃ૩)

હમારા મુલ્કે શામકા સફર

મુકદ્દરમેં થા કે શા'બાન ૧૪૩૫ હિજરીમેં વહાં કા સફર હો, ચુનાન્ચે અલ્લાહ તઆલાને અપને ફઝલસે આફીયતકે સાથ ઉસ મુબારક સરઝમીનકા ભી સફર કરવા દિયા, અલ્લાહ તઆલા ઈસ સફરકો ખૈર ઔર હિદાયતકા ઝરીઅહ બનાયે ઔર હમ સબકો બાર બાર વહાં લે જાએ.

હમારા યે સફર સોલહ (૧૬) સાથીયોં, પાંચ દિન ઔર બહૂત સારી ઝિયારતોં પર મુશ્તમિલ હે. મેરી કોશિશ યે હોગી કે દિન ઔર તારીખકી તઅય્યીનકે સાથ તરતીબસે આપકે સામને સફરકી કારગુઝારી મુખ્તસર પેશ કરૂં.

''પનામા'' ઔર ''મલાવી''મેં તફસીલી કારગુઝારી

મુખ્તસર ઈસ લિયે કે ફલસ્તીન, ઈસ્રાઈલ, ઉર્દૂન ઔર ફિર વહાંસે તુર્કી હોતે હૂયે શા'બાનકે આખિરમેં સેન્ટ્રલ અમરીકાકે મુલ્ક ''પનામા'' પહૂંચા તો વહાં અહબાબને ઈસ્રાર કિયા કે સફરકી કારગુઝારી બયાન કરૂં, તો નવ (૯) દિન મેરા વહાં કિયામ રહા ઔર રોઝાના સવાસે દેઢ ઘંટે મેંને કારગુઝારી સુનાઈ, ઈસી તરહ જુમ્આમેં ભી બયાન કિયા, લેકીન ફિર ભી કારગુઝારી મુકમ્મલ ન હો સકતી થી, ફિર રમઝાનકે આખરી અશ્રેમેં આફ્રિકાકે મુલ્ક ''મલાવી'' મેં સફરકી બાકી બાતેં તીન મજલિસમેં મુકમ્મલ હૂઈ.

યે સબ તફસીલી બયાનાત નૂરાની મકાતિબકી વેબસાઈટ પર આપ સુન સકતે હૈં.

સફરકી કારગુઝારી શુરૂઅ કરનેસે પેહલે મુનાસિબ સમઝતા હૂં કે ઉસ જૈસે સફરકે લિયે કુછ રહનૂમાઈ ઉસૂલ આપકે સામને ઝિક્ર કર દૂં.

મુતબર્રક મકામાતકી ઝિયારતકે લિયે રહનુમાઈ ઉસૂલ

(૧) સફર કે સાથી માનૂસ ઔર મોઅતદિલ મિઝાજ હોને ચાહિયે.

(૨) આપસી મશ્વરેસે કિસી એક સાથી કો, જો ઈલ્મવાલા ઔર તજરબાકાર હો અપના અમીર મુન્તખબ કર દેના ચાહિયે.

(૩) અગર મંઝિલ પર પહૂંચનેકે બાદ હમારા સફર કિસીકી માતહતીમેં હોનેવાલા હો તો ઉસકો અપને દૂસરે સાથીયોંકે મિઝાજસે આગાહ કર દેના ચાહિયે.

(૪) અમીરકો ચાહિયે કે વો સાથીયોંસે ગુઝારિશ કર દે કે અપને રોઝ મર્રહકે મકામી મશ્ગલોં (ખાને,પીને, સોને વગૈરહ) ઉમૂરમેં કમસે કમ અપના વકત ખર્ચ કરેં, તાકે અસલ મકસદમેં ઝયાદા વકત લગાયા જા સકે.

(૫) બેરૂનકે સફરમેં કોશિશ યહી કરની ચાહિયે કે આપસકી ગુફતગૂ માદરી ઝુબાન હી મેં હો, ઉસકે બળે ફાયદે હૈં.

નોટ : સફરકે આદાબ તફસીલકે સાથ બંદેકે સફરનામે "દેખી હૂઈ દુન્યા : ૧" મેં દેખ લેં.

એક અહમ કામ

મૈંને સફરસે પેહલે યહાંસે ઈમેલ (e-mail)કે ઝરીઅહ ટુર કંપનીવાલોંકો ખાસ તાકીદ કર દી થી કે હમ સબ માશાઅલ્લાહ !

તંદુરસ્ત લોગ હૈં ઔર હમ ઝયાદહસે ઝયાદહ તારીખી ઔર બરકતવાલે મકામાતકી ઝિયારત કરેંગે. ઈસ લિયે હમેં ગાળી ઔર રહબર દોનોં અચ્છે મિલને ચાહિયે, હમ લોગ ઈધર ઉધરકી તફરીહાતમેં ઔર માર્કેટોંમેં વકત ઝાએઅ નહીં કરેંગે.

અબ મેં આપકે સામને સફરકી કારગુઝારી શુરૂઅ કરતા હૂં.

તરતીબવાર સફરકી કારગુઝારી

પ્રોગ્રામકે મુતાબિક હમારા સફર બારહ (૧૨) જૂન, ૨૦૧૪ ઈસ્વી જુમેરાતકી રાતસે શુરૂ હુવા, બમ્બઈ તક તો સાથી અપની અપની સહૂલતસે પહુંચે, તકરીબન સુબ્હ ચાર બજે બમ્બઈસે હમારી ફલાઈટ થી, સુબ્હ સવેરે વહાં કે છે (૬) બજે ઉર્દૂન એરપોર્ટ પર ઉતરે.

અલ્લાહ તઆલા આખિરતકા ઈમ્રિગ્રેશન ભી આસાનીસે પાર ફરમાં દે !

અલહમ્દુલિલ્લાહ ! ઈમિગ્રેશન (પરદેશગમન) કી કારવાઈ આસાન રહી, અલ્લાહ તઆલા મહઝ અપને ફઝલો કરમસે આખિરતકા ઈમિગ્રેશન ભી ઈસ તરહ બિલા કિસી હિસાબ ઔર બિલા કિસી ખૌફકે પાર ફરમા દેં, યે તો આરઝી કસ્ટમ ઔર ઈમ્તિહાનાત હૈં, અસલ ઈમ્તિહાન હર બંદેકા આખિરતકા ઈમ્તિહાન હે જો ઉસમેં કામ્યાબ હુવા વો હકીકી કામ્યાબ હે, અલ્લાહ પાકસે કવી ઉમ્મીદ હે કે ઉસ સફરે આખિરતમેં ભી આસાનીકા મુઆમલા ફરમાએંગે.

આજકે દિન હમારા પ્રોગ્રામ કયા રહેગા?

વહાં જિસ કંપનીસે રાબ્તા થા ઉસકે નુમાઈન્દે ઈસ્તિકબાલકે લિયે મવજૂદ થે, ઉસસે મિલતે હી મેંને પેહલા સવાલ કિયા :

ما هو برنا مجُناالیوم؟

યા'ની આજકે દિન હમારા પ્રોગ્રામ કયા રહેગા ?

વો રહબર (Guide) મુઝે કહને લયે કે....

برنامجكم اليوم اولا زيارة غار أصحاب الكهف۔

આજકે દિનકી પેહલી ઝિયારત અસ્હાબે કહફકે મઝાર કી હે.

મેંને અપને મા'મૂલકે મુતાબિક તમામ સાથીયોંકો બતલા દિયા કે ખાને, પીને, આરામ વગૈરહ કામોંમેં ઝયાદા વકત ન લગાવેં.

અલ્હમ્દુલ્લિલાહ ! હવાઈ અડ્ડે પર પાનીસે ઈસ્તિન્જા હો સકે વૈસે બયતુલ ખલા થે જિસકો ગનીમત સમઝકર યે ભી કેહ દિયા કે તબઈ હાજતસે ભી યહીં ફરાગત હાસિલ કર લેં. તમામ સાથીયોંને મેરી ઈસ બાતકા લિહાઝ રખા ઔર ઝરૂરિયાતસે ફરાગતકે બાદ એરપોર્ટસે હી અપને મકસદકી તરફ આગે બઢ્હના શુરૂ કર દિયા.

પેહલી ઝિયારતઃ અસ્હાબે કહફકે ગારકી તરફ

કંપનીકી તરતીબકે મુતાબિક હમેં સબસે પેહલે અસ્હાબે કહફકે મઝાર પર જાના થા, ચુનાન્ચે એરપોર્ટસે બાહિર નિકલકર સબસે પેહલે હમ અસ્હાબે કહફકી ગારકી ઝિયારત કે લિયે પહૂંચે

અસ્હાબે કહફ ઔર ઉનકી ગારકા પસ મંઝર ઔર ઉનકા ઝમાના

''અસ્હાબે કહફ'' કા વાકિઅહ કુર્આને કરીમમેં અલ્લાહ તઆલાને બયાન ફરમાયા હે, ઔર ઉસી વાકિઅહકી વજહસે કુર્આને કરીમકી એક પૂરી સૂરતકા નામ ''સુરએ કહફ'' હે, ''કહફ'' અરબી ઝુબાનમેં ગારકો કહતે હૈં જો અંદરસે વસીઅ હો ચાહે સુરાખ ઉસકા છોટા હો.

સાહિબે મઆરિફુલ્ કુર્આનને નકલ કિયા હે કે અસ્હાબે કહફકા યે વાકિઅહ દોસો પચાસ (૨૫૦) ઈસ્વીકા હે, ફિર તીન સો (૩૦૦) સાલ તક યે હઝરાત સોતે રહે તો મજમૂઆ પાંચ સો પચાસ (૫૫૦) ઈસ્વી હો ગયા ઔર નબીએ કરીમ (સલ.) કી વિલાદતે બા સઆદત પાંચસો સત્તર (૫૭૦) ઈસ્વીમેં હૂઈ ઈસ લિયે નબીએ કરીમ (સલ.) કી વિલાદતસે બીસ (૨૦) સાલ પેહલે ઈન નવજવાનોં કે બેદાર હોનેકા વાકિઅહ પેશ આયા, ઉસ વકત હઝરત ઈસા (અલૈ.) કા દીન રાઈજ થા ઔર જો લોગ ઉસ દીન પર સહીહ તરહ કાઈમ થે, વહી મુસ્લિમ ઔર મો'મિન થે યે નવજવાન ભી હઝરત ઈસા (અલૈ.)કે દીન પર કાઈમ થે, લેકીન ઉનકી બસ્તીકા બાદશાહ "દકયાનુસ" ઔર ઉસકી કૌમ બુતપરસ્ત થી, જબકે યે નવજવાન બુતપરસ્તી ઔર શિર્કસે બેઝાર થે, ઉન્હોંને અલલ્ એલાન અપની તૌહીદકા એલાન કિયા, કુર્આન મજીદમેં ઉસકા તઝકિરા ઈસ તરહ કિયા હે.

﴿نَحۡنُ نَقُصُّ عَلَيۡكَ نَبَاَهُمۡ بِالۡحَقِّ، اِنَّهُمۡ فِتۡيَةٌ اٰمَنُوۡا بِرَبِّهِمۡ وَزِدۡنٰهُمۡ هُدًى، وَّرَبَطۡنَا عَلٰى قُلُوۡبِهِمۡ اِذۡ قَامُوۡا فَقَالُوۡا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ لَنۡ نَّدۡعُوَا مِنۡ دُوۡنِهٖۤ اِلٰهًا لَّقَدۡ قُلۡنَاۤ اِذًا شَطَطًا۔﴾

તર્જમાઃ હમ તુમકો ઉન (ગારમેં સોનેવાલોં) કા વાકિઅહ સહીહ (તહકીકી) સુનાતે હૈં, યકીની બાત હે કે વો (ગારમેં સોનેવાલે) ચંદ નવજવાન થે જો અપને રબ પર ઈમાન લાયે, ઔર હમને ઉનકો હિદાયતમેં ખૂબ તરક્કી દી થી ઔર હમને ઉનકે દિલોંકો મઝબૂત કર દિયા (યે ઉસ વકત હુવા) જિસ વકત વો ખળે હૂયે તો કહને લગે હમારા રબ તો આસ્માન ઔર ઝમીનકા રબ હૈં, હમ તો હરગિઝ ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) કો છોડકર કિસી ઔર મા'બૂદકી ઈબાદત નહીં કરેંગે. અગર હમ ઐસા કરેંગે તો હમ અકલસે દૂર કી(લગ્વ) બાત કહેંગે. (સૂ.કહફ:૧૩-૧૪)

નવજવાનોંકા યે એલાન કરના થા કે બુત પરસ્ત બાદશાહ ઔર ઉસકે કારિન્દે ઉનકે દુશ્મન બન ગયે ઔર ઉન પર ઝુલ્મો સિતમ શુરૂ કર દિયે, લિહાઝા યે લોગ બસ્તીસે રવાના હોકર એક ગારમેં મુકીમ હો ગયે. અલ્લાહ તઆલાને ઉન પર ગેહરી નીંદ મુસલ્લત ફરમા દી ઔર યે સાલોં તક સોતે રહે, કઈ સાલ ગુઝરનેકે બાદ બુત પરસ્ત બાદશાહકી હુકૂમત ખત્મ હો ગયે, ઔર ઉસકી જગહ એક મુવહ્હિદ ઔર સહીહુલ અકીદા નેક બાદશાહ ઈકતિદાર પર આ ગયા, ઉસકે ઝમાનેમેં યે લોગ નીંદસે બેદાર હૂયે, ભૂક લગી હૂઈ થી ઉન્હોંને અપનેમેં સે એક સાથીકો સિક્કે દેકર શહર ભેજા, ઔર યે તાકીદ કી કે ખુફીયા તરીકે પર જાકર કોઈ હલાલ ખાના ખરીદ કર લાયે, સોનેવાલા કયા જાનેકે કિતના વકત ગુઝર ગયા હે, વો તો યહી સમઝ રહે થે કે અભી તક ઉસી બુત પરસ્ત બાદશાહકા ઝમાના હે, ઈસ લિયે ઉન્હોંને ખતરા મહસૂસ કિયા કે અગર ઉન ઝાલિમોંકોં હમારા પતા લગ ગયા તો ફિરસે ઝુલ્મો સિતમમેં કોઈ કસર ન રખેગા.

ચુનાન્ચે યે સાહબ છુપતે છુપાતે બસ્તીમેં પહૂંચે ઔર એક રોટી પકાનેવાલેકી દુકાનસે ખાના ખરીદના ચાહા, લેકીન જબ સિક્કા ઉસકે હવાલે કિયા તો વો બહૂત પુરાને ઝમાનેકા થા, જિસસે સારા રાઝ ખુલ ગયા ઔર હોતે હોતે બાદશાહે વકતકો ભી ઈત્તિલાઅ(ખબર) પહૂંચ ગઈ.

ઈધર ઉસ સાથીને ભી અપને સાથીયોંકો હુકૂમત બદલ જાને કી ઔર નયે હાલાત કી ખબર દે દી.

ઉનકી તા'દાદકે બારેમેં ઈખ્તિલાફ હુવા હે, લેકીન કુર્આને કરીમને જિસ અંદાઝમેં ઉનકા તઝકિરા કિયા હે, ઉસસે ગુમાન હોતા હે કે ઉનકી તા'દાદ સાત થી, ઔર આઠવાં ઉનકા કુત્તા જો ઉનકે પીછે પીછે આકર ગારકે સુરાખ પર બેઠ ગયા થા.

હઝરાતે મુફસ્સિરીનને લિખા હે કે જિસ ઝમાનેમેં યે વાકિઅહ પેશ આયા ઉસ વકત યે ગાર શહરસે બાહિર જંગલોંકે અંદર વાકેઅ થી ઔર આજકી બાત મેં આપસે અર્ઝ કરૂં કે "ઉમાન" શહર ઈતના વસીઅ હો ગયા હે કે કિસી ઝમાનેમેં વો ગાર શહરકે બાહિર હોગી અબ વો શહરકે બિલકુલ બીચમેં આ ચુકી હે.

અકીદેકી બાત

દુન્યાકો વુજૂદમેં આયે બરસોં બીત ચુકે હૈં, ઈસી વજહસે જિન તારીખી મકામાતકી તઅય્યીન ખૂદ હઝરત નબીએ કરીમ (સલ.) ને કર દી હે ઔર વો રિવાયતેં હમ તક સહીહ સનદકે સાથ પહુંચ ચુકી હૈં, ઉસકે અલાવહ કિસી ભી તારીખી મકામકે બારેમેં સુફી સિદીકીનકે સાથ નહીં કહા જા સકતા કે યે વહી મકામ હે જિસકા તઝકિરા કુર્આન ઔર અહાદીષને કિયા હે, ગોયા કુર્આન વ હદીષમેં ઝિક્ર કિયે હુયે ગૈર મુતઅય્યન મકામાતકે બારેમેં હમેં ઈજમાલી તૌર પર ઈતના તો માનના હે કે ઈન મકામાતકા દુન્યામેં વુજૂદ હે, મગર કહાં હે ? ઉસકા સહીહ ઈલ્મ આલિમુલ ગૈબ વશ્શહાદત ઝાતકે સિવા કિસીકો નહીં.

કયા યહી અસ્હાબે કહફકા ગાર હે ?

અસ્હાબે કહફકી જિસ ગારકો હમને દેખા ઉસકા મુઆમલા ભી ઐસા હી હે કે ઉસકે બારેમેં સુફી સિદીકીનસે કહના તો મુશ્કિલ હે કે યહી વો ગાર હે જિસકા ઝિક્ર કુર્આને મજીદકી સુરએ કહફમેં આયા હે, મગર ઉસકે મુતઅલ્લિક વારિદ રિવાયતોંકા મજમૂઆ ઔર અસ્હાબે કહફકે ગારકે સિલસિલેમેં બિલકુલ નઈ તહકીકાત ઔર મકામી ઉલમા ઔર અવામમેં શોહરત ઔર ઉસ ગારકે મહલ્લે વુકૂઅકો દેખકર ગાલિબ ગુમાન બલકે કિસી દરજેમેં યકીનસે કહા જા સકતા હે કે યે વહી

ગાર હે જિસકા ઝિક્ર સૂરએ કહફમેં આયા હે, કુર્આને મજીદમેં ગારકી કેફીયત ઝિક્ર કરતે હૂયે અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં.

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَاطَلَعَتْ تَّزٰوَرُعَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَاِذَاغَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِىْ فَجْوَةٍ مِّنْهُ، ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ ، مَنْ يَّهْدِاللّٰهُ فَهُوَالْمُهْتَدِ، وَمَنْ يُّضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَلَهٗ وَلِيًّامُّرْشِدًا۔﴾

તર્જમાઃ ઔર તૂ સૂરજકો દેખેગાકે જબ વો તુલૂઅ હોતા હે તો ઉનકી ગારસે દાઈ તરફ હટકર નિકલ જાતા હે ઔર જબ ડૂબતા હે તો બાઈ તરફ (સે હટકર) કતરા કર ચલા જાતા હે ઔર વો લોગ ઉસ (ગાર)કે કુશાદા હિસ્સેમેં સોયે હૂયે થે, યે અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતકી નિશાનિયોંમેં સે હે, જિસકો અલ્લાહ તઆલા હિદાયત દેવેં વહી હિદાયત પા જાતા હે ઔર જિસકો અલ્લાહ તઆલા ગુમરાહ કરેં તો તુમ કો કોઈ ઉસકી મદદ કરકે રાસ્તા બતાનેવાલા નહીં મિલેગા.(સૂરએ કહફ : ૧૭)

મૈંને સાથીયોંસે કહા કે હમમેં ઉલમા ઔર હુફફાઝ ભી હૈં, એક આદમી સૂરએ કહફકી આયતેં પઢ્હતા જાયે ઔર મેં અસ્હાબે કહફકા પૂરા વાકિઅહ સુનાવૂંગા ઔર બતાવૂંગા કે

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَاطَلَعَتْ تَزٰوَرُعَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ﴾

કૈસે હોતા હે ?

﴿وَاِذَاغَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ﴾

કૈસે હોતા હે ?

﴿وَهُمْ فِىْ فَجْوَةٍ مِّنْهُ﴾

કયા હે ? કહાં હે ?

એક તફસીર વ હદીષકે માહિર શામી આલિમકી ગારમેં મુલાકાત

ખૂશ નસીબીકી બાત હે કે જોર્ડનકે એક જય્યિદ આલિમે દીનકી ગારમેં મુલાકાત હો ગઈ, માશાઅલ્લાહ ! તફસીર વ હદીષકે બળે માહિર આલિમ થે.

મેંને ઉનસે અરબી ઝબાનમેં મુઝાકરા શુરૂ કિયા ચુનાન્ચે ઉન્હોંને બળી અચ્છી રેહબરી ફરમાઈ ઔર બા'ઝ અહમ નિકાત પર રોશની ડાલી.

ઈન સારી ચીઝોંકો અલ વજહિલ અકમલ મુશાહદહકી સૂરતમેં સમઝા જા સકતા હે, આપ યકીન માનીયે કે કુર્આને મજીદકી યે આયાત બીસ સાલસે મેં પળ્હતા હૂં ઔર ઉસસે પેહલે અલ હમ્દુલિલ્લાહ! પળ્હ ચુકા હૂં, લેકીન ઈન આયતોં કી સહીહ તફસીર તો ઉસી જગહ પહૂંચકર સમઝમેં આઈ કે "ફજ્વતિમ્ મિન્હુ" કયા ચીઝ હે? ઔર સૂરજ કૈસે કતરા કર નિકલતા હોગા ?

ગારકી હાલત

અલ્લાહકી શાનકે સાત નવજવાન જિસ ગારમેં તીન સો નવ (૩૦૯) સાલ સોયે થે જૈસા કે કુર્આનમેં હે.

﴿وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِيْنَ وَازْدَادُوْا تِسْعًا﴾

તર્જમાઃ વો (અસ્હાબે કહફ) અપને ગારમેં તીનસો ઔર ઉસકે ઉપર નવ સાલ ઝયાદા (સોતે) રહે. (સૂરએ કહફ : ૨૫)

વો ગાર અભી તક ઉસી તરહ મૌજૂદ હે ઔર ઉન નવજવાનોંકે ગારમેં મઝારાત ભી બને હૂયે હૈં ઔર કબ્રોંકે દરમિયાન ઔર ઉસકે પળોસ મેં " وهم فجوة منه એક ખુલી જગા હે.

ગારમેં દાખિલ હોનેકા એક દરવાઝા મૌજૂદ હે, દરવાઝા હે મગર

ઈતના છોટા કે એક એક આદમી બારી બારી અંદર જા સકે.

ઔર અંદર ચલે જાવો તો ગાર બળા વસીઅ ઔર કુશાદહ હે ઔર સાતોં નવજવાનોંકી અંદર કબ્રેં બની હૂઈ હૈં.

અસ્હાબે કહ્ફકે તબર્રુકાત

ગારમેં જો ખુલી જગા હે વહાં પર એક અલ્મારી હે જિસમેં કુછ પુરાની ચીઝેં (પ્યાલા, ખાનેકે બરતન વગૈરહ) રખે હૂયે હૈં.

મૈંને ઉસકે બારેમેં જોર્ડનકે આલિમે દીનસે પૂછા તો બતલાયા કે યે જિતની ભી ચીઝેં રખી હૂઈ હૈં હમ લોગોંકે યહાં મશ્હૂર હે કે સબ ઉન સાત નવજવાનોં કે તબર્રુકાત હૈં.

ગારકા પીછેકા દરવાઝા

મૈંને ઉનસે મઝીદ એક સવાલ કિયા કે કુર્આને મજીદકે અંદાઝસે માલૂમ હોતા હે કે ઉસ ગારકા એક તો દરવાઝા થા ઔર દૂસરી ખિડકી, તો વો ખિળકી કહાં હે ? ઉન્હોંને ગારકે પીછે વાલે હિસ્સેકી તરફ ઈશારા કરકે બતલાયા કે વો જો છોટાસા સૂરાખ હે વહી ઈસ ગારકી છોટીસી ખિડકી હે.

પૂરે પહાડમેં ગાર, ઔર ગારમેં બિલકુલ ઉપર નિકલતા હુવા એક છોટાસા સુરાખ હે ઔર ઉસી દૂસરી તરફ વાલે સુરાખમેં બિલકુલ ધૂપકે દાખિલ હોને ઔર રોશની પહૂંચાનેકા નિઝામ યે અલ્લાહ તઆલા કી કુદરત કી કિતની બળી નિશાની હે !!!

ઈમાનકી ખાતિર કુર્બાની દેનેકા બદલા

કાઈનાતકા નિઝામ ઉનકે તાબેઅ કર દિયા ગયા

કુર્આનમેં અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં :

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَّزٰوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِيْ فَجْوَةٍ مِّنْهُ، ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ ، مَنْ يَّهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ، وَمَنْ يُّضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ وَلِيًّا مُّرْشِدًا۔﴾

તર્જમાઃ ઔર તૂ સૂરજકો દેખેગા કે જબ વો તુલૂઅ હોતા હે તો ઉનકી ગારસે દાઈ તરફ હટકર નિકલ જાતા હે ઔર જબ ડૂબતા હે તો બાઈ તરફ (સે હટકર) કતરા કર ચલા જાતા હે ઔર વો લોગ ઉસ (ગાર)કે કુશાદા હિસ્સેમેં સોયે હૂયે થે, યે અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતકી નિશાનિયોંમેં સે હે, જિસકો અલ્લાહ તઆલા હિદાયત દેવેં વહી હિદાયત પા જાતા હે ઔર જિસકો અલ્લાહ તઆલા ગુમરાહ કરેં તો તુમ કો કોઈ ઉસકી મદદ કરકે રાસ્તા બતાનેવાલા નહીં મિલેગા. (સૂરએ કહફ : ૧૭)

જોર્ડનકે આલિમે દીનને બતલાયા કે :

યે વો દરવાઝા હે કે ઉસકે કરીબ સે સુરજ કતરા કર નિકલતા હે ઔર ગુરૂબકે વકત કી ધૂપકી ચંદ કિરનેં પીછે જો સુરાખ હે વહાં સે ગારમેં દાખિલ હોતી હૈં, ગોયા સુબ્હો શામ ધૂપ સીધી નવજવાનોંકે કરીબ આતી હૈં, અલબત્તા કરીબ સે ગુઝરનેકી વજહસે ધૂપકે મનાફેઅ ઉન નવજવાનોં કો હાસિલ હો જાતે હૈં, લેકીન ધૂપકી રોશની ઔર ગરમીકી વજહસે ઉનકી નીંદમેં ખલલ નહીં હોતા, ધૂપમેં બળે ફવાઈદ હૈં, જિન મુલ્કોંમેં લોગોંકો ધૂપ નહીં મિલતી વહાં બળી બીમારિયાં હોતી હૈં.

કુત્તેકે ગારમેં ન જાનેકા એક અજીબ તફસીરી નુકતા

ફિર ઉન્હોંને મઝીદ એક બાત ઝિક્રકી કે કુર્આનમેં હે :

﴿وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَّهُمْ رُقُوْدٌ، وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ، وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيْدِ، لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا

﴿وَّلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا۔﴾

તર્જમાઃ ઔર તૂ ઉનકો (દેખકર) યે સમઝેગા કે વો જાગતે હૈં, હાલાંકે વો સોયે હૂયે થે ઔર હમ ઉનકો દાઈ ઔર બાઈ કરવટ બદલ દેતે હૈં ઔર ઉનકા કુત્તા ચોખટ પર અપને દોનોં હાથ (યાને આગેવાલે પૈર) ફેલાયે હૂયે બેઠા થા, અગર તૂ ઉન (અસ્હાબે કહફ) કો ઝાંક લેતા તો પીઠ ફિરા કર ભાગ લેતા ઓર તુઝમેં ઉનકી દેહશત ભર જાતી

(સૂરએ કહફ : ૧૮)

વહાં દરવાઝે પર એક ચોખટ હે, ચોખટ કે પાસ એક બળા પથ્થર હે, ઉસી પથ્થરકે ઉપર વો કુત્તા તીનસો નવ (૩૦૯) સાલ તક ઉનકી ખિદમતમેં બેઠા રહા.

ફિર ઉન્હોંને મુઝસે એક સવાલ કિયા કે શૈખ ! કભી આપને સોચા કે યે કુત્તા હોતા હે ઉસ ઘરમેં રહમતકે ફરિશ્તે નહીં આયા કરતે" ઔર યે સાત નવજવાન અલ્લાહકે વલી થે ઔર ઉન પર ખુદાકી રહમતેં બરસ રહી થીં, ઈસ લિયે કે યે નવજવાન જબ ગારમેં આયે તો ઉસ વકત દુઆ કરકે આયે થે.

﴿اِذْاَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوْا رَبَّنَاۤاٰتِنَامِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً وَّهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا۔﴾

તર્જમાઃ (વો વાકિઅહ ભી યાદ કરો) જબ ચંદ નવજવાનોંને (પહાડકી) ગારમેં પનાહ લી તો ઉન્હોંને (અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતે હૂયે યૂં) કહા કે અય હમારે રબ ! આપ હમકો અપને પાસ સે (ખાસ) રહમત અતા કીજિયે ઔર (ઈન હાલાતમેં) હમારે લિયે ભલાઈકા સામાન મુહય્યા કર દીજિયે. (સુરએ કહફ:૧૦)

ઉન્હોંને ખુદાસે રહમતકી દુઆએં માંગી થીં ઔર જિસ ઘરમેં કુત્તા હોતા હે વહાં રહમત નહીં ઉતરતી, ઈસી લિયે અલ્લાહ તઆલાને

ઉસ કુત્તેકે દિલમેં યે બાત ડાલી કે વો ગારકે અંદર ન જાયે, બાહિર બેઠા રહે ઔર બાહિર બેઠકર ખિદમત કરે.

અસ્હાબે કહફકી યાદગાર મસ્જિદ

જબ તીનસો નવ સાલકે બાદ યે નવજવાન બેદાર કિયે ગયે તો એક દૂસરેસે પૂછને લગે કે હમ કિતની દેર સોયે ? ગોયા ઉનકો પતા હી નહીં થા કે ઈતની લંબી મુદ્દત તક સોયે, બાદમેં ઉનકા ઈન્તિકાલ હો ગયા.

ઉનકે ઈન્તિકાલકે બાદ લોગોંને કહા કે ઉનકી કોઈ યાદગાર કાઈમ કરની ચાહિયે, લેકીન ઉસમેં ઈખ્તિલાફ હુવા કે યાદગારકે તૌર પર કયા ચીઝ બનાઈ જાએ, બિલઆખિર યે ફેસલા હુવા કે મસ્જિદ બનાઈ જાએ, ચુનાન્ચે વહાં એક છોટી સી મસ્જિદ બનાઈ ગઈ.

મસ્જિદકી હાલત ઔર બંદેકી એક ખૂશ નસીબી

ઉસ મસ્જિદકે ખંડરાત આજ ભી ગારકે ઉપર મૌજૂદ હૈં, વો પુરાને ઝમાનેકી મસ્જિદ હે, ઈસી લિયે ઉસકી છત વગૈરહ ટૂટ ગઈ હે, પથ્થરકી બની હૂઈ તકરીબન છે (૬) ફિટ ઊંચી ઉસકી દીવારેં મૌજૂદ હૈં, ઉસકે આઠ સુતૂન ઔર મેહરાબવાલા હિસ્સા ભી મૌજૂદ હે.

ઉસ મસ્જિદકી પુરાની દીવારોંકે ઈર્દગિર્દ તમામ સાથી બેઠ ગયે ઔર દો કારી તિલાવત કરતે ગયે ઔર પૂરે વાકિઅહકી તફસીર સુનાનેકી બંદેકો સઆદત હાસિલ હૂઈ.

અસ્હાબે કહફકે મકામ પર નઈ મસ્જિદ

ઈસ વકત હુકૂમતે જોર્ડનને ગારકે ઉપર એક નઈ આલીશાન મસ્જિદ બનાઈ હે ઔર ઉસ મસ્જિદકા નામ હે "મસ્જિદે અસ્હાબે કહફ" યા'ની ગારવાલે નવજવાન કી મસ્જિદ, યે એક દૂસરી નઈ

મસ્જિદ હે, કુર્આને મજીદમેં જિસ મસ્જિદકા ઝિક્ર હે યે બિલકુલ ઉનકે ગારકે ફવરન ઉપર આતી હે.

દીનકે ખાતિર અપને જઝબાતકો કુર્બાન કરનેવાલે નવજવાનોંકી અલ્લાહકે યહાં કદરો મંઝિલત

ઈસ મૌકે પર અપને નવજવાન દોસ્તોંસે એક નુકતા ઝરૂર કહૂંગા કે તીન સો નવ સાલ યે નવજવાન ઈસ તરહસે સોયે કે અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં :

﴿ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ. ﴾

તર્જમા: ઔર હમ ઉનકો દાઈં ઔર બાઈં કરવટ બદલ દેતે હૈં.

મા'લૂમ હુવા કે જબ નવજવાન અલ્લાહ તઆલાકે દીનકી ફિકર લેકર ઉઠેં, અપની ઝિંદગીકો દીનદારીવાલી બનાએ, ઔર બુરે માહોલસે અપને આપકો બચાનેકા પુખ્તા ઈરાદા કર લેં તો અલ્લાહ તઆલા ખૂદ ઉનકી કરવટોંકો દાઈં ઔર બાઈં પલટા કરતે હૈં.

હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન(અલૈ.)કે મઝાર પર

ઉસકે બાદ હમને દોપહર કા ખાના ખાયા ઔર આગે ચલે, કઈ કિ.મી.કા સફર કરકે ઉમાન શહરસે બાહિર એક દૂસરા છોટા શહર આયા ઉસસે ભી આગે નિકલે ઔર એક ઔર પહાડી ઈલાકેકી તરફ હમારી ગાડી ચઢના શુરૂ હો ગઈ ઔર એક ઊંચે પહાડ પર હમ લોગ પહૂંચે વહાં જાનેકે બાદ પતા ચલા કે ઉસ જગહ પર અલ્લાહકે નબી હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.) કા મઝાર હે.

હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન(અલૈ.)કા મુખ્તસર તઆરૂફ

હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.) ઉન જલીલુલ્ કદ્ર અંબિયામેંસે હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદોંકી હિદાયતકે ખાતિર મબઉષ કિયા થા, નસ્લન બની ઈસ્રાઈલકી અવલાદમેં હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કે પરપોતે હોતે હૈં, મુઅર્રિખીનને ઉનકા નસબનામા ઈસ તરહ લિખા હે :

يوشع بن نون بن افرائيم بن يوسف بن يعقوب بن ابراهيم خليل الله

ઝમાનએ બઅષત

હઝરત મૂસા(અલૈ.)કી ઝિંદગીમેં ઉનકે ખાદિમે ખાસ ઔર રફીક રહે, હઝરત મૂસા(અલૈ.) ઔર હઝરત હારૂન(અલૈ.) કી વફાતકે બાદ ઉનકો નુબુવ્વત અતા કી ગઈ.

યુશઅ્ (અલૈ.)કા કુર્આનમેં દો જગા ઝિક્ર

તફસીરી રિવાયતકે મુતાબિક કુર્આને મજીદમેં હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.)કા ઝિક્ર દો જગહ મૌજૂદ હે :

(١) ﴿قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوْا عَلَيْهِمُ الْبَابَ، فَاِذَا دَخَلْتُمُوْهُ فَاِنَّكُمْ غٰلِبُوْنَ وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُوْا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ۔﴾

તર્જમા: (મૂસા અલૈ.કી તાઈદમેં) દો આદમીયોંને (ભી) કહા જો કે (અલ્લાહ તઆલાસે) ડરનેવાલોંમેં સે થે, અલ્લાહ તઆલાને ઉન દોનોં પર અપના (ખાસ) એહસાન કિયા થા કે તુમ ઉન પર (હમ્લા કરકે શહરકે) દરવાઝેમેં ઘુસ જાઓ, સો જબ તુમ ઉસમેં દાખિલ હો જાવોગે તો યકીન રખો કે (ઉસી વકત) તુમ હી ગાલિબ આજાવોંગે ઔર અલ્લાહ તઆલા હી પર ભરોસા રખો અગર તુમ વાકઈ મા'મિન હો.

(સૂરએ માઈદહ: ૨૩)

ઈસ આયતમેં ''રજુલાની'' સે હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) ઔર કાલિબ બિન યોહન્ના મુરાદ હૈં, જિન્હોંને કૌમે અમાલિકાકે ખિલાફ બની ઈસ્રાઈલકો હિમ્મત દિલાઈ ઔર નુસ્રત કા વઅદા યાદ દિલાકર જિહાદ પર ઉકસાયા થા.

(૨) દૂસરા મૌકઅ : હઝરત મૂસા (અલૈ.) જબ અપને ઈલ્મમેં ઈઝાફેકે લિયે સફરમેં નિકલે તો એક નવજવાન ખાદિમ ઉનકે સાથ થે, વો નવજવાન ખાદિમ હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.) થે, કુર્આનમેં અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં :

﴿وَاِذْقَالَ مُوْسٰى لِفَتٰهُ لَاۤ اَبْرَحُ حَتّٰۤى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِىَ حُقُبًا﴾

તર્જમાઃ ઔર (વો વાકિઅહ ભી યાદ કરો) જબ મૂસા (અલૈ.) ને અપને નવજવાન ખાદિમ (હઝરત યુશઅ અલૈ.) સે કહાઃમેં ઉસ વકત તક અપના સફર બરાબર જારી રખૂંગા જબ તક કે દો સમંદરકે મિલનેકી જગહ (સંગમ) પર ન પહૂંચ જાઉ યા બરસોં તક ચલતા હી રહૂંગા. (સૂરએ કહફ:૬૦)

હઝરત યુશઅ્(અલૈ.) કે લિયે સુરજકા ગુરૂબ હોનેસે રૂક જાના

હઝરત યુશઅ્ અલ્લાહ તઆલાકે ઐસે મકબૂલ બંદે થે કે જિનકી દરખ્વાસ્ત પર સૂરજ ઔર ચાંદ કો ભી રોક દિયા ગયા, જિસકા વાકિઅહ યે હુવા કે હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) અપની કૌમ બની ઈસ્રાઈલકો લેકર બયતુલ મુકદસકો ફતહ કરનેકે લિયે રવાના હૂયે ઔર એક બસ્તીકા મુહાસરા (ઘેરાવ) કર લિયા ઔર ઉસ બસ્તીકા ઘેરાવ જુમ્આકે દિન અસર તક લંબા હો ગયા, આગે શનીચરકા દિન શુરૂ હોનેવાલા થા ઔર ઉસ દિન આપકો કોઈ કામ કરનેકી ઈજાઝત ન થી.

ક્યૂંકે શનીચરકા દિન બની ઈસ્રાઈલકા છુટ્ટીકા દિન હે, ઉસ દિન જિહાદ ઉનકે લિયે મમ્નૂઅ થા, ઈધર જંગ જારી થી કે સુરજ ગુરૂબ હોને લગા, આપ (અલૈ.)ને અલ્લાહકી બારગાહમેં દુઆ કી કે સૂરજકો રોક દે, ફિર સૂરજસે મુખાતબ હૂયે : انك فى طاعة الله وانا فى طاعة الله

તર્જમાઃ અય સૂરજ ! તૂ ભી અલ્લાહકે હુકમકા પાબંદ હે ઔર મેં ભી ઉસકી ફરમાં બરદારીમેં મસ્રૂફ હૂં.

ફિર આપને ચાંદકો મુખાતબ કરકે ફરમાયાઃ અભી તુલૂઅ ન હોના.

ચુનાન્ચે ફતહ હોને તક સૂરજ ઔર ચાંદ રૂકે રહે.

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા :

ان الشمس لم تجسس لبشر الاليوشع ليالى سار الى بيت المقدس

આફતાબ આજ તક કિસીકે લિયે રફતારમેં મૌકૂફ નહીં હુવા, સિવાએ યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.)કે લિયે, યે ઉન રાતોંકી બાત જબ વો બયતુલ મુકદસકી જાનિબ (જિહાદકી ગર્ઝસે) ગયે થે.

હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) કી વફાત

બયતુલ મુકદસકી ફતહકે બાદ જબ બની ઈસ્રાઈલ ઉસમેં કયામ પઝીર હુયે તો હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.) ને વહીએ ઈલાહીકે મુતાબિક ઉનકી ઈસ્લાહ ફરમાઈ ઔર એક લંબા અરસા ઉનકે સાથ ગુઝારા, આખિરકાર એકસો ચોબીસ (૧૨૪) સાલકી ઝાહિરી ઉમ્રમેં આપને વિસાલ ફરમાયા. (ઈબ્ને કષીર)

હઝરત યુશઅ્(અલૈ.)કે મઝારકી તહકીક

પહાડકે એક કિનારે પર એક મસ્જિદ બની હૂઈ થી, હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) કા મઝાર ઉસી મસ્જિદકે એક કમરેમેં વાકેઅ હે, એક

નિહાયત લંબી કબ્ર બની હૂઈ હે, ઉસકી લંબાઈ બારહ સે પંદરહ ગઝકે દરમિયાન હોગી, આપ (અલૈ.) કે મઝારકે બાહિર તખ્તી પર આપ (અલૈ.)કા હસબો નસબ લિખા હુવા હે.

હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની સા. (દા.બ.) લિખતે હૈં :

અબ ઈસ બાતકી સો ફીસદ તહકીક તો તકરીબન નામુમ્કિન હે કે યે વાકિઅતન હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) કી કબ્ર હે યા નહીં ? અલબત્તા યે તમામ ઈલાકા ઉસી મુકદ્દસ ઝમીનકા હિસ્સા હે જિસે હઝરત યુશઅ્(અલૈ.) ને ફતહ ફરમાયા થા, ઈસ લિયે યે બાત જો યહાં કે લોગોંમેં મશ્હૂર ચલી આતી હે, કુછ બઈદ ભી નહીં.

જનાબ યાકૂબ નિઝામી સાહબ અપને સફરનામેમેં લિખતે હૈં :

બા'ઝ રિવાયતોંકે મુતાબિક હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.)કી કબ્ર બયતુલ મુકદ્દસકે કરીબ એક ગારમેં વાકેઅ હે.

તવરાતકે મુતાબિક ઉનકી કબ્ર ફલસ્તીનકે મૌજૂદા શહર "નાબુલુસ"કે કિસી પહાડી મકામ પર હે, ઈસ્રાઈલમેં દો જગા હઝરત યુશઅ્ (અલૈ.) કા મઝાર બતાયા જાતા હે.

ઈતના લંબા મઝાર ક્યૂં ?

સાથીયોંને મુઝસે સવાલ કિયા કે,'ઈતના બળા મઝાર ઉનકા કૈસે ?'

ઉસકા એક જવાબ તો યે હે કે જો હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની (દા.બ.)ને ઉસકી ઝિયારતકે મૌકેસે દિયા હે ફરમાતે હૈં કબ્રકી ગૈર મામૂલી લંબાઈ હમારે લિયે હૈરાન કરનેવાલી થી, લેકીન બાદમેં ઉર્દૂન ઔર શામકે અંદર જો દૂસરે અંબિયા (અલૈ.) કે મઝાર દેખે, વહાં ભી યહી સૂરત નઝર આઈ, ઐસા માલૂમ હોતા હે કે ઉસ દૌરમેં કિસી મુકદ્દસ શખ્સીયતકે તા'ઝીમકે ખ્યાલસે ઉસકી કબ્ર બૂહત લંબી બનાઈ જાતી થી.

દૂસરી વજહ યે હો સકતી હે કે પિછલે ઝમાનેમેં લોગોંકે બદનકી સાઈઝેં બહૂત લંબી હુવા કરતી થીં, હઝરત આદમ (અલૈ.)કા કદ જો રિવાયતોંમેં આયા હે વો બાસઠ (૬૨) હાથકા કદ આયા હે, યે તો ઈસ ઉમ્મતકી ખુસૂસીયત હે કે ઉમ્ર ભી કમ, કદ ભી કમ, યે દોનોં ચીઝેં ઈસ ઉમ્મતકે વાસ્તે હૈં.

અલહમ્દુલિલ્લાહ ! મેરી ઈસ બાતકી તાઈદ હઝરત મવલાના અરસલાન બિન અખ્તર મેમન કી તહરીર સે ભી હો ગઈ, ઉન્હોંને લિખા હે કે મુકામી લોગોંકે કૌલકે મુતાબિક હઝરત યુશઅ્ બિન નૂન (અલૈ.) અપની વફાતકે વકત ચારસે પાંચ મીટર લંબે થે.

(જહાને દીદહ)

તીસરા એહતિમાલ યે ભી હો સકતા હે કે ચંદ મુતઅદિદ અફરાદકી કબ્રેં લંબાઈમેં એક સાથ બનાઈ ગઈ હોં, જૈસા કે હમારે સૂરત ઝિલેમેં કીમ કોઠવામેં મૌજૂદ મશ્હૂર મઝારકે બારેમેં હઝરત મુફતી સઈદ અહમદ સાહબ પાલનપૂરી (દા.બ.) કી રાયે ગિરામી હે.

બહરહાલ ! હઝરત યુશઅ્ ઈબ્ને નૂન (અલૈ.) કી કબ્રકી ઝિયારતકી, વહાં ઉનકે નામકી મસ્જિદ હે, વહાં પર હમ લોગોંને ઝોહરકી નમાઝ અદા કી.

પહાડ પરસે ઝયતુનકે દરખ્તકા પુરકૈફ મંઝર

યહાં એક પુર લુત્ફ બાત યે હે કે જિસ પહાડ પર હઝરત યુશઅ (અલૈ.)કા મઝાર હે ઉસ પહાડકે બિલકુલ સામને એક બહૂત બળા મૈદાન હે ઔર ઉસ મૈદાનમેં હઝારોં કી તા'દાદમેં ઝયતૂનકે દરખ્ત હૈં.

હમકો બતાયા ગયા કે સિર્ફ ફલસ્તીનમેં પચાસ લાખ ઝયતૂનકે દરખ્ત હૈં "વત્તિન વઝ્ઝયતૂન" અલ્લાહ તઆલાને કુર્આને મજીદમેં ઉસકી કસમ ખાઈ હે.

ઈતના પુરકૈફ મંઝર હે કે મેં અપની ઝબાનસે બયાન નહીં કર સકતા, ઠંડીકા મૌસમ ઔર વો ભી પહાડ પર, ઠંડી હવામેં સબ સાથી ઠીઠર રહે થે, મગર મંઝર ઈતના પુરકૈફ થા કે નિગાહેં ઉસી પર જમ ગઈ કે બસ ઉસીકો દેખતે રહેં.

સાત અદદ ઝયતૂન

એક અંગ્રેઝકી બાત હે કે મેં રોઝાના સાત અદદ ઝયતૂનકે ફલ ખાતા હૂં, ઉસસે મેરી સિહત બહૂત ઉમ્દા હે, ઉસકો પૂછા ગયા કે સાત અદદ કી તખ્સીસ કયૂં હે ? ઉસને જવાબ દિયા : ઈસ લિયે કે કુર્આને મજીદમેં સાત મકામાત પર ઝયતૂનકા તઝકિરહ આયા હે.

ઝયતૂનકે સાત કુર્આની મકામાત

(١) ﴿وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَّجَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَّغَيْرَمُتَشَابِهٍ۔﴾(الانعام:٩٩)

(٢) ﴿وَهُوَالَّذِىْ اَنْشَاَجَنّٰتٍ مَّعْرُوْشٰتٍ وَّغَيْرَ مَعْرُوْشٰتٍ وَّالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًااُكُلُهُ وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَّغَيْرَمُتَشَابِهٍ۔﴾(الانعام:١٤١)

(٣) ﴿يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُوْنَ وَالنَّخِيْلَ وَالْاَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ۔﴾(النحل:١١)

(٤) ﴿اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّىٌّ يُّوْقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبٰرَكَةٍ زَيْتُوْنَةٍ لَّاشَرْقِيَّةٍ وَّلَاغَرْبِيَّةٍ۔﴾(النور:٣٥)

(٥) ﴿وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُوْرِسَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْاٰكِلِيْن.﴾(المؤمنون:٢٠)

(٦) ﴿وَزَيْتُوْنًا وَّنَخْلًا﴾(عبس:٢٩)

(٧) ﴿وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنِ۔﴾(التين: ١)

મસ્જિદે અકસાકે ગુંબદકા દિલકશ મંઝર

દૂસરી દિલકશ બાત યે થી કે જહાં વો વાદી ખત્મ હોતી હે વહાં સામને "જબલે અલ કુદ્સ" યા'ની બયતુલ મુકદસકા પહાડ હે ઔર ઉસકે બિલકુલ સામને સે મસ્જિદે અકસા કા ગુંબદ નઝર આતા હે.

ગાઈડને કહા કે થોળે બાદલ હટને દો, ઉસ દિન બાદલ બહૂત થે, બાદલ હટેંગે તો મસ્જિદે અકસાકા ગુંબદ સાફ નઝર આએગા.

મૈંને કહાઃ ઉસીકો દેખને કી બે ચૈની ઔર તડપ હે, બહૂત દેર તક હમ લોગ ઈન્તિઝારમેં ખળે રહે, મગર મુકદ્દર કે બાદલ ન હટે ઔર ન ચાહનેકે બાવજૂદ હમેં યે જગહ છોડની પડી ઔર વહાંસે ગુંબદે બયતુલ્ મુકદ્દસકા દીદાર ન કર સકે.

જોર્ડનકા જાયે વુકૂઅ

જોર્ડનકા જાએ વુકૂઅ કુછ ઈસ તરહ હે કે ઉસકી મગ્રિબી સિમ્તમેં ફલસ્તીન ઔર બુયતુલ્ મુકદ્દસ વાકેઅ હે, જો આજકલ હમારી આ'માલિયોંકી નહૂસત સે યહૂદીયોંકે કબ્ઝેમેં હેં ઔર ઈસ્રાઈલ કહા જાતા હે ઔર દરિયાએ ઉર્દૂનકે મગ્રિબી કિનારે કે પીછે તમામ તર પહાળી ઈલાકે હે, દૂસરી તરફ મશ્રિકમેં ભી પહાડી ઈલાકે હેં, ઉન દોનોં પહાડકે દરમિયાન એક ઈલાકા શિમાલમેં ઔર જુનૂબમેં ચલા ગયા હે જો દરિયાએ ઉર્દૂનકે મશ્રિકી કિનારે પર વાકેઅ હે ઔર બળા ફળદ્રુપ ઈલાકા હે ઉસ ઈલાકેકો અગ્વાર (યાની નિચાનવાલા ઈલાકા) કહા જાતા હે.

અમ્વાસકા જાએ વુકૂઅ

જોર્ડનકે ઉસ નશેબી ઈલાકેમેં એક જગહ કા નામ "અમ્વાસ" હે,

અમ્વાસકા કુછ ઈલાકા જોર્ડનમેં આતા હે ઔર ઝયાદા તર હિસ્સા ફલસ્તીન (મૌજૂદા ઈસ્રાઈલ) મેં આતા હે, જૈસા કે પેહલે ભી બતલાયા ગયા કે ખિલાફતે રાશિદા બલકે બહૂત બાદ તક યે પૂરા કા પૂરા ઈલાકા એક શુમાર હોતા થા, ઔર શામ કેહલાતા થા, યે તો હમારી બદ આ'માલીયાં ઔર મુસ્લિમ હુકમરાનોંકી બે વફાઈયોંકે બાઈષ શામકા કાફી ઈલાકા હમારે હાથોંસે નિકલ ગયા ઔર અભી ભી નિકલતા જા રહા હે. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો સીધી રાહ દિખલાએં ઔર હમારે હુકમરાનોં કો ઉસકી બાઝયાબી (પુનઃ પ્રાપ્તિ)કી તૌફીક અતા ફરમાએં.

તાઉને અમ્વાસ

હઝરત ઉમર (રદિ.)કે ખિલાફતકે દૌરમેં ઉસ જગહ હઝરાતે સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી એક જમાઅત થી ઔર તાઉન (પ્લેગ) કી બીમારી ફેલી ઔર ઈતની ખતરનાક બીમારી ફેલી કે ઉસ બીમારીમેં સેકળોં સહાબા ઔર તાબિઈન શહીદ હો ગયે. ઉસકો તાઉને અમ્વાસ કહતે હેં, યે તાઉન સન ૧૮ હિજરી મુતાબિક ૬૩૯ ઈસ્વીમેં ફેલા થા.

અમ્વાસકે દોનોં હિસ્સોંકી ઝિયારતકા શર્ફ

અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલસે હમેં અમ્વાસકે જોર્ડન ઔર ઈસ્રાઈલવાલે દોનોં હિસ્સોંકી ઝિયારતકા શર્ફ હાસિલ હુવા, અભી હમ જોર્ડનવાલે હિસ્સે કી ઝિયારતકા તઝકિરહ કર રહે હેં જો ઈસ્રાઈલ ઔર જોર્ડનકા સરહદી ઈલાકા હે.

પ્યારે સહાબાકે મઝારકી તરફ

દિન ઢલ રહા થા ઔર હઝરત યુશઅ(અલૈ.)કે મઝારસે અમ્વાસવાલા ઈલાકા કુછ ફાસલે પર થા, ચુનાન્ચે જલ્દી જલ્દી હમ પહાડસે ઉતર કર ગાળીમેં બેઠે ઔર નીચેકી તરફ રવાના હૂયે, તકરીબન

એક ઘંટેમેં હમ અગ્વાર પહૂંચે, ઉસ જગહ દો મશ્હૂર સહાબી કે મઝાર હૈં :

(૧) અમીનુ હાઝિહિલ્ ઉમ્મહઃ હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.)
(૨) હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્વર (રદિ.)

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.)કા મુખ્તસર તઆરૂફ વ ખૂબિયાં

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.) આં હઝરત (સલ.) કે ઉન જલીલુલ કદ્ર સહાબામેં સે હૈં જિનકી ઝાતે ગિરામી ઉસ દૌરકે તમામ આ'લા ફઝાઈલ વ મનાકિબકા મજમૂઆ થી.

આપ(રદિ.) સાબિકીને અવ્વલીનમેં સે હૈં ઔર ઉસ વકત ઈસ્લામ લે આયે થે જબ મુસલમાનોંકી તા'દાદ ઊંગલીયોં પર ગિની જા સકતી થી.

આપ (રદિ.) ઉન દસ ખૂશનસીબ સહાબએ કિરામ (રદિ.) મેં સે હૈં જિનકો અશરએ મુબશ્શરહ કહા જાતા હે. જિનકો સરકારે રિસાલતે મઆબ (સલ.) ને એક મજલિસમેં જન્નતી હોનેકી બશારત દી થી.

આપ (રદિ.)કા શુમાર ઉન સહાબએ કિરામ (રદિ.)મેં હે જિન્હેં દો મરતબા હિજરતકી સઆદત હાસિલ હૂઈ, પેહલી બાર આપને હબ્શાકી તરફ હિજરત ફરમાઈ ઔર દૂસરી બાર મદીના મુનવ્વરાકી તરફ.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) હમેશા આં હઝરત (સલ.) કે સાથ ગઝવાતમેં ન સિર્ફ શામિલ રહે બલકે હર મૌકે પર અપની જાંબાઝી, ઈશ્કે રસૂલ (સલ.) ઔર ઈતાઅત વ ઈત્તિબાઅકે અનમિટ નકશ કાઈમ ફરમાએં.

ઈમાનકી કુફ્ર પર જીતઃ બેટેકે હાથ બાપકા કત્લ

ગઝવએ બદરકે મૌકે પર ઉનકે વાલિદ કુફ્ફારે મક્કાકે સાથ મુસલમાનોંસે લડનેકે લિયે આયે થે ઔર જંગકે દૌરાન અપને બેટે હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કો ન સિર્ફ તલાશ કરતે થે, બલકે ઉસ ફિક્રમેં રહતે થે કે કિસી તરહ ઉનસે આમના સામના હો જાયે. હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) અગરચે અપને વાલિદકે કુફ્રસે બેઝાર થે, લેકીન યે પસંદ ન કરતે થે કે ઉન પર અપને હાથસે તલવાર ઉઠાની પડે.

ઈસ લિયે જબ કભી વો સામને આકર મુકાબલા કરના ચાહતે તો યે કતરા જાતે , લેકીન બાપને ઉનકા પીછા ન છોડા ઔર બિલઆખિર ઉન્હેં મુકાબલા કરના હી પડા ઔર જબ મુકાબલા સર પર આ હી ગયા તો અલ્લાહસે જો રિશ્તા કાઈમ થા ઉસકી રાહમેં હાઈલ હોનેવાલા હર રિશ્તા ટૂટ ચુકા થા, બાપ બેટેકે દરમિયાન તલવાર ચલી ઔર ઈમાન કુફ્ર પર ગાલિબ આ ગયા ઔર બાપ બેટેકે હાથોં કત્લ હુવા.

અમીનુ હાઝિહિલ્ ઉમ્મહકા લકબ

જબ યમનકે લોગ મુસલમાન હૂયે ઔર ઉન્હોંને અપને દરમિયાન કોઈ મુઅલ્લિમ ભેજનેકી દરખ્વાસ્તકી તો આં હઝરત (સલ.)ને હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ(રદિ.)કે દોનોં હાથ પકળકર ફરમાયાઃ "હાઝા અમીનુ હાઝિહિલ્ ઉમ્મહ" તજર્માઃ યે ઈસ ઉમ્મતકે અમીન હૈં.

આં હઝરત (સલ.)કા યે ઈર્શાદ સહીહૈનમેં મરવી હે કે

لكل امة امين و امين هذه الأمة أبو عبيده بن جراح

તર્જમાઃ હર ઉમ્મતકા એક અમીન હોતા હે ઔર ઈસ ઉમ્મતકે અમીન અબુ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ(રદિ.) હૈં.

જલીલુલ્ કદ્ર સહાબએ કિરામ(રદિ.) કી નિગાહમેં આપકા મકામ

આં હઝરત(સલ.)કી વફાતકે બાદ જબ સકીફએ બની સાઅદહમેં સહાબએ કિરામ(રદિ.)કા ઈજતિમાઅ હુવા ઔર ખિલાફતકી બાત ચલી તો હઝરત સિદ્દીકે અકબર(રદિ.)ને ખિલાફતકે લિયે દો નામ પેશ ફરમાએ.

એક હઝરત ઉમર (રદિ.) કા ઔર દૂસરે હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.) કા.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.)કા નામ સિદ્દીકે અકબરકી તરફસે પેશ હોના વાઝેહ કરતા હે કે જલીલુલ કદ્ર સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી નિગાહમેં આપકા મકામ કયા થા ?

મુલ્કે શામકી ફૌજકે અમીર

હઝરત સિદ્દીકે અકબર(રદિ.)ને અપને અહદે ખિલાફતમેં શામકી મુહિમ્માત હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ(રદિ.) હી કે સુપુર્દ ફરમાઈ થી, ઔર હઝરત ઉમર(રદિ.)કે ઝમાનએ ખિલાફતમેં સારા શામ આપકી આગેવાનીમેં ફતહ હુવા ઔર આપને મુલ્કે શામકે ગવર્નરકે ફરાઈઝ અંજામ દિયે.

શામકા ખિત્તા અપની ઝરખેઝી, આબોહવા ઔર કુદરતી મનાઝિરકે લિહાઝસે અરબકે સહરા નશીનોં કે લિયે એક જન્નતે અરઝી સે કમ ન થા, દૂસરી તરફ યહાં ઉસ વકતકે લિહાઝસે ઈન્તિહાઈ મુતમદીન તહઝીબ યા'ની રૂમી તહઝીબકા દૌર દોરહ થા, લેકીન સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને સરકારે દો આલમ(સલ.) કી ફૈઝે સોહબતકા જો અનમિટ રંગ અપને દિલો દિમાગ પર ચળ્હા લિયા થા,

ઉસમેં વો ઈસ કદર પુખ્તા થે કે શામકી રંગીનિયાં ઉનકે જુહ્દો કનાઅત, દુન્યા બેઝારી ઔર આખિરતકી હમા વકતી ફિક્ર પર ઝર્રહ બરાબર અષર અંદાઝ ન હો સકેં, ઉસ બાત કા અંદાઝા હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.) કે એક વાકિએસે હોગા.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ(રદિ.)કા દિલ દહલા દેનેવાલા એક વાકિઅહ

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) શામકે ગવર્નર થે, ઉસી ઝમાનેમેં હઝરત ઉમર (રદિ.) શામકે દૌરે પર તશ્રીફ લાયે, એક દિન હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ઉનસે કહા કે મુઝે અપને ઘર લે ચલે.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.)ને જવાબ દિયા કે આપ મેરે ઘર આકર કયા કરેંગે ? વહાં આપકો શાયદ મેરી હાલત પર આંખ નિચોળનેકે સિવા કુછ હાસિલ ન હોગા !

લેકીન જબ હઝરત ઉમર (રદિ.)ને, ચૂંકે ઉનકો હમેશા યે ફિક્ર રહતી થી કે કહીં ઉનકે ગવર્નર બેરૂની તહઝીબોંસે મુતઅષિર હોકર ઝયાદા ઐશો ઈશરતમેં ન પડ ગયે હોં. ઈસ્રાર ફરમાયા તો હઝરત ઉમર(રદિ.)કો અપને ઘર લે ગયે, હઝરત ઉમર(રદિ.) ઘરમેં દાખિલ હૂયે તો વહાં કોઈ સામાન હી નઝર ન આયા, ઘર સામાનસે ખાલી થા, હઝરત ઉમર(રદિ.)ને હૈરાન હોકર પૂછા આપકા સામાન કહાં હે ?

યે સુનકર હઝરત અબૂ ઉબૈદહ(રદિ.) એક તાકકી તરફ બળ્હે ઔર વહાંસે રોટીકે કુછ ટુકળે ઉઠા લાયે. હઝરત ઉમર (રદિ.)ને યે દેખા તો રો પળે હાલાંકે ખૂદ હઝરત ઉમર (રદિ.) કે બારેમેં કિતાબોંમે લિખા હે કે વો બહૂત હી સાદહ ઝિંદગી ગુઝારતે થે.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહને ફરમાયા : "અમીરૂલ મુઅ્મિનીન ! મૈંને તો પેહલે હી આપસે કહા થા કે આપ મેરી હાલત પર આંખેં નિચોળેંગે, બાત અસલમેં યે હે કે ઈન્સાનકે લિયે ઈતના સામાન કાફી હે જો ઉસે અપની ખ્વાબગાહ યા'ની કબ્ર તક પહૂંચા દે."

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ફરમાયાઃ અબૂ ઉબૈદહ ! દુન્યાને હમ સબકો બદલ દિયા, મગર તુમ્હેં નહીં બદલ સકી !

અલ્લાહુ અકબર ! વો અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) જિસકે નામસે કૈસરો રૂમકી અઝીમ તાકત કાંપતી થી, જિસકે હાથોં રૂમકે અઝીમુશ્શાન કિલએ ફતહ હો રહે થે ઔર જિસકે કદમોં પર રોઝાના રૂમી માલો દૌલતકે ખઝાને ઢેર હોતે થે, વો રોટીકે સૂખે ટુકળોં પર ઝિંદગી બસર કર રહે હૈં. દુન્યાકી હકીકતકો અચ્છી તરહ સમઝકર ઉસે ઈતના ઝલીલ ઔર રૂસ્વા કિસીને કિયા હે તો વો સરકારે દો આલમ (સલ.) કે યહી જાનિષાર થે.

શાન આંખોંમેં ન જચતી થી જહાંદારોં કી

તાઉનસે બચાનેકે લિયે હઝરત ઉમર (રદિ.)કા ખત

જબ ઉર્દૂન ઔર શામમેં વો તારીખી તાઉન ફેલા જિસમેં હઝારોં લોગ મર ગયે તો હઝરત ઉમર(રદિ.) ને હઝરત અબૂ ઉબૈદહ(રદિ.) કો એક ખત લિખા જિસકે અલ્ફાઝ થે :

سلام عليك، امَّا بعد ! فَانه قدُ عَرَضُتُ لىُ اِلَيُكَ حَاجَةً اُرِيُدُ أنُ اشَافِهكَ بِهَا فَعَزَمُتُ بِهَا فعَزَمُتُ عَلَيُكَ اِذَا نَظَرُتَ فِىُ كِتَابِىُ هذا (اَنُ لَا تَضَعَهُ) مِنُ يَدِكَ حَتّٰى تُقُبَلَ الىَّ

તર્જમાઃ સલામકે બાદ મુઝે એક ઝરૂરત પેશ આ ગઈ હે જિસકે બારેમેં આપસે ઝબાની બાત કરના ચાહતા હૂં, લિહાઝા મૈં પૂરી તાકીદકે સાથ

આપકો કહતા હૂં કે જૈસે હી આપ મેરા ખત પળ્હે તો ઉસે અપને હાથસે રખનેસે પેહલે ફવરન મેરી તરફ રવાના હો જાએં.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ(રદિ.) કા જવાબ

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ બિન જર્રાહ (રદિ.) અમીરકી ઈતાઅતમેં સારી ઝિંદગી પાબંદ રહે, લેકીન ઈસ ખતકો દેખતે હી સમઝ ગયે કે હઝરત ઉમર (રદિ.) કી યે સખ્ત ઝરૂરત જિસકે લિયે મુઝે મદીના મુનવ્વરા બુલાયા હે, સિર્ફ યે હે કે વો મુઝે ઈસ તાઉન ગ્રસ્ત ઈલાકેસે નિકાલના ચાહતે હૈં, ચુનાન્ચે યે ખત પળ્હકર ઉન્હોંને સાથીયોંસે ફરમાયા : મેં અમીરૂલ મુઅ્મિનીનકી ઝરૂરત સમઝ ગયા, વો એક ઐસે શખ્સકો બાકી રખના ચાહતે હૈં જો બાકી રહનેવાલા નહીં.

યે કેહ કર હઝરત ઉમર (રદિ.) કો યે જવાબ લિખા :

અમીરૂલ મુઅ્મિનીન ! આપને મુઝે જિસ ઝરૂરતકે લિયે બુલાયા હે વો મુઝે મા'લૂમ હે, લેકીન મેં મુસલમાનોંકે એક લશ્કરકે દરમિયાન હૂં જિસકે લિયે મેં અપને દિલમેં એઅ્રાઝકા કોઈ જઝબા નહીં પાતા, લિહાઝા મેં ઉન લોગોંકો છોડકર ઈસ વકત આના નહીં ચાહતા, જબ તક અલ્લાહ તઆલા મેરે ઔર ઉનકે બારેમેં અપની તકદીરકા આખરી ફેસલા નહીં ફરમા દેતા. લિહાઝા અમિરૂલ મુઅ્મિનીન ! મુઝે અપને ઈસ તાકીદી હુકમસે મુઆફ ફરમા દીજિયે ઔર મુઝે યહાં અપને લશ્કર હી મેં રહને દીજિયે.

જવાબ પળ્હકર હઝ. ઉમર(રદિ.)કી આંખોંમેં આંસૂ

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ખત પળ્હા, તો આંખોંમેં આંસૂં આ ગયે, જો લોગ પાસ બેઠે હુયે થે વો જાનતે થે કે શામસે ખત આયા હે, હઝરત ઉમર (રદિ.)કી આંખોંમેં આંસૂં દેખકર ઉન્હોંને પૂછા : કયા અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કી વફાત હો ગઈ ?

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા : હૂઈ તો નહીં, લેકીન ઐસા લગતા હે કે હોનેવાલી હે. ઉસકે બાદ હઝરત ઉમર (રદિ.)ને દૂસરા ખત લિખા.

આપને લોગોંકો ઐસી ઝમીનમેં રખા હુવા હે જો નિચાન મેં હે, અબ ઉન્હેં કિસી બુલંદ જગહ પર લે જાઈયે જિસકી હવા સાફ સુથરી હો.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કી વફાત

હઝરત અબૂ મૂસા અશ્અરી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે જબ યે ખત હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કો પહૂંચા તો ઉન્હોંને મુઝે બુલાકર કહા કે અમીરૂલ્ મુઅ્મિનીનકા યે ખત આયા હે,અબ ઐસી જગહ તલાશ કીજિયે જહાં લે જાકર લશ્કર કો ઠેહરાયા જા સકે.

મેં જગહકી તલાશમેં નિકલનેકે લિયે પેહલે ઘર પહૂંચા તો દેખા કે મેરી અહલિયા તાઉનમેં મુબ્તલા હો ચુકી હૈં. મેંને વાપસ આકર હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કો બતાયા.

ઉસ પર ઉન્હોંને ખૂદ તલાશમેં જાનેકા ઈરાદા કિયા ઔર અપને ઊંટ પર કજાવહ કસ્વાયા, અભી આપને ઉસકે રિકાબમેં પાવ રખા હી થા કે આપ પર ભી તાઉનકા હમ્લા હો ગયા ઔર ઈસી તાઉનકે મર્ઝમેં આપને વફાત પાઈ.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.)કે મઝાર પર

જબ હમ હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.)કે મઝાર પર પહૂંચે તો બે ઈખ્તિયાર રોના આયા, ઐસા લગતા થા કે ખુદાકી રહમત ખુલ્લમ ખુલ્લા બરસ રહી હે, વહાં દેર તક ખળે રહે, ઈસાલે ષવાબ કિયા, બહૂત પુરસુકૂન જગહ હે, જી નહીં ચાહતા થા કે વહાંસે હટેં, લેકીન માલૂમ

હુવા થા કે અંદર દેહાતમેં એક ઔર સહાબી (રદિ.) કા મઝાર હે વહાં ભી જાના હે, ગુરૂબકા વકત થા, ચુનાન્ચે હમ જલ્દી જલ્દી ચલે ઔર સહાબીએ રસૂલ હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્‌વર (રદિ.) કે મઝાર પર પહૂંચે.

હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્‌વર (રદિ.)કા તઆરૂફ

હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્‌વર (રદિ.) ઉન મુજાહિદ સહાબએ કિરામ (રદિ.)મેં સે હૈં જિનકી શુજાઅતો બહાદૂરીકી દાસ્તાનોંસે શામકી ફુતૂહાતકી તારીખ ભરી પડી હે, હઝરત ખાલિદ (રદિ.)કે ખાસ સાથી, ઉનકે બારેમેં મશ્હૂર યે હે કે જંગકે વકત ન સિર્ફ યે કે વો સીને પર ઝિરહ નહીં પહનતે થે બલકે કમીસ ભી ઉતાર દેતે થે ઔર ખુલે બદન લડા કરતે થે.

હઝરત ઝિરાર(રદિ.) કી વફાત કહાં હૂઈ?

ઉનકી વફાત કહાં ઔર કિસ ઝમાનેમેં હૂઈ ? હાફિઝ ઈબ્ને હજર (રહ.)ને ઈસ બારેમેં મુખ્તલિફ અકવાલ નકલ કિયે હૈં :

બા'ઝસે માલૂમ હોતા હે કે વો જંગે યમામામેં શહીદ હૂયે.

બા'ઝસે પતા ચલતા હે કે જંગે અજાનીદમેં ઉનકી શહાદત હૂઈ.

બા'ઝ કેહતે હૈં કે વો જંગે યરમૂકમેં શામિલ થે ઔર ઉસકે બાદ દમિશ્કમેં ઉનકા ઈન્તિકાલ હુવા. (જહાને દીદહ :૨૦૩)

બા'ઝ મુઅર્રિખીનને લિખા હે કે યે વહી સહાબી હૈં જિનકો હુઝૂર (સલ.)ને અપને આખરી ઝમાનેમેં અપને મુકાબિલ નુબુવ્વતકા દા'વા કરનેવાલે તલીહા અસદીકો ખતમ કરનેકે લિયે એક લશ્કર લેકર રવાના ફરમાયા થા જિસકા મુખ્તસર વાકિઅહ યે હે.

હઝરત ઝિરાર (રદિ.) તહફ્ફુઝે ખત્મે નુબુવ્વતકે મહાઝ પર

તલીહા બિન ખુવૈલદ અસદી નામી એક શખ્સ, જો કબીલએ બનૂ અસદકી તરફ મન્સૂબ હે, જો ખૈબરકે અત્રાફમેં વાકેઅ હે, ઉસને હુઝૂર (સલ.)કે ઝમાને હી મેં મુરતદ હોકર "સમીરા" નામી એક જગામેં કિયામ કિયા થા ઔર વહીં નુબુવ્વતકા દઅવા કરકે મખ્લૂકે ખુદાકો ગુમરાહ કરનેમેં મસ્રૂફ હુવા ઔર ચૂંકે ગુનાહ ઔર મઅસીયતકે કામોંમેં શયતાન ઔર નફસકા ભી બળા ઝોર રહતા હે ઈસી વજહસે થોડે હી અરસેમેં હઝાર હા લોગ ઉસકે હલકેમેં દાખિલ હો ગયે, ઈસી પર બસ ન કિયા, બલકે ઉસ મન્હૂસને "નઉઝૂબિલ્લાહ મિન ઝાલિક" અપને એક ચેલે કો જિસકા નામ "હિયાલ" યા "હિબાલ" થા હાદીએ આ'ઝમ હઝરત મુહમ્મદ (સલ.)કે પાસ અપની નુબુવ્વતકી દઅવત લેકર મદીના મુનવ્વરા રવાના કિયા.

હિયાલ બારગાહે નુબુવ્વતમેં પહૂંચા ઔર સૂરતે હાલ બયાન કરકે હઝરત સય્યિદુલ અવ્વલીન વલ આખિરીન (સલ.) કો તલીહી નુબુવ્વત પર ઈમાન લાનેકી દાવત દી.

હિયાલને અપને દઅવે કો ષાબિત કરનેકે લિયે કહા કે તલીહા કે પાસ ઝુન્નૂન યા'ની રૂહુલ અમીન આતા હે.

આપ (સલ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે તુમ લોગોંને મહઝ ઝુન્નૂન કા નામ કહીંસે સુન લિયા હે.

હિયાલ ઉસકે જવાબમેં નિહાયત મગ્રૂરાના લેહજેમેં કહને લગા : વાહ સાહબ ! કયા વો શખ્સ જુઠા હો સકતા હે જિસકો લાખોં મખ્લૂક અપના હાદી ઔર નજાત દેનેવાલા યકીન કરતી હે ?

આં હઝરત (સલ.) ઈસ ગુસ્તાખી પર નાખૂશ હૂયે ઔર ફરમાયા : ખુદા તુમ્હેં હલાક કરે ઔર તુમ્હારા ખાત્મા બિલખૈર ન હો.

ચુનાન્ચે ઐસા હી હુવા, હિયાલ હાલતે ઈર્તિદાદહીમેં કત્લ હોકર વાસિલે જહન્નમ હુવા ઔર દુન્યાસે નામુરાદ ગયા.

હિયાલકી વાપસીકે બાદ આપ (સલ.)ને હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્વર (રદિ.)કો અપને હાકિમ ઔર કબાઈલકે પાસ તહરીકે જિહાદકી ગર્ઝસે રવાના ફરમાયા જો તલીહાસે કરીબ વાકેઅ થે.

હઝરત ઝિરાર (રદિ.)ને અલી બિન અસદ સિનાન બિન અબૂ સિનાન ઔર કબીલએ કુઝાઅહ ઔર કબીલએ બનૂ કરતહ વગૈરહકે પાસ પહૂંચ કર આં હઝરત (સલ.) કા પયગામ સુનાયા.

ઉન્હોંને ઈસ ઈર્શાદ પર લબ્બૈક કહા ઔર હઝરત ઝિરાર (રદિ.) કે માતહત મુસલમાનોંકી બળી તા'દાદકો જિહાદકી ગર્ઝસે ભેજ દિયા, ઈસ્લામી લશ્કર "વારદાત" કે મકામ પર ખૈમાઝન હુવા, ઈધર કુફ્ફારને ભી લાવો લશ્કર જમા કિયા ઔર દોનોં તરફસે સફ આરાઈ શુરૂઅ હૂઈ તૌહીદ વ રિસાલત પર મર મિટનેવાલે શૈરકી તરહ દુશ્મન પર ઝપટ પડે ઔર જો સામને આયા ઉસકો ગાજર મૂલીકી તરહ કાટ ગિરાયા, તલીહાકે માનનેવાલોંને મુસલમાનોંકે નરગેકો રોકનેકી બહૂત કોશિશ કી, લેકીન ઈસ્લામકે બહાદૂરોંકે સામને કુછ કામ ન આયા ઔર સખ્ત પરેશાની કે આલમમેં ભાગ ખળે હૂયે, ઈસ્લામી લશ્કર ફતેહયાબી ઔર કામ્યાબીકે સાથ વાપસ આયા, લેકીન ઝિરાર (રદિ.) અભી તક મદીના નહીં પહૂંચે થે કે ફખ્રે મવજૂદાત ઈસ ફાની દુન્યાકો છોડકર હમેશાકી રાહતકે લિયે રૂખ્સત હો ચુકે થે. (અઈમ્મએ તલ્બીસ)

અરબોંકી એક અચ્છી આદત

યહાં એક અચ્છી બાત યે જાનને મિલી કે અરબોંકી આદત હે કે

ઉનકે ઈલાકેમેં કિસી નબી યા સહાબીકા મઝાર હો તો ઉન્હીંકે નામસે ઉસ બસ્તી યા ગાંવકા નામ રખતે હૈં.

હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) કા જહાં મઝાર હે ઉસ ગાંવકા નામ "અબુ ઉબૈદહ (રદિ.)" હે.

હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્વરકા જહાં મઝાર હે ઉસી બસ્તીકા નામ "ઝિરાર" હે.

બહર હાલ ! ઉન ઝિયારતોંસે ફારિગ હોકર કાફી રાતકો હમ ઉમાન શહર વાપસ લોટે, યે હમારી એક દિનકી કારગુઝારી મુકમ્મલ હૂઈ જિસમેં હમને તીન ઝિયારતેં કી : (૧) અસ્હાબે કફહ (૨) હઝરત યુશઅ કા મઝાર (૩) અમવાસમેં મદફૂન દો મશ્હૂર સહાબી ; હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) ઔર હઝરત ઝિરાર બિન અઝ્વર (રદિ.) કે મઝારકી ઝિયારત.

હમારે સફરકા દૂસરા દિન તેરહવીં તારીખ જુમ્આકા દિન થા, ઔર ગાઈડ સાહબકી તરતીબ આજ હમેં મૂતહ લે જાનેકી થી.

મૂતહકા તઆરૂફ

"મૂતહ" મુલ્કે શામ હી મેં ઉમાન શહરસે કાફી દૂર સઉદીકી સરહદ પર વાકેઅ એક શહરકા નામ હે, મૂતહ મદીના મુનવ્વરાસે બહૂત કરીબ હે.

"મૂતહ" કા નામ સુનતે હી ઉસકી યાદેં તાઝહ હોને લગી, તારીખે રિસાલતમેં સબસે બળી જંગ ઉસી સરઝમીન પર પેશ આઈ હે, સન હિજરી ૮ મેં વહાં ગઝવએ મૂતહ પેશ આયા થા, જિસમેં હુઝૂર (સલ.) ને તકરીબન ૩૦૦૦ કા લશ્કર ભેજા થા.

ગઝવએ મૂતહકા સબબ

આં હઝરત (સલ.)ને એક સહાબી (રદિ.) હઝરત હારિષ બિન

ઉમૈર અઝદી (રદિ.) કો બસરા (શામ)કે બાદશાહકે પાસ ઈસ્લામકી દા'વતકે ઉન્વાન પર એક કીમતી ખત દેકર ભેજા થા, અભી વો બસરા પહૂંચે ભી ન થે કે રાસ્તેમેં શુરહબીલ બિન અમ્ર ગસ્સાનીને ઉન્હેં ગિરફતાર કરકે બસરાકે હાકિમકે પાસ પેશ કર દિયા ઔર ઉસને આપકો કત્લ કર દિયા, આં હઝરત (સલ.)કે એલચીયોંમેં વો તન્હા એલચી હે જિસકો ઈસ તરહ શહીદ કિયા ગયા.

આં હઝરત (સલ.) કો ઈસ ગમનાક હાદષેકી ખબર મિલી તો બહૂત સદમા હુવા એલચી ઔર કાસિદકા કત્લ ઉસ દૌરમેં બયનલ અકવામી બળા જુર્મ સમઝા જાતા થા, ચુનાન્ચે ઉસ વકત કે મુખાલિફ હાલાત કે બાવજૂદ સહાબએ કિરામ (રદિ.) કો જમા ફરમાકર ઈસ હાદિષેકી ખબર દી ઔર ઉસ વકતકી સુપર પાવર તાકત રૂમ ઔર શામસે લડનેકે લિયે તીન હઝાર સહાબા (રદિ.)કા લશ્કર તૈયાર ફરમાયા, જિસકી સરબરાહી કે લિયે પેહલે અપને લે પાલક હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા (રદિ.) કો ઔર ઉનકે શહીદ હો જાનેકે બાદ આપકે ચચાઝાદ ભાઈ જા'ફર બિન અબી તાલિબ (રદિ.) કો ઔર ઉનકે શહીદ હો જાનેકે બાદ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (રદિ.)કા નામ મુન્તખબ ફરમાયા ઔર ફરમાયા કે અગર વો ભી શહીદ હો જાએ તો મુસલમાન અપને મશ્વરેસે જિસકો ચાહે અમીર મુન્તખબ કર લેં.

શહાદતકા ઈશારા

મુઅર્રિખીન (ઈતિહાસકારોં) ને લિખા હે કે મામૂલકે ખિલાફ આં હઝરત (સલ.) કા મઅરિકા (જંગ) કી અમારતકે લિયે એકકે બાદ એક ઈસી તરહ તીન અમીરોંકો મુન્તખબ ફરમાનેમેં ઈશારહ થા કે યે તીનોં હઝરાત ઈસ જંગમેં શહીદ હોંગે, ચુનાન્ચે ઐસા હી હુવા, તીનોં સહાબી ઈસ જંગમેં શહીદ હૂયે ઔર ઉસકે બાદ મુસલમાનોંકી જમાઅતને

મશ્વરા કરકે હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ (રદિ.) કો અમીર મુકર્રર કિયા ઔર ફિર ઉન્હીંકી અમારતમેં મુસલમાનોંકા વો લશ્કર કામ્યાબ હો કર વાપસ લોટા.

ગઝવએ મૂતહકે તીનોં અમીરોંકા મુખ્તસર તઆરૂફ

(૧) હઝરત ઝૈદ બિન હારિષા (રદિ.)

નામ : ઝૈદ

વાલિદકા નામ : હારિષા

વાલિદહકા નામ: સઅદી બિન્તે ષઅલબા.

કુન્નીયત : અબૂ ઉસામા

લકબ : હુબ્બે રસૂલ

યમનકે એક નિહાયત મુઅઝ્ઝઝ કબીલા બનૂ કુઝાઆસે ઉનકા તઅલ્લુક થા, વાલિદહકા નામ સઅદી બિન્તે ષઅલબા જો કબીલા "બનૂતી" કી એક શાખ "બનૂ મઅન" સે તઅલ્લુક રખતી થી.

ઈબ્તિદાઈ હાલાત

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) ઈબ્તિદાઅમેં ઝૈદ બિન મુહમ્મદકે નામસે જાને પેહચાને જાતે થે,, જિસકા મુખ્તસર વાકિઅહ યે હે કે ઉનકી વાલિદહ સઅદી બિન્તે ષઅલબા એક મરતબા અપને છોટે બચ્ચે ઝૈદકો લેકર અપને મેકે ગઈ, અભી વો મેકે હી મેં થી કે બનૂ કીન કે સવાર જો ગારતગિરીસે વાપસ આ રહે થે ઉસ નવનિહાલ કો ખેમેકે સામને સે ઉઠા લાયે ઔર ગુલામ બના કર ઉક્કાઝકે બાઝારમેં બેચને કે લિયે પેશ કિયા.

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) દરબારે રિસાલતમેં

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કા નસબ અચ્છા થા, અલ્લાહ તઆલાને ગુલામીમેં ભી સરદારી મુકદ્દર કી થી, હઝરત હકમ બિન હિઝામ "જો

ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત ખદીજહ (રદિ.) કે ભતીજે હોતે હૈં'' ઉન્હોંને ચારસો (૪૦૦) દિરહમમેં ખરીદ કર અપની ફૂફી હઝરત ખદીજા (રદિ.) કી નઝર કર દિયા ઔર ફિર હઝરત ખદીજા (રદિ.)ને વો ગુલામ સરદારે દો આલમ (સલ.) કી ખિદમતકે લિયે પેશ કર દિયા, ગોયા ઈસ તરહ ઉમ્મુલ મુઅ્મિનીન હઝરત ખદીજા (રદિ.) કે વાસ્તેસે હઝરત ઝૈદકો સરકારકી ગુલામીકા શર્ફ નસીબ હો ગયા, જિસ પર હઝારોં આઝાદિયાં ઔર તમામ દુન્યાકી શહેનશાહિયાં કુર્બાન હૈં, ફિર કયા થા હઝરત ઝૈદ હુઝૂર (સલ.) કી ગુલામીમેં મઝેકી ઝિંદગી બસર કરને લગે.

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) ઈસ્લામકે સાયેમેં

યહાં તકકે જબ આં હઝરત (સલ.)કો તાજે નુબુવ્વતસે સરફરાઝ ફરમાયા ગયા તો ગુલામોંમેં સબસે પેહલે ઈમાન લાનેવાલે યહી કરાર પાયે.

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કી એક નિરાલી શાદી

વૈસે તો ઝૈદ (રદિ.)ને મુખ્તલિફ શાદિયાં કી, મગર ઉનકો યે શર્ફ ભી હાસિલ હે કે ખૂદ હુઝૂર (સલ.)ને અપની બાંદી હઝરત ઉમ્મે અયમન (રદિ.) સે શાદી કરવાઈ ઔર ઉન્હીં કે બતનસે હઝરત ઉસામા (રદિ.) પયદા હૂયે હૈં, જો અપને વાલિદકે ઈન્તિકાલકે બાદ ''હુબ્બે રસૂલ''કે નામસે મશ્હૂર હૂયે.

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કે વાલિદકી આપ (સલ.) કી ખિદમતમેં હાઝરી

જૈસા કે પેહલે બતલાયા જા ચુકા કે હઝરત ઝૈદ (રદિ.) બચપનસે ગાઈબ થે ઔર ઉનકે વાલિદૈન ઔર દૂસરે રિશ્તેદાર ઉનકી

તલાશ હી મેં થે, જબ ઉનકે વાલિદકો પતા ચલા તો અપને ભાઈ કઅબ બિન શુરહબીલકો હમરાહ લેકર મક્કા મુકર્રમાકી તરફ રવાના હુયે ઔર હઝરત સરવરે કાઈનાત (સલ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હોકર લજાજતકે સાથ અર્ઝ કિયા :

" અય ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ ! અય ઈબ્ને અબ્દુલ મુત્તલિબ ! અય કૌમકે રઈસ ઝાદહ ! તુમ અહલે હરમ ઔર ઉસકે મુજાવર હો, મુસીબત ઝદોંકી દસ્તગીરી કરતે હો, કૈદીયોંકો ખાના ખિલાતે હો, ગુલામોંકો આઝાદ કરતે હો, હમ તુમ્હારે પાસ ઈસ ગર્ઝસે આયે હૈં કે હમારે લડકેકો આઝાદ કરકે હમકો શુક્ર ગુઝાર બના દો, ઉનકો આઝાદ કરનેકે લિયે જિસ કદર ચાહો માલ લે લો, હમ કરાર સે ભી ઝયાદા મુઆવિઝા દેને કો તૈયાર હૈં.

ઈર્શાદ હુવા : વો કૌન હે ? વો બોલે : ઝૈદ બિન હારિષ (રદિ.) !

આં હઝરત (સલ.)ને જબ યે નામ સુના તો એક લમ્હા સોચનેકે બાદ ફરમાયા : કયા ઈસકે સિવા તુમ્હારી ઔર કોઈ હાજત નહીં ? જવાબ દિયા : નહીં.

આપ(સલ.)કા હઝરત ઝૈદ(રદિ.)કો ઈખ્તિયાર દેના

ફરમાયા : બેહતર હે, મેં ઝૈદકો બુલાકર ઈખ્તિયાર દૂંગા, અગર વો તુમ્હે પસંદ કરે તો વો તુમ્હારા હે ઓર અગર મુઝે તરજીહ દે તો ખુદાકી કસમ ! મેં ઐસા નહીં હૂં કે અપને તરજીહ દેનેવાલોં પર કિસીકો તરજીહ દૂં.

હારિષા ઔર કઅબને ઉસ શર્ત પર શુક્રિયાકે સાથ રઝામંદી ઝાહિર કી, ચુનાન્ચે હઝરત ઝૈદ બુલાયે ગયે.

આં હઝરત (સલ.)ને પૂછા : ઝૈદ ! કયા તુમ ઉન દોનોંકો પેહચાનતે હો ?

અર્ઝ કિયા કે હાં ! યે મેરે બાપ હૈં ઔર યે મેરે ચચા હૈં !

આપ (સલ.) ને ઉનકે હાથમેં પૂરા ઈખ્તિયાર દેકર ફરમાયા કે મેં કૌન હૂં ઉસસે તુમ વાકિફ હોં, મેરી હમનશીની કા હાલ ભી તુમ કો માલૂમ હે, અબ તુમ્હેં ઈખ્તિયાર હે, ચાહે મુઝે પસંદ કરો યા ઉન દોનોંકો.

ઈસ ગુલામી પર સૈંકળોં આઝાદિયાં કુર્બાન !

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) કો શહેનશાહે કૌનૈન (સલ.)કી ગુલામીમેં જો લુત્ફ મિલા થા ઉસ પર સેકળોં આઝાદિયાં કુર્બાન થીં.

બોલ ઉઠે : મેં ઐસા નહીં હૂં જો હુઝૂર (સલ.) પર કિસીકો તરજીહ દૂ, આપ (સલ.) હી મેરે મા–બાપ હૈં.

એક તરફ સાલોંસે બિછળા હુવા બાપ હે ઔર દૂસરી તરફ હુઝૂર (સલ.) કી ઝાતે બાબરકત ! નીઝ એક તરફ બેટેકી બાપસે મુહબ્બત યે એક ફિતરી તકાઝા હે તો દૂસરી તરફ હુઝૂર (સલ.) કી મુહબ્બત યે એક શરઈ તકાઝા.

સિર્ફ મુહબ્બતકા દાવા કાફી નહીં

આજ ઉમ્મતને ઉસીકો ખો દિયા હે ઔર ફકત દઅવએ મુહબ્બત હી મેં ફંસકર રહ ગઈ, ઝરૂરત હે ઈસ બાતકી કે હુઝર(સલ.) કી મુહબ્બતકો શરઈ મુહબ્બત સમઝા જાયે ઔર ઈસ તરહકે મુકાબલેકે વકત શરઈ મુહબ્બતકો અપનાયા જાએ ઔર રસ્મી મુહબ્બતકો છોડ દિયા જાયે.

ખૈર! હઝરત ઝૈદ (રદિ.)ને અપને વાલિદ ઔર ચચાકો કેહ દિયા કે "મેં હુઝૂર(સલ.) કો છોડકર આપકે પાસ નહીં આ સકતા, મેં હુઝૂરકે મુકાબલેમેં આપકો તરજીહ નહી દે સકતા.

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કે વાલિદકી હૈરત

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કી ઈસ મુખ્લિસાના વફા શિઆરીને ઉનકે બાપ

ઔર ચચા કો મહવે હૈરત કર દિયા, તઅજ્જુબસે બોલે : ઝૈદ ! અફસોસ તુમ તો આઝાદી યા'ની બાપ ઔર ચચા પર ગુલામી કો તરજીહ દેતે હો.

ફરમાયા : હાં, મુઝે ઈસ ઝાતે પાકમેં વો મહાસિન નઝર આયે હૈં કે મૈં ઉસ પર કિસીકો તરજીહ નહીં દે સકતા.

આઝાદીકા પરવાના ઔર ઝૈદ ઈબ્ને મુહમ્મદ બનનેકી સઆદત

હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કી ઈસ પક્કી મુહબ્બતને આકાકે દિલમેં છુપી મુહબ્બતકી ચિંગારી કો ભડકા દિયા, ચુનાન્ચે આં હઝરત (સલ.)ને ખાનએ કા'બામેં હજરે અસ્વદકે પાસ લે જાકર એલાન ફરમા દિયા કે આજસે ઝૈદ મેરા ફરઝંદ હે, મૈં ઉસકા વારિષ હૂંગા ઔર વો મેરા વારિષ હોગા.

ઈસ એલાનકે બાદ ઉનકે બાપકા ગમગીન દિલ ફુલકી તરહ ખિલ ગયા, અગરચે વાલિદકો બેટેકી જુદાઈ ગવારા ન થી લેકીન અપને લખ્તે જિગરકો એક શફીક વ મુઅઝ્ઝઝ બાપકે આગોશમેં દેખકર ઈત્મીનાન હો ગયા ઔર ખુશી ખુશી વો વાપસ હો ગયે.

ફિર તો હઝરત ઝૈદ "ઈબ્ને હારિષા" કે બજાએ "ઈબ્ને મુહમ્મદ" સે પુકારે જાને લગે ઔર ઉસી નામસે તમામ લોગોંમેં મશ્હૂર હો ગયે, યહાં તકકે આયતે કરીમા નાઝિલ હૂઈ.

﴿وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَآئَكُمْ اَبْنَائَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ، وَاللهُ يَقُوْلُ
الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِى السَّبِيْلَ۔ اُدْعُوْهُمْ لِاٰبَآئِهِمْ هُوَاَقْسَطُ عِنْدَ اللهِ فَاِنْ لَّمْ
تَعْلَمُوْا اٰبَآئَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِى الدِّيْنِ وَمَوَالِكُمْ، وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيْمَا
اَخْطَاْتُمْ بِهٖ، وَلٰكِنْ مَّاتَعَمَّدَتْ قُلُوْبُكُمْ، وَكَانَ اللهُ غُفُوْرًا رَّحِيْماً۔﴾

તર્જમાઃ ઔર તુમ્હારે મુંહ બોલે બેટોં (લે પાલક) કો (હકીકી,

સચ્ચા) બેટા નહીં બનાયા, યે તો તુમ્હારી બાત હી બાત હે જો તુમ મુંહસે કહતે હો ઔર અલ્લાહ તો સચ્ચી બાત કહતે હૈં ઔર વહી સીધા રાસ્તા બતલાતે હૈં, તુમ ઉનકો ઉનકે (હકીકી) બાપોંકે નામસે પુકારા કરો, યહી તરીકા અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક પુરે ઈન્સાફકા હે, ફિર અગર તુમકો ઉનકે (અસલી) બાપ માલૂમ નહીં હે તો વો તુમ્હારે દીની ભાઈ ઔર તુમ્હારે દોસ્ત હૈં ઔર તુમસે જો ભૂલ ચૂક હો જાયે ઉસકી વજહસે તુમ પર કોઈ ગુનાહ નહીં હોગા, લેકીન જો કામ તુમ અપને દિલોંસે જાનબુઝ કર કરોંગે (ઉસમેં ગુનાહ હે) ઔર અલ્લાહ તઆલા તો બહૂત ઝયાદા મુઆફ કરનેવાલે, સબસે ઝયાદા રહમ કરનેવાલે હૈં.

(સુરએ અહઝાબ:૪,૫)

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ۔ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِيْمًا۔﴾

તર્જમાઃ મુહમ્મદ (સલ.) તુમ્હારે મર્દોંમેં સે કિસીકે (નસબી) બાપ નહીં હૈં, લેકીન વો અલ્લાહ તઆલાકે રસૂલ હૈં ઔર નબીયોંમેં સબસે આખરી નબી હૈં ઔર અલ્લાહ તઆલા હર ચીઝકો અચ્છી તરહ જાનતે હૈં. (સૂરએ અહઝાબ:૪૦)

ઉસમેં બતાયા ગયા કે મુંહ બોલે બેટે હકીકી બેટોંકે માનિન્દ નહીં હે ઔર ઉનકી નિસ્બત હકીકી બાપસે કતઅ કરકે ગૈર હકીકી બાપકી તરફ કરના યે નાઈન્સાફી હે, ચુનાન્ચે ઈબ્ને મુહમ્મદ વાલી નિસ્બત શરીઅતકે હુકમકી બુન્યાદ પર ન ચાહતે હૂયે ભી છોડની પડી.

સિર્ફ એક સહાબી હઝરત ઝૈદ (રદિ.)કા નામ સરાહતન કુર્આન મેં

મુફસ્સિરીનને લિખા હે કે જબ નબીએ કરીમ (સલ.)કી તરફ બાપવાલી નિસ્બત જો મશ્હૂર થી ઉસકો કાનૂને ઈલાહીકી વજહસે

બદલના પળા તો આપકી તસલ્લીકા સામાન કુર્આનમેં આપકે ઝિકે ખૈરકે ઝરીઅહ કિયા ગયા.

﴿فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا﴾

તર્જમાઃ ફિર જબ ઝૈદને ઉસ (ઔરત)સે (અપની) હાજત પૂરી કર લી.

કુર્આને મજીદમેં સહાબામેં સે સરાહતસે આપહીકા નામ મઝકૂર હે.

નોટઃ હઝરત ઝયનબકે સાથ નિકાહકા તફસીલી વાકિઅહ ખુત્બાતે મહમૂદ જિલ્દ :૮ મેં મુલાહઝા ફરમાએ.

ગોયા હઝરત ઝૈદ (રદિ.) કો બાપ, ખાનદાન કે છોડને પર હુઝૂર (સલ.)કી તરફસે બ–તૌરે ઈન્આમ ઘરકા એક ફર્દ હોનેકા શર્ફ હાસિલ હુવા થા, મગર અબ શરઈ હુકમ કી બુન્યાદ પર ઉસકો ભી ચૂનો ચિરા છોડ દિયા, યા'ની અલ્લાહ તઆલાકી મંશા વ મરઝી પર અપની મરઝીકો કુર્બાન કર દિયા તો અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે દુન્યામેં યે શર્ફ હાસિલ હુવા કે રહતી દુન્યા તક ઉનકા નામ બ–તૌરે તિલાવત પળ્હા જાએગા ઔર જિસ તરહ કુર્આન મજીદકે દૂસરે હુરૂફકી તિલાવત પર દસ દસ નેકીયોંકા વઅદા હે ઉસ નામકે પળ્હને પર ભી અલ્લાહ તઆલા વો અપના ફઝલ ફરમાએંગે, ઔર આખિરતકા ઈન્આમ તો અલગ રહા.

દૂસરે અમીરે લશ્કર

(૨) હઝરત જા'ફર (રદિ.)કા તઆરૂફ

નામઃ જા'ફર

વાલિદ : અબ્દે મનાફ (અબૂ તાલિબ)

વાલિદહ : ફાતિમા

કુન્નીયત : અબૂ અબ્દુલ્લાહ

લકબ : અબૂલ મસાકીન , તય્યાર

શજરએ નસબ યે હે

જા'ફર બિન અબી તાલિબ બિન અબ્દુલ મુત્તલિબ બિન હાશિમ બિન અબ્દે મનાફ બિન કુસય અલ–કુરૈશી અલ–હાશમી.

હઝરત અલી (રદિ.) કે બળે ભાઈ થે જો ઉમરમેં ઉનસે દસ સાલ બળે થે, શકલો શબાહતમેં હુઝૂર (સલ.) કે મુશાબે થે, એક મરતબા આપ (સલ.)ને ખિતાબ કરતે હૂયે ફરમાયા :

اَشبَهتَ خَلقِیُ وَخُلُقِی

તર્જમાઃ તુમ સૂરત ઔર અખ્લાકમેં મેરે જૈસે હો.

હઝરત જા'ફર (રદિ.) ગરીબોંકી બહૂત ખિદમત ઔર મદદ કરતે થે, ઈસી વજહસે "અબુલ મસાકીન કે લકબસે મશહૂર હો ગયે થે

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાયા કરતે થે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) કે બાદ જા'ફર બિન અબી તાલિબ (રદિ.) લોગોંમેં સબસે અફઝલ હેં.

આપ (રદિ.) કા શુમાર ભી ઉન ખૂશનસીબ સહાબામેં હોતા હે જિન્હોંને દીનકી હિફાઝતકે ખાતિર દો મરતબા હિજરત ફરમાઈ. એક મરતબા મુલ્કે શામકી તરફ ઔર દૂસરી મરતબા હુઝૂર (સલ.) કે મદીના મુનવ્વરા હિજરત ફરમા જાનેકે બાદ સન હિજરી સાતમેં ગઝવએ ખૈબરકે મૌકે પર મુલ્કે હબ્શાસે મદીના મુનવ્વરા કી તરફ.

જબ વો મદીના મુનવ્વરા પહૂંચે તો ઉસ દિન ખૈબર ફતહ હો ગયા થા, જબ હઝરત જા'ફર(રદિ.) સામને આયે તો આં હઝરત (રદિ.)ને ઉનકો ગલેસે લગાયા ઔર પેશાની ચૂમ કર ફરમાયા કે " મેં નહી જાનતા કે મુઝકો જા'ફરકે આનેસે ઝયાદા ખૂશી હૂઈ યા ખૈબર કી ફતહ સે "

નજાશીકે દરબારમેં હઝરત જા'ફર (રદિ.)કી જાનદાર તકરીર

મક્કાકે કુફ્ફારકે કહને પર નજાશીને જબ મુસલમાનોંકો અપને દરબારમેં બુલાયા તો નજાશીને પૂછા કે તુમ્હારા દીન કૌનસા હે ? જિસકે બાઈષ તુમને અપને આબાઈ મઝબહકો છોડ દિયા ઓર વો નયા મઝહબ જો હમ સબ લોગોંકે લિયે નિરાલા હે વો કયા હે ?

ઉસકે જવાબકે લિયે હઝરત જા'ફર(રદિ.) આગે બળ્હે ઔર નજાશી શાહે હબશાકે સામને એક શાનદાર તકરીર કી.

ઈસ્લામકા ઉમ્દા તઆરૂફ

ફરમાયાઃ શાહા ! હમ જાહિલ થે, બુતોંકો પૂજતે થે, મુરદાર ખાતે થે, બુરાઈયોંમેં મુબ્તલા થે, કતઅ રહમી કરતે થે, પળોસિયોંકે સાથ બુરા બર્તાવ કરતે થે, હમારા તાકતવર કમઝોરોં પર ઝુલ્મ કરતા થા.

હમારી ઈસ હાલતમેં ખુદાને એક ઐસે પેગમ્બર કો ભેજા કે જિસકે સિદ્ક, પાકદામની, અમાનત વ દિયાનત, હસબો નસબ કો હમ પેહલેસે જાનતે થે, ઉસને હમકો ખુદાએ વાહિદકી તરફ બુલાયા કે હમ સિર્ફ ઉસીકી પરસ્તિશ કરેં ઔર અપને આબાકે માનિન્દ બુતોંકી પરસ્તિશ છોળ દેં.

ઉસને હમકો સચ બોલને, અમાનત અદા કરને, સિલારહમી કરને, પળોસિયોંકે સાથ હુસ્ને સુલૂકસે પેશ આને, હરામ બાતોં ઔર ખૂનરેઝીસે દૂર રહનેકા હુકમ દિયા ઔર બુરાઈયોંસે, જુઠ બોલનેસે, યતીમકા માલ ખાનેસે, પાક દામન ઔરતોં પર તોહમત લગાનેસે મના કિયા ઔર ખુદાએ વાહિદકી તન્હા ઈબાદત કા હુકમ દિયા કે ઉસમેં

કિસીકો શરીક ન કરેં ઔર રોઝહ, નમાઝ ઔર ઝકાત કા હુકમ દિયા.

હમને ઉસકો માના ઔર ઉસ પર ઈમાન લાયે, અબ જબકે હમને શિર્ક છોડકર ખુદા પરસ્તી ઈખ્તિયાર કી ઔર હલાલ કો હલાલ ઔર હરામ કો હરામ જાના ઉસ પર હમારી કૌમ દુશ્મન હો ગઈ ઔર હમકો તરહ તરહકી તકલીફેં પહૂંચાને લગે તાકે હમ એક ખુદાકી ઈબાદત છોડકર ફિરસે બુત પરસ્તી શુરૂઅ કર દેં.

નજાશીને કહા : ખુદાકા કલામ તુમકો કુછ યાદ હે ?

હઝરત જા'ફર(રદિ.) ને કહા : હાં !

નજાશીને સુનનેકી ખ્વાહિશ ઝાહિર કી.

હઝરત જા'ફર (રદિ.)ને સૂરએ મરયમ કા વહી ઈબ્તિદાઈ હિસ્સા પળ્હકર સુનાયા જો રિસાલતે મઆબ (સલ.)ને રૂખ્સતકે વકત ઈનાયત ફરમાયા થા.

અલ્લાહ તઆલાને કુર્આને મજીદમેં વો તાષીર રખી હે કે બળે બળે દુશ્મનોંને ભી જબ ઉસકો સુના તો વો મુતઅષ્ષિર હૂયે બગૈર ન રહે.

ચુનાન્ચે નજાશી ઔર ઉસકે દરબારી ભી ઈસ કદર મુતઅષ્ષિર હૂયે કે રોતે રોતે દાઢીયાં તર હો ગઈ ઔર કહા કે યે ઔર ઈસા (અલૈ.)કા લાયા હુવા મઝહબ એક હી ચિરાગકે દો પરતવ(પ્રતિબિંબ) હેં ઔર અમ્ર બિન આસ ઔર અબ્દુલ્લાહ બિન રબીઅહ સે કહા કે તુમ ચલે જાવો, યે લોગ તુમ્હારે હવાલે કિસી તરહ નહીં કિયે જા સકતે.

તીસરે અમીરે લશ્કર

(૩) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા(રદિ.)

નામ : અબ્દુલ્લાહ

વાલિદ : રવાહા

વાલિદા : કબશા બિન્તે વાકિદ બિન અમ્ર

કુન્નીયત : અબૂ મુહમ્મદ

લકબ : શાઈરે રસૂલ.

ખાનદાન : હારિષ બિન ખઝરજ.

સિલસિલએ નસબ : અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા બિન ષઅલબા બિન અમ્ર બિન અમરૂલ કૈસ અલ અકબર

અખ્લાકો આદાત

નિહાયત આબિદો ઝાહિદ થે, ખૂદ આં હઝરત (સલ.) ફરમાતે હૈં કે અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને રવાહા (રદિ.) ઉન્હીં મજલિસોંકો પસંદ કરતે થે જિન પર ફરિશ્તે ફખ્ર કરતે હૈં.

હઝરત અબૂ દર્દા (રદિ.) કહતે હૈં કે કોઈ દિન ઐસા નહીં હોતા જિસમેં મેં ઈબ્ને રવાહા (રદિ.) કો યાદ ન કરતા હૂં, ઔર વો મુઝસે મિલતે તો કહતે કે આવો થોડી દેરકે લિયે મુસલમાન બન જાવેં, ફિર બેઠકર ઝિક્ર કરતે, ઔર કહતે કે યે ઈમાનકી મજલિસ થી.

ઉનકી બીવીકા બયાન હે કે જબ ઘરસે નિકલતે તો દો રકાત નમાઝ પઢ્હતે ઔર વાપસ આતે ઉસ વકત ભી ઐસા હી કરતે, ઉસમેં કભી કોતાહી નહીં કી.

એક સફરમેં ઈતની સખ્ત ગરમી થી કે આફતાબકી શિદતકી ગરમીકી વજહસે લોગ સરોં પર હાથ રખે હૂયે થે લેકીન ઐસી હાલતમેં ભી હુઝૂર(સલ.) ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા(રદિ.) રોઝેદાર થે.

જિહાદકા બહૂત ઝયાદા શોખ થા, બદરસે લેકર મૂતહ તક એક ગઝવહ (જંગ) ભી ઐસા નહીં કે જિસમેં વો શરીક ન હૂયે હો.અસ્માઉર્રિજાલકે મુસન્નિફીન ઉસ શોક વ ઝોક કા ઈન અલ્ફાઝમેં તઝકિરા કરતે હૈં યા'ની હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ગઝવેમેં સબસે પેહલે જાતે ઔર અખીરમેં વાપસ આતે.

ફઝલો કમાલ

કિતાબત ઔર શઅર ગોઈ (શઅર કહને) મેં કમાલ હાસિલ થા, દરબારે રિસાલતકે કાતિબોં ઔર શાઈરોંમેં ઉનકા શુમાર હોતા હે, સાહિબે અસદુલ ગાબહ લિખતે હૈં કે દરબારે નબવી (સલ.) કે શુઅરા, હઝરત હસ્સાન બિન ષાબિત (રદિ.), હઝરત કઅબ બિન માલિક (રદિ.), હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (રદિ.) થે.

હઝરત હસ્સાન (રદિ.) તો હસબો નસબ પર ચોટ કરતે થે ઔર હઝરત કઅબ બિન માલિક (રદિ.) કા કામ કાફિરોં કો લડાઈસે ડરાના થા, રહ ગયે હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) તો વો કુફ્ફારોંકો કુફ્ર પર આર ઔર ગૈરત દિલાતે થે.

ઉનકી શાયરીકા વાકિઅહ

ઉનકી શઅર ગોઈકે મુતઅલ્લિક કિતાબોંમેં એક અજીબ કિસ્સા લિખા હે, એક મરતબા ઉનકી બીવીકો ઉનકે મુતઅલ્લિક કુછ બદગુમાનીસી હો ગઈ, હુવા યે કે વો એક મરતબા અપની લોંડીસે હમ બિસ્તર થે, બીવીને કુછ ઔર હી સમઝ લિયા ઔર ગુસ્સે હો ગઈ, હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને ઉનકી સમઝી હૂઈ બાત કો જુઠલા દિયા, ઈસ પર ઉનકી બીવીને કહા અગર તુમ પાક હો તો કુર્આન પળ્હો.

ઉસ વકત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (રદિ.) કો અજીબ ચાલ સુઝી ઔર ઉસી વકત ચંદ અશ્આર પળ્હે જિનકા તર્જમા યે હે.

મેં ગવાહી દેતા હૂં કે ખુદાકા વા'દા સચ્ચા હે, ઔર કાફિરોંકા ઠિકાના દોઝખ હે, ઔર અર્શ પાનીકે ઉપર થા ઔર અર્શ પર જહાંકા પરવરદિગાર ઔર ઉસ અર્શ કો ખુદાકે મઝબૂત ફરિશ્તે ઉઠાયે હૂયે હૈં.

બીવી ચૂંકે કુર્આન પળ્હી હૂઈ નહી થી, સમઝીંકે આયત પળ્હ રહે

હેં બોલીં : ખુદા સચ્ચા હે ઔર મેરી નઝરને ગલતી કી, મેંને નાહક તોહમત લગાઈ.

જામેઅ મુતહમેં જુમ્આકી નમાઝકી સઆદત

બહરહાલ, હમ સવેરે સવેરે ઉમાનસે રવાના હૂયે ઔર લગાતાર ચલતે રહે, મગર ઉસકે બાવજૂદ હમારી ગાડી મંઝિલ પર ઉસ વકત પહૂંચી જબકે સૂરજ ઢલ ચુકા થા ઔર જુમ્આકા દિન થા ઈસ લિયે હમેં જુમ્આ ભી પળ્હની થી, ચુનાન્ચે પેહલે હમને મુતહકી વસીઅ જામેઅ મસ્જિદમેં જુમ્આકી નમાઝ અદા કી જિસમેં બહૂત ઊંચા મિમ્બર હે, ઔર લંબા ખુત્બા હુવા, નમાઝે જુમ્આકી અદાયગીકે બાદ સીધે હમ ગઝવએ મૂતહ કે તીનોં અમીરે લશ્કર સહાબા (રદિ.) કે મઝાર પર પહૂંચે.

હઝરત જા'ફર, હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા ઔર હઝરત ઝૈદ(રદિ.) કે મઝારાત પર દિલોંકી અજીબ કેફીયત

સબસે પેહલે હમને હઝરત જા'ફર(રદિ.) કે મઝારકી ઝિયારત કી, મૂતહકી જામેઅ મસ્જિદકે પળોસમેં હઝરત જા'ફર તય્યાર(રદિ.) કા મઝાર હે.

હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની સા. (દા.બ.) ને "જહાને દીદહ" (કિતાબ)મેં લિખા કે ગઝવએ મુતહકે મૈદાન ઔર તીનોં બુઝુર્ગો કે મઝારાત પર હાઝરી ઔર ઉસકે નતીજેમેં હાસિલ હોનેવાલા દિલી ઈત્મીનાન આજકે દિનકા વો અઝીમ સરમાયા થા જો ઝિંદગીભર યાદ રહેગા.

મેંને યે જુમ્લા પળ્હ રખા થા, લેકીન તજરબાતકી દુન્યામેં ઉસકા

મત્લબ યહીં આકર સમઝમેં આયા, દિલકી કેફીયત અજીબ હોતી જા રહી થી, સારે સાથીયોંકી આંખોંસે બરાબર આંસૂ બેહ રહે થે, એક સાથીને દૂસરે સાથીસે કહા કે " મુફતી સાહબ સે કહો કે દુઆ કરાએ.

હમને હાથ ઉઠાએ તકરીબન આધે ઘંટે તક સાથીયોંને ચીખેં માર મારકર દુઆ કી કે " યા અલ્લાહ ! યે તેરે મહબૂબ નબીકે ચચાઝાદ ભાઈ હૈં, તેરે દીનકે ખાતિર અપને વતનસે ઈતની દૂર આકર સો ગયે, શહીદ હો ગયે, અય અલ્લાહ ! તૂ ઉનકી કુર્બાનીયોંકો કુબૂલ ફરમા ઔર ઉનકે નકશે કદમ પર હમેં ભી મરતે દમ તક દીનકી મકબૂલ ખિદમાત કે લિયે ચુન લે.

એક કીમતી નેઅમત :
ઈસ્લામી વઝઅ્ કતઅ્કી બરકાત

અલ્લાહકી શાન દેખો ! હમ બાહિર નિકલે તો મસ્જિદમેં હમેં દેખકર બહૂતસે અરબ હઝરાત આયે ઔર બાત કરના ચાહા, સાથીયોંને મેરી તરફ ઈશારા કર દિયા કે ઉનસે બાત કરો, ચૂંકે અરબી ઝુબાનકા મુઆમલા થા.

વો મેરે પાસ આકર કહને લગે, આપ કૌન હૈં? કહા સે આયે હૈં ?

મૈંને બતાયા કે ભારતસે આયે હૈ, કુર્આની મકામાત ઔર હઝરાતે સહાબએ કિરામ(રદિ.) કે મઝારાતકી ઝિયારતકે લિયે આયે હૈં.

વો કહને લગે કે હમારે ઘર ચલો ઔર ખાના ખા લો, આપકી દઅવત હે.

મૈંને ઉનસે કહા કે કૈસે ? હમ સોલા (૧૬) ઔર દો (૨) હમારે ડ્રાઈવર ઈસ તરહ ૧૮ સાથી હૈં.

વો કહને લગે : કોઈ બાત નહીં, સબકી દઅવત હે, વલ્લાહુ ! માફી મુશ્કિલતિ.

બહૂત ઈસ્રાર કિયા મગર ચૂંકે હમારે ખાનેકા નિઝામ આગે તય થા ઔર દુબઈ કે હમારે એક દોસ્ત હાફિઝ નઈમ વેરાવલી વહીં મિલને વાલે થે, જો મુસ્તકિલ ઈસ સફરમેં રફાકતકે લિયે દુબઈ સે ઉમાન પહૂંચે થે, ઈસ લિયે મઅ્ઝિરત હી કરની પડી.

હઝરત જા'ફર (રદિ.) કે મઝારસે ફારિગ હોકર આગે બળ્હે તો એક છોટીસી પહાડી પર હઝરત ઝૈદ બિન હારિષહ (રદિ.)કા મઝાર હે, ઉસકી ઝિયારત કી.

વહાંસે કુછ હી કદમ કે ફાસલે પર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન રવાહા (રદિ.) કા મઝાર હે. વહાં ભી હાઝરી હૂઈ.

મદયનકે કરીબ

હમેં બતલાયા ગયા કે તકરીબન પચ્ચીસ કિ.મી. કે ફાસલે પર મદયનકા ઈલાકા હે, મદયનસે ભી હમારી બહૂત સારી યાદેં વાબસ્તા હૈં, વાદીએ મદયનકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હઝરત મૂસા(અલૈ.) કે વાકિઅહમેં હે.

(۱) ﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَآءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى رَبِّىْٓ اَنْ يَّهْدِيَنِىْ سَوَآءَ السَّبِيْلِ﴾

તર્જમાઃ ઔર જબ ઉન (મૂસા અલૈ.) ને મદયનકી જાનિબ રૂખ કિયા તો (દુઆમેં) કહા : ઉમ્મીદ હે કે મેરે રબ મુઝે સીધે રાસ્તે પર લે જાવેંગે.(સૂરએ કસસઃ૨૨)

(۲)﴿ وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُوْنَ﴾

તર્જમાઃ ઔર જબ વો (મૂસા અલૈ.) મદયનકે કુંવેં પર પહૂંચે તો લોગોંકે એક મજમે કો દેખા કે (કુંવેં સે પાની ખીંચકર અપને જાનવરોં) કો પાની પિલા રહે હૈં.

મદયન ઔર વાદીએ મદયનમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને ઝિંદગી

કે દસ (૧૦) સાલ ગુઝારે હૈં.

ઈસ લિયે મેંને ગાઈડસે કહા કે હમ તો હર હાલમેં મદયન જાએંગે, હમેં વો જંગલ દેખના હે, જહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.) બરકિયાં ચરાતે થે ઔર વો કુંવાં દેખના હે જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે ઔર એક તહકીક યે હે કે "મદયન" કા ઈલાકા ઈસ વકત સઉદિયહકા જોર્ડન કી તરફકા સરહદી ઈલાકા ઔર મુતહકે દરમિયાનમેં વાકેઅ હે.

ગાઈડને કહા : શૈખ ! અભી તો હમકો મુતહકા મૈદાને જંગ દેખના ભી બાકી હે.

મુતહકા મૈદાને જંગ ઓર કાસિદે રસૂલ હઝરત હારિષ બિન ઉમૈર અઝદી (રદિ.)કા મઝાર

મઝારાતકી ઝિયારતકે બાદ હમ ગાળીસે વાપસ હૂયે ઔર ફિર મુતહ પહૂંચ કર જિસ જગહ ગઝવએ મુતહ પેશ આયા થા ઉસ મૈદાનકા મુશાહદા કિયા, મૈદાનકે દરમિયાનમેં હઝરત હારિષ બિન ઉમૈર અઝદી (રદિ.) કા મઝાર હે, જો રિસાલતે મઆબ (સલ.) કા ખત પહૂંચાને આયે થે ઔર શહીદ કર દિયે ગયે થે.

હઝરત મવલાના મુફતી રફીઅ ઉષ્માની (દા.બ.) ને અપની કિતાબ " અંબિયા કી સરઝમીનમેં ચંદ રોઝ" મેં લિખા હે કે વહાં કે લોગોંને બતાયા કે જબ તક યહાં પક્કી સડકેં ઔર આબાદી કી કષરત નહીં થી ઓર બિજલી ભી નહીં થી ઉસ વકત તક જબ હમ જુમ્આ કે દિન સુબ્હકો ફજરકી નમાઝકે લિયે જાતે થે તો યહાં તલવારોંકી ઝંકાર ઔર ઘોળોંકે ટાપોં ઔર હિનહિનાનેકી આવાઝ સુનાઈ દેતી થીં, જૈસે જંગ હો રહી હો, લેકીન જબ સે આબાદી બળ્હી ઔર ઈમારતેં પક્કી બન ગઈ તો વો આવાઝેં આના બંદ હો ગઈ.

બહર હાલ હમ કાફી દેર બેઠે, ઝિક્ર, દુઆ ઔર તસ્બીહાતમેં મશ્ગૂલ રહે, અજીબ પુરસુકૂન જગહ હે, બળે બળે પથ્થર વહાં હેં, જુમ્આકે બાદકા વકત થા, ધૂપ થી ફિર ભી મંઝર અચ્છા માલૂમ હો રહા થા, ચારોં તરફ દૂર દૂર નઝર દોળ રહી થી ઔર મુતહ કી યાદોંમેં ઝહન (દિમાગ) ગશ્ત કર રહા થા.

બહરે મય્યિત

દોપહર કે ખાનેકા નઝમ ગાઈડને બહરે મય્યિત પર કર રખા થા ઔર બહરે મય્યિત વહાંસે કાફી ફાસલે પર થા, વકત ભી કાફી હો ચુકા થા, ગાઈડકો ભી જલ્દી થી, ઉસને કહા કે આપ હઝરાતકા ખાના "બહરે મય્યિત" પર હે.

મેંને કહા : બહરે મય્યિત કોઈ ખાના ખાનેકી જગહ હે ?

ઉન્હોંને કહા : નહીં, ખાના તો વહીં હોગા, ગોયા હમને બતા દિયા કે બહરે મય્યિત જાકર ખાના ખાના હમકો પસંદ નહીં હે, વો અઝાબકા મકામ હે.

બહરે મય્યિતકા તઆરૂફ

બહરે મય્યિત (મૃત સમુદ્ર) યે એક છોટાસા સમંદર હે, જો અપની તારીખી ઔર જુગરાફિયાઈ ખુસૂસીયતકે લિહાઝસે દુન્યાભરમેં મશ્હૂર હે, યે સમંદર કુલ પચાસ મીલ લંબા ઔર ગ્યારહ મીલ ચોળા હે, ઉસકી સતહ કા કુલ રકબા તકરીબન તીનસો એકયાવન ચોરસ મીલ હે, ઝયાદાસે ઝયાદા ગેહરાઈ તેરહ સો ફિટ હે.

૧૯૬૭ ઈસ્વીસે પેહલે ઉસકા આધા શિમાલી હિસ્સા મુકમ્મલ તૌર પર ઉર્દૂનમેં થા ઔર બાકી આધા હિસ્સા ઉર્દૂન ઔર ઈસ્રાઈલકે દરમિયાન બટા હુવા થા, ૧૯૬૭ ઈસ્વીકી જંગકે બાદ ઈસ્રાઈલી ફૌજોંને પૂરે મગ્રિબી કિનારે પર કબ્ઝા જમા લિયા હે.

યે દુન્યાકા એક હી સમંદર હે જો કિસી દૂસરે સમંદરસે જુડા હુવા નહીં હે, ઉસકો ઝિલ (તળાવ) કહના ઝયાદા મવઝૂન હે, લેકીન ચૂંકે ઉસકા પાની ખાલિસ સમંદરી પાની હે બલકે ઉસકે પાનીકી કળવાહટ, તલ્ખી, ઔર શોરીદહપન આમ સમંદરોંકે મુકાબલેમેં કમ સે કમ દસ ગુના ઝયાદા હે, ઉસી વજહસે ઉસકો "બહર" યા "બુહેરહ" હી કહા જાતા હે.

મઝીદ ઉસકા પાની ઈતના ગાળ્હા (ઘટ્ટ) હે કે જૈસે શહદ યા ચાશની, ઈસી વજહસે કોઈ ભી આદમી ઉસ પાનીમેં ડૂબતા નહીં, પાની વઝનદાર ઔર ઈન્સાનકા વઝન અંદર જાનેકે બાદ કમ હો જાતા હે.

યે દુન્યાકા સબસે નિચલી સત્હે ઝમીનવાલા હિસ્સા હે, ઈસ તહર કે યે આમ સત્હે સમંદરસે તેરહસો ફિટ નીચે હે, યહાંસે કરીબ તરીન સમંદર બહરે મુતવસ્સિત (યા બહરે રૂમ) હે, લેકીન બહરે મય્યિત ઉસકી સતહસે તેરહસો ફિટ નીચે વાકેઅ હે ઓર ઈસ તરહ યે ઝમીનકા સબસે નિચલા હિસ્સા હે. ઉર્દૂન કા દરિયા ઉસી સમંદર (બહરે મય્યિત) મેં આકર ગિરતા હે ઔર આસપાસકી પહાડી નદિયાં ભી ઉસીમેં આકર શામિલ હોતી હૈં, મગર ઉસકા પાની કિસી દૂસરે સમંદર યા નદીયોંકો નહીં મિલતા.

જદીદ (નયે) મુહક્કિકીનકી રાય

બહૂતસે જદીદ મુહક્કિકીનકા કહના હે કે યે વહી જગહ હે જિસ પર હઝરત લૂત (અલૈ.) કી કૌમ આબાદ થી, બલકે મિસ્રી મુહક્કિક અબ્દુલ વહાબ નજ્જારને ઉસ સમંદરકે વુજૂદમેં આનેકા સબબ હી હઝરત લૂત(અલૈ.) કી કૌમ પર આનેવાલા અઝાબ કરાર દિયા હે, જિસકા તઝકિરા આગે આ રહા હે.

સુદોમ

ઉર્દૂનકી વો જાનિબ જહાં આજ બહરે મય્યિત યા બહરે લૂત વાકેઅ હે, યે વો જગહ હે જિસમેં સુદોમ ઔર આમૂરાકી બસ્તીયાં આબાદ થી, ઉસકે કરીબ બસનેવાલોંકા યે એતેકાદ હે કે પેહલે યે તમામ હિસ્સા જો અબ સમંદર નઝર આતા હે કિસી ઝમાનેમેં ખુશ્ક ઝમીન થી ઔર ઉસ પર શહર આબાદ થે, સુદોમ ઔર આમૂરાકી આબાદીયાં ઉસી મકામ પર થીં, યે મકામ શુરૂઅસે સમંદર નહીં થા, બલકે જબ કૌમે લૂત પર અઝાબ આયા ઔર ઉસ સરઝમીન કા તખ્તા ઉલટ દિયા ગયા ઔર સખ્ત ઝલઝલે ઔર ભૂંચાલ આયે તબ યે ઝમીન તકરીબન સો મીટર સમંદર સે નીચે ચલી ગઈ ઔર પાની ઉભર આયા. ઈસી લિયે ઉસકા નામ બહરે મય્યિત ઔર બહરે લુત હે. (બસ્તાની : ૯ / ૫૩૭)

યે સહીહ હો યા ગલત બહરહાલ ! યે મસ્અલા હકીકત રખતા હે કે ઉસી બહરે મય્યિતકે કિનારે પર વો હાદષા હુવા જિસમેં કૌમે લુતકી બસ્તીયોંકો ખત્મ કર દિયા ગયા.

હઝરત લૂત (અલૈ.)

હઝરત લુત(અલૈ.) હઝરત ઈબ્રાહીમ(અલૈ.) કે ભતીજે હૈં, ઉનકે વાલિદ કા નામ "હારાન" થા, હઝરત લૂત(અલૈ.) કા બચપન હઝરત ઈબ્રાહીમ(અલૈ.) કે ઝેરે સાયા ગુઝરા ઔર ઉનકી પરવરિશ હઝરત ઈબ્રાહીમ(અલૈ.) કી હી આગોશે તરબીયતમેં હૂઈ, ઈસી લિયે વો ઔર હઝરત સારહ "મિલ્લતે ઈબ્રાહીમી" કે પેહલે મુસલમાન ઔર અસ્સાબિકુનલ્ અવ્વલૂનમેં દાખિલ હૈં, ઈર્શાદે ખુદાવંદી હે.

﴿فَاٰمَنَ لَهٗ لُوْطٌ، وَقَالَ اِنِّیْ مُهَاجِرٌ اِلٰی رَبِّیْ ، اِنَّهٗ هُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ﴾

તર્જમાઃ ફિર લૂત ઉન (ઈબ્રાહીમ અલૈ.) પર ઈમાન લાયે ઔર ઉન્હોંને કહા કે મૈં હિજરત કરકે મેરે રબકી (બતાઈ હૂઈ જગહકી) તરફ જા રહા હૂં, યકીનન વો (અલ્લાહ તઆલા) બળે ઝબરદસ્ત હૈં, બળે હિકમતકે માલિક હૈં. (સૂરએ અન્કબૂત : ૨૬)

હઝરત લૂત (અલૈ.) ઔર ઉનકી બીવી હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)કી હિજરતોંમેં હમેશા સાથ રહે હૈં ઔર જબ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) મિસ્રમેં થે તો ઉસ વકત ભી યે હમ સફર થે, હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ને હઝરત લૂત (અલૈ.) સે મશ્વરા કિયા ઔર દોનોંકી સલાહસે યે તય પાયા કે હઝરત લૂત (અલૈ.) હિજરત કરકે મશ્રિકી ઉર્દૂનકે ઈલાકે "સુદૂમ" ઔર "આમૂરહ" ચલે જાએં ઔર વહાં રહ કર દીને હનીફ કી તબ્લીગ કરતે રહેં ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી રિસાલતકા પયગામ સુનાતે રહેં ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ફિર વાપસ ફલસ્તીન ચલે જાએં ઔર વહાં રહકર ઈસ્લામકી તા'લીમો તબ્લીગ કો સર બુલંદ કરે.

અલ્લાહ તઆલાકે અઝાબકો દઅવત દેનેવાલી કૌમે લૂતકી કુછ બળી બુરાઈયાં જિનકો પળહકર હમ ઉનસે બચેં

હઝરત લૂત (અલૈ.) ને જબ સુદૂમમેં આકર કયામ કિયા તો દેખા કે યહાં કે બાશિન્દે બુરાઈયાં ઔર ગુનાહોંમેં ઈસ કદર મુબ્તલા હૈં કે અલ–અમાન વલ–હફીઝ ! દુન્યાકી કોઈ બુરાઈ ઐસી નહીં થી જો ઉનમેં મૌજૂદ ન હો ઔર કોઈ ખૂબી ઐસી નહીં થી જો ઉનમેં પાઈ જાતી હો, દુન્યાકી સરકશ, નાફરમાન ઔર બદ અખ્લાક વ બદ અત્વાર કૌમોંકે દૂસરે ઉયૂબ વ બુરાઈયોં કે અલાવહ યે કૌમ એક ખબીષ અમલ

કી શિકાર થી, યા'ની અપની નફસાની ખ્વાહિશાત કો પૂરા કરનેકે લિયે ઔરતોંકે બજાએ અમરદ લળકોં (કિશોરો) સે ઈખ્તિલાત (સજાતિય સંબંધ) રખતે થે. દુન્યાકી કૌમોંમેં ઉસ અમલકા ઉસ વકત તક બિલકુલ રિવાજ ન થા, યહી બદબખ્ત કૌમ હે જિસને ઉસ નાપાક અમલકી ઈજાદ કી, ઉસ અમલ કો ઉર્દૂ ઝબાનમેં લવાતત કહા જાતા હે.

ઈસસે ભી ઝયાદા શરારત ઔર ખબાષત ઔર બેહયાઈ યે થી કે વો અપની ઈસ બદકિરદારીકો ઐબ નહીં સમઝતે થે ઔર ખુલ્લમ ખુલ્લા ફખ્રકે સાથ ઉસકો કરતે રહતે થે, કુર્આનમેં અલ્લાહ તઆલા ઈર્શાદ ફરમાતે હૈં :

﴿وَلُوطاً إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ـ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِيْ نَادِيْكُمُ الْمُنكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ إِن كُنتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ـ﴾

તર્જમાઃ ઔર (હમને) લૂત (અલૈ.)કો (નબી બનાકર ભેજા) જબ ઉન (લૂત અલૈ.) ને અપની કૌમસે કહા કે હકીકતમેં તુમ ઐસી બેહયાઈ કા કામ કરતે હો જો તુમસે પેહલે તમામ દુન્યાવાલોંમેં કિસીને નહીં કિયા. કયા તુમ મર્દોંકે પાસ (ખ્વાહિશ પૂરી કરને) જાતે હો ઔર રાસ્તેમેં ડાકા ડાલતે હો ઔર તુમ તુમ્હારી (ભરી) મજલિસમેં બુરે કામ કરતે હો ? સો ઉન (લૂત અલૈ.) કી કૌમકા (આખરી) જવાબ યહી થા " અગર તૂ સચ્ચોંમેં સે હે તો હમ પર અલ્લાહકા અઝાબ લે આ.

(સુરએ અન્કબૂતઃ૨૮, ૨૯)

દૂસરી જગહ હે :

﴿وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ۔ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ، فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ۔﴾

તર્જમા: ઔર (હમને) લૂત (અલૈ.) કો (પેગમ્બર બનાકર ભેજા) તબ ઉન્હોંને અપની કૌમસે કહા કે કયા તુમ ખુલી આંખોંસે દેખતે હૂયે ભી બેહયાઈ કે કામ કરતે હો ? કયા તુમ લોગ અપની ખ્વાહિશ પૂરી કરનેકે લિયે ઔરતોંકો છોડકર મર્દો પર (લલચા કર) જાતે હો, બલકે (હકીકત યે હે) તુમ લોગ જાહિલ હી હો, સો ઉન (લૂત અલૈ.) કી કૌમકે પાસ ઉસકે સિવા કોઈ જવાબ નહીં થા કે વો આપસમેં યૂં કહને લગે લૂતકે (ઉપર ઈમાનવાલે) લોગોંકો તુમ અપની બસ્તીસે નિકાલ દો, કયૂંકે વો બળે પાક (સાફ સુથરે) રહના ચાહતે હૈં.

(સૂરએ નમ્લ : ૫૪–૫૬)

માલ લૂટનેકી અજીબ ચાલબાઝી

અબ્દુલ વહાબ નજ્જાર લિખતે હૈં કે "મૈંને ઈબ્રાની અદબકી એક કિતાબમેં ઉનકી બા'ઝ બદ આ'માલિયોંકા હાલ પળ્હા, જિસકા ખુલાસા યે હે કે અહલે સુદૂમકી યે ભી આદત થી કે વો બાહિરસે આનેવાલે તાજિરોં ઔર સોદાગરોંકે માલકો એક નયે અંદાઝસે લૂટ લિયા કરતે થે, ચુનાન્ચે ઉનકા તરીકા યે થા કે જબ કોઈ સોદાગર બાહિરસે આકર સુદૂમમેં મુકીમ હોતા તો ઉસકે માલકો દેખનેકે બહાનેસે હર શખ્સ થોળી થોળી ચીઝેં ઉઠાતા ઔર લેકર ચલ દેતા ઔર તાજિર બીચારા હૈરાન ઔર પરેશાન હોકર રહ જાતા, અબ અગર ઉસને અપને માલકે ઝાએઅ હોનેકી ફરિયાદ કી ઔર રોને ધોને લગા તો ઉન લુટેરોંમેંસે એક આતા ઔર લૂટી હૂઈ દો એક ચીઝેં દિખલા કર કહને લગતા કે ભાઈ મૈં

તો યે લે ગયા થા, લો ! તુમ્હારી યે ચીઝ મૌજૂદ હે.

વો રંજીદા આવાઝમેં કહતા કે મેં ઈસકો કયા કરૂંગા જહાં મેરા સારા સામાન લૂટ ગયા યહાં યે ભી સહી, જા તૂ હી અપને પાસ રખ લે.

જબ યે મુઆમલા ખત્મ હો જાતા તો અબ દૂસરા આતા ઔર વો ભી ઈસી તરહ કોઈ મામૂલી સી ચીઝ દિખા કર વહી કહતા જો પેહલેને કહા થા ઔર સોદાગર રંજો ગમ ઔર ગુસ્સેમેં ઉસસે ભી પેહલી બાત લોટા કર કેહ દેતા, ઈસી તરહ સબ ઉસકા માલ હઝમ કર જાતે ઔર સોદાગરકો લૂટ ઘિસોટ કર ભગા દેતે.

અજીબ તરહકી નાઈન્સાફી

ઉસી કિતાબમેં યે અજીબ કિસ્સા ભી નકલ કિયા હે કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ઔર હઝરત સારહને એક મરતબા હઝરત લૂત (અલૈ.) કી આફીયત વ ખૈર માલૂમ કરનેકે લિયે અપને ખાલાઝાદ "અલ યઅ્રઝ દમિશ્કી" કો સુદૂમ ભેજા, યે જબ બસ્તીકે કરીબ પહૂંચા તો અજનબી સમઝકર એક સુદૂમીને ઉસકે સર પર પથ્થર માર દિયા અલ યઅ્રઝકે સરસે ખૂન જારી હો ગયા, તબ આગે બળ્હકર સુદૂમી કહને લગા કે મેરે પથ્થરકી વજહસે યે તેરા સર સુર્ખ હુવા હે, લિહાઝા મુઝે ઉસકા મુઆવઝા અદા કર, ઉસ મુતાલબેકે લિયે ખીંચતા હૂવા સુદૂમકી અદાલતમેં લે ગયા, હાકિમે સુદૂમને મુદઈકા બયાન સુનકર કહા કે બેશક "અલ યઅ્રઝ" કો સુદૂમીકે પથ્થર મારનેકી ઉજરત દેની ચાહિયે. અલ યઅ્રઝ યે સુનકર ગુસ્સેમેં આ ગયા ઔર એક પથ્થર ઉઠાકર હાકિમકે સર પર દે મારા ઔર કહને લગા કે મેરે પથ્થર મારને કી ઉજરત હે વો તૂ ઈસ સુદૂમીકો દે દેના ઔર યે કેહ કર વહાંસે ભાગ ગયા.

યે વાકિઆ સહીહ હોં યા ગલત લેકીન ઉસસે યે રોશની ઝરૂર

પડતી હે કે સુદૂમ વાલે ઈસ કદર ઝુલ્મ, ફહશ, બેહયાઈ, બદઅખ્લાકી ઔર ફિસ્કો ફુજૂરમેં મુબ્તલા થે કે ઉસ ઝમાનેકી કૌમોંમેં ઉનકી જાનિબ ઈસ કિસમકે વાકિઆત આમ તૌર પર મન્સૂબ કિયે જાતે થે.

(કસસુલ કુર્આનઃ૨૫૬)

કૌમે લૂત પર અઝાબ

જબ કૌમે લૂત અપને ગુનાહોંમેં હદ પાર કર ચુકી તો અલ્લાહ તઆલાને ઉન નાફરમાનોં કો ઝમીન સમેત ઉઠાયા ઔર આસ્માન તક લે જાકર ઉલ્ટા કર દિયા.

તફસીરી રિવાયતોંસે પતા ચલતા હે કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલે.)ને ઉસ પૂરી બસ્તીકો જો પાંચ યા સાત શહરોં પર મુશ્તમિલ થી, જિસકા મરકઝી શહર " સુદૂમ" થા, અપની ઊંગલીકે એક પોરવે પર ઉઠાયા ઔર ઈતના ઊંચા લે ગયે કે પેહલે આસ્માનકે ફરિશ્તોંને સુબ્હકે વકતકે મુરઘોંકી આવાઝ સુની, ફિર વહાંસે ઉલટ દિયા જિસસે ઉસકી પૂરી આબાદી ઝમીનમેં દબ ગઈ ઔર અંદરકા પાની ઉપર આ ગયા ઔર એક સમંદરકી શકલ ઈખ્તિયાર કર ગયા, અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હે :

﴿فَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيْلٍ، مَّنْضُوْدٍ، مُّسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ بِبَعِيْدٍ۔﴾

તર્જમાઃ ફિર જબ હમારે (અઝાબકા) હુકમ આ ગયા તો હમને ઉસ (ઝમીનકો પલટકર) ઉસકે ઉપર વાલે હિસ્સે કો નીચેવાલા હિસ્સા કર દિયા ઔર હમને ઉસ (બસ્તી) પર પકી હૂઈ મિટ્ટીકે પથ્થર મુસલસલ બરસાયે. તુમ્હારે રબકી તરફસે ઉસ પર (ખાસ) નિશાન લગે હૂયે થે ઔર વો (બસ્તીયાં મક્કાકે) ઝાલિમોંસે કુછ દૂર ભી નહીં હૈં.

(સૂરએ હૂદ : ૮૨,૮૩)

બહરે મય્યિતકી તરફ

હમ વહાંસે રવાના હૂયે, કાફી દેર ચલનેકે બાદ હમારી ગાળી નીચેકી તરફ ઉતરના શુરૂ હુઈ, જૂં જૂં હમારી ગાળી નીચે ઉતર રહી થી કાન ઉસી તરહ સુન હોતા હુવા મહસૂસ હો રહા થા જૈસે હવાઈ જહાઝકે ઉતરતે વકત કાનકી હાલત હોતી હે.

ખૈર ! ગાળી આહિસ્તા આહિસ્તા નીચે ઉતરી ઔર ઈસ તરહ કાફી લંબા સફર કરકે હમ બહરે મય્યિત પહૂંચે, મગર ચૂંકે રાસ્તા બહૂત અચ્છા ઔર કુશાદા થા, ઈસ લિયે સફર જલ્દી તય હો ગયા.

અફસોસ ! અઝાબકી જગહ તફરીહગાહ

હમ વહાં પહૂંચે તો કયા દેખતે હૈં ! સૈંકળોં લોગ વહાં તફરીહ કે લિયે આયે હૂયે હૈં, ઔર ઉસ બહરે મય્યિતમેં નહાકર લુત્ફ અંદોઝ હોતે હૈં, અફસોસકા મકામ હે કે ઉસ અઝાબવાલી જગહ કો ભી લોગોંને તફરીહ ગાહ બના રખા હે, લોગ બહરે મય્યિતકે કીચડકો અપને બદન પર મલ કર કાફી દેર તક ધૂપમેં બેઠતે રહેં ઔર ફિર બહરે મય્યિતસે ગુસ્લ કરતે હૈં ઔર કહતે હૈં કે બહૂત સી બીમારીયોંસે શિફા કા ઝરીઅહ હે.

વહાં આલીશાન સેવન સ્ટાર હોટલ ઔર સ્વીમિંગ પુલ બને હૂયે હૈં ઔર અબ તો બહરે મય્યિતકે કીચડસે બને હૂયે સાબૂન, મુખ્તલિફ કિસ્મકી ક્રીમેં દુન્યાકે બહૂતસે મુલ્કોંકી બળી બળી દુકાનોંમેં ઈમ્તિયાઝી તૌર પર ઊંચી કીમતોંમે બિકતી હે.

અફસોસ ! ઈબ્રતકે સામાનકો લોગોંને સામાને ઐશ બના લિયા, જબકે કુર્આને મજીદ ઔર અહાદીષે મુબારકાસે સાફ પતા ચલતા હે કે અઝાબ ઉતરનેવાલી જગ્હોંસે જબ ગુઝરો તો અસ્તગ્ફારકી કષરતકે સાથ જલ્દીસે ગુઝર જાઓ.

મુજરિમોંકે નામ લિખે હૂયે પથ્થર

હમને દેખા કે વહાં કિનારે પર ગોલ ગોલ પથ્થર બહૂત હૈં, બતાયા જાતા હે કે યે વહી પથ્થર હૈં જિનકા કુર્આનમેં ઝિક્ર હે કે અલ્લાહ તઆલાને ઉસ નાફરમાન કૌમ પર પથ્થરોંકી બારિશ બરસાઈ થી.

﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيْلٍ مَّنْضُوْدٍ مُّسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَاهِيَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ بِبَعِيْدٍ﴾

તર્જમા: ઔર હમને ઉસ (બસ્તી) પર પકી હૂઈ મિટ્ટીકે પથ્થર મુસલસલ બસરાયે, તુમ્હારે રબકી તરફસે ઉસ પર (ખાસ) નિશાન લગે હૂયે થે ઔર વો (બસ્તીયાં મક્કાકે) ઝાલિમોં સે કુછ દૂર ભી નહીં હૈં. (સૂરએ હૂદ: ૮૨, ૮૩)

ઈસ પથ્થર પર નામ ભી લિખા રહતા થા કે ફુલાં પથ્થર ફુલાં ઝાલિમકો ઔર ફુલાં પથ્થર ફુલાં નાફરમાનકો લગેગા, વો પથ્થર ભી આજ તક મૌજૂદ હે.

આજ ભી અઝાબ કે અષરાત

ખૈર ! બહરે મય્યિત કા મંઝર અજીબ સા લગતા હે, આસપાસકે પહાડ ભી કાફી ડરાવને લગતે હૈં, વહાં દિલ નહીં લગતા, યૂં કેહ લીજિયે કે અઝાબે ખુદાવંદીકે અષરાત આજ તક ઉસ સરઝમીન પર મહસૂસ હોતે હૈં, નીઝ ઉસ પાનીમેં મેંડક, મછલી, કીળે વગૈરહ કુછ ઝિન્દા નહીં રહ સકતે.

હઝરત શુઐબ(અલૈ.) કે મઝારકી તરફ

બહરે મય્યિતસે ફરાગતકે બાદ અબ હમારી અગલી મંઝિલ હઝરત શુઐબ(અલૈ.) કા મઝાર થી, ઔર વો મઝાર "અયકહ"

(મદયન) કી વાદીમેં હે જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે.

﴿وَاِنْ كَانَ اَصْحٰبُ الْاَيْكَةِ لَظٰلِمِيْنَ، فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَاِنَّهُمَا لَبِاِمَامٍ مُّبِيْنٍ﴾

તર્જમાઃ ઔર પક્કી બાત યે હે કે "અય્કહ" વાલે ભી બળે ઝાલિમ થે, હમને ઉનસે ભી બદલા લિયા, યે દોનોં (હઝરત લૂત અલૈ. ઔર અય્કહ વાલોંકી) બસ્તીયાં ખુલેઆમ રાસ્તે પર હૈં.

(સૂરએ હિજરઃ૭૮,૭૯)

"અયકહ" કહતે હૈં ઘને જંગલોં કો ઉર્દૂમેં "બન" કહતે હૈં, વો પુરા ઈલાકા આજ તક જૂંકા તૂં મૌજૂદ હે ઔર અયકહકે જંગલમેં એક મસ્જિદમેં હઝરત શુએબ (અલૈ.) કા મઝાર બતાયા જાતા હે.

મદયન ઔર અસ્હાબે અયકહ એક હૈં યા અલગ અલગ ?

મુફસ્સિરીનકા ઉસ બારેમેં ઈખ્તિલાફ હે કે "મદયન" ઔર અસ્હાબે અયકહ એક હી કબીલે કે દો નામ હૈં યા દો અલગ અલગ કબીલે હૈં ?

બા'ઝકા ખ્યાલ હે કે દોનોં અલગ અલગ કબીલે હૈં, મદયન મુતમદ્દિન (સભ્ય) ઔર શહરી કબીલા થા, ઔર "અસ્હાબે અયકહ" દેહાતી ઔર બદવી કબીલા જો જંગલમેં આબાદ થા, ઈસ લિયે ઉસકો "બનવાલા" યા "જંગલવાલા" કહા ગયા ઔર આયત "ઈન્નહુમા લબિઈમામિમ્ મુબીન" તષ્નીયા કી ઝમીરસે યહી દોનોં મુરાદ હૈં.

બા'ઝ મુફસ્સિરીન દોનોં કો એક હી કરાર દેતે હૈં ઔર ફરમાતે હૈં કે આબોહવા કી ઉમ્દગી, નહરોં ઔર ચશ્મોંકી કષરતને ઉસ મકામકો ઈસ કદર શાદાબ ઔર પુરફિઝા બના દિયા થા ઔર યહાં મેવોં, ફલોં ઔર ખૂશ્બૂદાર ફૂલોંકે ઈસ કદર બાગાત ઔર ચમન થે કે અગર એક શખ્સ આબાદીસે બાહિર ખળે હોકર નઝારા કરતા થા તો ઉસકો યે

માલૂમ હોતા કે યે નિહાયત ખૂબસૂરત ઔર શાદાબ ઘને દરખ્તોંકા એક ઝુંડ હે, ઉસી વજહસે કુર્આને અઝીઝને ઉસકો "અયકહ" કેહ કર તઆરૂફ કરાયા.

ઉન મુફસ્સિરીનમેં સે હાફિઝ ઈમાદુદ્દીન ઈબ્ને કષીરકા યે ખ્યાલ હે કે યહાં "અયકહ" નામી એક દરખ્ત થા, અહલે કબીલા ચૂંકે ઉસકી પરસ્તિશ કરતે થે, લિહાઝા ઉસકી નિસ્બતસે મદયન કો " અસ્હાબે અયકહ" કહા ગયા.

નીઝ ચૂંકે યે નિસ્બત નસબી ન થી બલકે મઝહબી થી ઈસ લિયે જિન આયતોંમેં ઉનકો ઈસ લકબસે યાદ કિયા ગયા હે ઉસનેં હઝરત શુએબ (અલૈ.) કો "અખૂહુમ" ઉનકા ભાઈ યા ઈસી કિસમકે નસબી ઈલાકેસે યાદ નહીં કિયા.

અલબત્તા જિન આયતોંમેં કૌમે શુએબ કો મદયન કેહકર યાદ કિયા ગયા હે, ઉનમેં હઝરત શુએબ (અલૈ.)કો ભી ઉનકે નસબી રિશ્તેમેં મુન્સલિક ઝાહિર કિયા હે.

બહરહાલ ! રાજેહ યહી હે કે મદયન ઔર અસ્હાબે અયકહ એક હી કબીલા હે જો બાપકી નિસ્બતસે મદયન કહલાયા ઔર ઝમીનકી તબઈ ઔર જુગ્રાફી હેષીયતસે "અસ્હાબે અયકહ" કે લકબસે મશ્હૂર હુવા.

હઝરત શુએબ (અલૈ.) કી કબ્ર

મેંને અભી ઉપર યે બાત ઝિક્રકી કે અયકહકી એક મસ્જિદમેં હઝરત શુએબ (અલૈ.)કા મઝાર બતાયા જાતા હે. જિસકી ઝિયારતકી સઆદત હાસિલ હૂઈ.

ઈસ લિયે કે ઈસ સિલસિલેમેં દૂસરી રાય યે હે કે " હઝરે મૌત" મેં એક કબ્ર હે જો અવામ ઔર ખવાસકી ઝિયારતગાહ હે, વહાં કે

બાશિન્દોંકા યે દાવા હે કે યે શુએબ (અલૈ.)કી કબ્ર હે, હઝરત શુએબ (અલૈ.) મદયનવાલોંકી હલાકત કે બાદ યહાં બસ ગયે થે ઔર યહાં ઉનકી વફાત હૂઈ.

''હઝરે મૌત'' કે મશ્હૂર શહર ''શયૂન'' કે મગ્રીબી જાનિબમેં એક મકામ હે જિસ કો ''શબામ'' કહતે હૈં, ઉસ જગહ અગર કોઈ મુસાફિર વાદી ઈબ્ને અલીકે રાસ્તેસે હોતા હુવા શિમાલકી જાનિબ ચલે તો વાદીકે બાદ વો જગહ આતી હે જહાં યે કબ્ર હે, યહાં મુત્લક કોઈ આબાદી નહીં હે ઔર જો શખ્સ ભી યહાં આતા હે સિર્ફ ઝિયારત હી કે લિયે આતા હે.

અબ્દુલ વહાબ નજ્જાર કહતે હૈં કે મુઝે ઈસ કબ્રકે મુતઅલ્લિક શક હે કે યે હઝરત શુએબ (અલૈ.) કી કબ્ર હે, લેકીન ઉન્હોંને ઉસ શકકે લિયે કોઈ વજહ નહીં બયાન ફરમાઈ.

મદયન

ઉસી ''અયકહ'' કી એક તરફ ''મદયન'' હે.

હમ વહાં પહૂંચે તો મૈંને સાથીયોંસે બતાયા કે દેખો ! બા'ઝ તફસીરી રિવાયતોંકે મુતાબિક હઝરત શુએબ (અલૈ.) વો હૈં જિનકી બેટીસે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા નિકાહ હુવા થા. અગરચે બા'ઝ મુહક્કિકીન કી રાય યે હે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ખુસર કોઈ ઔર શેખે મદયન હૈં.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ખુસર કૌન હે?

કુર્આનને હઝરત મૂસા (અલૈ.) ઔર મદયનકે શૈખકે બારેમેં જો વાકિઆત બયાન કિયે હૈં ઉનમેં કિસી એક જગહ ભી ઉસ શૈખકા નામ નહીં બતાયા, ઈસ લિયે તારીખી હેષીયતસે શૈખે મદયનકે નામમેં મુઅર્રિખીન વ મુફસ્સિરીનકે મુખ્તલિફ અકવાલ પાયે જાતે હૈં, જો નીચે

લિખે હૈં.

(૧) મુફસ્સિરીન, સીરત નિગારોં ઔર ઉદબાએ અરબકી એક બળી જમાઅત કા યે ખ્યાલ હે કે યે હઝરત શુએબ (અલૈ.) હૈં.

યે કૌલ બહૂત મશ્હૂર ઔર શાઈઅ હે, મશ્હૂર મુફસ્સિર ઈમામ જરીર તબરી (રહ.)ને હસન બસરી (રહ.)કા યે કૌલ નકલ કિયા હે કે મદયન કે શૈખ હઝરત શુએબ (અલૈ.) હૈં ઔર ફરમાતે હૈં કે ઈબ્ને અબી હાતિમ ને સિલસિલએ સનદકે સાથ હઝરત માલિક બિન અનસ (રહ.)સે રિવાયત નકલ કી હે કે ઉનકો યે બાત પહૂંચી હે કે સાહિબે મૂસા હઝરત શુએબ (અલૈ.) હૈં. (ઈબ્ને કષીર :૭/૨૪૮)

(૨) એક જમાઅત કહતી હે : શૈખકા નામ "યઝવન" થા ઔર યે હઝરત શુએબ (અલૈ.) કે ભતીજે થે.

તબરીને સનદકે સાથ એક રિવાયત નકલ કી હે કે હઝરત અબૂ ઉબૈદહ (રદિ.) ફરમાતે થે કે જિસને હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો અજીર (મઝદૂર) બનાયા વો શુએબ અલૈ. કા બિરાદર ઝાદહ યઝવન થા.

(ઈબ્ને જરીર : ૧ / ૨૦૬)

(૩) બા'ઝ કહતે હે કે હઝરત મૂસા(અલૈ.)કે ખુસર કા નામ "યઝરી" થા.

તબરીને સનદકે સાથ હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત નકલ કી હે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કો અજીર રખનેવાલે મદયનકા શૈખ "યઝરી" થા, ઔર ઉસ રિવાયતકે દૂસરે અલ્ફાઝ યે હૈં "ઔરતકે વાલિદકા નામ "યઝરી" થા, મગર યઝરી વાલી રિવાયતમેં યે નહીં કહા ગયા કે હઝરત શુએબ (અલૈ.)કા બિરાદર ઝાદહ થા.

(તફસીર ઈબ્ને કષીર : ૭ /૨૪૮)

(૪) બા'ઝ ઉલમા યે ફરમાતે હૈં કે યે "શૈખ" હઝરત શુએબ (અલૈ.) કી કૌમ કા એક મરદે મા'મિન થા.

(૫) એક જમાઅતકા ગુમાન હે કે હઝરત શુએબ (અલૈ.) કા ઝમાના હઝરત મૂસા (અલૈ.) સે બહૂત પેહલે કા ઝમાના હે જિસકે દરમિયાન સદીયાં હૈં, કુર્આન કહતા હે કે હઝરત શુએબ (અલૈ.) ને અપની કૌમકો નસીહત કરતે હૂયે ફરમાયા :

﴿وَيٰقَوْمِ لَايَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِيْٓ اَنْ يُّصِيْبَكُمْ مِثْلُ مَآاَصَابَ قَوْمَ نُوْحٍ اَوْقَوْمَ هُوْدٍ اَوْ قَوْمَ صٰلِحٍ، وَمَا قَوْمُ لُوْطٍ مِّنْكُمْ بِبَعِيْدٍ۔﴾

તર્જમાઃ ઔર અય મેરી કૌમ! મેરે સાથ જો તુમકો મુખાલફત (ઝિદ) હે વો તુમકો ઐસે (બુરે કામોંકી તરફ ન લે જાવે) જિસકે નતીજેમેં તુમ પર ભી ઉસી તરહ કી મુસીબત આ પડે જૈસે નૂહ (અલૈ.) કી કૌમ યા હૂદ (અલૈ.)કી કૌમ યા સાલેહ (અલૈ.) કી કૌમ પર આ પળી થી ઔર લૂત (અલૈ.) કી કૌમ (કા ઝમાના ઔર ઈલાકા) તુમસે ઝયાદા દૂર (ભી) નહીં હે. (સૂરએ હૂદ : ૮૯)

ઝાહિર હે કે કૌમે લૂતકી હલાકત કા ઝમાના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)કા ઝમાના હે ઔર ઉનકે ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ઝમાનેકે દરમિયાન ચારસો (૪૦૦)સે ભી ઝયાદા હે ઔર જિન લોગોંને ઈસ મુદતકો કરીબ કર દેનેકે લિયે કહા કે હઝરત શુએબ (અલૈ.) કી ઉમ્ર ગૈર મા'મૂલી તૌર પર લંબી હૂઈ તો યે દઅવા બિલા દલીલ હે.

(ઈબ્ને કષીર : ૭/૨૪૮)

ઈસ કૌલકી તાઈદકે લિયે યે દલીલ ભી કુવ્વત રખતી હે કે અગર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ખુસર શુએબ (અલૈ.) હોતે તો કુર્આન ઝરૂર ઉનકે નામકી તસ્રીહ કરતા ઔર ઈસ તરહ મુજમલ ઔર મુબહમ (દેખીતી રીતે) ન છોડતા. (તફસીર ઈબ્ને કષીર : ૭ /૨૪૮)

ઈન મુખ્તલિફ પાંચ અકવાલકે નકલકે બાદ હમારે નઝદીક રાજેહ ઔર સહીહ મસ્લક વહી માલૂમ હોતા હે જો ઈબ્ને જરીર ઔર

ઈબ્ને કષીર જૈસે જલીલુલ કદ્ર મુહદ્દિષીન ઔર મુફસ્સિરીનને ઈખ્તિયાર કિયા હે, વો ફરમાતે હૈં કે નામ કી તસ્રીહકે બારેમેં કોઈ રિવાયત સિહતકો નહીં પહૂંચતી ઔર જો રિવાયતેં નકલ કી ગઈ હૈં વો રદ પાત્ર ભી નહીં હૈં ઈસ લિયે જિસ તરહ તસ્રીહ કિયે બગૈર કુર્આનને ઉનકા ઝિક્ર કિયા હે ઈસી તરહ હમ ભી ઉનકે નામ કી તસ્રીહ કો ખુદાકે ઈલ્મકે હવાલે કર દેં.

મદયન જહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને દસ સાલ ગુઝારે

બહરહાલ, યહી વો મદયન હે જહાં હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને દસ સાલ ગુઝારે, યે જગહ ઈસ વકત સઉદી અરબકે શહર તબૂકકે મગ્રિબમેં વાકેઅ હે. જિસ જગહ બની મદયન (કૌમે શુએબ) આબાદ થે. વો જગહ આજ કલ "અલ બદઅ" કે નામસે મશ્હૂર હે, અગરચે "મદયન" કી તઅયીનમેં ઔર ભી અકવાલ હૈં.

કુર્આનમેં મદયનકા ઝિક્ર

કુર્આનમેં મદયનકા ઝિક્ર દો સબબસે આતા હે (૧) હઝરત શુએબ (અલૈ.) ઔર (૨) હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે તઅલ્લુક સે.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે તઅલ્લુકકી હસ્બે ઝૈલ આયતે હૈં.

﴿فَلَبِثْتَ سِنِيْنَ فِيْ اَهْلِ مَدْيَنَ، ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يّٰمُوْسٰى﴾

તર્જમા: ફિર તુમ (કઈ) સાલ મદયનવાલોંમેં રહે, ફિર તુમ અય મૂસા ! મુકદ્દરસે (યા'ની તકદીરકે ફેસલેકે મુતાબિક યહાં) આયે.

(સુરએ તાહા: ૪૦)

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى رَبِّيْ اَنْ يَّهْدِيَنِيْ سَوَآءَ السَّبِيْلِ، وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُوْنَ۔﴾

તર્જમાઃ ઔર જબ ઉન (મૂસા) ને મદયનકી જાનિબ રૂખ કિયા તો (મૂસા અલૈ.ને દુઆમેં) કહા : ઉમ્મીદ હે કે મેરા રબ મુઝે સીધે રાસ્તે પર લે જાવેંગા. ઔર જબ વો (મૂસા અલૈ.) મદયનકે કુંવેં પર પહૂંચે તો લોગોંકે એક મજમેકો દેખા કે (કુંવેંસે પાની ખીંચ કર અપને જાનવરોંકો) પાની પિલા રહે હેં. (સૂરએ કસસ : ૨૩)

ચુનાન્ચે યે પૂરા ઈલાકા જહાં હઝરત મૂસા(અલૈ.) ને દસ સાલ કયામ ફરમાયા થા જિસકા કુછ હિસ્સા હમને દેખા, જિસ જગહ વો કુંવા હે વો ઈસ્રાઈલકે કબ્ઝેવાલે ઈલાકેમેં બતાયા જાતા હે ઔર નિચાનવાલી જગહમેં હે, ઈસ વકત તો ઉતરકર જાનેમેં ડર લગતા હે, જબ હમને યે સુના તો હમ સોચને લગે, કૈસે હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને યહાં પહૂંચ કર લળકીયોંકો પાની પિલાયા હોગા ? ઈસ સિલસિલેમેં મુફસ્સલ વાકિઅહ કે લિયે બંદેકી કિતાબ "ખુત્બાતે મહમૂદ : ૧" મુલાહઝા ફરમાઈએ.

બહરહાલ ! હઝરત શુએબ (અલૈ.)કે મઝાર ઔર અત્રાફકી ઝિયારતસે ફારિગ હૂયે તો રાત હો ચુકી થી, આરામકા સખ્ત તકાઝા થા ઔર આઈન્દા કલ ફલસ્તીન જાના થા જો ઈસ સફરકા અહમ મકસદ થા, ચુનાન્ચે હમ અપની કયામગાહ પર પહૂંચે ઈસ તરહ દૂસરે દિનકી ઝિયારતકા સિલસિલા ભી અલ્લાહકે ફઝલસે આફીયતકે સાથ પૂરા હુવા.

ફલસ્તીન

અબમેં સફરકે તીસરે દિનકી કારગુઝારી શુરૂઅ કરતા હૂં, મગર ઉસસે પેહલે ફલસ્તીન ઔર ઉસકે સાથ વાબસ્તા હમારી દાસ્તાનકા તઝકિરા કરના મુનાસિબ સમઝતા હૂં.

ફલસ્તીનકા ઈલાકા વો હે જિસકો કુર્આને કરીમમેં અર્ઝે મુકદ્દસા, અર્ઝે મુબારકા વગૈરહ નામોંસે યાદ કિયા ગયા હે.

ફલસ્તીનકા ઝઘડા

ફલસ્તીન રૂએ ઝમીનકા વો ટુકળા હે જો તારીખી, જુગરાફિયાઈ ઔર મઝહબી હર એતિબારસે તારીખી એહમીયત રખતા હે, ઉસે અલ્લાહ તઆલાને માદ્દી ઔર રૂહાની બરકાતસે માલામાલ ફરમાયા હે, કઈ જલીલુલ કદ્ર અંબિયા (અલૈ.) ઉસ સરઝમીનમેં મબઉષ હૂયે, અપની જુગરાફિયાઈ એહમિયતકે પેશે નઝર તારીખકે મુખ્તલિફ અદવારમેં મુખ્તલિફ ફાતિહીનકી જંગ આઝમાઈકા મૈદાન ભી રહા.

યહાં કી સરઝમીનને ઝમાનેકે ઈતને ઉતાર ચળ્હાવ દેખે હૈં જો કમ હી કહીં ઔર દેખનેમેં આયે હોંગે.

મશ્હૂર હે કે યે કદીમ દૌરસે ઈન્સાની તહઝીબકા મરકઝ હે, જબ યહાં હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ઔર હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કી હુકૂમત થી તો યે બની ઈસ્રાઈલકે ઉરૂજકા ઝમાના થા, ઈન બરગુઝીદા અંબિયા (અલૈ.) કે બાદ યહૂદીયોંકી ના ફરમાનીયોંકે સબબ અલ્લાહ તઆલાને ઉન પર મુખ્તલિફ ફાતિહીનકો મુસલ્લત કિયા જિન્હોંને ઉનકો ઈબ્રતનાક તરીકેસે કત્લ કિયા, ગુલામ બનાયા ઔર બાકી કો યહાંસે જિલા વતન કર દિયા, કિસી કૌમકી ઐસી ઈજતિમાઈ રૂસ્વાઈ ઔર વતનસે મહરૂમી કમ હી દેખને મેં આઈ હે.

કુર્આને મજીદકે મુતાબિક યે હકીકતમેં અઝાબે ઈલાહી થા જો ઉસ કમ ફિતરત કૌમકી શરારતોં પર ઉન પર ભેજા ગયા થા.

ઈરાક, ફારિસ (પર્શિયા) ઔર રૂમકે બાદશાહ યહુદીયોંકી બદ આ'માલીયોંકી સઝાકે તૌર પર ઉનકો તારાજ કરતે રહે, મગર ઝયાદા મશ્હૂર બુખ્તે નસર કે હમ્લે હૈં. (અકસાકે આંસૂ : ૭૩)

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી બઅષત યહૂદીયોંકે લિયે આખરી તંબીહ ઔર આસ્માની હુજ્જત થી, મગર યહૂદી કૌમને ઉનકે સાથ કાફી

બદ સુલૂકી કી જિસકી વજહસે લંબી રૂસ્વાઈ ઔર બરબાદી ઉનકા મુકદ્દર બન ગઈ ઔર ઉન પર ઝિલ્લતકી મુહર લગ ગઈ.

ઉસ વકતસે આજ તક યે દુનયામેં મારે મારે ફિરતે થે, ઝમીનકા કોઈ ટુકળા ઉનકો પનાહ દેનેકે લિયે તૈયાર નહીં થા, ઉનકે મુખ્તલિફ કબાઈલ દુન્યાકે મુખ્તલિફ હિસ્સોંમેં બિખર ગયે, લેકીન ખુદા તઆલા કી તરફસે ફિટકારકે બાઈષ ઉન્હેં કોઈ જગહ રાસ ન આતી થી ઔર યે અપની બદ ફિતરતીકે સબબ દુન્યાકી મુખ્તલિફ કૌમોંસે માર ખાતે, ઝિલ્લત ઉઠાતે ઔર ઈબ્રતકા નિશાન બનતે રહે, યહા તક કે ગુઝશ્તા સદીમેં યે સાનેહા(હાદષા) પેશ આયા કે યે મગ્ઝૂબ અલયહિમ કૌમ કઈ સદીયોં બાદ અપને લિયે એક મમ્લિકત હાસિલ કરનેમેં કામ્યાબ હો ગઈ.

મુસલમાનોંકે લિયે ઉસમેં રંજ ઓર ગુસ્સાકી બાત યે હે કે યહૂદી રિયાસતકે લિયે મુસ્લિમ મુલ્કોંકી સરઝમીન ચુની ગઈ ઓર હંસતે બસતે મુસલમાનોંકો બે દખલ કર કે વહાં દુન્યાભર કે યહૂદીયોંકો લા બસાયા ગયા, ઈસ ગર્ઝકે લિયે આલમી તાકતોંકે તઆવુનસે બદનિય્યતી, બદદિયાનતી ઔર ધોકા, ફરેબ પર મુશ્તમિલ ઐસી ચાલેં ચલી ગઈ જિનકે તઝકિરેસે કલીજા મુંહ કો આ જાતા હે.

ફલસ્તીન પર યહૂદીયોંકા કબ્ઝા કિસ તરહ હુવા ?

અર્ઝે મુકદસ "ફલસ્તીન" યહૂદીયોંકે કબ્ઝેમેં કિસ તરહ ચલા ગયા ?

ઈસ દર્દનાક દાસ્તાનકી તફસીલ કુછ યૂં હે, મુસલમાનોંને જબ ૧૬ હિજરી મુતાબિક ૬૩૬ ઈસ્વીમેં ઈન્જીલકી પેશીનગોઈકે મુતાબિક

ફલસ્તીન ફતહ કર લિયા તો ઉસકે બાદ યે લંબે અરસે તક મુસલમાનોંકે પાસ રહા ઔર ઉન્હોંને યહાં શાનદાર ઈલ્મી તેહઝીબી વરષહ છોડા.

બારહવીં સદી ઈસ્વીમેં અહલે યુરપને ઉસે મુસલમાનોંસે છીનનેકે લિયે મશ્હૂર સલીબી જંગેં લળીં ઔર એક મરતબા વો કામ્યાબ ભી હો ગયે, મગર ફરઝંદે ઈસ્લામ સુલ્તાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)ને ઉન્હેં ઝબરદસ્ત જંગકે બાદ યહાંસે નિકાલ દિયા ઔર અંબિયા (અલૈ.) કી યે વિરાષત મુસલમાનોંકે પાસ રહી.

ફલસ્તીન તુર્કોં કી અમલદારીમેં

૧૨૨૨ હિજરી મુતાબિક ૧૫૧૬ ઈસ્વીમેં ફલસ્તીન તુર્કોંકી અમલદારીમેં આ ગયા ઔર પેહલી જંગે અઝીમકે ખાત્મે તક સલ્તનતે ઉષ્માનિયહકા હિસ્સા રહા, સલ્તનતે ઉષ્માનિયહકે ઝવાલકે દિનોંમેં સૈહૂની (યહૂદી) લીડરોંકા એક ઈજલાસ હુવા, આખરી ઉષ્માની ખલીફા સુલતાન અબ્દુલ હમીદ ખાન થે, યહૂદીયોંને ફલસ્તીન પર ઉનકી કમઝોર પડતી પકડકે સબબ મઝકૂરહ ઈજલાસમેં તય કર લિયા થા કે ફલસ્તીનમેં સૈહૂની રિયાસત કાઈમ કરની હે, ઈસ લિયે ઉન્હોંને પેહલે માલો દૌલતકે ઝરીએ અપના કામ નિકાલનેકી કોશિશ કી.

સલ્તનતે ઉષ્માનિયહ ગૈર ઝરૂરી ઈખ્રાજાતકે સબબ કર્ઝદાર હો ચુકી થી, યહૂદીયોંને સુલ્તાનકો પેશકશ કી કે અગર વો ફલસ્તીનકા ઈલાકા ઉનકે હવાલે કર દેં તો વો ન સિર્ફ યે કે સલ્તનત પર ચળ્હા હુવા સારા કર્ઝ ચુકા દેંગે, બલકે ઉસકે અલાવહ ભી કષીર મિકદારમેં સોના પેશ કરેંગે.

સલ્તનતે ઉષ્માનિયહકી હમીયત વ ગૈરતે ઈમાની : તારીખી જવાબ

ઉષ્માની સુલતાન કેસે હી સહી, મગર ઉનકી રગોંમેં ફાતિહીનકા ખૂન દોડ રહા થા, ઉન્હોંને અપને પાંવકે નાખૂનસે મિટ્ટી ખુરચી ઔર યહૂદીયોંકો જવાબ દેતે હૂયે યે તારીખી અલ્ફાઝ કહે :

અગર તુમ અપના સારા માલો દૌલત લાકર મેરે કદમોંમેં ઢેર કર દો તબ ભી મેં ફલસ્તીનકી ઈતની મિટ્ટી ભી ન દૂંગા. યા'ની એક કિ.મી.કા હિસ્સા તો કયા એક મુટ્ટી મિટ્ટી ભી ન દૂંગા.

યહૂદીયોંકા અંગ્રેઝોંસે મુઆહિદા

યહૂદીયોંને માયૂસ હોકર કિસી આલમી તાકતકો અપના હમદર્દ બનાકર ઉસકે ઝરીએ અપના મકસદ હાસિલ કરનેકી કોશિશ શુરૂઅ કી, કુર્આને કરીમકી પેશીનગોઈ હે કે યહૂદી કિસી તાકતકા સહારા ઝરૂર ઢૂંઢતે હેં, મહઝ અપને ઝોરે બાઝૂ પર કુછ કરનેકે કાબિલ નહીં.

ઉસ ઝમાનેમેં પેહલી જંગે અઝીમ જારી થી, અમરીકા ઔર બરતાનિયા ઈત્તિહાદી તાકતોંકે સરબરાહ થે, બરતાનિયહકો મુખ્તલિફ મહાઝોં પર જંગકા સામના કરનેકી વજહસે સરમાયેકી સખ્ત ઝરૂરત થી, યહૂદીયોંને બરતાનિયાકી મદદકે લિયે અપની તિજોરીયોંકે મુંહ ખોલ દિયે ઔર ઉસકે બદલે અંગ્રેઝોંસે વા'દા લિયા કે જંગમેં કામ્યાબીકે બાદ ફલસ્તીનકી હદોંમેં યહૂદી રિયાસતકે કયામમેં મદદ દી જાએગી.

અંગ્રેઝોંકી તરફસે યહૂદી રિયાસત કાઈમ કરનેકા એલાન

જંગ ખત્મ હોને પર જબ અંગ્રેઝોંકો ફતહ હૂઈ તો યહૂદીયોંકી

દેરીના મુરાદ બર આઈ. ૨ / નવમ્બર ૧૯૧૭ ઈસ્વીકો બરતાનિયાકે વઝીરે ખારઝહ મિસ્ટર બાલ્ફોર (Balfor)ને બરતાનિયામેં મુકીમ યહૂદીયોંકી ફેડરેશન (સંઘ)કે ચેરમેન લૉર્ડ શેલ્ડકે નામ એક ખત રવાના કિયા જિસમેં યહૂદી રિયાસત કાઈમ કરનેકા ઝિમ્મા લેતે હૂયે કહા ગયા થા.

હર મેજિસ્ટી હુકૂમત ફલસ્તીનમેં યહુદી અવામકે લિયે એક કૌમી વતનકે કયામકો પસંદીદગીકી નિગાહસે દેખતી હે ઔર ઉસ મકસદકો આસાન બનાને કે લિયે અપની બેહતરીન કોશિશેં સર્ફ કરેગી.

કિસ્સા મુખ્તસર ! જંગે અઝીમમેં ઈત્તિહાદીયોંકી કામ્યાબીકે બાદ અંગ્રેઝ ૧૯૧૭ ઈસ્વીમેં " જનરલ એલન બી" કી કયાદતમેં ફલસ્તીનમેં દાખિલ હો ગયે ઔર ૯ / ડિસમ્બર ૧૯૧૭ ઈસ્વીકો ઉન્હોંને ફલસ્તીન પર કબ્ઝા કર લિયા, તુર્કી ઔર જર્મન ફૌજેં શામકી તરફ હટ ગઈ ઔર ઉસ દિનસે ફલસ્તીનકી હુકૂમત અંગ્રેઝોંકે પાસ આ આગઈ.

(અકસાકે આંસૂ :૭૬)

અંગ્રેઝને સિર્ફ ઈસ વા'દા ખિલાફી ઔર દગાબાઝી પર બસ નહીં કિયા, બલકે અપની નિગરાનીમેં યહૂદી મકાસિદકી તકમીલકા અમલ ઝોરોશોર સે જારી રખા, ઉસકે લિયે ઉસને દો બાતોં પર ઝોર દિયા.

(૧) એક તો યે કે ઈસ્રાઈલકો આબાદી ઔર વસાઈલકે લિહાઝસે મઝબૂત કિયા જાયે.

મુસલમાનોંસે ઝમીનેં ખરીદનેમેં પાનીકી તરહ પૈસા બહાયા

(૨) યહૂદી ચૂંકે ફલસ્તીનમેં નિહાયત કમ તા'દાદમેં થે ઈસ લિયે ગૈર મહસૂસ તૌર પર મન્સુબા શુરૂ કિયા ગયા કે ફલસ્તીની મુસલમાનોંકે મકાનાત ઔર જાઈદાદેં ખરીદી જાએં ઓર દુન્યાભર સે યહૂદીયોંકો

લાકર યહાં બસાયા જાયે, ઈસ ગર્ઝકે લિયે યહૂદીયોંકી તન્ઝીમેં ઔર સરમાયાદાર યહૂદી સરગર્મ હો ગયે ઔર ફલસ્તીની મુસલમાનોંકી જાઈદાદેં ખરીદને કે લિયે પાની કી તરહ પૈસા બહાયા ગયા.

મકામી ઉલમાકી મુખાલફત ઔર દૂસરે મુલ્કોંકે ઉલમાસે ફત્વા તલબ કરના

મકામી ઉલમાએ કિરામને ઉસકી સખ્તીસે મુખાલફત કી ઔર મુસ્લિમ અવામકો મના કિયા કે યહૂદીયોંકે હાથોં મકાનાત ઔર ઝમીનેં હરગિઝ ફરોખ્ત ન કરેં, ઈસ ગર્ઝકે લિયે ઉન્હોંને સારી દુન્યાકે સરબર આવુર્દા (સન્માનિત) ઉલમાએ કિરામ વ મુફતિયોંસે ફત્વે તલબ કિયે, ઉન સબ હઝરાતને ઉસ અમ્રકો નાજાઈઝ ઔર હરામ બતલાયા.

ઈસ સિલસિલેકા એક ફત્વા બર્રે સગીરકી મશ્હૂર ઈલ્મી ઔર રૂહાની શખ્સીયત હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મવલાના અશ્રફ અલી થાનવી (કુ.સ.) સે ભી લિયા ગયા, આપ (રહ.) ને ભી નાજાઈઝ હોનેકા ફત્વા દિયા, અસલ ફત્વા અરબીમેં હે જિસકા ઉર્દૂ તરજમા ઈમ્દાદુલ ફતાવામેં મૌજૂદ હે.

ઉસસે અંદાઝા લગાયા જા સકતા હે કે આલમે ઈસ્લામમેં ઉલમાએ દેવબંદકા કયા મકામ થા કે હઝરત થાનવી (રહ.) સે ભી ફત્વા તલબ કિયા ગયા.

મગર અફસોસ ઉસ વકત કુછ તો અવામ કી ગફલત થી, કુછ મુસલમાનોંકી ગરીબી ઔર કુછ યહૂદીયોંકી મક્કારી કે ઉલમાએ કિરામકે સખ્તીસે મના કરનેકે બાવજૂદ મકામી આબાદીસે ઝમીનેં ખરીદ ખરીદ કર યહૂદ અપને પાવ જમાતે ગયે ઔર ધીરે ધીરે અંબિયા (અલૈ.) કી ઈસ મુકદ્દસ સરઝમીનમેં રૂસ, યુરોપ ઔર અફ્રિકાસે આયે હૂયે યહૂદી આબાદ હોતે ગયે.

ખૈર ! તીસરે દિન યા'ની ૧૪ તારીખ સનીચરકો હમેં ફલસ્તીન જાના થા ઔર ફલસ્તીન જાનેકે લિયે ઈસ્રાઈલકી બોર્ડરકો પાર કરના થા, ચુનાન્ચે આજ ફિર હમ સુબ્હ સવેરે નિકલ પડે.

જોર્ડનકી મૌજૂદા દીની હાલત ઔર ઉસ તબ્દીલીકી અહમ વજહ

હમારે ગાઈડ બહૂત દીનદાર આદમી થે ઔર ઉસ દિન વો ૧૫ શાબાન કા રોઝહ રખે હૂયે થે. રાસ્તેમેં મેંને ઉનસે એક સવાલ કિયા કે,

''હમારે ઈસ સફરસે ઠીક દસ સાલ પેહલે હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની સાહબ (મ.ઝી.) યહાં તશ્રીફ લાયે થે, ઉન્હોંને અપને સફરનામેમેં લિખા હે કે જોર્ડનકે મુસલમાનોંમેં બહૂત દીનદારી હે, મર્દોમે દાઢી કા આમ રિવાજ હે, ઔરતોંમેં બુરકે ઔર પરદેકા આમ ચલન હે, મસ્જિદેં મુસલ્લિયોંસે ભરી રહતી હૈં, લેકીન હમેં તો કુછ નઝર નહીં આ રહા હે, કયા બાત હે ?

યહાં ન તો પરદા હે, ન દાઢી, બલકે મગ્રિબી તહઝીબ (Western Culture) હે, ઉસકી કયા વજહ હે ?

ગાઈડ સાહબને થોડા સોચા, ફિર ફરમાયા : શૈખ! મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉષ્માની સાહબને સહીહ લિખા હે, પેહલે યે સબ થા, મગર જિસ દિનસે હમારે મુલ્કમેં મોબાઈલ ઔર ઈન્ટરનેટ આયા ઈન દોનોં ચીઝોંને હમારે મુલ્કસે દીનદારી કો ખત્મ કર દિયા, ગર્ઝ યે કે ઈન્ટરનેટ ઔર મોબાઈલ કે ગલત ઈસ્તિઅમાલને હમારે યહાંકી દીનદારીકો ખત્મ કર દિયા હે, યે દો બળે ફિત્ને હૈં જિન્હોંને આકર હમારી ઔરતોંકો બેપર્દા ઔર હમારે મર્દોંકો બે નમાઝી કર દિયા હે.

એક દર્દભરી અપીલ :

ખુદારા મોબાઈલ ઔર ઈન્ટરનેટકે ગલત ઈસ્તિઅમાલસે અપને આપકો બચાઈયે !

મૌકેકે મુનાસબતસે એક બાર ફિર મેં તમામ મુસલમાન ભાઈયોં સે ઉમૂમન ઔર ખાસ કરકે મેરે નવજવાન દોસ્તોં ઔર સાથીયોંસે અર્ઝ કરૂંગા કે માહોલ ઔર મુઆશરેકો ખરાબ કરને ઔર બેહયાઈ કો આમ કરનેમેં મોબાઈલ ઔર ઈન્ટરનેટને જો કિરદાર ઔર રોલ અદા કિયા હૈં ઔર કર રહે હૈં ઉસસે બળા કિરદાર કિસીકા નહીં હે, અચ્છે અચ્છે લોગ બળે મુત્તકી – પરહેઝગાર થે, પક્કે નમાઝી થે, લેકીન જબ ઉનકે હાથમેં મોબાઈલ આયા તો શુરૂ શુરૂમેં તો ઉનકી નિય્યતોંમેં કિસી કિસમકી ખરાબી ન થી, ઉસકા ઈસ્તિઅમાલ ભી સહીહ નહજ પર હો રહા થા, મગર જૂં જૂં વકત ગુઝરતા ગયા મોબાઈલને ઉનકે દિલોં પર કબ્ઝા જમાના શુરૂ કિયા ઔર ફિકરી ગફલતમેં મુબ્તલા હોના શુરૂ હૂયે ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા યહાં તક નોબત પહૂંચ ગઈ કે તિલાવતે કુર્આન, નમાઝ વગૈરહ સબ હી છૂટ ગયે.

હર વકત ફિલ્મી ગાનોં, બ્લૂ ફિલ્મ ઔર ફાહિશ તસ્વીરેં ઔર કુછ નહીં તો ગેમ ખેલનેમેં ઘંટોં અપના કીમતી વકત ઝાઈઅ ઔર બરબાદ કર દેતે હૈં યે બુરા કામ તો થા હી, બાતિલને ઉસમેં ભી મલમ્મઅ સાઝી (બાહય ભભકો) કરકે ગેમ ભી જુવેવાલી બના કર કરેલા ઔર નીમ ચળ્હા કા મિસ્દાક બના દિયા ઔર ઉન ચીઝોંમેં હમારા જવાન ઈતના મશ્ગૂલ હુવા કે યહી ચીઝેં હર વકત દિમાગમેં ઘુમતી રહતી હે. ઔર દીનકી કોઈ બાત દિલો દિમાગમેં ઉતરતી હી નહીં.

બલકે નોબત યહાં તક પહૂંચ જાતી હે કે અલ ઈયાઝુ બિલ્લાહ ! આદમી ઈમાન જૈસી કીમતી દોલતસે હાથ ધો બેઠતા હે, ઈસ લિયે સબ મુસલમાન ભાઈયોંસે અપીલ કરતા હૂં કે ખુદારા મોબાઈલકે ગલત ઈસ્તિઅમાલસે બચો ઔર હર વકત અપના મુહાસબા ભી કરતે રહો કે કહીં ઈન ચીઝોંમેં મશગૂલ હોકર હમ અપના દીન તો બરબાદ નહીં કર રહે હૈં સાથમેં હર વકત અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતે રહો કે અલ્લાહ મોબાઈલ ઔર ઈન્ટરનેટકે ફિત્નેસે હમારી હિફાઝત ફરમાએં.

બહરહાલ ! હમ ઉર્દૂનસે નિકલકર ફલસ્તીનકી સરહદમેં દાખિલ હો રહે થે, દરમિયાનમેં એક પુલ હે જો ઉર્દૂન ઔર ફલસ્તીનકે લિયે હદે ફાસિલ હે ઔર નહરે ઉર્દૂન પર બંધા હુવા હે, નહરકો ઉર્દૂમેં દરિયા ભી કહ દેતે હૈં.

નહરે ઉર્દૂન

નહરે ઉર્દૂન ૧૦ યા ૧૨ ફિટ ચોળી ઔર લંબાઈમેં ૩૧૯ કી.મી. કે ઈલાકેમેં ફેલી હૂઈ હે, ઉસકા કુછ હિસ્સા કન્આન ઔર કુછ હિસ્સા ફલસ્તીન ઔર સિરિયામેં હે, યે વહી મુબારક નહર હે જિસકા ઝિક્ર કુર્આને મજીદમેં તીન જગા આયા હે.

(૧)સૂરએ આલી ઈમરાનમેં જહાં હઝરત તાલૂતકે અમાલિકા કે સાથ જિહાદકા વાકિઅહ બયાન હુવા હે :

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّيْ وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّيْ إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ﴾

તર્જમા: ફિર જબ તાલૂત લશ્કર કે સાથ રવાના હૂયે તો ઉસ (તાલૂત) ને (લશ્કરવાલોસે) કહા કે યકીનન અલ્લાહ તઆલા એક દરિયાકે ઝરીએ

તુમ્હારા ઈમ્તિહાન લેનેવાલે હૈં, સો જો શખ્સ ભી ઉસ (દરિયા) સે (પાની) પીએગા તો વો મેરે (સાથીયોં) મેં સે નહીં હે ઔર જો ઉસ (પાની) કો ચખેગા ભી નહીં તો વો મેરા (યાની મેરી જમાઅતકા આદમી) હે, હાં ! જો અપને હાથસે એક ચુલ્લૂ ભરકે પી લેવે (તો ઈતની ઈજાઝત હે) ફિર (ઐસા હુવા કે) ઉનમેંકે ચંદ આદમીયોંકે સિવા બાકી સબને ઉસ (દરિયા) સે ખૂબ પાની પિયા. (સુરએ બકરહ : ૨૪૯)

ઉસમેં જિસ નદીકા ઝિક્ર હે વો બહૂત સારે મુફસ્સિરીનકે નઝદીક નહરે ઉર્દૂન હી હે, જિસે હમ પાર કર રહે થે.

(૨) દૂસરી જગહ કુર્આનમેં ઉસ નદીકા ઝિક્ર સૂરએ રૂમમેં હે.

﴿ الٓمٓ ۚ غُلِبَتِ الرُّومُ ۙ فِىٓ أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُم مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴾

તર્જમાઃ અલિફ–લામ–મીમ (હિજાઝકે) કરીબ કે મુલ્કમેં રૂમી હાર ગયે ઔર વો (ઈસ) હાર જાનેકે બાદ અનકરીબ ગાલિબ આજાએંગે.

(સૂરએ રૂમઃ ૧,૨,૩)

ઉસ જગહ ભી બા'ઝ મુફસ્સિરીન હઝરાતને સરાહત કી હે કે " અદ્નલ્ અર્દ" સે મુરાદ યહી નહરે ઉર્દૂન કા કિનારા હે.

તફસીર પળ્હાતે વકત જબ ઈસ આયતકા ઝિક્ર આતા તો હમ સમઝતે થે યે કોઈ બહૂત બળી નદી હોગી જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે, લેકીન આજ માલૂમ હુવા કે યે તો બહૂત છોટી હે, મગર કિતની બરકતવાલી હે !

(૩) ઉસ નદીકા તીસરા તઝકિરા કુર્આનમેં ઉસ જગહ હે જહાં મરયમ (રદિ.) કે બારેમેં યે ઝિક્ર હે કે ઉનકી પરવરિશ કે બારેમેં મસ્જિદે અકસા ઔર બયતુલ મુકદસ કે ઉલમાકા આપસમેં ઈખ્તિલાફ હુવા કે કૌન મરયમકી પરવરિશ કરે ?

ઉન્હોંને અપના કલમ નદીમેં ડાલ કર કુરઆ અંદાઝી (પરચી

ઉછાલી)કી કે જિસકા કલમ નદીમેં ઉલટી સિમ્તમેં બહેગા યા પાની પર તેરતા રહે ન ડૂબે વહી પરવરિશકા ઝિમ્મેદાર બનેગા, ચુનાન્ચે ઉન્હોંને ઉસી નદીમેં અપને કલમ. જો તાંબે કે થે ઔર ઉસસે વો તવરાત લિખતે થે. ડાલ કર કુરઆ અંદાઝી કી થી.

﴿ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يُلۡقُونَ أَقۡلَٰمَهُمۡ أَيُّهُمۡ يَكۡفُلُ مَرۡيَمَ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يَخۡتَصِمُونَ ﴾

તર્જમા: ઔર તુમ ઉન લોગોંકે પાસ (ઉસ વકત) મૌજૂદ નહીં થે જબ વો (બયતુલ્ મુકદ્દસ કે ઉસ દૌરકે ઉલમા) અપને કલમોં કો (દરિયામેં) ડાલ રહે થે, (અપની ઈસ બાત કો તય કરને કે લિયે) કે ઉન સબમેંસે કૌન મરયમકી કફાલત કરેગા, ઔર તુમ ઉસ વકત ભી ઉનકે પાસ મૌજૂદ નહીં થે જબ વો (ઉસ પરવરિશકે મુઆમલેમેં) આપસમેં (કલમકે ઝરીએ કુરઆ ડાલનેસે પેહલે) બહષ કર રહે થે.

(સૂરએ આલી ઈમરાન : ૪૪)

મેંને ગાઈડસે કહા કે હમેં ઈસ નદીકા પાની પીના હે, ઉસકા ઝિક્ર તો કુર્આને કરીમમે આયા હે.

ઉસને કહા: ઈસ્રાઈલ કે સિકયોરીટી વાલે આપકો નીચે ઉતરને નહીં દેંગે, અલબત્તા મેં ગાડી રૂકવા દેતા હૂં, આપ અંદર બેઠે બેઠે ઉસકી ઝિયારત કર લેં, હાં ! આગે એક મૌકા આયેગા જહાં આપ ઉસ નદીકો ઈત્મીનાનસે દેખ ભી સકેંગે ઔર ઉસકા પાની ભી પી સકેંગે.

બહરહાલ ! હમ મુબારક નદીકી ઝિયારત કરતે હૂયે આગે બઢે.

દરિયાએ ઉર્દૂનકી વાદી મુખ્તલિફ કૌમોં ઔર તહઝીબોં કા ગેહવારા રહી હે, ઉસીકે કિનારે પર સેંકળોં અંબિયાએ કિરામ (અલૈ.) મબઉષ હૂયે, ઉસકે મગ્રિબી કિનારેસે ફલસ્તીનકા ઈલાકા શુરૂ હોતા હે

જિસે કુર્આને કરીમને અર્દે મુકદ્દસ (પાક ઝમીન), અર્દે મુબારક વગૈરહ નામોંસે તા'બીર ફરમાયા હે.

સારે જહાંસે અચ્છા હિન્દુસ્તાં હમારા

જહાંસે ફલસ્તીન શુરૂઅ હોતા હે વહાં ઈસ્રાઈલકી હુકૂમતકી જાનિબસે બોર્ડર સિકયોરીટી ફોર્સ ઔર આરમી મુતઅય્યિન હે ઔર વહી લોગ કસ્ટમ ઈમિગ્રેશન ભી કરતે હૈં, ચેકિંગ ભી વહી લોગ કરતે હૈં, હમેં સાથીયોંને બતાયા કે બહૂત સખ્ત ચેકીંગ હોતી હે ઔર બહૂત મુશ્કિલ ઈમિગ્રેશન હોતા હે, લેકીન ખુદાકે ફઝલસે ઐસી મદદ આઈ કે સાથી હૈરાન રહ ગયે, બહૂત આસાનીસે સારી કારવાહી મુકમ્મલ હો ગઈ, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઉસ વકત હમારે તરાનએ હિન્દીકા મિસ્રઅ "સારે જહાંસે અચ્છા હિન્દુસ્તાન હમારા" ભી ખૂબ યાદ આયા.

બાત યે હૂઈ કે જબ ઈમિગ્રેશન કરનેવાલી યહૂદી લળકીને મેરે પાસપોર્ટકો દેખા કે યે ઈન્ડિયાકા હે તો વો હમેં માનૂસ કરનેકે લિયે કહને લગી, નમસ્તે , નમસ્તે, ઈન્ડિયા ઈન્ડિયા ?

મૈંને ભી કહા : "આઈ એમ ફરોમ ઈન્ડિયા" ઉસને ખુશી ખુશી હમારી કારવાઈ પૂરી કી ઔર એક બેગ ભી નહીં ખુલવાઈ. જબ હમ બોર્ડર પાર કરકે ફલસ્તીનકી હદમેં દાખિલ હૂયે તો ટૂર ઓપરેટરકી જો ગાડી હમેં લેને આઈ થી ઉસકા ગાઈડ, જો અરબી શખ્સ થા, બહૂત ખૂશ હોકર હમસે મિલા ઔર પેહલે તો ઉસને અરબીમેં હમેં મુબારક બાદી દી કે આપ લોગ ખૂશ કિસ્મત હૈં જો ઈતની જલ્દી યહાંકી કારવાઈયોંસે ફારિગ હો ગયે, વરના કભી કભી ઐસા હોતા હે કે મૈં આનેવાલે મેહમાનોંકે ઈન્તિઝારમેં સુબ્હસે શામ તક બેઠા રહતા હૂં ઔર કારવાઈ પૂરી નહીં હોતી.

બહરહાલ ! હમ આફીયતકે સાથ આગે નિકલ ગયે, અલ્લાહ તઆલા આખિરતકે ઈમિગ્રેશનકી સખ્તીસે ભી નજાત અતા ફરમાવેં (આમીન)

આગે નયે ગાઈડ સાહબ આ ગયે, મૈંને ઉનસે પૂછા કે પેહલે કહાં જાના હે ? વો કહને લગે કે હમેં પેહલે "અરીહા શહર" જાના હે.

મૈંને કહા : વાહ...વાહ... અરીહાકા નામ સુનકર ઈમાન તાઝહ હો ગયા.

અરીહા શહરકા તઆરૂફ

અરીહાકા મા'ના હે "ખૂશ્બૂ" અંગ્રેઝીમેં ઉસકો "જેરીકો" કહતે હૈં, અરીહા યે દુન્યાકે કદીમ (પુરાને) શહરોંમેં સે એક હે, ૬૦૦૦ સાલ કબ્લ મસીહ વુજૂદ મેં આયા ઔર પિછલે દસ હઝાર સાલસે આબાદ હે.

તારીખકી બહૂત સારી બાતેં ઈસ અરીહા શહરસે વાબસ્તા હૈં :

બા'ઝ તફસીરી રિવાયતકે મુતાબિક હઝરત ઈલ્યાસ (અલૈ.) આસ્માન પર ઉઠાયે જાનેસે પેહલે યહાં આયે થે.

હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને એક ચિલ્લા યા'ની ચાલીસ દિન અરીહા શહરકે એક પહાડ કે ગારમેં ગુઝારે થે, વો ગાર અભી ભી મૌજૂદ હે.

હાલમેં જેરીકો કે કરીબ " સલમાન કી પહાડી" નામી બસ્તી દરયાફ્ત હૂઈ હે. જિસકે બારેમેં માહિરીને આષારે કદીમા કા કહના હે કે યે દો હઝાર સાલ પુરાની બસ્તી હે, અગર યે સચ હે તો યકીનન હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને ઉસ બસ્તીકો ભી ઝરૂર દેખા હોગા.

યહી વો જગા હે જહાં ઈસા (અલૈ.) ને નાબિના(અંધોં)કો ખુદાકે હુકમસે બીનાઈ બખ્શી.

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કા અંધોં ઔર બર્સવાલો (કોઢી)કો

તંદુરસ્ત ઔર મુર્દોંકો ઝિંદગી બખ્શનેકા ઝિક્ર કુર્આને હકીમમેં મૌજૂદ હે, અલ્લાહ તઆલા કુર્આને હકીમમેં ફરમાતે હૈં

﴿وَتُبۡرِئُ الۡاَكۡمَهَ وَالۡاَبۡرَصَ بِاِذۡنِيۡ، وَاِذۡتُخۡرِجُ الۡمَوۡتٰى بِاِذۡنِيۡ-﴾

તર્જમાઃ ઔર માં કે પેટસે જો અંધા ઔર કોળ્હવાલા હો ઉસકો તૂ મેરે હુકમસે અચ્છા કર દેતા થા ઔર જબ તૂ મેરે હુકમસે મુર્દો કો (ઝિન્દા) નિકાલતા થા. (સૂરએ માઈદહ:૧૧૦)

આપ (સલ.)કા લુઆબે દહન હર બીમારીકે લિયે શિફા

ઈસ આયતસે માલૂમ હુવા કે હઝરત ઈસા (અલૈ.)કો તીન મરઝોંકે ઈઝાલેકી તાકત દી ગઈ થી, મગર હુઝૂર (સલ.) કી ખુસૂસીયત હે કે આપ(સલ.)કા લુઆબે દહન હર મર્ઝ ઔર બીમારીકે લિયે ફૌરી શિફા હે.

મુલ્કે શામકી બરકતકા નઝારા

બહરહાલ ! હમ અરીહા પહૂંચે, એક ફલસ્તીની ભાઈકી દુકાન સે ઢેર સારે ફ્રુટ ખરીદે, યહાં પહૂંચકર મુલ્કે શામકી બરકતોંકા નઝારા શુરૂઅ હો ગયા, તાઝહ ફલ ફ્રુટ ઔર ખુશ્ક મેવે બહૂત હી બળી મિકદારમેં ઉસ દુકાનમેં બિક રહે થે જિસસે બે ઈખ્તિયાર ઝહન બારબાર " અલ્લઝી બારક્ના હવ્લહૂ" કી તરફ મુન્તકિલ હો રહા થા.

હઝરત મૂસા (અલૈ.)કા મઝાર

ગાઈડને કહા પેહલે હમે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે મઝારકી ઝિયારત કરના હે.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી અવલાદમેંસે હૈં, હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે દરમિયાન તકરીબન પાંચસો પેંસઠ (૫૬૫) સાલકા ફાસલા હે.

(સીરતે ખાતિમુલ અંબિયા)

તકરીબન ૪૦૦૦ સાલ પેહલે મિસ્રકે શહર "તય્યિબહ" મેં "જિસકા પુરાના નામ "થપસ" હે જિસે આજ કલ"અલ અકસર" કહા જાતા હે." પયદા હૂયે.

આપકા નસબ યૂં હે : મૂસા બિન ઈમરાન બિન કામત બિન લાવી બિન યાકૂબ બિન ઈસ્હાક બિન ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)

ચૂંકે હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા નસબ હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) સે ભી જા મિલતા હે ઔર યાકૂબ (અલૈ.) કી અવલાદકો બની ઈસ્રાઈલ કહા જાતા હે ઈસી લિયે આપકા શુમાર બની ઈસ્રાઈલમેં હોતા હે.

તવરાત ઔર તારીખી રિવાયતોંકે મુતાબિક હઝરત મૂસા (અલે.) ને એકસો બીસ(૧૨૦) સાલકી ઉમ્ર પાઈ, હઝરત મૂસા (અલૈ.)કા નામ મુબારક કુર્આનમેં એક સો છત્તીસ(૧૩૬) મરતબા આયા હે.

મકામે મૂસા (અલૈ.)

હઝરત મૂસા (અલૈ.)કો યે ફઝીલત ભી હાસિલ હે કે શબે મેઅરાજમેં આપ (સલ.) ઉનકી કબ્રકે પાસસે ગુઝરે તો દેખા કે આપ (અલૈ.) લાલ રંગકે ટીલે કે પાસ કબ્રમેં ખળે નમાઝ પળ્હ રહે થે.

એક ઔર રિવાયતમેં હે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને અપને વિસાલસે પેહલે અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કી થી કે મુઝે બયતુલ મુકદસસે કરીબ કર દે અગરચે ફૈંકે હૂયે પથ્થરકે બકદ્ર હો.

ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને સહાબા (રદિ.) કો મુખાતબ કરકે ફરમાયા કે અગર મેં બયતુલ મુકદસ કે કરીબ હોતા તો તુમ્હેં

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી કબ્રકા (નિશાન) દિખા દેતા જો એક રાસ્તેકે કિનારે પર સુર્ખ ટીલે કે કરીબ હે. (બુખારી : ૧૩૩૯)

ઝિયા મુકદસી કહતે હૈ કે અરીહામેં સુર્ખ ટીલેકે કરીબ એક કબ્ર હે જિસકો હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી કબ્ર બતાયા જાતા હે, દૂસરે તારીખી અકવાલ કે મુકાબલેમેં યે કૌલ સહીહ હે, ઈસ લિયે કે તીહ કે સબસે કરીબ વાદી મુકદસકા ઈલાકા અરીહા કી બસ્તી હે ઔર ઉસી જગહ વો કષીબે અહમર (સુર્ખ ટીલા) વાકેઅ હે જિસકા ઝિક્ર હદીષમેં હે.

(કસસ : ૧/૫૪૯)

હકીકતમેં યહાં પહૂંચ કર હદીષ શરીફકી યે દોનોં નિશાનિયાં દેખનેકો મિલી, ઔર આકા હઝરત મુહમ્મદ (સલ.) પર ઈમાન ઔર ઝયાદા તાઝહ હો ગયા, લાલ લાલ રંગકે ટીલે ઔર રાસ્તે કે કરીબ એક છોટી સી મસ્જિદ જો સુલતાન સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.)ને બનવાઈ થી, ઉસી મસ્જિદમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.)કી કબ્રે મુબારક હે.

અદાવતકી વજહસે ઉસ જગહ મૂસા (અલૈ.)કી કબ્રકા ઈન્કાર

હોના તો યે ચાહિયે થા કે યહૂદીયોંકી યહાં કષરત હો, મગર વો લોગ ઈસ જગહ હઝરત મૂસા (અલૈ.)કા મઝાર તસ્લીમ નહીં કરતે.

પૂછને પર બતલાયા ગયા કે હઝરત નબીએ કરીમ (સલ.) ને હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી કબ્રકી નિશાનિયાં બતલાઈ હૈં ઔર વો યહાં મુકમ્મલ તૌર પર પાઈ જાતી હે, મગર યહૂદીયોંને હુઝૂર (સલ.) સે પુરાની અદાવતમેં ઈસ જગહ હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી કબ્રકા હી ઈન્કાર કર દિયા, ઈસી વજહસે વો યહાં નહીં આતે.

યહાં પહૂંચકર મૈંને સાથીયોંકો યાદ દિલાયાકે તુમ્હેં માલૂમ હે તુમ કહા હો ? ઐસે જલીલુલ કદ્ર પેગમ્બર કે મઝાર પર હો જિનકા

ઝિક્ર કુર્આને કરીમકે ૨૮ પારોંમેં આયા હુવા હે, પારહ ચૌદહ (૧૪) ઔર ઉન્તીસ (૨૯) કે અલાવહ પૂરે કુર્આનમેં જાબજા આપકા તઝકિરહ ફેલા હુવા હે.

ગુજરાતીમેં બાત કરનેકા ફાયદા

કબ્રકે ચારોં તરફ જાલિયાં લગી હૂઈ હૈં, ઔર જાલીકે બાહિરસે કબ્રકી ઝિયારત આસાની સે હો સકતી હે, આમ ઝાઈરીનકે લિયે તો યહી દસ્તૂર હે, મગર યહાં ભી અલ્લાહ તઆલાકા ફઝ્લ શામિલે હાલ રહા, હુવા યે કે ઈંગલેન્ડસે વી.આઈ.પી. હઝરાતકા એક ગ્રુપ ઝિયારતકે લિયે પહૂંચા હુવા થા, ઔર ઈન હઝરાતકે લિયે જાલીકા તાલા ખોલા જાના થા, હમ લોગ આપસમેં ગુજરાતી ઝુબાનમેં બાતેં કર રહેં થે. મેંને અપને તમામ સાથીયોં સે પેહલે હી કહ રખા થા કે " હર જગહ ગુજરાતી ઝુબાનમેં બાતેં કિયા કરેં. કયૂંકે દૂસરી ઝુબાનોં કો સમઝનેવાલા મુમ્કિન હે હર જગહ પર કોઈ ન કોઈ મૌજૂદ હો, લેકીન ગુજરાતી ઝુબાન હમ ગુજરાતિયોં કે અલાવહ કોઈ નહી સમઝ સકેગા.

હુવા યે કે હમેં ગુજરાતી ઝુબાનમેં બાતેં કરતા હુવા દેખકર ઈંગલેન્ડ કે ગ્રુપકા એક આદમી હમારે કરીબ આકર ગુજરાતી ઝુબાનમેં યે પૂછને લગા " તમે કઈના" (યા'ની તુમ કહાં કે હો ?) હમને (ભી) ઉનસે પૂછા કે " તમે કઈના? (યા'ની તુમ કહા કે હો ?)

પતા ચલા કે વો અસલમેં ગુજરાતી થે, હમારા આપસમેં તઆરૂફ હો ગયા, તો ઉન હઝરાતને વહાંકે ઝિમ્મેદારોં સે સિફારિશ કી કે યે ભી હમારે બળે આલિમે દીન હૈં ઔર હમ ઉનકો ભી અપને સાથ જાલી કે અંદર લે જાએંગે, ઈસ તરહ અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! હમ ભી અંદર ગયે ઔર કબ્રે મુબારકકે બિલકુલ મુત્તસિલ (પાસમેં હી) ખળે હોકર ઈસાલે ષવાબ કિયા. દુઆએં માંગી, ઔર વહીં મેંને તમામ સાથીયોંકો

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે કુછ કિસ્સે સુનાયે.

જબ ઈસ ઝિયારતસે ફારિગ હૂયે તો મેંને સાથીયોંસે કહા કે " ઝોહર અગરચે કુછ તાખીરસે હો, લેકીન મસ્જિદે અકસા જાકર હી પળ્હેંગે.

"માદબ" જહાં હઝરત મૂસા(અલૈ.) કી વફાત હૂઈ થી

યહાં સે બયતુલ મુકદસ કે રાસ્તેમેં એક ઔર પહાળ હે, જિસકા નામ "નીબૂં" હે, ઈસ પહાળ કે પાસ "માદબ નામી" ગાંવ હે, ઉસી ગાંવમેં હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા ઈન્તિકાલ હુવા થા, હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને વસીયત ફરમાઈ થી કે " મુઝે બયતુલ મુકદસ (મકદિસ) કે કરીબ દફન કરના, ચુનાન્ચે લોગ ઉનકા જનાઝહ લેકર ચલે ઔર ઈસ મકામ તક લે આયે જહાં આજ વો આરામ ફરમા હૈં.

હમને "નીબૂં" પહાળ ઔર "માદબ ગાંવ" કી ભી ઝિયારત કી, ફિર બયતુલ મુકદસ કે લિયે રવાના હૂયે.

બયતુલ્ મુકદસકા તઆરૂફ

બયતુલ્ મુકદસ યા બયતુલ મકદિસ કો " અલ્ કુદ્સ" ભી કહતે હૈં, બયતુલ્ મુકદસ સે મુરાદ "મુબારક ઘર" યા ઐસા ઘર હે જિસકે ઝરીયે ગુનાહોંસે પાક હુવા જાતા હે, યહાં મુસલમાનોંકા કિબ્લએ અવ્વલ (પેહલા કિબ્લા) મસ્જિદે અકસા ઔર કુબ્બતુસ્સખરહ વાકેઅ હૈં. ઉસે યુરોપી ઝુબાનમેં "જેરૂશલેમ" (JERUSALEM) ઔર ઈબ્રાની ઝુબાનમેં "શલેમ" કહતે હૈં. જેરૂશલેમ વો શહર હે જહાં હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કી હુકૂમત થી. બયતુલ્ મુકદસ કે ઈહાતેમેં એક કમરા હે ઉસકે મુતઅલ્લિક બતાતે હૈં કે વહાં હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કા

તખ્ત હુવા કરતા થા.

મક્કા મુકર્રમહ સે બયતુલ્ મુકદસ કા ફાસલા (અંતર) તકરીબન તેરહ સો (૧૩૦૦) કિ.મી. હે.

મસ્જિદે અકસાકી અજીબો ગરીબ તા'મીર

સબસે પેહલે મસ્જિદે અકસા કી તા'મીર કા કામ હઝરત દાવુદ (અલૈ.) ને શુરૂઅ કિયા થા, મગર સિર્ફ કદ્દે આદમ તક ઉસકી બુન્યાદેં ઉઠને પાઈ થી કે આપ (અલૈ.) કી વફાત હો ગઈ, આપકે બાદ આપકે બેટે હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) આપકે જાનશીન હૂયે તો ઉનકો ઉસકી તા'મીર કી તકમીલકી ફિક્ર હૂઈ, ચુનાન્ચે આપ (અલૈ.) ને જિન્નાત કો જમા કિયા ઔર ઉનકો તકસીમ કર દિયે, હર જમાઅતકો ઈસ કામ કે લિયે ખાસ કિયા ગયા, જિસકો વો અચ્છી તરહ કર સકતે થે.

જિન્નાતકો સંગે રૂખામ ઔર સંગે મરમર જમા કરનેકે લિયે મુતઅય્યિન કર દિયા, શહરકે બારેમેં હુકમ દિયા કે શહર કો સંગે રૂખામ ઔર બળે (ચોકોર) પથ્થર સે તા'મીર કિયા જાયે ઔર ઉસમેં બારહ આબાદિયાં રખી જાએં, હર આબાદીમેં એક ખાનદાન રહે.

જિન્નાતકી બા'ઝ જમાઅતોંકો કાનોંસે સોના, ચાંદી ઔર યાકૂત નિકાલનેકે લિયે મુતઅય્યિન કિયા, એક જમાઅતકો સમંદર સે મોતી નિકાલને પર મુકર્રર કિયા, ઔર એક જમાઅતકો સંગે મરમર નિકાલનેકા હુકમ દિયા, એક જમાઅતકો મુશ્ક, અંબર ઔર દૂસરી ખૂશ્બૂઓં કી તમામ ચીઝોંકો હાસિલ કરનેકે લિયે રવાના કિયા.

જબ યે તમામ ચીઝેં ઈસ કદર જમા હો ગઈ કે ઉનકી તા'દાદ સિર્ફ અલ્લાહ હી જાનતા હે તો ઉસકે બાદ કારીગરોંકો તલબ કિયા ગયા ઔર ઉનકે સુપુર્દ યે કામ કિયા ગયા કે વો બુલંદ પથ્થરોંકો તરાશ કર

તખ્તિયાં બનાએં, યાકૂત ઔર મોતિયોંમેં સુરાખ કરેં ઔર જવાહિરાત દુરૂસ્ત કરેં. જબ યે કામ ભી મુકમ્મલ હો ગયા તો મસ્જિદકી તા'મીર શુરૂઅ્ હૂઈ.

ઈસકી દીવારેં સુફેદ, ઝર્દ ઔર સબ્ઝ સંગે મરમર સે બનાઈ ગઈ, ઔર ઉસકે સુતૂન બિલવર (ચમકદાર ઝોહર)કે રખે ગયે. ઉસકી છત કીમતી જવાહિરાત કી તખ્તિયોં સે પાટ દી ગઈ. છતોં, દીવારોં ઔર સુતૂનોંમેં યાકૂત ઔર દૂસરી કિસ્મકે યાકૂત જળ દિયે ગયે.

મસ્જિદકે ઈફતિતાહ (ઉદ્‌ઘાટન) કી તકરીબ ઔર દુઆ

જબ યે મસ્જિદ મુકમ્મલ હો ગઈ તો દુન્યાકી કોઈ ઈમારત ઉસકી ખૂબ સૂરતી ઔર ચમક દમક કો નહીં પહૂંચતી થી, રાતકો વો ચૌદહવીંકે ચાંદકી તરહ ચમકતી થી, ઉસકે બાદ હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) ને ઉલમાએ બની ઈસ્રાઈલ કો જમા ફરમાયા ઔર ઉનકે સામને તકરીર કરતે હૂયે ફરમાયાઃ મૈંને યે મસ્જિદ ખાલિસ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે તા'મીર કરાઈ હે ઔર વો દિન યવમે ઈદ મનાયા ગયા.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) સે મરવી હે કે રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જબ હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) બયતુલ્ મુકદસ કી તા'મીરસે ફારિગ હુયે તો અલ્લાહ તઆલાસે ચંદ દુઆએં કી, જો મકબૂલ હૂઈ, ઉનમેંસે એક દુઆ યે હે કે : જો શખ્સ ઈસ મસ્જિદમેં સિર્ફ નમાઝકી નિય્યતસે દાખિલ હો (ઔર કોઈ દુન્યવી ગર્ઝ ન હો) ઉસ મસ્જિદસે નિકલનેસે પેહલે ઉસકો તમામ ગુનાહોસે ઐસા પાક કર દે જૈસા કે ઉસ વકત પાક થા જબ માં કે પેટસે પયદા હુવા થા.

મસ્જિદકે ઈફતિતાહકી ખુશીમેં દઅવત

સુદીકી રિવાયત મેં યે ભી હે કે બયતુલ્ મુકદસ કી તા'મીરસે ફારિગ હોને પર હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) ને બ–તૌરે શુકરાનાકે બારહ હઝાર ગાય–બેલ ઔર હઝાર બકરિયોંકી કુર્બાની કરકે લોગોંકો આમ દઅવત દી ઔર ઉસ દિન ખુશી મનાઈ, ઔર સખ્રએ બયતુલ્ મુકદસ પર ખળે હોકર અલ્લાહ તઆલાસે યે દુઆએં માંગીં કેઃ

યા અલ્લાહ ! આપ હી ને મુઝે કુવ્વત ઔર વસાઈલ અતા ફરમાએ જિનસે બયતુલ્ મુકદસકી તા'મીર મુકમ્મલ હૂઈ, તો યા અલ્લાહ ! મુઝે ઉસકી ભી તૌફીક દીજિયે કે મેં તેરી ઈસ નેઅમત કા શુકરાના અદા કરૂં ઔર મુઝે અપને દીન પર વફાત દીજિયે ઔર હિદાયત કે બાદ મેરે દિલમેં કોઈ ઝૈગ ઔર કજી ન ડાલિયે.

મસ્જિદે અકસામેં દાખિલ હોનેવાલેકે લિયે હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કી પાંચ દુઆએં

ઔર અર્ઝ કિયા કે "અય મેરે પરવરદિગાર ! જો શખ્સ ઈસ મસ્જિદમેં દાખિલ હો મેં ઉસકે લિયે આપસે પાંચ ચીઝેં માંગતા હૂં :

(૧) જો ગુનેહગાર તોબા કરનેકે લિયે ઈસ મસ્જિદમેં દાખિલ હો તો આપ ઉસકી તૌબા કબૂલ ફરમા લેં ઔર ઉસકે ગુનાહોં કો મુઆફ ફરમા દેં.

(૨) જો આદમી કિસી ખૌફ ઔર ખતરેસે બચને કે લિયે દાખિલ હો આપ ઉસકો અમન દે દેં.

(૩) જો બીમાર આદમી ઉસમેં દાખિલ હો ઉસકો શિફા અતા ફરમા દેં.

(૪) જો ફકીર આદમી ઉસમેં દાખિલ હો ઉસકો ગની કર દેં.

(૫) જો ઉસમેં દાખિલ હો વો જબ તક ઉસમેં રહે આપ અપની ખુસૂસી

નઝરે ઈનાયત વ રહમત ઉસ પર રખેં ; સિવાયે ઉસ શખ્સકે જો કિસી ઝુલ્મ યા બે દીની કે કામમેં મશ્ગૂલ હો. (મઆરિફુલ કુર્આન શફીઈ)

મસ્જિદે અકસાકી તા'મીર ઔર હઝરત સુલેમાન (અલૈ.)કી વફાત કે મુતઅલ્લિક દૂસરી રિવાયત

ઈસ સિલસિલેમેં દૂસરી રિવાયત યે હે કે જબ આપ (અલૈ.) કી મૌત કા વકત કરીબ મા'લૂમ હુવા તો સોચા કે મસ્જિદે અકસા કી તા'મીર નામુકમ્મલ રહ જાએગી, કયૂંકે જિન્નાત આપ કે બાદ તા'મીરકા કામ ન કરેંગે, તો આપને એક નકશા બનાકર જિન્નાત કે સુપુર્દ કર દિયા કે ઉસકે મુતાબિક તા'મીરકા કામ હોતા રહે, ઔર ખૂદ એક શીશેકે મકાનમે બંદ હોકર અલ્લાહકી ઈબાદતમેં મશ્ગૂલ હો ગયે.

જિન્નાત આપકો દેખતે રહતે થે કે હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) શીશે કે મકાનમેં સે હમેં દેખ રહે હૈં, આપ ઈબાદતમેં મસ્રૂફ થે કે ઉસી દૌરાન મલકુલ મૌતને આપકી રૂહ કબ્ઝ કર લી, વફાત કે બાદ લકળી કે સહારે ખળે રહે, જિન્નાત કો પતા ભી ન ચલા કે આપ વફાત પા ગયે. જિન્નાત ઉસી ધોકેમેં બ–દસ્તૂર તા'મીર કે કામમેં લગે રહે, લકળી કો દીમક લગ ગઈ ઔર આપ કા મુજસ્સમા ઝમીન પર ગિર ગયા. ઉસસે જિન્નાત કો માલૂમ હુવા કે આપકા તો વિસાલ હો ગયા, આપકા વિસાલ હઝરત નબીએ કરીમ (સલ.) સે તકરીબન પંદરહસો છયાલીસ (૧૫૪૬) સાલ પેહલે હુવા. ચાલીસ સાલ આપ બળે રૂઅબ ઔર શાહી દબદબેકે સાથ હુકૂમત કરતે રહે.

જિન્નાતોં પર દીમકકા એહસાન

જિન્નાતને હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કે ઈન્તિકાલકી મુદતકો

માલૂમ કરને કે લિયે લકળીકો દીમકકે સામને ડાલા, એક દિન રાત તક જિસ કદર દીમકને ઉસે ખાયા, ઉસે દેખકર અંદાઝા કિયા તો મા'લૂમ હુવા કે આપ કે ઈન્તિકાલકો પૂરા સાલ ગુઝર ચુકા હે, ઉસ વકત સે જિન્નાત ઘુકે કીળે કો મિટ્ટી ઔર પાની લા દિયા કરતે હૈં ગોયા ઉસકા શુક્રિયા અદા કરતે હૈં.

બયતુલ મુકદ્દસ ઔર મસ્જિદે અકસામેં ફર્ક

યહા બયતુલ્ મુકદ્દસ ઔર મસ્જિદે અકસાકે ફર્ક કો સમઝનેકી ઝરૂરત હે, બયતુલ્ મુકદ્દસ બહૂત બળા શહર હે, ઉસકે ચારોં તરફ દીવારેં બની હૂઈ હૈં ઉસકે બીચમેં મસ્જિદે અકસા ઔર દૂસરે અંબિયા કી યાદગારેં મૌજૂદ હે.

બરકતકા એક નમૂના

સબસે પેહલે હમ એક દરવાઝે સે અંદર દાખિલ હૂયે તો ગેટ પર હી બહૂત સારે ફ્રુટ રખે હૂયે થે, જો કિસી ભી આને જાનેવાલે ઝાઈરીન કે લિયે દઅવતે નઝારહ થે, તરહ તરહ કે ફલોં ઔર ઉનકી સાઈઝ દેખકર સાથી હૈરાન રહ ગયે, બિલા મુબાલગા ફલસ્તીનકે સંતરે હમારે યહાંકે છોટે તરબૂઝ કી સાઈઝકે બરાબર થે, ઔર તરબૂઝ તો ઐસે કે દસ આદમી મિલકર ભી એક તરબૂઝ ન ખા સકેં, ઈસી તરહ અંજીર, ઝયતૂન ઔર તરહ તરહકે ફલોં કી ભરમાર થી.

મૈંને સાથીયોં સે કહા : દેખો ! યે ભી ઈસ ખિત્તે કી બરકતકા એક નમૂના હે.

મસ્જિદે અકસામેં ઝોહરકી નમાઝકી સઆદત

હમ મસ્જિદમેં દાખિલ હૂયે તો પેહલે નમાઝે ઝોહર કી અદાયગી કી ફિક્ર થી, ઈસ લિયે ઈહાતએ કુદ્સમેં દાખિલ હોનેકે બાદ જલ્દી જલ્દી

કદમ બળ્હા રહે થે, ચલતે ચલતે અપની ના અહલી ઔર અલ્લાહ તઆલા કે એહસાનાતમેં મહ્વ થે, સોચતે થે કે હમ કૈસી મુકદસ જગામેં આયે હૈં જહાં મેઅરાજ કે મૌકે પર સારે અંબિયા જમા હૂયે ઔર હુઝૂર (સલ.) તશ્રીફ લાયે, ફિર વો જગહ આઈ જહાં મેઅરાજકી રાત હુઝૂર (સલ.) ને બુરાક બાંધા થા, ફિર સખ્રએ મુકદસ આયા, મગર હમ સબ ચીઝોં કો યાદ કરતે હૂયે મસ્જિદમેં પહૂંચે ઔર નમાઝે ઝોહર અદા કી.

અસલ મસ્જિદે અકસા

નમાઝસે ફારિગ હૂયે તો ગાઈડને કહા : જલ્દી કરો, દરવાઝહ બંદ હોનેવાલા હે, હમને પૂછા : કૌનસા દરવાઝહ ?

બતાયા કે દરઅસલ મસ્જિદે અકસા કે તીન હિસ્સે હૈં, અસલ મસ્જિદે અકસા પહૂંચના હે. હમ જો ફોટૂમેં સુરમગી (ગ્રે) રંગકા ગુંબદ દેખતે હૈં વો સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) કી બનવાઈ હૂઈ મસ્જિદ હે, જો ઉન્હોંને ફત્હે બયતુલ્ મુકદસ કે મૌકે પર બનવાઈ થી, યે સત્હે ઝમીન કે ઉપર હે ઔર હમેં નઝર આતી હે.

અલબત્તા હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ઔર ઉનકે ઈન્તિકાલ કે બાદ હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) ને જો મસ્જિદ જિન્નાતોં કે ઝરીઅહ બનવાઈ થી જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે વો નીચે વાલે હિસ્સેમેં હે, ખલીફા મરવાનને અપને દોરે હુકૂમતમેં ઉસકી તવસીઅ ભી કી થી ઔર યહી અસલ મસ્જિદ હે જિસમેં હુઝૂર (સલ.) ને મેઅરાજ કી શબ તમામ અંબિયા (અલૈ.) કી ઈમામત ફરમાઈ થી.

મસ્જિદે અકસા ઈતની બળી હે કે એક સાથ ઉસમેં સાત હઝાર (૭૦૦૦) મુસલ્લિયોં કી ગુંજાઈશ હે, રમઝાનુલ મુબારકમેં મજમા ઝયાદા હોતા હે ઔર શબે કદ્રમેં તકરીબન બીસ હઝારકા મજમા હો જાતા હે, જો મસ્જિદકે સહનમેં ઔર કુબ્બતુ સ્સખ્રહ વગૈરહમેં ઈશા ઔર તરાવીહ અદા કરતા હે.

નૂરકા દરિયા

ઝોહર પળ્હકર હમને નીચે ઉતરના શુરૂઅ કિયા, બ–ખુદા ! જૈસે જૈસે હમ નીચે ઉતર રહે થે ઐસા લગ રહા થા જૈસે નૂર કે દરિયામેં ઉતર રહે હોં, અજીબ સુકૂન ઔર નૂરાનીયતવાલા પુરકૈફ મંઝર થા, હમને ઉસકે સુતૂન દેખે જો બહૂત બળે બળે ઔર એક હી પથ્થર કે થે, વાકઈ ઈન પથ્થરોં કો દેખકર ઐનુલ યકીન હાસિલ હોતા હે કે ઈસ કદર બળે ઔર ભારી પથ્થર કૌન ઉઠા સકતા હે, જિન્નાત કે અલાવહ કિસી ઈન્સાન કે બસમેં નહીં કે ઉન્હેં ઉઠાયે ઔર તા'મીર કે લિયે ઉપર તક નસબ કરે.

જિન્નાત હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કે તાબેઅ

અલ્લાહ તઆલાને હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કે લિયે બ–તૌરે મોઅજિઝહ જિન્નાતોં કો તાબેઅ કિયા થા, ઉસીકી બરકત હે કે ઈસ કદર મઝબૂત પથ્થરોંસે મસ્જિદે અકસા કી તા'મીર કી ગઈ.

બા'ઝ ઉલમાકા કૌલ હે કે અલ્લાહ તઆલાને જિન્નાતોં કો હઝરત સુલૈમાન(અલૈ.)કે તાબેઅ બના દિયા થા ઔર ઉનકો ઈતાઅત કા હુકમ દિયા થા ઔર ઉનકો અહકામ કા પાબંદ રખને કે લિયે ઉન પર એક ફરિશ્તા મુકર્રર કર દિયા થા, જિસકે હાથમેં આગકા એક કોળા રહતા થા, લિહાઝા જિનોંમેં સે જો કોઈ ભી આપ(અલૈ.) કી નાફરમાની કરતા વો ફરિશ્તા ઉસકો કોળે મારતા જિસસે વો જિન જલ જાતા.

તાંબેકા ચશ્મા

મુફસ્સિરીનને યે ભી લિખા હે કે અલ્લાહ તઆલાને હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કે લિયે તાંબેકા એક ચશ્મા પયદા કર દિયા થા, જો તીન દિન ઔર તીન રાત બરાબર પાનીકી તરહ બહતા રહા થા, ઔર યે ચશ્મા મુલ્કે યમનમેં થા, ચુનાન્ચે ઈસ ચશ્મેસે જિતના તાંબા અલ્લાહ

તઆલાને ઉસ વકત હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કે લિયે નિકલા થા ઉસીકી બ દૌલત હમ આજ તક તાંબે સે મુસ્તફીઝ હો રહે હૈં.

વહાં અજીબ અજીબ ચીઝેં દેખને કો મિલીં, બિનાએ સુલૈમાની કે નિશાનાત અબ ભી મૌજૂદ હૈં, ગાઈડ સાહબને હમેં ખલીફા મરવાન કા તવસીઅ વાલા હિસ્સા ભી દિખાયા.

તેલકા કુંવાં ઔર મસ્જિદે અકસાકે લિયે તેલ ભેજનેકી ફઝીલત

મસ્જિદકી દાઈ જાનિબ એક કોનેમેં તેલકી જગહ હે, જહાં આલમસે મસ્જિદે અકસાકે લિયે તેલ ભેજા જાતા થા, ઔર વો ઉસ કુંવેંમેં જમા હોતા થા, ઔર દૌરે કદીમમેં વહીંસે પૂરી મસ્જિદે અકસામેં રોશની કા ઈન્તિઝામ હોતા થા, ચૂંકે હદીષ શરીફમેં મસ્જિદે અકસા કે લિયે તેલ ભેજનેકા હુકમ ઔર ફઝીલત આઈ હે.

હઝરત મયમૂના (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! મેં બયતુલ્ મુકદસ જાનેકી તાકત ન પાઉ (તો કયા કરૂં) ?

ફરમાયા : વહાં કે લિયે તેલ ભેજ દો જિસસે રોશની કા ઈન્તિઝામ હો, જો ઐસા કરે વો ભી વહાં જાનેવાલેકે માનિન્દ હે.

(ઈબ્ને માજહ : બાબ : માજાઅ ફીસ્સલાતિ ફી મસ્જિદી બયતિલ મકદિસ)

રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ બયતુલ્ મુકદસ ન જા સકે કે ઉસમેં નમાઝ પળ્હે તો વો તેલ ભેજ દે જિસકે ઝરીઅહ ઉસમેં ચિરાગ જલાયા જાયે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ)

મસ્જિદે મરવાન બિન અબ્દુલ મલિક ઔર મસ્જિદે બુરાક

વહીં પર અબ્દુલ મલિક બિન મરવાન કી મસ્જિદ હે,

ઈસાઈયોંને જબ બયતુલ્ મુકદસ કો ફતહ કિયા તો ઉસ મસ્જિદ કે એક હિસ્સેકો તબેલા બના દિયા થા. ઉસમેં ઘોળોં કે બાંધનેકે નિશાનાત અબ તક ઝાહિર હૈં.

ઝિયારતકા એક મકામ મસ્જિદે બુરાક હે, દીવાર કી બાઈ જાનિબ દીવારમેં એક દરવાઝા થા જો અબ બંધ હે, યે વહી દરવાઝહ હે જહાંસે બુરાક અંદર આયા થા ઔર વહીં બાંધા ગયા થા.

ગાઈડને કહા : આગે એક ઔર અહમ ચીઝ દેખના હે જલ્દી ચલો, યે કેહકર હમેં કાફી નીચે તેહખાનેમેં લે ગયે, ફિર મસ્જિદ કે હય્ય અલલ્ ફલાહ વાલી જાનિબમેં એક સીળ્હી (સીડી) ચળ્હે, વહાં ખિળકીસે ઝાંકા તો અજીબ ચીઝ નઝર આઈ.

ગાઈડને કહા પેહલે બારી બારી સબ લોગ યે ચીઝ દેખો, ફિર મેં બતાતા હૂં કે યે કયા હે ?

ઉસ ગેહવારેકી ઝિયારત જહાં હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને સબસે પેહલે કલામ કિયા થા

હમને દેખા કે બચ્ચોંકે ઝુલે કી તરહ એક પથ્થરકા ગેહવારહ હે ઔર ઉસ પર છત બની હૂઈ હે, જબ સબને બારી બારી દેખ લિયા તો ગાઈડને બતાયા કે યે વો ગેહવારહ હે જહાં હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને સબસે પેહલે કલામ કિયા થા ઉસ જગહ અબ ઈસ તરહ ગેહવારા વગૈરહ નિશાનીકે તૌર પર બના હુવા હે, પૈદાઈશકે બાદ જબ હઝરત મરયમ (રદિ.) આપકો લેકર મસ્જિદે અકસા આઈ તો સારી કૌમ જમા હો ગઈ ઔર ઉન્હોંને પૂછા :

﴿فَاَتَتْ بِهٖ قَوْمَهَا تَحْمِلُهٗ، قَالُوْا يٰمَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا۔ يٰۤاُخْتَ هٰرُوْنَ مَا كَانَ اَبُوْكِ امْرَاَ سَوْءٍ وَّمَا كَانَتْ اُمُّكِ بَغِيًّا۔﴾

તર્જમાઃ વો (મરયમ) ઉસ (લળકે) કો (ગોદમેં) ઉઠાયે હૂયે અપની કૌમકે પાસ આઈ, વો (કૌમકે લોગ) કહને લગે : અય મરયમ ! તૂને તો બળા ગઝબ હી કા કામ કિયા, અય હારૂન કી બહન ! તેરા બાપ કોઈ બુરા આદમી નહીં થા ઔર તેરી માં ભી કોઈ બદકાર ઔરત નહીં થી. (સૂરએ મરયમ : ૨૭,૨૮)

ઉનકે જવાબમેં હઝરત મરયમ (રદિ.) ને ઉસી બચ્ચેકી તરફ ઈશારા કિયા કે ઈસ બચ્ચેસે પૂછો : (فَاَشَارَتُ اِلَيۡهِ)

તર્જમા : સો ઈસ (મરયમ) ને બચ્ચે કી તરફ ઈશારા કર દિયા.

ઉન્હોંને કહા કે, હમ ઈસ બચ્ચેસે કૈસે દરયાફત કરેં.

﴿قَالُوۡا كَيۡفَ نُكَلِّمُ مَنۡ كَانَ فِى الۡمَهۡدِ صَبِيًّا﴾

તર્જમાઃ કૌમકે લોગ કહને લગે : જો કુછ ગોદમેં હે ઉસકે સાથ હમ કિસ તરહ બાત કરેંગે ?

હઝરત ઈસા (અલૈ.) જો અભી સિર્ફ તીન દિન કે થે ઉન્હોંને માં કી છાતી સે મુંહ હટાયા ઔર ઉનસે કલામ (બાત) કરતે હૂયે કહા :

﴿قَالَ اِنِّىۡ عَبۡدُ اللّٰهِ، اٰتٰنِىَ الۡكِتٰبَ وَجَعَلَنِىۡ نَبِيًّا﴾

તર્જમાઃ (ઉસ પર) વો (બચ્ચા) બોલા કે : મેં તો અલ્લાહ તઆલા કા બંદા હૂં, ઉસ (અલ્લાહ)ને મુઝકો કિતાબ દી હે ઔર મુઝકો નબી બનાયા હે (સૂરએ મરયમ : ૩૦)

યે સારા સવાલ વ જવાબ ઉસી જગહ હુયે થે જિસકી હમ લોગ ઝિયારત કર રહે થે.

ઉસકી ઝિયારતકે બાદ હમ વહાંસે નિકલ ગયે, પૂરી મસ્જિદે અકસા કી ઝિયારત કી જિસમેં સુલતાન સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.) કે બનવાયે હૂયે મિમ્બર, મેહરાબ વગૈરહ ભી દેખે.

હઝરત મરયમ (રદિ.) કે મેહરાબ (કમરા) કી ઝિયારત

મસ્જિદ હી મેં હય્ય અલલ્ ફલાહ વાલી જાનિબ એક ઔર મુકદસ જગહ ભી દેખી જિસકો મેહરાબે મરયમ કહા જાતા હે.

મેહરાબે મરયમ વહી મેહરાબ હે જિસે હઝરત ઝકરિય્યહ (અલૈ.) ને અપને નામ કુર્રએ ફાલ નિકલનેકે બાદ બયતુલ્ મુકદસકે ઉપરી હિસ્સેમેં બનાયા થા.

હમ ઉસમેં દાખિલ હૂયે, મેંને સાથીયોંસે કહા, યે વો કમરા હે જહાં હઝરત મરયમ (રદિ.) રહતી થીં, ઔર ઉસી જગહ ઉનકે પાસ ગૈબી ફલ આતે થે જિસકો દેખકર હઝરત ઝકરિય્યા (અલૈ.) ને અવલાદકી દુઆ માંગી થી ઔર અલ્લાહ તઆલાને દુઆ કો કબૂલ ભી કિયા થા.

﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ، وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا، قَالَ يٰمَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا، قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ، اِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ، هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهٗ، قَالَ رَبِّ هَبْ لِيْ مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً، اِنَّكَ سَمِيْعُ الدُّعَآءِ۔﴾

તર્જમા: જબ કભી ઝકરિય્યા (અલૈ.) ઈસ (મરયમ) કે પાસ મસ્જિદમેં (યા'ની ઈબાદત ઔર રહને કે હુજરેમેં) આતે તો ઉસકે પાસ ખાનેકી કોઈ ન કોઈ ચીઝ પાતે, ઉસ (ઝકરિય્યા) ને પૂછા : અય મરયમ ! યે ચીઝેં તેરે પાસ કહાં સે આઈ ? તો ઉસ (મરયમ)ને જવાબ દિયા કે વો (ખાનેકી ચીઝેં) અલ્લાહ તઆલાકે યહાં સે (આઈ) હૈં. યકીની બાત હે કે અલ્લાહ તઆલા જિસકો ચાહતે હૈં બે હિસાબ રિઝ્ક દેતે હૈં. ઈસ મૌકે પર (ઈસી જગહ) ઝકરિય્યા (અલૈ.) ને અપને રબ સે દુઆ કી (ઝકરિય્યા (અલૈ.)ને દુઆ મેં) અર્ઝ કિયા : અય મેરે રબ ! મુઝે અપને

પાસ સે પાકીઝા અવલાદ અતા ફરમાઈયે, યકીની બાત હે કે આપ દુઆ કો બહૂત સુનતે હૈં. (સૂરએ આલિ ઈમરાન : ૩૭, ૩૮)

ઈસ લિયે સાથી ખાસ તૌરસે અગર બે અવલાદ હોં તો અવલાદ કી દુઆ માંગેં, હમને નમાઝે અસર, મગ્રિબ ઔર ઈશા વહીં મસ્જિદે અકસામેં પઢી, ઔર ઉસ મેહરાબમેં ભી દુઆ, ઝિક્ર ઔર તિલાવત કી સઆદત હાસિલ હૂઈ.

નોટઃ હઝરત મરયમ (રદિ.) કે તફસીલી હાલાત ખુત્બાતે મહમૂદ જિલ્દ દો (૨) મેં ઔર હઝરત ઝકરિય્યાકે તફસીલી હાલાત જિલ્દ આઠ (૮) મેં મુલાહઝા ફરમાએં.

કુબ્બતુસ્સખ્રહ

ફિર હમ "કુબ્બતુસ્સખરહ" દેખને ગયે.

કુબ્બહ ઔર સખ્રા અરબી ઝુબાન કે અલ્ફાઝ હે, કુબ્બહ કે મા'ના ગુંબદ ઔર સખ્રહ કે મા'ના ચટાન કે હે, યે કુબા મસ્જિદે અકસાકી શિમાલી જાનિબ સહને હરમમેં કદરે ઊંચી જગહ મૌજૂદ એક કુદરતી ચટાન પર તા'મીર કિયા ગયા હે, ઈસ લિયે ઉસે "કુબ્બતુસ્સખરહ" (ચટાનવાલા ગુંબદ) કહતે હૈ. (મકામાતઃ ૩૪૩)

કુદરતી ચટાન

યે કુબ્બહ જિસ કુદરતી ચટાન પર કાઈમ હે વો ઈન્સાન કે સીને કે બરાબર ઊંચી, ૫૬ ફિટ લંબી, ૪૨ ફિટ ચોળી ઔર તકરીબન નીમ દાઈરેકી ગૈર મુનઝ્ઝમ શકલમેં હે. ઉસકા મશ્રિકી પેહલૂ ઢલવાનવાલા ઔર મગ્રિબી પેહલૂ ઊંચા ઔર બુલંદતર હે. યે ચટાન અસલમેં જેરૂસલેમમેં પાઈ જાનેવાલી સુરમઈ (ગ્રે) રંગ કી ચટાનોં કે સિલસિલેકા હિસ્સા હે.

દુન્યા પરસ્ત પાદરિયોં કે ખરાબ કિરદારકી એક ઝલક

ગ્યારહવીં સદી ઈસ્વીમેં બદ કિસ્મતી ઔર ઈત્તિફાકકી વજહસે અલ કુદ્સ પર ઈસાઈયોંકા કબ્ઝા હો ગયા તો દુન્યા પરસ્ત ઈસાઈ પાદરિયોં કે કિરદાર કી એક ખરાબ ઝલક દેખનેમેં આઈ, યહાં મુતઅય્યન બળે પાદરીયોંને ઈન્જીલ કો બેચ ખાનેકી તરહ યે કારોબાર શુરૂઅ કર દિયા કે યહાં આનેવાલે ઈસાઈ ઝાઈરીન કો ચટાનકે ટુકળે સોનેકે વઝનકે બદલે ફરોખ્ત કરના શુરૂઅ કર દિયે, સલીબી હુકમરાનોંકો ઉસકી ખબર મિલી તો ઉન્હેં ઈસ બદ ઉન્વાની કો રોકનેકા સિવાયે ઉસકે કોઈ ઔર રાસ્તા નઝર ન આયા કે ઈસ ચટાન કો સંગે મરમરસે ઢાંક દેં, કયૂંકે મુતઅસ્સિબ વ દુન્યા પરસ્ત પાદરિયોંકી હરામખોરી કો રોકના ઉનકે બસમેં નહીં થા.

અસ્સી (૮૦) સાલકે વકફે કે બાદ જબ સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) ને બયતુલ્ મુકદસ ફતહ કિયા તો કુબ્બેકે ગુંબદસે સલીબ ઉતારને ઔર ઈસાઈય્યતકે દૂસરે નિશાનાત મિટાનેકે સાથ ઈન સંગે મરમરકી સિલોંકો ભી હટા દિયા.

કુબ્બતુસ્સખરહકી તા'મીર

ઉસકી તા'મીરકા આગાઝ ૬૬ હિજરી મુતાબિક ૬૮૫મેં ઉમવી ખલીફા અબ્દુલ મલિક બિન મરવાનને કિયા,ઉસકી તકમીલ ઉસકે બેટે વલીદ બિન અબ્દુલ મલિક કે હાથોં ૭૨ હિજરી મુતાબિક ૬૯૧ મેં હૂઈ, ઔર મામૂન રશીદ ઔર મુઅતસિમ બિલ્લાહકે ઝમાનેમેં ઉસકી તજદીદ હૂઈ.

ઉસે દો માહિરે ફન મેઅમાર : રજાઅ્ બિન હય્વહ ઔર યઝીદ

બિન સલામ કી નિગરાનીમેં તા'મીર કિયા ગયા. અવ્વલુઝ્ઝિક્ર ફલસ્તીનકે એક મકામ બયસાન ઔર મુઅખ્ખિરૂઝ્ ઝિક્ર અલ કુદ્સકે રહનેવાલે થે.

મશ્હૂર હે કે ખલીફાને ઉસકી તા'મીર પર મિસ્રકે ખિરાજસે હાસિલ હોનેવાલી સાત સાલકી આમદની ખર્ચ કી.

મૌજૂદા ઈમારત તુર્ક સલાતીન અબ્દુલ હમીદ (૧૮૫૩ ઈસ્વી) ઔર સુલતાન અબ્દુલ અઝીઝ (૧૮૭૪ ઈસ્વી) કે અહદકી મરમ્મત કી હૂઈ હે. ઈમારતકે બાહિર ચારોં તરફ ખૂબસૂરત પથ્થરોં પર સૂરએ બની ઈસ્રાઈલ ઔર સૂરએ યાસીન કી આયાત ખુબસૂરત ઔર દિલફરેબ અંદાઝમેં લિખી ગઈ હૈં. યે આયાત સુલતાન અબ્દુલ હમીદ ષાનીને લિખવાઈ થી.

કુબ્બતુસ્સખ્રહકી કેફીયત ઔર ખૂબસૂરતી

યે ઈમારત આઠ પેહલૂઓંવાલી હે, ઉસકા હર પેહલૂ ૬૬ ફિટ લંબા હે, યે નનાન્વેં (૯૯) ફિટ બુલંદ ઔર લકળી કા બના હુવા હે જિસ પર બાહિરકી તરફ સોનેકા રંગ ચળ્હા હુવા પીતલ ઔર સીસા લગાયા ગયા હે ઔર અંદરકી તરફ કાંચકા અસ્તર કિયા ગયા હે. જિસમેં ખૂબસૂરત સુનહરી કામ ઔર પુર તકલ્લુફ આરાઈશ વ ઝૈબાઈશ કી ગઈ હે.

મશ્હૂર મુસલમાન જુગરાફિયહ મુકદ્દસી જેરૂસલેમમેં ૭૩૫ ઈસ્વીમેં પયદા હુવા થા, વો કુબ્બતુસ્સખરહકે બારેમેં લિખતા હે :

યે એક આઠ કોનેવાલી ઈમારત હે, ઉસકે ચાર દરવાઝે હૈં, જિન તક સીળ્હયો (દાદર) કે ઝરીઅહ પહૂંચા જાતા હે, અંદરૂની હિસ્સા તીન દાલાનોં (બળા ઔર લંબા કમરા) મેં મુન્કસિમ હે જિનકે સુતૂન સંગે મરમર કે હૈં, ઉસકે દરમિયાનમેં સખ્રહ હે, ઔર ઉસકે નીચે ગાર હે જિસમેં ૭૦ આદમી સમા સકતે હૈં.

સખ્રહકે ગિર્દ સુતૂનોંકા હલ્કા ઉસે બાકી હિસ્સોંસે જુદા કરતા હે, ગુંબદકી છત તક બુલંદી ૧૦૦ બાઅ (સવા સો ગઝ) હે. ગુંબદ લકળી કે તીન ચોખટોંકા બના હુવા હે, નીચે વાલી પર સુનહરી તાંબા ચળ્હા હુવા હે, દૂસરા લોહેકી સલાખોં કા હે ઔર તીસરા લકળીકા જિસ પર ધાત કે પતરે ચળ્હે હુયે હૈં.

સલીબીયોંને અપને દૌરમેં ગુંબદકી ચોટી પર સોનેકી સલીબ લગા દી થી ઔર સખ્રહકો સંગે મરમરકી સિલોં સે ઢાંપ દિયા થા ઔર ઉસકે ઉપર એક કુર્બાનગાહ તા'મીર કી ગઈ થી, બાદમેં સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.) ને સલીબ ઉતાર કર વહાં હિલાલ નસબ કિયા ઔર સખ્રહકે ગિર્દકી દીવાર ઔર કુર્બાનગાહકો હટા દી. (ઉર્દૂ દાઈરહ મઆરિફે ઈસ્લામિય્યહ : ૧૬ – હવાલા એટલસ સીરતુન્નબી સલ.)

મસ્જિદે કુબ્બતુસ્સખ્રહ

આજ કલ દરવાઝે કે સાથ મુત્તસિલ હિસ્સેમેં સબ્ઝ ઔર દરમિયાનવાલે હિસ્સેમેં સુર્ખ કાલીન બિછી હૂઈ હે, મુસલમાન યહાં બેઠકર તિલાવત કરતે હૈં, ઔર (કિબ્લેકી તરફ મુંહ કરકે) નમાઝ પળ્હતે હૈં, ઈસ એઅતિબારસે બા'ઝ તારીખકી કિતાબોંમેં ઉસકો " મસ્જિદે કુબ્બતુસ્સખ્રહ" ભી કહા ગયા હે ; ઔર વહાં મશ્હૂર ભી ઈસી તરહ હે, લેકીન હકીકતમેં યે બાકાયદા મસ્જિદ નહીં, એક તરહ કી જાએ નમાઝ હે, જિસે મુસલમાન યહાં આનેકે બાદ લહ્વો લઈબમેં મશ્ગૂલ હોનેકે બજાએ નમાઝ વ તિલાવત સે આબાદ રખતે હૈં.

કુબ્બતુસ્સખ્રહ નામી ઈસ ચટાનકે બારેમેં મશ્હૂર હે કે યહી વો ચટાન હે જહાં હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ઈબાદત કિયા કરતે થે ઔર યહી વો જગહ હે જહાં સે હુઝૂરે અકરમ (સલ.) ને મેઅરાજ કી રાત આસ્માનકા સફર ફરમાયા થા.

મુજાહિદે આ'ઝમ મવલાના મુહમ્મદ અલી જોહર (રહ.)કા મઝાર

મસ્જિદે સખ્રહ કે બિલ્ મુકાબિલ મગ્રિબકી જાનિબમેં મુજાહિદે આ'ઝમ મવલાના મુહમ્મદ અલી જોહર (રહ.) કી કબ્ર હે, ઉન્હોંને પંદરહ શા'બાનકો લંડનમેં વફાત પાઈ, આપને અંગ્રેઝ હુકૂમતમેં દફન હોને તકકો ગવારા ન કિયા ઔર પાંચ રમઝાન ૧૩૪૯ હિજરી કો કુદ્સમેં દફન કિયે ગયે.

ઈસસે અંદાઝા લગાવો કે કૈસે થે યે મુહિબ્બે વતન !!!

હઝરત સુલૈમાન(અલૈ.)કા મઝાર ઔર જેલખાના

બયતુલ્ મુકદ્દસમેં મસ્જિદે સખ્રહકી જાનિબ તીન સો (૩૦૦) કદમ કે ફાસલે પર હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કી કબ્રે મુબારક બતાઈ જાતી હે. ઉસકે મુત્તસિલ હી " હબ્સે સુલૈમાન" (જેલખાના) હે જહાં શરીર જિન્નાત કો કેદ રખા જાતા થા.

ઉસકે સાથ હી દીવારે બુરાક હે, યે વો જગા હે વહાં શબે મે'રાજમેં બુરાક બાંધા ગયા થા.

ચટાનકે નીચે એક કુદરતી ગાર

ઈસ ચટાનકે નીચે એક કુદરતી ગાર હે, જિસમેં તકરીબન સત્તર આદમી સમા સકતે હૈં, યે ગાર મુરબ્બઅ્ શકલકા હે જિસકા હર ઝિલા તકરીબન સાળે ચાર મીટર ઔર છત તીન મીટર ઊંચી હે. છતમેં તકરીબન એક મીટર ચોળા એક શિગાફ હે, ઉસ ગારમેં ગ્યારહ સીળ્હયાં (દાદર) ઉતરને કે બાદ એક મેહરાબી દરવાઝેકે ઝરીઅહ દાખિલ હુવા જાતા હે, યે મેહરાબી દરવાઝહ સંગે મરમરકા બના હુવા

હે, ગારકે ફર્શ પર ભી સંગે મરમર બિછા હુવા હે, ઉસ ગારમેં દો મેહરાબ હૈં, દાઈ તરફવાલે મેહરાબ કે સામને એક ચબૂતરા હે જિસે અવામ " મકામે ખિઝર" કહતે હૈં ઔર શિમાલકે ચબૂતરે કો "બાબુલ્ ખલીલ" કહા જાતા હે.

કુબ્બતુસ્સખ્રહકે ફઝાઈલ

ઈસ વકત દુન્યામેં તીન જન્નતી પથ્થર હૈં :

(૧) હજરે અસ્વદ (૨) મકામે ઈબ્રાહીમ (૩) સખ્રએ બયતુલ્ મુકદ્દસ.

ખાનએ કા'બા ઔર ગુંબદે ખઝરાકે બાદ રૂએ ઝમીન પર "કુબ્બતુસ્સખ્રહ" મુસલમાનોંકે લિયે મુકદ્દસ તરીન મકામ હે, ઈસ ચટાનકે મુતઅલ્લિક બહૂતસી રિવાયતેં હૈં, યહાં ચંદ ઝિક્ર કી જાતી હૈં :

(૧) સારે પથ્થરોંકા સરદાર બયતુલ્ મુકદ્દસ કા સખ્રહ હે.

(૨) સખ્રહ જન્નત સે હે.

(૩) મશ્હૂર નહરેં ચાર હૈં : સય્હૂન, જય્હૂન, નીલ ઔર ફુરાત ઔર વો સખ્રહસે નિકલતી હૈં.

(૪) સારે બાદલ ઔર સારે સમંદર ઔર હવા સખ્રહકે નીચેસે ચલતી હૈં.

(૫) મે'રાજકે સફરમેં આપ (સલ.) કો સખ્રહસે ઉરૂજ ઈલસ્સમાઅ કરાયા ગયા.

(૬) સારે અંબિયાને ઈસ ચટાન પર ઈબાદત કી હે.

(૭) સખ્રહમેં દાઈ યા બાઈ તરફ એક હઝાર રકા'તેં પળ્હે તો મૌત સે પેહલે જન્નતમેં દાખિલ હોગા. (યાની મૌત સે પેહલે હી જન્નતમેં અપના મકામ દેખ લેગા.)

(૮) અલ્લાહ તઆલાને બયતુલ્ મુકદ્દસકે સખ્રહસે ફરમાયા : "તૂ મેરા કરીબી અર્શ હે,તેરે ઝરીયે મેં આસ્માન પર મુસ્તવા હુવા"

ઔર તુઝ હી મેં મેરી જન્નત ઔર જહન્નમ હે, ઔર તુઝ હી મેં મેરી જઝા ઔર સઝા હે, પસ બશારત હો ઉસકે લિયે જો તેરી ઝિયારત કરે, ફિર બશારત હો ઉસકે લિયે જો તેરી ઝિયારત કરે, ફિર બશારત હો ઉસકે લિયે જો તેરી ઝિયારત કરે.

(૯) સખ્રહકે ઉપરસે હઝરત ઈસ્રાફીલ (અલૈ.) સૂર ફૂંકેંગે ઔર પૂરે રૂએ ઝમીનમેં આસ્માનસે કરીબ તરીન યે જગા હે, એક કૌલ મેં બારહ મીલ ઔર દૂસરે કૌલમેં અઠારહ મીલ ઔર એક કૌલમેં યે કહા ગયા હે કે યે પૂરી દુન્યાકી ઝમીનમેં વસ્ત (દરમિયાન) હે.

هوصحرة بيت المقدس اقرب موضع من الارض الى السماء يقول (اسرافيل عند نفخ الصور) ايتها العظام البالية والاوصال المتقطعة واللحوم المتمزقة والشعور المتفرقة ان الله يأمر كن أن تجمعن لفصل القضاء۔

قوله أقرب موضع أى باثنى عشر ميلا وهى وسط الارض اه خطيب وعبارة الخازن أقرب الارض الى السماء ثمانية عشر ميلًا وقيل هى وسط الارض۔(سورة:ق حاشيۂ جلالين)

(૧૦) અલ્લાહ તઆલા સખ્રહ પર સે કિયામત કે દિન અપને બંદોંકે દરમિયાન ફેસલા ફરમાએંગે, ઔર ઉસીસે વો જન્નતમેં દાખિલ હોંગે.

(૧૧) મુમ્કિન હો તો સખ્રહ કે નીચે (ગાર) મેં ઉતરેં, ઈસ લિયે કે વો અંબિયાકી ઈબાદતગાહ હે, ઔર વહાં દુઆમેં ખૂબ કોશિશ કરેં, ઈસ લિયે કે ઉસ જગા દુઆ ઈન્શાઅલ્લાહ કબૂલ હોગી.

એક બહૂત બળી ગલત ફેહમીકા ખાત્મા

આપને બયતુલ્ મુકદ્દસકી તસ્વીરેં દેખી હોગી, ફોટૂમેં જો સુનહરા ગુંબદ નઝર આતા હે વો ઈસી ચટાન પર બના હુવા હે, ઉસકે

ગુંબદ પર તકરીબન છયાસી (૮૬) કિલો સોના લગાયા ગયા હે, ઈસી લિયે વો પીલા પીલા ચમકતા હુવા નઝર આતા હે.

બા'ઝ લોગ તો ઉસકો અસલ મસ્જિદે અકસા કેહ દેતે હૈં, યે ઉનકી ગલતી હે, હાલાંકે ઉસ ગુંબદકે નીચે યે મુબારક સખ્રહ હે ઔર યે મસ્જિદે અકસા કે સહનમેં હે.

હઝરત સુલૈમાન(અલૈ.)કા મેહરાબ ઔર તખ્ત

વો મેહરાબ જિસમેં ખળે હોકર જિન્નાતસે હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) કામ કરવાયા કરતે થે વો સારી જગ્હેં હમને દેખી.

મસ્જિદે સખ્રહકે એક જાનિબ બેરૂની ઈમારત હે જિસકે અંદર એક ચબૂતરા સા હે જિસ પર સબ્ઝ ગિલાફ રહતા હે, યહાં હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.)કા તખ્ત હે, જહાં આપ જલ્વહ અફરોઝ હૂયે થે, યહીં કરીબમેં શીશેકા સહન થા જિસે પાની સમઝકર મલિકા બિલ્કીસ અપની પિંડલિયાં ખોલને લગી થી. ઉસી જગા હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) વફાતકે વકત નમાઝમેં ખળે હો ગયે થે, યહીં પર આપકી કબ્ર મુબારક હે. (મકામાતઃ ૨૨૫)

ચર્ચ ઔર મસ્જિદે ઉમર (રદિ.)

ફિર એક ઔર ખાસ જગા "મસ્જિદે ઉમર" પર ગયે, યે મસ્જિદે અકસા કે કરીબ હી હે, યે મસ્જિદ પુરાને ઝમાનેકી તારીખી ઈમારત હે જો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફત્હે બયતુલ્ મુકદસકે બાદ તા'મીર કરવાઈ થી, ઉસકે સામને એક ચર્ચ હે જહાં પૂરી દુન્યાકે ઈસાઈ આતે હૈં.

દૂસરે ખલીફા અમીરૂલ મુઅ્મિનીન હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ફત્હે બયતુલ્ મુકદસ કે મૌકે પર ઈસાઈયોં કે ઈસી ચર્ચમેં ગયે થે ઔર વહાં કી હર ચીઝકો દેખા થા ઔર જબ નમાઝકા વકત આયા તો પોપને કહા કે આપ યહીં નમાઝ અદા કર લેં, મગર આપને કબૂલ

નહીં ફરમાયા ઔર ફરમાયા : અગર આજ મેં તુમ્હારે ચર્ચમેં નમાઝ પળ્હ લેતા તો (હો સકતા હે કે) કલ મુસલમાન ઉસ પર યે કેહ કર કબ્ઝા જમા લેં કે યહાં હમારે ખલીફાને નમાઝ અદા કી હે.

ફિર હઝરત ઉમર(રદિ.) ને ચર્ચ કે બાહિર નમાઝ અદા ફરમાઈ, વહાં નીચેવાલા હિસ્સા જહાં હઝરત ઉમર (રદિ.)ને નમાઝ અદા ફરમાઈ થી, અજીબ અન્વાર મહસૂસ હોતે હૈં, ચુનાન્ચે મુસલમાનોંને ઉસી કી યાદમેં વહાં એક મસ્જિદ તા'મીર કરવા દી જિસે આજ મસ્જિદે ઉમરકે નામસે જાના જાતા હે.

ચર્ચકી ચીઝોંકે મુતઅલ્લિક ઈસાઈયોંકે અકીદે

ઉસ ચર્ચકી ઈમારત ઐસી મઝબૂત ઔર અજીબ હે જિસકા બયાન નહીં હો સકતા, યે દો મંઝલા ઈમારત હે. યહાં સામને એક લંબા પથ્થર હે જિસકે મુતઅલ્લિક ઈસાઈયોંકા અકીદા હે કે હઝરત ઈસા (અલૈ.) કો સુલી કે બાદ ઉસ પર ગુસ્લ દિયા ગયા.

ઉસકે મશ્રીકી જાનિબ એક અંધેરી તેહખાના નુમા ઈમારત હે જહાં મોમબત્તી કી રોશની હે, જાતે હી વહાં બાલાખાનેમેં એક ઊંચા પથ્થર હે જિસ પર શીશા ચળ્હા હે ઔર ચારોં તરફ મોમ બત્તિયાં જલતી હૈં, ઈસાઈ બળે એહતિરામ સે ઉસકી ઝિયારત કરતે હૈં, ઉસ પથ્થરકે મુતઅલ્લિક વો કેહતે હૈં કે ઉસ પર હઝરત ઈસા (અલૈ.) કો સુલી દી ગઈ થી.

ઉસકે સાથ હી છોટા સા દરવાઝા હે, ઉસકે અંદર છોટી સી મેહરાબ હે જિસમેં સખ્ત અંધેરા હે, મેહરાબ કે દરવાઝે પર ઝયતૂન કે ચિરાગ ચલ રહે હૈં જિનકી રોશની બહૂત હલકી હે, ઉસ મેહરાબ કે અંદર હઝરત ઈસા (અલૈ.)કા સુલી દિયા હુવા ફોટો હે.

મેંને સાથીયોંસે કહા કે જબ હઝરત ઉમર (રદિ.) ઈસ ચર્ચમેં

તશરીફ લે ગયે હૈં તો હમેં જાનેમેં કયા હર્જ હે ? ચુનાન્ચે હમ વહાં ગયે.

બયતુલ્ મુકદ્દસ આજ કિસી તીસરે ઉમર કે ઈન્તિઝારમેં !!!

આજ હમ ઉસી મસ્જિદે ઉમર કી ઝિયારત કર રહે થે ઔર દિલ હી દિલમેં સોચ રહે થે એક વકત થા કે મુસલમાન ઈસ જગહ કે ફાતિહ થે ઔર ઉનકી શાનો શૌકતકા ડંકા બજતા થા. ખૂદ ઈસાઈયોંને સામનેસે બુલાકર બયતુલ્ મુકદ્દસ હવાલે કિયા થા, મગર આજ વહી બયતુલ્ મુકદ્દસ ઈસ્રાઈલકે નાજાઈઝ તસર્રુફમેં હૈં, ઔર બયતુલ્ મુકદ્દસકી ઝમીન કિસી ઉમરે ષાલિષ ઔર સુલ્તાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)કા ઈન્તિઝાર કર રહી હે. અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતે હૈં કે "ફિર સે આફીયતકે સાથ જલ્દી સે જલ્દી વો સરઝમીન મુકમ્મલ તૌર પર મુસલમાનોંકે કબ્ઝે વ તસર્રુફમેં અતા ફરમા દેં. આમીન.

અસલ મસ્જિદ નીચે હે જહાં હઝરત ઉમર (રદિ.) ને નમાઝ અદા ફરમાઈ થી.

મસ્જિદકે સહનમેં એક કતબહ લગા હુવા હે, યે વહી કતબહ હે જો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને નસારા કે સાથ હોનેવાલે મુઆહિદે કે વકત લિખા થા, યે મુઆહિદા ૧૫ હિજરીમેં લિખા ગયા થા. અસલ મઝમૂન અરબીમેં હે જિસકા તરજમા પેશે ખિદમત હે.

હઝરત ઉમર (રદિ.)કા નસારાકે સાથ કિયે ગયે મુઆહિદેકા મઝમૂન

યે વો અમાન હે જો ખુદા કે ગુલામ અમીરૂલ મુઅ્મિનીન ઉમરને એલયાકે લોગોંકો દી, યે અમાન ઉનકી જાન, માલ, ગિરજા, સલીબ, તંદુરસ્ત, બીમાર ઔર ઉનકે તમામ મઝહબવાલોંકે લિયે હે, ઈસ તરહ પર કે ઉનકે ગિરજાઓંમેં ન સુકૂનત કી જાયે, ન વો ગિરાયે જાએંગે. ન

ઉનકો યા ઉનકે ઈહાતે કો નુકસાન પહૂંચાયા જાએગા, ન ઉનકે સલીબોંમેં ઔર ન ઉનકે માલમેં કુછ કમી કી જાએગી, મઝહબકે બારેમેં ઉન પર જબરદસ્તી ન કી જાએગી ઔર ન ઉનમેં સે કિસીકો નુકસાન પહૂંચાયા જાએગા.

એલયામેં ઉનકે સાથ યહૂદી ન રહને પાએંગે, એલયાવાલોં પર યે ફર્ઝ હે ઔર શહરોંકી તરહ જિઝયા દેં ઔર યુનાનિયોં કો નિકાલ દેં, ઉન યુનાનિયોંમેં સે જો શહર સે નિકલેગા ઉસકે જાન ઔર માલકો અમન હે, તાકે વો જાએ પનાહમેં પહૂંચ જાએ, ઔર જો એલયા હી મેં રહના ઈખ્તિયાર કરે તો ઉસકો ભી અમન હે ઔર ઉસકો જિઝયા દેના હોગા, ઔર એલયાવાલોંમેં સે જો શખ્સ અપની જાન ઔર માલ લે કર યુનાનિયોંકે સાથ ચલા જાના ચાહે તો ઉનકો ઔર ઉનકે ગિરજાઓં કો ઔર સલીબોંકો અમન હે યહાં તક કે વો અપની જાએ પનાહ તક પહૂંચ જાએં. જો કુછ ઈસ તહરીરમેં હે ઉસ પર ખુદાકા અહદ હે, રસૂલે ખુદાકા, ખુલફા કા, મુસલમાનોંકા ઝિમ્મા હે, લેકીન શર્ત યે કે યે લોગ મુકર્રરા જિઝયા અદા કરતે રહેં.

ઈસ તહરીર પર ગવાહ હૈંઃ ખાલિદ બિન વલીદ, અમ્ર બિન આસ, અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ, મુઆવિયા બિન અબી સુફિયાન (રદિ.)

(અલ ફારૂક : ૩૦૪)

ઉસ મસ્જિદમેં આજ તક હઝરત ઉમર (રદિ.) કે અન્વારો બરકાત મહસૂસ હોતે હૈં.

ઉસકે બાદ હમને ફાતિહે બયતુલ્ મુકદસ સુલતાન સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.) કી ખાનકાહકી ઝિયારત કી.

સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)કા મુખ્તસર તઆરૂફ

સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) સે મુસલમાનોંકા બચ્ચા બચ્ચા વાકિફ હે, વો નૂરૂદ્દીન ઝંગી કે કાબિલ તરીન જનરલોંમેં સે થે, નૂરૂદ્દીનને ઉન્હેં ઉનકે ચચા શેરકોહ કે સાથ એક જંગી મુહિમ પર મિસ્ર રવાના કિયા થા, વહાં ઉન્હોંને અપની બેહતરીન જંગી સલાહિયતોં કા મુઝાહિરા કિયા ફિરંગીયોંકે મુતઅદ્દિદ હમ્લે ઉન્હોંને રોક દિયે, ઔર વો નૂરૂદ્દીન ઝંગીકી તરફ સે મિસ્રકે હુકમરા બન ગયે, ઔર ઉન્હી કી કોશિશોંકે નતીજેમેં મિસ્રસે ફાતિમી હુકૂમતકા ખાત્મા કિયા.

નૂરૂદ્દીન ઝંગી (જિસકા પાયએ તખ્ત શામ થા) કી વફાત કે બાદ અહલે શામને ઉન્હેં શામકી હુકૂમત સંભાલનેકી દા'વત દી ઔર ઈસ તરહ વો એક સાથ મિસ્ર ઔર શામ દોનોંકે હુકમરાન બન ગયે.

અપને અહદે હુકૂમતકે દૌરાન ઉન્હોંને એક તરફ બે શુમાર તા'મીરી ખિદમાત અંજામ દીં ઔર દૂસરી તરફ યહી વો દૌર થા જબ ઈસાઈયોંને મુસલમાનોં કે ખિલાફ સલીબી જંગોંકી પે દર પે મુહિમ્માત શુરૂઅ કર રખી થી, સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) ને ઈન જંગોંમેં યુરોપકી તાકતોં કે દાંત ખટ્ટે કિયે, ઉસી ઝમાનેમેં બયતુલ્ મુકદસ પર ઈસાઈ કાબિઝ થે, સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) ને ૫૮૩ હિજરીમેં મુસલમાનોંકા પેહલા કિબ્લા ઉનકે કબ્ઝેસે છુળા કર વહાં ઈસ્લામકા પરચમ લેહરાયા, ઔર શામકે જિતને ઈલાકોં પર અહલે સલીબ કાબિઝ હો ગયે થે વો સબ ઉનસે આઝાદ કરાયે.

ઉનકી ભી સારી ઝિંદગી મૈદાને જિહાદમેં ગુઝરી, વો ભી અદલો

ઈન્સાફ ઔર સલાહો તકવામેં નૂરૂદ્દીન ઝંગી (રહ.) કે જાનશીન થે, ઉન્હોંને મિસ્રમેં ચોબીસ (૨૪) સાલ ઔર શામમેં ઉન્નીસ (૧૯) સાલ હુકૂમત કી, લેકીન જબ ૫૮૯ હિજરીમેં ઉનકી વફાત હૂઈ તો ઉનકી મીરાષમેં ન કોઈ ઝમીન જાઈદાદ થી, ન કોઈ નકદી રકમ યા સોના.

આહ ! અય સલાહુદ્દીન ઐયૂબી !!!

સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) કો દુન્યાસે રૂખ્સત હૂયે આઠસો સાલસે ઝયાદા સાલ હો ચુકે હૈં, આજ ફિર મુસલમાનોં કા કિબ્લએ અવ્વલ (પેહલા કિબ્લા) ઉનસે છીન લિયા ગયા હે, આજ ફિર ઉમ્મતે મુસ્લિમા કિસી સલાહુદ્દીન ઐયૂબી કે ઈન્તિઝારમેં હે, ઔર પૂરા આલમે ઈસ્લામ ઝબાને હાલસે પુકાર રહા હે કે.....

અય સવારે શહબે દૌરાં ! બયા અય ફરોગે દીદએ ઈમ્કાં ! બયા

સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) કી ખાનકાહકી તરફ

ચુનાન્ચે હમ ખાનકાહે સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.)મેં આયે તો મસ્જિદ ખુલી થી, ગાઈડકે સાથ ઉનકા કમરા ભી દેખા, ઉસ કમરેસે મસ્જિદમેં જાનેકા એક રાસ્તા હે, સલાહુદ્દીન ઐયૂબી (રહ.) યહી સે મસ્જિદમેં નમાઝકે લિયે આતે જાતે થે, મસ્જિદકે નીચે દો છોટે છોટે કમરે બને હૂયે હૈં, ગાઈડને બતાયા કે યે ઉનકી એ'તેકાફકી જગહ હે, યહીં આપ એ'તેકાફ કરતે થે, ઉસ મસ્જિદમેં બળે બળે અકાબિરને એ'તેકાફ કિયા હે, બાદશાહ કી રહાઈશગાહ કે ઉપરસે મસ્જિદે અકસા ઔર બયતુલ્ મુકદસ કી બસ્તી બળી ખૂબસૂરત મા'લૂમ હોતી હે.

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત (રદિ.) ઔર શદ્દાદ બિન ઔસ (રદિ.) કે મઝાર પર

વહાં કબ્રસ્તાન ભી હે, જિસમેં ન જાને કિતને અવલિયા ઔર કિતને શુહદા કે મઝારાત હોંગે, ખાસ તૌર પર દો કબ્રોં કી ઝિયારત ઝરૂર કરની ચાહિયે, એક સય્યિદના ઉબાદહ બિન સામિત (રદિ.) ઔર દૂસરી સય્યિદના હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ (રદિ.) કી.

હઝરત ઉબાદા બિન સામિત(રદિ.)કા તઆરૂફ

આપ જવાની હી મેં ઈસ્લામ કી દૌલતસે મુશર્રફ હૂયે, અન્સારકે વુફૂદ તીન સાલ તક મદીના મુનવ્વરા સે મક્કા મુઅઝ્ઝમા આયે ઉન સબમેં આપ શામિલ થે, પેહલે યા દૂસરે વફદ (જમાઅત) કી આમદ પર આપ (સલ.) કે દસ્તે બા બરકત પર બયઅત કી. આપ (સલ.) ને ઉનકો ખાનદાન ઔર કાફલોંકા સરદાર ભી મુકર્રર ફરમાયા, મુસલમાન હોકર વાલિદહ કો ભી ઈસ્લામ કી દઅવત દી ઔર વો ભી ઈસ્લામ કબૂલ કરનેવાલોંમેં શામિલ હૂઈ.

ગઝવએ બદર, બયઅતે રિઝવાન ઔર ખિલાફતે સિદ્દીકી કી બા'ઝ લડાઈયોંમેં ભી શરીક રહે, સન ૨ હિજરી મેં બનૂ કિનકાઅ અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબય કે ઈશારે પર આપ (સલ.) સે બગાવત પર આમદા હૂયે તો બનૂ કીનકાઅને જિલા વતની કી સઝા પાઈ, હઝરત ઉબાદા (રદિ.) સે ઉનકા પુરાના તઅલ્લુક થા, મગર સારે તઅલ્લુકાત ખત્મ કર દિયે, ઔર જિલા વતન કરનેકા કામ ઉનકે હવાલે કિયા ગયા તો બળી ખૂશીસે ઉસે અંજામ દિયા. આપ ફુઝલાએ સહાબા (રદિ.)મેં સે થે, હાફિઝે કુર્આન થે.

ખિલાફતે ફારૂકીમેં એક કુમકકી ફૌજ પર અફસર ભી બનાયે

ગયે, સદકાત કી અફસરી, ફલસ્તીન કી કઝા ઔર હિમ્સ કી અમારત કી ઝિમ્મેદારી ભી નિભાઈ.

એક મરતબા ફલસ્તીનસે નારાઝ હોકર મદીના મુનવ્વરા આ ગયે તો હઝરત ઉમર (રદિ.)ને વાપસ ભેજા કે આપ હી જૈસે લોગોંસે દુન્યા કાઈમ હે, જહાં આપ જૈસે લોગ ન હોંગે ખુદા ઉસ ઝમીન કો ખરાબ કર દેગા. ફિર મરતે દમ તક ફલસ્તીનમેં રહે.

હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ (રદિ.)કા તઆરૂફ

આપ હઝરત ઔસ બિન ષાબિત (રદિ.) કે સાહબઝાદે ઔર હઝરત હસ્સાન (રદિ.) કે ભતીજે થે, તકરીબન સારા ખાનદાન મુસલમાન હો ચુકા થા, અહદે નુબુવ્વતકે બાદ શામ, હિમ્સ ઔર ફલસ્તીનમેં કયામ પઝીર રહે.

નિહાયત આબિદ ઔર પરહેઝગાર થે, ખૌફે ખુદા હર વકત ગાલિબ રહતા થા, બસા અવકાત રાતકો આરામ ફરમાનેકે લિયે લેટતે ફિર ઉઠ જાતે ઔર સારી રાત નમાઝ પઢતે, કભી કભી ઝુબાનસે નિકલતા, ખુદાયા ! જહન્નમ મેરે ઔર મેરી નીંદકે દરમિયાન હાઈલ હો ગઈ હે.

બાત ફરમાતે તો દિલ આવેઝ ઔર શીરીં હોતી

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે દો આદતોં મેં હઝરત શદ્દાદ (રદિ.) હમ સે બઢ ગયે, બોલતે વકત વઝાહત બયાનીમેં, ઔર ગુસ્સા કે વકત અફ્વો દરગુઝરમેં.

આપ (સલ.)સે મુહબ્બતકા અંદાઝા ઉસસે હો સકતા હે કે એક મરતબા આપ (સલ.) બકીઅ તશ્રીફ લે જા રહે થે ઔર આપ (સલ.) હઝરત શદ્દાદ કા હાથ પકડે હુયે થે.

એક મરતબા આપ (સલ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હૂયે ઔર

ચેહરે પર ઉદાસી થી, આપ (સલ.) ને વજહ પૂછી તો અર્ઝ કિયા કે મુઝ પર દુન્યા તંગ હે, ફરમાયા : તુમ પર દુન્યા તંગ ન હોગી, શામ ઔર બયતુલ મુકદસ ફત્હ હોગા ઔર વહાં તુમ્હારી અવલાદ ઈમામ હોગી.

યે પેશીનગોઈ હર્ફ બ–હર્ફ પૂરી હૂઈ, વો અપની અવલાદ કે સાથ બયતુલ મુકદ્દસમેં મુકીમ હો ગયે ઔર પૂરે ઈલાકે કે ઈલ્મો ફઝલમેં મરજઅ બને, આપને ૫૮ હિજરીમેં ૭૫ સાલકી ઉમ્રમેં વફાત પાઈ.

દોનોં સહાબા (રદિ.)કી કબ્રેં મસ્જિદે અકસાકે સહનકી મશ્રિકી દીવારસે લગી હૂઈ હૈં, પેહલે એક કોને પર હઝરત ઉબાદા બિન સામિત (રદિ.) કી કબ્ર હે, ઉસસે ઝરાસે ફાસલે પર હઝરત શદ્દાદ બિન ઔસ (રદિ.) કી કબ્ર મુબારક હે.

હઝરત શમવીલ (અલૈ.)કા મઝાર

કુદ્સમેં હઝરત શમવીલ (અલૈ.) કા મઝાર ભી હે ઔર ઉન્હીકે નામ પર કયુસ્તલમેં મુન્તકએ અબૂ ગૌષ કે ઈલાકે મેં "કરયએ શમવીલ" ભી હે.

બહર હાલ! ઉસકે સાથ હમારી આજકી ઝિયારતોંકા સિલસિલા ખત્મ હોતા હે, કયૂંકે રાત હો ચુકી થી દિનભર કી ઝિયારતોંસે કાફી થક ચુકે થે ઔર આરામકા સખ્ત તકાઝા થા, ચુનાન્ચે અપની કયામગાહ કી તરફ લોટે ઔર આરામ કિયા.

૧૫ / તારીખ ઈતવારકા દિન :
મદીનતુલ્ ખલીલકી તરફ

આજકી અહમ તરીન ઝિયારતમેં બતાયા ગયા કે "મદીનતુલ્ ખલીલ" જાના હે.

મદીનતુલ્ ખલીલ ઈસ વકત ઈસ્રાઈલકે કબ્ઝેમેં હે ઔર વો બા બરકત મકામ હે જહાં હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.)મેં સે ચાર હઝરાત ઔર

ઉનમેં સે દો હઝરાતકી અહલિયા મુહતરમા આરામ ફરમાં હૈં. યે હરમે ખલીલ કેહલાતા હે.

ઉસી જગામેં હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી ઝિંદગીકા એક લંબા ઝમાના ગુઝરા, ઔર યહીં પર આપકી કબ્રે મુબારક બની, ઔર ન જાને કિતને હઝરાતે અંબિયાએ કિરામ (અલૈ.) ઔર હઝરાતે સહાબએ કિરામ (રદિ.) ઔર અવલિયા (રહ.) કે કદમ મુબારકકે બરકાત યહાં ષબત (અંકિત કરેલ) હૈં.

હાલાત ખરાબ હોનેકે બાવજૂદ વહાં જાનેકા શોક

વહાંકે અરબ હઝરાતને બતાયા કે અભી વહાં જાને જૈસા માહોલ નહીં હે, કયૂંકે ગાઝહ, ઈસ્રાઈલ જંગકે ખતરાત મંડલાના શુરૂ હો ચુકે થે, લેકીન મૈંને કહાઃ નહીં ! જિસ સરઝમીનકે ઈતને અઝીમ ફઝાઈલ હો ઔર ઈસ્લામ કી બળી યાદેં વાબસ્તા હોં, ઉસકી ઝિયારત કો કૈસે છોડા જા સકતા હે, હમેં તો હર હાલમેં શહરુલ્ ખલીલ જાના હી હે,વરના હમારે સફરકી એક અહમ આરઝૂ અધૂરી રહ જાએગી.

હમારા ગાઈડ ભી બળા હિમ્મતી આદમી થા, ઉસને કહા : આપ અગર હિમ્મત ફરમાએં તો મેં આપકો લે ચલનેકે લિયે તૈયાર હૂં.

મૈંને અપને સાથીયોંસે કહા કે હિફાઝતકે જિતને અવરાદો વઝાઈફ આપકો યાદ હોં સબ પળ્હ લો, હમેં અલ ખલીલ શહર ચલના હે ઔર ઈસ તરહ અલ્લાહસે મદદ કી દુઆ કે સાથ સુબ્હ સવેરે રવાના હૂયે.

કર્ફયૂ જૈસે માહોલમેં ઈત્મીનાનસે મદીનતુલ્ ખલીલમેં દાખલા

જબ હમ આગે બળ્હે તો વાકિઅતન કર્ફયુ જૈસા માહોલ થા, જાબજા ઈસ્રાઈલી ફૌજી ચેકિંગ કર રહે થે, અલ–ખલીલકે દરવાઝે પર

પહૂંચે તો આર્મીવાલોંને રોક કર પૂછા : તુમ કૌન હો ?

હમને કહા : ટૂરિસ્ટ ગ્રુપ હે.

પૂછા : કહા સે આયે હૈં ?

હમને કહા : ઈન્ડિયા સે.

કહને લગે : ઠીક હે જાવો, ઈજાઝત દે દી.

સન્નાટેમેં કર્ફ્યુ જૈસે માહોલમેં હમ ઈત્મીનાનસે અંદર દાખિલ હૂયે, વહાં પહૂંચે તો ફલસ્તીની છોટે બચ્ચે દોડ દોડ કર આ ગયે.

મસ્જિદે ઈબ્રાહીમીમેં બા બરકત હોલ

એક ઊંચે ટીલે પર નિહાયત ખૂબસૂરત ઔર અઝીમુશ્શાન જામિઅ મસ્જિદે ઈબ્રાહીમી હે, ઉસમેં એક બહૂત બળા હોલ હે, જિસે હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.)ને અપની નિગરાનીમેં જિન્નાતોં સે તા'મીર કરાયા થા, ઉસી અઝીમ હોલમેં હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.), હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.), હઝરત યાકૂબ (અલૈ.), હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કી કબ્રે મુબારકા હૈં, ઈસી તરહ હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.) કી બીવી રૂફકા, હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી પેહલી બીવી હઝરત સારહ વગૈરકી કબ્રેં હૈં, યહાં અજીબ નૂરાનીયત મહસૂસ હોતી હે.

ઈસી હોલમેં વો બા બરકત ગાર ભી હે જહાં દૂસરે અંબિયા કે મઝારાત બતાયે જાતે હૈં.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી કબ્ર શરીફકી ઝિયારતકે આદાબ

ઉલમાને લિખા હે કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કી કબ્રકી ઝિયારતકે આદાબમેં સે કુછ યે હૈં :

(૧) નિય્યતકો ખાલિસ કરે.

(૨) અલ્લાહ તઆલાકી તૌફીક ઔર મદદ તલબ કરે.
(૩) જાનેસે પેહલે દો ર'કાત નમાઝ પઢ્હ લે.
(૪) કોઈ બેઅદબી કા કામ ન કરે, ઈસ લિયે કે હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.) અપની કબ્રોંમેં ઝિન્દા હૈં.
(૫) કબ્રકા ઈરાદા કરે ઔર પૂરે વકાર ઔર સુકૂનકે સાથ હાઝિર હો.
(૬) ઝિક્ર ઔર ઈસ્તિગ્ફાર ઝુબાન પર જારી હો.
(૭) મસ્જિદમેં અદબકે સાથ દાખિલ હો.
(૮) દો રકાત તહિય્યતુલ્ મસ્જિદ પઢ્હે.
(૯) ફિર કબ્રે મુબારક પર હાઝિર હોકર આપ પર સલામ પેશ કરે.
(૧૦) કષરતસે દુઆ કરે કે યે કબૂલીયતે દુઆ કી જગા હે, ઔર આપકા વસીલા ચાહે ઔર શફાઅતકી દરખ્વાસ્ત કરે, જિન લોગોંને આપકે વસીલેસે દુઆ કી, ઉનકી દુઆ કબૂલ હૂઈ.

ઈન્હીં આદાબકે સાથ ઔર હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.) મષલન : હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.), હઝરત યાકૂબ (અલૈ.), હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) પર ભી સલામ પેશ કરે, ફિર હઝરત સારહ ઔર હઝરત રૂફકહ (રદિ.) પર.

હઝરત ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ (અલૈ.)

સય્યિદના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.)કા અંબિયાએ કિરામકી જમાઅતમેં એક ખાસ મકામ હે, આપ હુઝૂરે અકરમ (સલ.) કે સિવા સારે અંબિયાએ કિરામસે અફઝલ હૈં.

આપ હુઝૂર (સલ.) કે જદ્દે અમજદ (દાદા) હોનેકી બિના પર અબૂ મુહમ્મદ ઔર અબુલ અંબિયા કે લકબસે ભી જાને જાતે હૈં. આપ (સલ.) ઉનસે બહૂત મુશાબે થે.

શબે મેરાજમેં આપ (સલ.) ને સાતવેં આસ્માન પર હઝરત

ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) સે મુલાકાત ફરમાઈ, મેહમાન નવાઝી મેં આપ (અલૈ.) બેમિષ્લ થે, ઈસી લિયે આપકી કુન્નીયત ભી "અબૂલ્ ઝયફાન" હે.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ઔર હઝરત નબીએ કરીમ (સલ.) કે દરમિયાન તકરીબન તીન હઝાર નવ્વે (૩૦૯૦) સાલકા ફાસલા હે.

પછત્તર (૭૫) સાલકી ઉમ્રમેં હઝરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.)કી વિલાદત હૂઈ, હઝરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.)કે સાથ બયતુલ્લાહ કી તા'મીર બ નફ્સે નફીસ ફરમાઈ.

કુર્આને મજીદકી પચ્ચીસ (૨૫) સૂરતોંમેં ત્રેસઠ (૬૩) જગા આપકા તઝકિરા આયા હે, કેહતે હૈં કે આપ કી પૈદાઈશ એક નજૂમીકી પેશીનગોઈ કી બિના પર એક ગારમેં હૂઈ ઔર ઉસીમેં આપ પાંચ (૫) સાલ તક રહેં.

ઝિંદગીકે લમ્હાત બળે ઈમ્તિહાનાતસે ગુઝરે, કભી તો બાપને ઘરસે નિકાલ દિયા તો કભી નમરૂદ કી તરફસે આગમેં ડાલનેકા હુકમ હુવા તો કભી બેટે કો ઝહબ કરનેકા હુકમે રબ્બાની મિલા, અલ્ગર્ઝ બહૂતસે ઈમ્તિહાનાતસે દોચાર હોના પડા.

નોટઃ તફસીલ કે લિયે ખુત્બાતે મહમૂદ જિલ્દ : ૪ ઔર ૭ ઔર દેખી હૂઈ દુન્યા જિલ્દ : ૨ મુલાહઝા ફરમાએં.

સય્યિદના હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.)

આપ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે દૂસરે ઔર છોટે સાહબઝાદે હૈં, જબ વાલિદ કી ઉમ્ર સો (૧૦૦) સાલકી ઔર વાલિદાકી ઉમ્ર નવ્વે (૯૦) યા પચાનવેં (૯૫) સાલકી થી ઉસ વકત બયતુલ્લાહ કી તા'મીર કે સાલ પયદા હૂયે.

વાલિદે માજિદકે ભતીજેકી લળકી હઝરત રૂફકહસે ચાલીસ

(૪૦) સાલકી ઉમ્રમેં શાદી હૂઈ, ઉન્હીંસે હઝરત યાકૂબ (અલૈ.)પયદા હૂયે, બની ઈસ્રાઈલકે તકરીબન સાળે તીન હઝાર અંબિયા (અલૈ.) આપ હી કી નસ્લસે પયદા હૂયે.

વો ખૂશનસીબ ઔરત જો એક નબીકી બીવી એક નબીકી બહૂ ઔર એક નબીકી વાલિદહ હે

ઈસી તરહ હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.)કી અહલિયા મુહતરમા હઝરત રૂફકહ (અલૈ.)કો નબીકી અહલિયા, નબીકી બહૂ, નબીકી વાલિદા હોનેકા શર્ફ હાસિલ હે.

સય્યિદના ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે મઝાર મુબારક કે પિછલે હિસ્સેમેં હમ મુસલમાનોંકા દાખલા મમ્નૂઅ હે, માલૂમ હુવા કે ચંદ સાલ પેહલે નમાઝે ફજર કી જમાઅતકે દૌરાન એક યહૂદીને યહાં આકર નમાઝકી હાલતમેં મુસલ્લિયોં પર ગોલિયોંકી બારિશ બરસા દી થી, જિસમેં સત્તાઈસ (૨૭) અફરાદ શહીદ હૂયે, હુકૂમતને ફવરન ઈહાતે કો કબ્ઝેમેં લેકર મસ્જિદ કો બંદ કર દિયા, તપાસકે બાદ દો બારહ મસ્જિદકો ખોલા તો સય્યિદના ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે મઝાર મુબારક કે પિછલેવાલે હિસ્સે કો અપને કબ્ઝેમેં રખકર મુસલમાનોંકા દાખલા બંદ કર દિયા.

ઈસ મમ્નૂઅ ઈહાતેમેં હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ઔર ઉનકે સાહબઝાદે સય્યિદના હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) ઔર ઉનકી વાલિદા ઔર સય્યિદના હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) કી અહલિયા મુહતરમા હઝરત લિયા (રદિ.)કે મઝારાત વાકેઅ હૈં.

સય્યિદના હઝરત યાકૂબ (અલૈ.)

આપ હઝરત ઈસ્હાકકે બેટે, હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે પોતે

ઔર હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે વાલિદ માજિદ હૈં.

ઈબ્રાની ઝુબાનમેં આપકા નામ "ઈસ્રાઈલ" હે "ઈસ્રા" કે મા'ના "અબ્દ" કે ઔર "ઈલ" કે મા'ના "અલ્લાહ" કે હોતે હૈં.

આપકી પૈદાઈશ કી બશારત અલ્લાહ તઆલાને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કો હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.)કે સાથ હી દી થી.

આપકી યે ખુસૂસી શાન હે કે તમામ અંબિયા (અલૈ.) બની ઈસ્રાઈલ આપ હી કી નસ્લસે હૂયે, આપ કે બાદ કિસી નબીકી નસ્લ સે ઈતને અંબિયા નહીં હૂયે.

હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.) કી વફાત કે બાદ વાલિદા માજિદાકે હુકમસે ઔર મશ્વરેસે ઈરાક તશ્રીફ લે ગયે ઔર અપને મામૂં કે પાસ બીસ સાલ સે ઝયાદા રહે, ઔર ઉનકી દો લળકિયાં, લિયા ઔર રાહીલ કે સાથ આપકા નિકાહ હુવા, લગતા હે કે ઉનકી શરીઅતમેં એક સાથ દો બેહનોંકે સાથ નિકાહ જાઈઝ હોગા.

આપકી બારહ અવલાદ હૂઈ, જિનસે ફેલતે ફેલતે બારહ કબીલે બન ગયે ઔર વોહી બની ઈસ્રાઈલ કેહલાએ.

મામૂં કે યહાં મુકીમ થે વહીંસે અલ્લાહને આપકો કન્આન કે બાશિન્દોંકે લિયે નબી બનાકર મબ્ઉષ ફરમાયા.

દાદાકી તરહ યે ભી બળે ઈમ્તિહાનસે ગુઝરે, દો દો બેટોં કી જુદાઈ ઔર ઉસ ગમસે બીનાઈ ઝાઈલ હો ગઈ.

તકરીબન એકસો ચહત્તર (૧૭૪) સાલકી ઉમ્રમેં મિસ્રમેં વફાત પાઈ, આપને હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કો વસીયત ફરમાઈ થી કે મુઝે મેરે વાલિદ ઔર દાદા હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કે પેહલૂમેં દફન કરના, હઝરત યુસૂફ(અલૈ.) ને વસીયતકે મુતાબિક જનાઝહકો શાહી એ'જાઝકે સાથ ફલસ્તીનકી ઝમીનમેં દોનોં બુઝુર્ગોંકે પેહલૂમેં સુપુર્દે ખાક કિયા.

સચ્યિદના હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)

સય્યિદના હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે તઝકિરે પર કુર્આનમેં એક પૂરી સૂરત આપહી કે નામસે અલ્લાહ તઆલાને નાઝિલ ફરમાઈ.

કરીમ બિન કરીમ બિન કરીમ બિન કરીમ કી શાને ઈમ્તિયાઝી કે માલિક થે.

આપ (અલૈ.)ને બચપનમેં અજીબ ખ્વાબ દેખા કે ''ગ્યારહ સિતારે ઔર સૂરજ ઔર ચાંદ મુઝે સજદહ કર રહે હૈં, વાલિદે માજિદને ઈર્શાદ ફરમાયા '' ઈસ ખ્વાબકા તઝકિરા કિસીસે ન કરના, ભાઈયોંકો વાલિદકી ઉન પર નઝરે ઈનાયત ઔર ખૂબ મુહબ્બત કી બિના પર હસદ પયદા હો ગયા થા, ઔર વો હસદ યહાં તક પહૂંચા કે જાન લેનેકો તૈયાર હો ગયે ઔર મશ્વરેસે કુંવેંમેં ડાલ દિયા. ફિર મુસાફિરોંકે હાથ મિસ્ર પહૂંચાએ ગયે ઔર મિસ્રકે બાઝારમેં નીલામ હૂયે ઔર તકદીરે ઈલાહીસે બાદશાહકે મકાન હી પર રહને ઔર પલનેકા મૌકા મિલા.

હઝરત યુસૂફ(અલૈ.)કી દુઆ હમારે લિયે ઈબ્રત

હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) ને વફાતસે પેહલે જો દુઆ માંગી વો હમ સબકે લિયે ઈબ્રત કી દુઆ હે, અલ્લાહકે એક બરગુઝીદા બંદે ઔર નબીને કિસ ચીઝકી તમન્ના ઝાહિર કી કે

﴿رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِى مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِى مِن تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ

وَالأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّى فِى الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِى مُسْلِماً وَأَلْحِقْنِى بِالصَّالِحِينَ﴾

તર્જમાઃ અય મેરે રબ ! આપને મુઝે હુકૂમત કા બળા હિસ્સા અતા ફરમાયા ઔર મુઝે ખ્વાબોંકી તા'બીર કા ઈલ્મ ભી અતા ફરમાયા. અય આસ્માનોં ઔર ઝમીનકો બનાને વાલે (અલ્લાહ તઆલા!) આપ હી

દુન્યા ઔર આખિરતમેં મેરા કામ બનાનેવાલે હૈં, આપ મુઝકો ઈસ્લામ (યાની આપકી ફરમાંબરદારી)કે સાથ (દુન્યા સે) ઉઠાના ઔર (મરનેકે બાદ અપને) નેક બંદોંકે સાથ મુઝે મિલા દેના.(સૂરએ યુસૂફ :૧૦૧)

હઝરત યાકૂબ અલૈ.કી વફાતકે બાદ હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કો ભી આખિરત કા શોક બઢ્હ ગયા ઔર આપને દુઆ માંગી. ગૌર કરનેકા મકામ હે કે હઝરત યુસૂફ (અલૈ.) કે પાસ નુબુવ્વત (આ'લા તરીન મકામ હે) ભી હે ઔર દુન્યવી બાદશાહત (જો દુન્યામેં તરક્કી કા આ'લા મકામ હે) ભી હે, ઉન દોનોં નેઅમતોં કે હોતે હૂયે હુસ્ને ખાતિમહ ઔર આખિરતમેં નેક લોગોંકે સાથ કી દુઆ માંગના યે હુસ્ને ખાતિમાકી એહમીયતકો બતલાતા હે, અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો ઈસ નેઅમતસે નવાઝે, ઈસ કુર્આની દુઆકો માંગનેકા એહતિમામ કરના ચાહિયે. (તફસીરે કુર્આન)

નોટઃ તફસીલકે લિયે ફવાઈદે સૂરએ યુસૂફ ઔર હઝરત યુસૂફ (અલૈ.)કા વાકિઅહ ખુત્બાતે મહમૂદ જિલ્દ : ૮ મેં દેખ લેં.

વફાતકે બાદ પેહલે મિસ્રમેં દફન કિયે ગયે, ફિર જબ હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા દૌર આયા ઔર બની ઈસ્રાઈલને મિસ્રસે હિજરતકી તબ હઝરત મૂસા આપકે તાબૂતકો મિસ્રસે ફલસ્તીન સાથ લે ગયે, વસીયતકે મુતાબિક હઝરત મૂસા (અલૈ.)ને ઉનકી કબ્રકો ખોલ કર લાશકો ફલસ્તીન પહૂંચાયા ઔર અપને વાલિદ ઔર દાદાકે સાથ મદીનતુલ ખલીલમેં દફન કિયે ગયે.

હમને પેહલે હઝરત ઈબ્રાહીમ(અલૈ.) ઔર હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.)કી કબ્રે મુબારકકી ઝિયારતકી, બાદમેં મમ્નૂઅ ઈહાતેકે બાહર હી સે ઉસમેં મદફૂન હઝરાતે અંબિયા(અલૈ.) ઔર ઉનકે અહલે ખાનાકી ઝિયારત કી ઔર ફિર મસ્જિદમેં ઝોહરકી નમાઝ પઢ્હી, કુર્આને કરીમકી તિલાવત કી ઔર ઈસાલે ષવાબ કરકે યહાંસે રવાના હૂયે.

હઝરત શમઉન (અલૈ.)કા મઝાર

અલ ખલીલસે કુદ્સ જાતે હૂયે રાસ્તેમેં હઝરત શમ્ઉન (અલૈ.)કા મઝાર ભી હે.

હઝરત ઈસા(અલૈ.)કી પૈદાઈશકી જગાકી ઝિયારત

વાપસીમેં એક જગહ પહાડ પર ગયે, બતાયા ગયા કે યે વો જગા હે જહાં હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી પૈદાઈશ હૂઈ થી, આપકી વાલિદા હઝરત મરયમ મસ્જિદે અકસાકે મશ્રિકી જાનિબ ચલી ગઈ થી જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે.

﴿وَاذۡكُرۡ فِى الۡكِتٰبِ مَرۡيَمَ، اِذِانۡتَبَذَتۡ مِنۡ اَهۡلِهَا مَكَانًا شَرۡقِيًّا، فَاتَّخَذَتۡ مِنۡ دُوۡنِهِمۡ حِجَابًا، فَاَرۡسَلۡنَاۤ اِلَيۡهَا رُوۡحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا، قَالَتۡ اِنِّىۡۤ اَعُوۡذُ بِالرَّحۡمٰنِ مِنۡكَ اِنۡ كُنۡتَ تَقِيًّا۔﴾

તર્જમાઃ ઔર (અય નબી!) તુમ ઈસ કિતાબ (કુર્આનકે ખાસ હિસ્સે) મેં મરયમકા ભી તઝકિરહ કરો, જબ વો અપને ઘરવાલોંસે અલગ હોકર એક ઐસે મકાન (જગહ)મેં ચલી ગઈ જો મશ્રિકમેં થા, (બયતુલ્ મુકદસ કા મશ્રિકી હિસ્સા મુરાદ હે) (તફસીરે કુર્આન)

નોટઃ હઝરત મરયમ (રદિ.) કા તફસીલી વાકિઅહ ખુત્બાતે મહમૂદ જિલ્દ (૨)મેં મુલાહઝા ફરમાએં.

હમને ઈસ મકામકી ઝિયારત કી, લોગ ઉસકો ''બયતુલ્ લહ્મ''કે નામસે પેહચાનતે હૈ, યહાં બહૂત બળા ચર્ચ હે, વહાં કરીબમેં હી એક મસ્જિદ હે જિસકા નામ ભી મસ્જિદે ઉમર હે, હઝરત ઉમર (રદિ.)ને ગુઝરતે હૂયે યહાં નમાઝ અદા ફરમાઈ થી, ઈસ લિયે ઉસ જગહ યાદગીરીમેં મસ્જિદે ઉમર બના દી ગઈ હે.

હઝરત મરયમ (રદિ.)કી કબ્ર ઔર હઝરત ઈસા (અલૈ.)કો આસ્માન પર ઉઠાનેકી જગહ

કરીબમેં હઝરત મરયમ (રદિ.) કી કબ્ર ભી હે, ઉસકી ઝિયારતકી, ફિર હઝરત ઈસા (અલૈ.)કો જહાંસે આસ્માનોં પર ઉઠાયા ગયા થા ઉસ જગાકો દેખા, વહાં એક પથ્થર હે જિસ પર પૈરોંકે નિશાનાત બને હૂયે હૈં કહતે હૈં કે યે હઝરત ઈસા (અલૈ.) કે કદમોંકે નિશાનાત હૈં.

હઝરત ઈસા (અલૈ.)

હઝરત ઈસા (અલૈ.) અપને નામે નામીકે સાથ કુર્આને મજીદમેં પચ્ચીસ (૨૫) મરતબા, લકબ "મસીહ" કે સાથ ગ્યારહ (૧૧) મરતબા ઔર "ઈબ્ને મરયમ" કી કુન્નીયતકે સાથ તેઈસ (૨૩) મરતબા ઝિક્ર કિયે ગયે હૈં.

હઝરત ઈસા (અલૈ.) બની ઈસ્રાઈલકે આખરી નબી ઔર હઝરત મરયમ (રદિ.) કે બેટે હૈં, આપકી પૈદાઈશ મોઅજિઝાના અંદાઝમેં બગૈર બાપ કે હૂઈ.

જબ યહૂદીયોંને આપકી વાલિદા પર ઈલ્ઝામ લગાયા તો આપને ગોદમેં મોઅજિઝાના અંદાઝમેં કલામ કરકે અપની વાલિદાકી પાકદામનીકી ગવાહી દી.

હઝરત ઈસા (અલૈ.) કી પયદાઈશકી જગહ કોહે સાઈરહ કે દામનમેં હે. યે જગહ બયતુલ્ લહમકે નામસે મશ્હૂર હે, બા'ઝોંને પેદાઈશકી જગહ " નાસિરહ" કો કરાર દિયા હે.

પૈદાઈશકે બાદસે લેકર નુબુવ્વત મિલને તક ઈસા (અલૈ.) કહાં રહે યે એક મુખ્તલિફ ફીહી (ઈખ્તિલાફવાલા) મસ્અલા હે, કુર્આન વ હદીષમેં ઈસ મસ્અલે પર સુકૂત (મૌન) ઈખ્તિયાર કિયા ગયા હે.

(અલ બિદાયા:૨/૭૦)

નુઝૂલે વહી ઔર દઅવતો તબ્લીગકા આગાઝ

જબ હઝરત ઈસા (અલૈ.)કી ઉમર એક કૌલકે મુતાબિક તીસ(૩૦) સાલકી હૂઈ તો ઉન પર વહી ઉતરની શુરૂ હૂઈ, ઉસકે બાદ હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને પૂરે ઝોરોશોરસે દઅવતો તબ્લીગકા આગાઝ કર દિયા, આપકી તબ્લીગમેં હિકમત વ દાનાઈકે સાથ સાથ અહકામે ઈલાહી પર સખ્તીસે અમલ કરને ઔર કરાનેકા જઝબા ભી પાયા જાતા થા. આપને અપને મવાઈઝમેં ઉન મઝહબી લોગોંકો ખાસ તૌર પર મકસદ બનાયા જિન્હોંને મઝબહકે નામ પર દુકાનદારીયાં કાઈમ કર રખી થી.

ખુત્બએ કોહ

આપને નુબુવ્વતકે એલાનકે ચંદ દિન બાદ એક પહાડી પર વઅઝ કિયા, જિસે ખુત્બએ કોહ (Sermon on the mount) કહા જાતા હે, ઉસ વઅઝમેં આપકી તમામ તા'લીમાત કા ખુલાસા મૌજૂદ હે, ફિર જૈસે જૈસે અવામ ઉસસે મુતઅષ્ષિર હોતે હૈં, ખવાસ : યા'ની મઝહબી લોગ, કાહિન ઔર ફોરીસીઝ (Pharisees) ઈતને હી ઉનકે મુખાલિફ હોતે ગયે. કયૂંકે ઉન્હેં અપની મઝહબી સરદારી ખત્મ હોતી નઝર આ રહી થી. (ઉર્દૂ દાઈરહ મઆરિફુલ ઈસ્લામિય્યહઃ ૨ / ૧૪)

આસ્માન પર ઉઠાયે જાનેકે વકત આપ(અલૈ.) કી ઉમ્ર

જબ આપ તેંતીસ (૩૩) સાલકે હૂયે તો માહે રમઝાનમેં શબે કદ્રમેં બયતુલ મુકદસસે આસ્માન પર અલ્લાહ તઆલાને આપકો ઉઠા લિયા, ગોયા ઉઠનેકે વકત આપકી નુબુવ્વતકો તીન સાલ ગુઝરે થે, આપકે બાદ હઝરત મરયમ છે (૬) સલા ઝિન્દા રહીં.

બની ઈસ્રાઈલકી શરારત, આપ (અલૈ.)કી બદદુઆસે ખિન્ઝીર બન જાના

રૂહુલ મઆનીમેં હે કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) સે મરવી હે કે બની ઈસ્રાઈલકો જબ હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને તબ્લીગ ફરમાઈ તો વો ઈમાન ન લાયે ઔર આપસે મુકાબલા તો ન કર સકે, અલબત્તા આપકી શાનમેં ગુસ્તાખી શુરૂ કર દી ઔર આપકી વાલિદહ મુહતરમા પર ઐબ લગાને શુરૂઅ કર દિયે ઔર આપકો તરહ તરહકી તકલીફેં દેની શુરૂ કર દીં.

એક દિન આપ શહરમેં ગશ્ત લગા રહે થે કે શહરકે લોગોંને આપકો બહૂત પરેશાન કિયા, તબ આપને અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કી કે અય મવલાએ કાઈનાત ! મેં કહાં તક સબ્ર કરૂં ? અબ બેહતર યહી હે કે તો ઉનકો ખિન્ઝીર બના દે.

આપકી ઝુબાને મુબારકસે યે અલ્ફાઝ નિકલે હી થે કે વો સબ ખિન્ઝીર બન ગયે, ઈસ વાકિયેસે લોગોં પર એક ખૌફ તારી હો ગયા.

હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.)કા મઝાર

જિસ પથ્થર પર હઝરત ઈસા (અલૈ.)કે કદમકે નિશાનાત બતલાયે જાતે હૈં ઔર જિસકે બારેમેં યે કહા જાતા હે કે યહીંસે આસ્માનમેં ઉઠાયે ગયે થે વહાં કરીબમેં હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) કા મઝાર મુબારક ભી હે.

હઝરત દાઉદ (અલૈ.)કે મઝારકી ઝિયારત

ઉસકે બાદ હઝરત દાઉદ (અલૈ.)કી મુબારક કબ્રકી ઝિયારતકી, આપકે મઝાર પર યહૂદી લોગોંકી બળી ભીડ રહતી હે, દર્સ વ તદરીસ

(પળ્હના – પળ્હાને) કા સિલસિલા ભી જારી રહતા હે, લેકીન જબ હમ પહૂંચે તો યહૂદી ભી આકર મઝાર પર ખળે હો ગયે ઔર કુછ પળ્હને લગે, શાયદ વો ઈરાદેસે ઐસા કર રહે થે, તાકે હમારી તિલાવતમેં ખલલ હો.

આપકે મઝાર મુબારકકે પાસ જાનેકે લિયે મર્દો ઔર ઔરતોં કે લિયે અલગ અલગ રાસ્તે હૈં. ગોયા મર્દ ઔર ઔરત કા ઈખ્તિલાત (મેળાપ) ન હો ઉસકા યહૂદી ભી એહતિમામ કરતે હૈં.

હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કા મુખ્તસર તઆરૂફ

આપ બની ઈસ્રાઈલકે મશ્હૂર નબી હૈં, હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે તકરીબન પાંચ સો સાલ બાદ આપકી વિલાદત હૂઈ, "બયતુલ લહમ" કે કરીબ " બયતે જલા" નામી બસ્તીમેં બચપન ગુઝરા.

આપકી બહાદૂરી ભી મશ્હૂર થી, કમ ઉમ્રકે બાવજૂદ જાલૂત કો જો કે છે હાથ ઔર એક બાલિશ્ત કદકા તાકતવર થા, પીતલકી ઝિરહ ઔર મૌઝે પેહને હૂયે થા. હઝરત દાઉદ (અલૈ.)ને ઉસકો કત્લ કર દિયા.

તાલૂત બાદશાહને ઉસી પર અપની આધી બાદશાહત દે દી ઔર ઉન્સે અપની બેટીકા નિકાહ કર દિયા. ઉસકે સાથ અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે નુબુવ્વત ભી અતા હૂઈ. કુર્આનમેં આપકા તઝકિરહ (૯) સૂરતોંમેં સોલહ (૧૬) જગ્હોં પર આયા હે.

અલ્લાહ તઆલાકી તરફ અવ્વાબ : યા'ની રુજૂઅ કરનેવાલે થે.

આપ એક બળે ઈલાકેકે બાદશાહ ભી થે, આપકો ઝબૂર (કિતાબ) અતા હૂઈ, આવાઝ ભી મિષાલી થી.

હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.)કી કબ્ર ઔર મુખ્તસર તઆરૂફ

વહીં કરીબમેં હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.)કી કબ્ર મુબારક ભી હે.

હઝરત સુલૈમાન (અલૈ.) હઝરત દાઉદ (અલૈ.)કે ફરઝંદ ઔર આપકી નુબુવ્વત ઓર બાદશાહત દોનોંકે વારિષ હૂયે.

કુર્આને કરીમકી સાત સૂરતોં મે સોલહ જગ્હોં પર આપકા તઝકિરહ આયા હે. અલ્લાહ તઆલાને આપકો ઐસી સલ્તનત અતા ફરમાઈ થી કે ઉનકે બાદ ઐસી સુલ્તનત કિસી કો નહીં અતા કી ગઈ.

જન્નતી દસ્તરખ્વાન ઉતરનેકી જગહ

એક જગહ બુલંદી પર ચળ્હે તો વહાં લિખા હુવા થા :

﴿رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ﴾

હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કી કબ્રકે બિલકુલ બાઝૂમેં યે જગહ હે, ઉસ જગહસે મુતઅલ્લિક વાકિઅહ યે હે કે ઈસા(અલૈ.) કે હવારીય્યીનને ઉનસે અર્ઝ કિયા થા કે....

﴿اِذْقَالَ الْحَوَارِيُّوْنَ يٰعِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيْعُ رَبُّكَ اَنْ يُّنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ۔﴾

તર્જમા: (વો વાકિઅહ ભી ધ્યાનમેં રખને જૈસા હે) જબ હવારીયોંને કહા: અય ઈસા મરયમકે બેટે ! કયા આપકે રબ ઐસા કર સકતે હૈં કે હમ પર આસ્માન સે (ખાને કા ભરા) ખ્વાન ઉતારેં ?

(સૂરએ માઈદહ : ૧૧૨)

આપને મના ફરમાયા : ﴿قَالَ اتَّقُوا اللهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾

તર્જમા: ઈસાને કહા કે અગર તુમ હકીકતમેં ઈમાનવાલે હો તો તુમ અલ્લાહસે ડરો (યા'ની રોઝી હાસિલ કરનેકે જો આમ ઝરાએઅ હૈં વો

ઈખ્તિયાર કરો.)

હવારીયોંને કહા :

﴿قَالُوا نُرِيدُ اَنْ نَّاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشّٰهِدِينَ۔﴾

તર્જમા: વો (હવારી લોગ) કહને લગે : હમ ચાહતે હૈં કે ઉસ (ખ્વાન)મેંસે ખાવેં ઔર હમારે દિલોંકો (પૂરા) ઈત્મીનાન હો ઔર હમ (પેહલેસે ભી ઝયાદા યકીન સે) જાન લેવેં કે આપને હમસે (અપને રસૂલ હોનેકે બારેમેં જો ભી કહા થા વો) સચ કહા થા ઔર ઉસ (મોઅજિઝે) પર હમ ગવાહી દેનેવાલોંમે શામિલ હો જાવેં.

(સૂરએ માઈદહ : ૧૧૩)

જબ ઉનકા ઈસ્રાર દેખા તો ફિર અલ્લાહ તઆલાસે દરખ્વાસ્ત કી જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હે :

قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ تَكُوْنُ لَنَاعِيْدًا لِّاَوَّلِنَاوَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِّنْكَ، وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرّٰزِقِيْنَ۔

તર્જમા: મરયમકે બેટે ઈસાને દુઆ કી, અય હમારે રબ ! આપ હમ પર આસ્માન સે (ખાનેકા ભરા હુવા) ખ્વાન ઉતાર દીજિયે જો હમારે લિયે યા'ની હમારે પેહલે ઔર બાદ (કે ઝમાનેમેં આને) વાલે સબ લોગોંકે લિયે ઈદકા દિન રહે ઔર વો (ખ્વાન) આપકી (કુદરત કી) નિશાની હો જાવે ઔર આપ હમકો રોઝી દીજિયે ઔર આપ તો રોઝી દેનેવાલોંમેં સબસે અચ્છે હૈં. (તફસીરુલ કુર્આન)

અલ્લાહ તઆલાને દુઆ કુબૂલ કી ઔર દસ્તરખ્વાન ઉતરા, ઉસી જગહ એક ઈમારત બની હૂઈ હે ઉસમેં ચારોં તરફ દીવાર પર યે આયતેં લિખી ગઈ હૈં.

ચુનાન્ચે સાથીયોં કે પાસ તોશેમેં જો કુછ ખાના થા મૈંને કહા :

ચલો ! બેઠ કર ખાતે હૈં, હમારે પાસ હિન્દુસ્તાની ચેવડા, બિસ્કિટ વગૈરહ થા વહી હમને ખા લિયા, ફિર જબલે સયહૂન ભી દેખા.

૧૬/તારીખ પીરકા દિનઃ દઅવતો તબ્લીગસે જુડે હૂયે એક સાથીસે મુલાકાત

આગે ૧૬ તારીખકો દઅવતો તબ્લીગસે જુડે હૂયે એક સાથીસે મુલાકાત હૂઈ જો હમારે હઝરત શૈખુલ હદીષ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપૂરી (દા.બ.) સે અકીદત વ તઅલ્લુક રખતે હૈં, વો મદીના મુનવ્વરામેં મિલે થે હમ ઉનકે મેહમાન બને, ઉન્હોંને કહા કે આજ મેં આપ લોગોંકો ઝિયારત કરવાઉંગા.

યે શૈખ રિયાઝુલ અજવ થે, વહાં ઉનકી "ફલાફિલુલ હજવ" કે નામસે એક શાનદાર રેસ્ટોરન્ટ હે, વહાં લે જાકર હમસે દુઆ ભી કરવાઈ.

ઈસ્રાઈલકા પાયએ તખ્તઃતલ અબીબકી તરફ

વો હમેં લેકર ઈસ્રાઈલકી રાજધાની તલઅબીબ ગયે.

યે ૧૪/ મે ૧૯૪૮ ઈસ્વી કો અમલમેં આનેવાલી હુકૂમત ઈસ્રાઈલ કા યે એક શહર હે, યે શહર સમંદરકે કિનારે પર વાકેઅ હે,ઈસ શહરકા કુશાદા ઔર આલીશાન એરપોર્ટ હે.

તલ અબીબમેં દઅવતો તબ્લીગકા મરકઝ

હમ સબસે પેહલે તલ અબીબમેં દઅવતો તબ્લીગકે મરકઝ પર પહૂંચે અલહમ્દુલિલ્લાહ! તલઅબીબમેં દાવતો તબ્લીગકા મરકઝ કાઈમ હો ચુકા હે, બિલકુલ હિન્દુસ્તાની અંદાઝકા સીધા સાદહ મરકઝ હે, બિસ્તર લગે હૂયે હૈં, મત્બખ ભી હે, ઔર યહાં સે તલ અબીબકા

એરપોર્ટ બિલકુલ કરીબ હે, તલ અબીબમેં ઈસ તરહ કા મરકઝ દેખકર બહૂત ખૂશી હૂઈ, અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલસે હિફાઝતમેં રખે.

જબ વહાં ગયે તો બતાયા ગયા કે ચંદ દિન પેહલે યહાં બહૂત બળા ઈજતિમાઅ્ હુવા થા જિસમેં દુન્યાભરસે છે હઝાર લોગોંને શિરકત કી થી ઔર તકરીબન છયાસી (૮૬) જમાઅતેં ચિલ્લા ઔર ચાર મહીનેકી રવાના હૂઈ.

હમને શૈખ રિયાઝસે પૂછા કે આપને તલ અબીબ જૈસી જગહસે ઈતની જમાઅતેં રવાના કી, કોઈ રોકનેવાલા નહીં ?

ફરમાયા : અલ્લાહુ હુવલ્ માનિઉ, રોકનેવાલા તો અલ્લાહ હે, જબ ઉસને નહીં રોકા તો અબ કૌન રોકેગા ? ઉસ મરકઝ પર હમને ઝોહર ઔર અસર પળ્હી

"લુદ" શહર

મરકઝસે પેહલે હમ "લુદ" શહર ગયે, લુદ ફલસ્તીનકા પાયે તખ્ત થા, અર્રમલાકી બિના કે બાદ વૈરાન હો ગયા, ઉસ પુરાને શહરકે ઈર્દગિર્દ કા ઈલાકા ભી "લુદ" કે નામસે જાના જાતા હે.

હદીષમેં આપ (સલ.) ને કુર્બે કિયામતમેં હઝરત ઈસા (અલૈ.) કે નુઝૂલ હોનેકી તફસીલાત ઈર્શાદ ફરમાઈ હૈં, આ'લા દરજેકી સહીહ સનદોંકે સાથ યે હદીષ આઈ હે, ઉસે તીન સહાબએ કિરામ (રદિ.) ઔર એક ઉમ્મુલ મુઅ્મિનીન હઝરત આઈશા (રદિ.) ને રિવાયત કિયા હે, ઉસમેં આં હઝરત (સલ.) કા ઈર્શાદ હે કે

﴿فَيَطْلُبُهُ حَتّٰى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدٍّ فَيَقْتُلُهُ﴾

તર્જમાઃ સો હઝરત ઈસા (અલૈ.) દજ્જાલકો તલાશ કરેંગે યહાં તક કે ઉસે લુદ કે દરવાજે પર જાકર કત્લ કર દેંગે.

બાબે લુદ પર લિખા હુવા જુમ્લા :

هُنَا يَخْرُجُ مَلِكُ السَّلَامِ

બાબે લુદ પર ઈસ્રાઈલી ઈન્તિઝામિયહને લિખા હુવા હે કે ...

﴿هُنَا يَخْرُجُ مَلِكُ السَّلَامِ﴾

તર્જમા: સલામતી કા બાદશાહ (દજ્જાલ) યહાં ઝાહિર હોગા.

દજ્જાલકા તઆરૂફ

દજ્જાલ કૌમે યહૂદમેંસે હોગા, અવામમેં ઉસકા લકબ " મસીહ" હોગા, દાઈ આંખમેં ફલી હોગી, ઘૂંગરુદાર બાલ હોંગે, ઉસકી પેશાની પર " કાફ, ફા, ર" (અરબીમેં) લિખા હુવા હોગા, જિસકો ઈમાનવાલે પળ્હ લેંગે, સવારીમેં એક બહૂત બળા ગધા ઉસકે સાથ હોગા ઉસકી આમદ કયામતકી સબસે બળી નિશાનીયોંમેં સે હે.

દજ્જાલ સિર્ફ ચાલીસ દિન દુન્યામેં રહેગા

દજ્જાલકા સિર્ફ ચાલીસ દિન દુન્યામેં કયામ રહેગા, જિનમેંસે પેહલા દિન એક સાલકે દિનોંકે બરાબર બળા હોગા, દૂસરા એક મહીનેકે દિનોંકે બરાબર, તીસરા દિન એક હફતેકે દિનોંકે બરાબર, બાકી સેંતીસ (૩૭) દિન આમ દિનોંકે બરાબર હોંગે.

નુબુવ્વત વ ખુદાઈકા દા'વા

ઈરાક વ શામકે દરમિયાન ઝાહિર હોકર નુબુવ્વત વ રિસાલતકા દા'વા કરેગા, ફિર વહાંસે અસ્ફહાન ચલા જાએગા, યહાં ઉસકે સાથ સત્તર હઝાર યહૂદી હોંગે, યહીંસે ખુદાઈકા દા'વા કરકે ચારોં તરફ ફસાદ બરપા કરેગા ઔર ઝમીનકે અકષર મકામાત પર ગશ્ત કરકે અપને આપકો ખુદા કહેલવાએગા.

લોગોંકી આઝમાઈશકે લિયે ખિલાફે આદત ચીઝોંકા ઝુહૂર

લોગોંકી આઝમાઈશ કે લિયે અલ્લાહ તઆલા ઉસસે ખિલાફે આદત બાતેં ઝાહિર કરાએગા, ઉસકે સાથ એક આગ હોગી જિસકો દોઝખસે તા'બીર કરેગા ઔર એક બાગ હોગા જો જન્નતસે મૌસૂમ (કી તરહ) હોગા, મુખાલિફીનકો આગમેં ઔર મુવાફિકીનકો જન્નતમેં ડાલેગા, મગર વો આગ હકીકતમેં બાગ કે માનિન્દ હોગી ઔર બાગ આગકી ખાસીયત રખતા હોગા, નીઝ ઉસકે પાસ ખાને પીનેકે સામાન કા બળા ઝખીરા હોગા, જિસકો ચાહેગા દેગા.

જો ફિરકા ઉસકી ખુદાઈકો તસ્લીમ કર લેગા તો ઉસકે લિયે ઉસકે હુકમસે બારિશ હોગી, અનાજ પયદા હોગા, દરખ્ત ફલદાર, મવેશી (જાનવર) મોટે તાઝે દૂધવાલે હો જાએંગે, ઔર જો ફિરકા ઉસકી મુખાલફત કરેગા તો ઉસસે યે ચીઝેં બંદ કર દેગા ઔર ઉસી કિસ્મકી બહૂતસી તકલીફેં મુસલમાનોંકો પહૂંચાએગા, મગર ખુદાકે ફઝલસે મુસલમાનોંકી તસ્બીહ વ તહલીલ (સુબ્હાનલ્લાહ ઔર કલિમએ તય્યિબા) ખાને પીનેકા કામ દેગી.

ઉસકે ઝાહિર હોનેસે દો સાલ પેહલે કહત પળ ચુકા હોગા, તીસરે સાલ દૌરાને કહત હી મેં ઉસકા ઝુહૂર હોગા, ઝમીનમેં દફન કિયે હૂયે ખઝાને ઉસકે હુકમસે ઉસકે સાથ હો જાએંગે.

બા'ઝ આદમીયોંસે કહેગા કે મેં તુમ્હારે મુર્દા બાપોં કો ઝિન્દા કર દૂં, તાકે તુમ મેરી ઈસ કુદરતકો દેખકર મેરી ખુદાઈકા યકીન કર લો, ઉસકે બાદ શયાતીન કો હુકમ દેગા કે ઝમીનમેંસે ઉનકે માં – બાપોંકે હમ શકલ હોકર નિકલો, ચુનાન્ચે વો ઐસા હી કરેંગે.

મક્કા ઔર મદીનામેં દાખલેસે રોક દિયા જાએગા

ઈસી તરહ બહૂતસે મુલ્કોં પર ઉસકા ગુઝર હોગા, યહાં તકકે જબ વો યમનકી સરહદ પર પહૂંચેગા ઔર બદ દીન લોગ કષરતસે ઉસકે સાથ હો જાએંગે તો વહાંસે લોટકર મક્કા મુઅઝ્ઝમા કે કરીબ મુકીમ હો જાએગા ; મગર ફરિશ્તોંકી હિફાઝતકી વજહસે મક્કા મુઅઝ્ઝમામેં દાખિલ ન હો સકેગા, ફિર વહાંસે મદીના મુનવ્વરાકા ઈરાદા કરેગા, ઉસ વકત મદીના મુનવ્વરાકે સાત દરવાઝે હોંગે, હર દરવાઝેકી મુહાફઝતકે લિયે ખુદાવંદે કરીમ દો ફરિશ્તે મુતઅય્યન ફરમા દેગા, જિનકે ડરસે દજ્જાલકી ફૌજ શહરમેં દાખિલ ન હો સકેગી, નીઝ મદીના મુનવ્વરહમેં તીન મરતબા ઝલઝલા આએગા જિસકી વજહસે બદ અકીદા મુનાફિક લોગ ડરકી વજહસે ભાગ કર દજ્જાલકે જાલમેં ફંસ જાએંગે.

નોટ : ઝયાદા તફસીલ કે લિયે બંદેકી કિતાબ ''ઝુહૂરે મેહદી કબ, કહાં, કિસ તરહ ? મુલાહઝા ફરમાએં.

એક બુઝુર્ગકા દજ્જાલસે મુનાઝરા

ઉસ વકત મદીના મુનવ્વરહમેં એક બુઝુર્ગ હોંગે, જો દજ્જાલસે મુનાઝરા કરનેકે લિયે નિકલેંગે, દજ્જાલકી ફૌજકે કરીબ પહૂંચકર પૂછેંગે કે દજ્જાલ કહાં હે ? વો ઉનકી ગુફતગૂ અદબકે ખિલાફ સમઝકર ઉનકે કત્લકા ઈરાદા કરેંગે, મગર બા'ઝ લોગ કત્લસે મના કરેંગે ઔર કહેંગે કયા તુમકો માલૂમ નહીં કે હમારે તુમ્હારે ખુદા (દજ્જાલ)ને મના કિયા હે કે બગૈર મેરી ઈજાઝતકે કિસીકો કત્લ ન કરના.

ફિર વો દજ્જાલકે સામને જાકર બયાન કરેંગે કે એક ગુસ્તાખ શખ્સ આયા હે ઔર આપકી ખિદમતમેં હાઝિર હોના ચાહતા હે.

દજ્જાલ ઉનકો અપને પાસ બુલાએગા, જબ વો બુઝુર્ગ દજ્જાલકો દેખેંગે તો ફરમાએંગે, મેંને તુઝે પેહચાન લિયા હે, તૂ વહી મલઉન દજ્જાલ હે જિસકી પેગમ્બરે ખુદા હઝરત મુહમ્મદ (સલ.) ને ખબર દી થી ઔર તેરી ગુમરાહી કી હકીકત બયાન ફરમા દી થી.

દજ્જાલ ગુસ્સેમેં આકર કહેગા કે ઈસ ગુસ્તાખકો આરેસે ચીર દો.

હુકમ મિલતે હી ઉન બુઝુર્ગકે દો ટુકળે કર દિયે જાએંગે, ફિર દજ્જાલ ઉન દો ટુકળોંકે દરમિયાન સે નિકલ કર લોગોંસે કહેગા કે અગર અબમેં ઈસ મુરદેકો ઝિન્દા કર દૂં તો તુમ મેરી ખુદાઈ પર યકીન કરોંગે?

લોગ કહેંગે કે હમ તો પેહલે હી સે આપકી ખુદાઈ પર યકીન કિયે હૂયે હેં ઔર કિસી કિસ્મકા શક વ શુબા દિલમેં નહીં રખતે હેં, હાં ! અગર ઐસા હો જાએ તો હમકો ઔર ઝયાદા ઈત્મીનાન હો જાએગા, પસ વો દોનોં ટુકળોંકો જમા કરકે ઝિન્દા હોનેકા હુકમ દેગા, ચુનાન્ચે વો ખુદાવંદે કુદુસકી હિકમત ઔર ઈરાદેસે ઝિન્દા હોકર કહેંગે અબ તો મુઝકો પૂરા યકીન હો ગયા કે તૂ વહી મરદૂદ દજ્જાલ હે જિસકી ખબર મુખ્બિરે સાદિક (સચ્ચે ખબરદેનેવાલે) પેગમ્બરે ખુદા હઝરત મુહમ્મદ (સલ.)ને દી થી.

દજ્જાલ ઝુંઝુલાકર અપને મુઅતકીદીન (અકીદતમંદોં) કો હુકમ દેગા કે ઉસકો અભી ઝબહ કર દો. પસ વો લોગ ઉનકી ગરદન પર છુરી ફેરેંગે, મગર ઉસસે ઉનકો ઝર્રહ બરાબર ભી તકલીફ ન હોગી, જિસસે દજ્જાલકો શરમિંદગી હોગી, ઔર શરમિંદગી કી હાલતમેં વો ઉનકો અપની ઉસ આગમેં ડાલ દેગા જિસકા બયાન અભી હો ચુકા હે,

વો ખુદાકી કુદરત સે ઉનકે લિયે ઠંડી ઔર સલામતીવાલી હો જાએગી.

ઉસકે બાદ દજ્જાલ કિસી મુરદેકે ઝિન્દા કરને પર કુદરત ન પાએગા ઔર યહાંસે મુલ્કે શામકી જાનિબ રવાના હો જાએગા.

યહૂદીયોંકી ગરકદ નામી દરખ્તકે ઉગાનેકી મુહિમકી વજહ

એક ઐસા વકત આનેવાલા હે જબ યહૂદિયોંકે લિયે ઝમીન તંગ હોગી ઔર વો દરખ્તોં ઔર પથ્થરોંસે પનાહ માંગને પર મજબૂર હો જાએંગે; લેકીન ઉન દરખ્તોં ઔર પથ્થરોંકો અલ્લાહ તઆલાકી જાનિબસે ગોયાઈ (બોલનેકી શકિત) અતા હોગી, ઔર વો યહૂદિયોંકા પીછા કરનેવાલે મુસલમાનોંસે કહેંગે કે ઉનકી ઓટમેં યહૂદિયોંને પનાહ લી હે, જબકે ગરકદ નામકી એક હી ખારદાર ઝાડી હી એક ઐસા દરખ્ત હોગા જો ઉસ ગોયાઈ (બોલને)કી કુવ્વત – તાકતસે મહરૂમ હોગા ઔર યહૂદી ઉનકી ઓટમેં પનાહ લેનેકી કોશિશ કરેંગે.

યહૂદીયોંકો ઈસ હદીષ પર ઈતના એતિબાર હે કે ઉન્હોંને પૂરે ઈસ્રાઈલમેં બળે પૈમાને પર ગરકદ નામકે યે દરખ્ત ઉગાએ હૈં ઔર ઈસ્રાઈલકી યે કોશિશ હે કે વો દુન્યામેં અપને મદદગાર મમાલિકમેં ઈન દરખ્તોંકી વસીઅ પૈમાને પર શજરકારી (વૃક્ષા રોપણ) કરે.

દજ્જાલકે કત્લ હોનેકી જગહકી ઝિયારત

યે સારી ચીઝેં પળ્હ–સુન રખી થી ઈસ લિયે ઉસે દેખનેકી બળી તડપ થી, મેંને શૈખ રિયાઝ સે કહા કે મેં તો દજ્જાલકે કત્લ હોનેકી જગહ દેખના ચાહતા હૂં.

ચુનાન્ચે વો હમેં બાબે લુદ પર લે ગયે, વહાં એક અજીબ

ડરાવના દરખ્ત હે, કેહતે હૈં કે દજ્જાલ ઉસી દરખ્તકે પીછે છુપેગા ઔર હઝરત ઈસા (અલૈ.) ઉસકો કત્લ કરેંગે.

વો કુંવાં જિસમેં કત્લકે બાદ દજ્જાલકો ડાલા જાએગા.

બાબે "લુદ" હી કે મકામ પર એક કુંવા હે, કહતે હૈં કે જિસમેં દજ્જાલકો કત્લ કરનેકે બાદ ડાલા જાએગા, યહૂદી શહરી ઈન્તિઝામિયહને વહાંસે એક સડક ગુઝારનેકે લિયે ઉસ કુંવેંકો ખત્મ કરના ચાહા, મગર બુલ્ડોઝરોં ઔર તરહ તરહ કી મશીનોંસે ભી ઉસ કુંવેંકો રાસ્તેસે હટાયા ન જા સકા, મજબૂર હોકર સડક વહાંસે હટકર ગુઝારની પડી, લગતા ઐસા હે કે યે કુદરતી નિઝામ હે.

વહાં અબ યે લિખા હુવા હે " હાઝા મકાનુન્ તારિખિય્યુન"

અમવાસ શહરકી ઝિયારત

અગ્વારકા ઈલાકા દો હિસ્સોંમેં બટા હુવા હે, કુછ હિસ્સા ઉર્દૂનમેં હે જબકે ઝયાદાતર હિસ્સા ફલસ્તીનમેં, ફલસ્તીનવાલે અગ્વારકે ઈલાકેમેં કઈ જલીલુલ્ કદ્ર સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે મઝારાત હૈં, જો "તાઉને અમવાસ" મેં શહીદ હૂયે હૈં, અમવાસ યહાં એક બસ્તી કા નામ હે, જો બયતુલ મુકદસકે કરીબ હે, હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કે ખિલાફતકે દૌરમેં યે મશહૂર તાઉન ઉસી બસ્તીસે શુરૂઅ હુવા થા ઔર સહાબા (રદિ.) ઔર તાબીઈન (રહ.) કી બહૂત બડી તા'દાદ ઉસમેં શહીદ હો ગઈ થી.

ચુનાન્ચે હમ અસલ અમવાસ શહર, જહાં હઝરાતે સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી બળી જમાઅત શહીદ હૂઈ થી ઉસકો દેખને કે લિયે પહાડ પર ચળ્હે, યે પૂરા જંગલકા ઈલાકા હે જો ઈસ્રાઈલકે કબ્ઝેમેં હે,

વહાં પહાડી પર એક છોટી સી ઈમારત બની હે જિસ પર અંગ્રેઝી ઔર ઈબ્રાની જુબાનમેં કુછ લિખા હુવા થા જિસકા ખુલાસા યે થા કે નબીએ કરીમ (સલ.) કે સહાબા યહાં આયે થે ઔર તકરીબન પચ્ચીસ (૨૫) હઝાર સહાબા ઔર તાબિઈન ઈસી જગહ ઈન્તિકાલ ફરમા ગયે થે.

તાઉને અમવાસમેં શહીદ હોનેવાલે સહાબા (રદિ.) કે મઝારાત

શૈખ રિયાઝને કહા : ઝરા ઝાડીયોંમેં ચલો, ફિરમેં તુમ્હેં હઝરાતે સહાબા (રદિ.) કે મઝારાત દિખાતા હૂં.

ચુનાન્ચે હઝરત મુઆઝ બિન જબલ (રદિ.) ઔર હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ (રદિ.) કે ચાલીસ બેટે જો યહાં તાઉનમેં ઈન્તિકાલ કર ગયે થે ઉનકે મઝારાત હૈં, ઔર ઉનકે અલાવહ સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી બહૂત બળી જમાઅત યહાં દફન હૈં.

સહાબા (રદિ.)કે મઝારાત પર દુઆકા અજીબ મંઝર

સખ્ત ધૂપમેં ખળે ખળે હમને દુઆકે લિયે હાથ ઉઠાએ તો ન ધૂપ મહસૂસ હૂઈ ન પ્યાસ ! અજીબ સુકૂન ઔર રહમતકી બારિશ મહસૂસ હોતી હે, તમામ સાથીયોંકો બહૂત રોના આ રહા થા કે અય અલ્લાહ ! યે સહાબએ કિરામ તેરે દીનકે લિયે યહાં આકર સો ગયે હૈં, કિયામત તક અબદી (હમેશાકે લિયે) આરામમેં મીઠી નીંદ સો ગયે.

''લુદ, અમ્વાસ'' વગૈરહ કી ઝિયારત કરનેકે બાદ '' શૈખ રિયાઝ'' કે યહાં દોપહર કા ખાના ખાયા.

અરબોં કે યહાં તો દો તીન બીવીયોંકા આમ રિવાજ હે, તો ઉન્હોંને ઉસ દિન અપની દૂસરી બીવીકે યહાં હમારી શાનદાર દાવત કરવાઈ,

ઉસકે બાદ કહને લગે કે મેં આપકો વાપસીસે પેહલે એક જગહ લે જાના ચાહતા હૂં.

હઝરત સાલેહ (અલૈ.)કે મઝારકી ઝિયારત

ફિર ઉસ શહરકે બાહિર એક જગહ હે વહાં હમકો લે ગયે, વહાં પર એક ઊંચા મીનારા હે ઔર એક મૈદાન હે, સમઝો કે ટાવરકી તરહ હે, વહાં જાકર પતા ચલા કે અલ્લાહકે નબી હઝરત સાલેહ (અલૈ.) કા મઝાર બતાયા જાતા હે.

હઝરત સાલેહ(અલૈ.) કી કૌમ પર જો અઝાબ આયા વો ઈલાકા તો ઈસ વકત સઉદીકી સરહદમેં આતા હે, લેકીન અઝાબકે બાદ એક કૌલકે મુતાબિક હઝરત સાલેહ(અલૈ.) હિજરત કરકે યહાં પર તશ્રીફ લાએ થે ઔર ઝિંદગીકે આખરી અય્યામ યહાં પર ગુઝારે થે ઔર યહીં પર ઉનકી વફાત હૂઈ થી.

ઈમામુલ હદીષ "ઈમામ નસાઈ રહ." કે મઝારકી ઝિયારત

જબ હઝરત સાલેહ(અલૈ.) કી કબ્રસે ચંદ કદમ ચલતે હૈં તો મશ્હૂર ઈમામુલ્ હદીષ "ઈમામ નસાઈ" કા મઝાર આતા હે, આપ ભી વહીં પર આરામ ફરમા રહે હૈં, હમ ઈન મુકદસ હસ્તીયોંકે મઝારાતકી ઝિયારત કરનેકે બાદ હમારી આરઝી કયામગાહ હોટલ આ ગયે.

શૈખ રિયાઝ અભી (૨૦૧૭ ઈસ્વી) ભારત દો માહ જમાઅતમેં તશ્રીફ લાયે થે, ઉન્હોંને બતાયા કે આપકી જમાઅત મેરે ઘર આઈ ઉસકે બાદ અલ્લાહને મેરે યહાં એક બેટા અતા ફરમાયા તો મૈંને દિલમેં સોચા, યે આપકી જમાઅતકી આમદકી બરકત હે.

૧૭ / તારીખ ઉસ સફરકા આખરી દિન

૧૭/ તારીખકો હમારે ફલસ્તીનકે સફરકા આખરી દિન થા, હમને ઉસ દિનકે સફરકે બારેમેં પૂછા તો હમકો બતાયા ગયા કે જેરૂસલેમસે બહૂત દૂર જહાં ઈસ્રાઈલ ભી પૂરા હો જાતા હે બિલકુલ આખરી કિનારે પર જહાં સે શામકી સરહદેં શુરૂઅ હો જાતી હૈં વહાં જાના હે, હસ્બે મામૂલ યહાં ભી હમને હોટલકો સુબ્હ સવેરે અલવિદા કેહ દિયા.

હઝરત મરયમ (રદિ.)કા ગાંવ "નાસિરહ"

દરમિયાનમેં "કરયએ નાસિરહ" નામી એક જગા આઈ, ઉસકી આબાદી એક લાખકે કરીબ હે, એક કૌલકે મુતાબિક હઝરત મરયમ (રદિ.) કા તઅલ્લુક નાસિરહ હી સે થા, નાસિરહકી નિસ્બત હી સે હઝરત ઈસા(અલૈ.) કે પેરોકાર નસારા કહલાતે હૈં, બયતુલ મુકદસસે નાસિરહકા ફાસલા તકરીબન સો (૧૦૦) કિ.મી શિમાલકી તરફ હે.

પૂરે ગાર્વમેં બસ ચર્ચ હી ચર્ચ હૈં, હમ "કરિયએ નાસિરહ" કે કરીબ સે (યા'ની બાયપાસ સે) ગુઝરે, મૈંને કહા કે અંદર તો જાના નહીં હૈં કયૂંકે ઔર ભી બહૂતસે પ્રોગ્રામ હૈં.

યાફહ ઔર હઝરત યુનૂસ (અલૈ.)

રાસ્તેમેં એક જગહ યાફહ હે, યે ફલસ્તીનકા એક સાહિલી શહર હે, યે વો જગહ હે જહાંસે હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) ટયુનિશિયા જાનેકે લિયે કશ્તીમેં સવાર હૂયે ઔર સમંદરમેં ડાલે જાનેકા વાકિઅહ પેશ આયા, ફિર આપ (અલૈ.) મછલી કે પેટમેં ચાલીસ (૪૦) દિન ઈસ્તિગ્ફાર કરતે રહે, જિસકી બરકતસે આપકો મછલીકે પેટસે નજાત મિલી. સમંદરકે કિનારે પર હમારી હાઝરી હૂઈ, નીચે એક મસ્જિદ ભી

હે, કહતે હૈં કે વહાંસે હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) કશ્તીમેં રવાના હૂયે થે.

મછલીને યૂનુસ (અલૈ.) કો કૌનસે દરિયાકે કિનારે ઉગલા ઈસ બારેમેં દો કૌલ મિલતે હૈં : (૧) દજલાકે કિનારે (૨) દરિયએ યાફહ કે કિનારે

જિન દિનોંમેં હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) મછલીકે પેટમેં રહે તો મછલી ઉન્હેં લેકર મુખ્તલિફ સમંદરોંમેં ઘુમી, ફિર દરિયાકે કિનારે ઉન્હેં ઉગલ દિયા.

રિવાયતમેં આતા હે કે જિસ મછલીને હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) કો પેટમેં રખા થા ઉસકો નજમ કહતે હૈં, યાફહ કા વો ગાર જિસકે બારેમેં મશ્હૂર હે કે યાફહ કે ઈસ સમંદરકે કિનારે જબ મછલીને ૪૦ દિનકે બાદ હઝરત યૂનુસ (અલૈ.) કો ઉગલ દિયા તો ગારમેં હઝરત યૂનુસ (અલૈ.) ને કમઝોરીકી વજહસે કયામ ફરમાયા થા, ઉસ ગારકો ''ગવા'' કહતે હૈં.

હઝરત યૂનુસ (અલૈ.) કા મઝાર

હઝરત યૂનુસ (અલૈ.)કી કબ્રકે બારેમેં ભી ઈખ્તિલાફે રિવાયાત હૈં (૧) ફલસ્તીન કે શહરે ખલીલસે ચાર મીલકે ફાસલે પર કરયા ''હલહૂલ'' મેં આપકા મઝારે મુકદ્દસ બતાયા જાતા હે. (૨) દૂસરી રિવાયત યે હે કે આપકી કબ્ર ઈરાકમેં મોસુલ (નેનવા) કે મકામ પર દરયાએ દજલા કે કિનારે હે.

મુહક્કિકીન ઉસી ઈલાકેકો હઝરત યુનૂસ (અલૈ.) કા ઈલાકા કરાર દેતે હૈં ઔર મછલી કે પેટમેં ચલે જાનેવાલા વાકિઅહ ભી વહીં પેશ આયા થા, જબ કે હબ્રૂન કે ઈલાકેમેં ન તો કોઈ દરિયા હે ઔર ન કોઈ સમંદર, બુહૈરએ મુરદાર ભી વહાં સે તીસ મીલ દૂર હે, લેકીન ઉસ સમંદરમેં મછલિયાં તો કયા કોઈ ભી ઝિન્દા ચીઝ મૌજૂદ નહીં.

ઉન દોનોં જગ્હોંમેં હઝરત યૂનુસ (અલૈ.) કહાં દફન હૂયે હૈં ? ઉસકી હકીકત સિર્ફ અલ્લાહ કે ઈલ્મમેં હે.

હઝરત ઈલ્યાસ (અલૈ.) કે મઝાર મુબારકકી ઝિયારત

રાસ્તેમેં હઝરત ઈલ્યાસ (અલૈ.) કા મઝાર મુબારક આયા.

હઝરત ઈલ્યાસ (અલૈ.) કા મઝાર કહા હે ઈસ બારેમેં તીન કૌલ મિલતે હૈં.

(૧) પેહલા કૌલ તો યે હે કે આપ કહીં ભી મદફૂન નહીં, બલકે આપકો આસ્માન પર ઉઠા લિયા ગયા હે, યે કૌલ ઝઈફ હે. (૨) આપ બઅલબક્ક મેં દફન હૈં. (૩) તીસરા કૌલ બયતુલ્ મુકદસકે કરીબ અલ ખલીલ જાનેવાલે રાસ્તે મેં સડકકે કિનારે આપ દફન હૈં.

દૂસરે કૌલકી તાઈદમેં મુઅર્રિખીનકે અકવાલ મિલતે હૈં, ચુનાન્ચે બિલાદે શામ ઔર ફલસ્તીનકે મુસન્નિફ લિખતે હૈં કે : બઅલબક્ક હિમ્સ ઔર દમિશ્ક કે દરમિયાન એક ચોળા મેદાન હે, જિસમેં બહૂતસે દેહાત આબાદ હૈં ઔર જા–બજા પાનીકે ચશ્મે મૌજૂદ હૈં, ઉસ જગામેં હઝરત ઈલ્યાસ (અલૈ.) કી કબ્ર હે.

હઝરત ઈલ્યાસ(અલૈ.) હઝરત હારૂન(અલૈ.)કી અવલાદમેંસે હૈં.

ઈસ્લામકે બહૂત બળે જરનલ સુલ્તાન સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.)કા યાદગાર મૈદાને જંગ

કુદ્સ ઔર તલ અબીબસે જબ તિબરિય્યા જાતે હૈં તો નાસિરહ ગાવકે બાદ વો યાદગાર તારીખી મેદાનસે ગુઝરના હોતા હે જહાં સુલતાન સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.) કી ઈસાઈયોંસે બળી જંગ હૂઈ થી

ઔર ઉસી જંગકે નતીજેમેં આપને કુદસ કો ફતહ કિયા થા,રાસ્તેકી બાઈ જાનિબ છોટે ટીલે ઔર ખુલે મેદાન પર મુશ્તમિલ યે પૂરા ઈલાકા હે, જો "હતીન" કે નામ સે જાના જાતા હે.

જબ ગાડીમેં સે ઉસકી ઝિયારત હોતી હે તો ઈન્સાન માઝીકી યાદોંમેં ખોયે હૂયે બગૈર રહ નહીં સકતા. ઈસ વકત ફિર કુદ્સે મુકદસ પર કિસી ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ઔર કિસી સલાહુદીન ઐયૂબી (રહ.) કા ઈન્તિઝાર હે.

બુહૈરએ તિબ્રિય્યાકી તરફ

ઉસકે બાદ હમ યહાં સે રવાના હૂયે ઔર કાફી દેર કે બાદ હમ આજકી અસલ ઝિયારત "બુહૈરએ તિબ્રિય્યા" પહૂંચે, "બુહૈરએ તિબ્રિયા" કયા ચીઝ હે ?

તિબ્રિયા શહર

ફલસ્તીનકા યે શહર બુહૈરએ તિબ્રિય્યાકે મગ્રિબી કિનારે વાકેઅ હે, ઉસકી આબાદી પચ્ચીસ, તીસ હઝાર હે, ઉસે ૧૩ હિજરીમેં હઝરત શુરહ્બીલ બિન હસના (રદિ.) ને ફતહ કિયા થા, બયતુલ્ મુકદસસે તિબ્રિયા તેઝ રફતારીમેં તકરીબન ઢાઈસે તીન ઘંટે લગ જાતે હૈં.

બુહૈરએ તિબ્રિય્યાઃ જહાં ઈસા (અલૈ.)ને બહૂતસે મોઅજિઝાત દિખાએ

બુહૈરએ તિબ્રિય્યાકી લંબાઈ તેરહ મીલ (૨૧ કિ.મી) ઔર ચોળાઈ આઠ મીલ (૧૩ કિ.મી) કે કરીબ હે, યે એક વસીઅ તાલાબ જૈસા હે, જિસકે ચારોં તરફ પહાડ ખળે હૈં, બહૂત સી નદીયાં ઉસમેં ગિરતી હૈં.

યહી વો જગહ હે જહાં હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને અપને

હવારિયોંકે સાથ બહૂત સા વકત દરસો તદરીસમેં (પઢને – પઢાને) મેં ગુઝારા ઔર ઉસ દરિયા પર હઝરત ઈસા (અલૈ.) કા પાની પર ચલનેકા મોઅજિઝહ ભી રિવાયતોંમેં નઝર આતા હે.

યાજૂજ માજૂજ બુહૈરએ તિબ્રિયાકા સબ પાની પી જાએંગે

અહાદીષે મુબારકામેં દો જગહ ઈસ બુહેરએ તિબ્રિયાકા ઝિક્ર મિલતા હે.

(૧) યાજૂજ માજૂજ : જો ખાને પીને વાલી એક બહૂત બળી જમાઅત હે, ઉસકે બારેમેં રસૂલુલ્લાહ (સલ.) ને પેશીનગોઈ ફરમાઈ હે કે કિયામતકે કરીબ જબ યાજૂજ માજૂજ નિકલેંગે ઔર બુહેરએ તિબ્રિય્યા પર પહૂંચેંગે તો ઉનકે લશ્કર કા અગલા હિસ્સા ઉસકા સારા પાની પી જાએગા. જબ આખરી હિસ્સા વહાં પહૂંચેગા તો ઉન્હેં વહાં પાની નહીં મિલેગા.

બુહૈરએ તિબ્રિયહકા ખુશ્ક હો જાના દજ્જાલકે નિકલનેકી એક અલામત

(૨) મુસ્લિમ શરીફમેં હે કે જબ હઝરત તમીમ દારી (રદિ.) કી દજ્જાલસે મુલાકાત હૂઈ થી, જિસકા પૂરા વાકિઅહ હદીષમેં મૌજૂદ હે, તો ઉસ વકત દજ્જાલને ખૂદ પૂછા થા કે "તિબ્રિય્યહ" મેં પાની હે યા ખુશ્ક હો ગયા ?

હઝરત તમીમ દારીને ફરમાયા કે હાં, અભી મૌજૂદ હે.

દજ્જાલને કહાઃ એક વકત આએગા કે ઉસકા પાની સુખ જાએગા, જબ ઉસકા પાની ખુશ્ક હો જાએગા તો મેરે ઝુહૂરકા વકત કરીબ આ જાએગા.

ઈસ વકત બુહૈરએ તિબ્રિય્યહકી હાલત પાની સુખ રહા હે

ઈસ વકત ઉસકા પાની સૂખ રહા હે ઔર બહૂત સૂખ ગયા હે ઔર અબ હુકૂમત દૂસરી તરફસે પાની લાલાકર પાઈપોંકે ઝરીઅહ ઉસમેં ડાલ રહી હે, તાકે સૂખ ન જાયે લેકીન તબ ભી વો કુદરતી તૌર પર સૂખતા હી ચલા જા રહા હે.

બુહૈરએ તિબ્રિય્યહસે મઝીદ બાઈ તરફ હટ કર ફલસ્તીનકી પહાડીયાં હૈં, ઉન પર ભી હમારે બુરે આ'માલકી વજહસે ઈસ્રાઈલકા કબ્ઝા હે.

બહરહાલ ! હમને ઉસકે કિનારે પર ઝોહર ઔર અસરકી નમાઝ પઢ્હીં ઔર મૈંને સાથીયોંકો પૂરી હદીષ ભી સુનાઈ, ઔર બુહૈરએ તિબ્રિય્યાકી શાનદાર મછલીયા વહાં રેસ્ટોરેન્ટમેં ખાઈ ઔર આરામ કિયા.

બૈસાનકા નખ્લિસ્તાન (ગલ્ફ)

ઉસકે બાદ હમ લોગ વહાંસે નિકલે, કયૂંકે આજ રાત તકમેં હમકો જોર્ડન પહૂંચના થા, મૈંને ઉનકો કહા કે મુઝકો તો " બૈસાન કા નખ્લિસ્તાન" દેખના હે, ઔર "ઐને ઝુગર" ભી દેખના હે, કયૂંકે ઉન દોનોં કા ઝિક્ર હદીષમેં આયા હૈં.

તિબ્રિય્યહકે ઈલાકેસે વાપસી પર જુનૂબકી તરફ જાતે હૂયે રાસ્તેમેં દાઈ જાનિબ ઈસ્રાઈલકા કબ્ઝા કિયા હુવા ઈલાકા આતા હે, વહાં બહૂતસે બાગાત ભી હૈં, વહીં એક નખ્લિસ્તાન (ખજૂરકે બાગ) હે, જિસકા નામ "બયસાન" હે, યે ભી ઈસ્રાઈલકે કબ્ઝેમેં હૈં.

ઉસ બાગકે બારેમેં મશ્હૂર સહાબી હઝરત તમીમ દારી (રદિ.)

કી બયાન કી હૂઈ એક હદીષ ઔર આં હઝરત (સલ.) કી તરફસે ઉસકી તૌષીક (માન્યતા) સે માલૂમ હોતા હે કે કિયામતકે કરીબ ઉસકા ફલ આના બંદ હો જાએગા. ઉસ બાગકે બારેમેં કહા જાતા હે કે યે તકરીબન ખત્મ હો ચુકા થા, યહૂદીયોંને ઉસે દો બારહ તૈયાર કિયા હે.

મેંને ગાઈડસે ઈસ્રાર કિયા તો ઉસને કહા કે મેં તુમકો જલ્દી જલ્દી લે તો જાતા હૂં, લેકીન અગર બોર્ડર બંદ હો ગઈ તો તુમ જાનો.

મેંને કહા : ઈન્શાઅલ્લાહ કુછ ભી નહીં હોગા !

બૈસાનકે મુતઅલ્લિક હઝરત તમીમ દારી (રદિ.)સે દજ્જાલકા સવાલ

હમ ચલે ઔર "બૈસાન" પહૂંચે ઔર યે પૂરા "બૈસાન" ખજૂરોંકી બાળિયોંસે ભળા હુવા હે, ઉસકે બારેમેં મુસ્લિમ શરીફમેં હે કે હઝરત તમીમ દારી (રદિ.) કો ખૂદ દજ્જાલને સવાલ કિયા થા કે "બૈસાન"કે ખજૂરકે દરખ્ત પર ખજૂર લગ રહે હૈં યા નહીં ?

આપને ફરમાયા થા કે હાં ખજૂર આ રહી હૈં.

ઉસ વકત દજ્જાલને કહા થા કે એક વકત આએગા કે ઉસ પર ફલ ઔર ખજૂર આના બંદ હો જાએગા ઔર જબ ઉસ પર ખજૂર આના બંદ હો જાએગા તો મેરે ઝુહૂરકા વકત કરીબ આ જાએગા.

ઈસ વકત બૈસાનકા હાલ : કહીં પર ખજૂર નઝર નહીં આયે

સુના થા કે અંદર જાનેકી તો ઈજાઝત નહીં દેતે,ઈસ લિયે હમ "બૈસાન" કે પાસસે ગુઝરે તો સહીહ , લેકીન અંદર જો નખ્લિસ્તાન હે ઉસમેં જાનેકી ઈજાઝત ન હોનેકી બિના પર હમ દૂર હી સે બસમેં બેઠે બેઠે ખજૂરકે દરખ્ત દેખતે રહે, લેકીન કહીં પર ભી ખજૂર નઝર નહીં

આઈ, તો અબ ઐસા લગતા હે કે દજ્જાલ કે ઝાહિર હોનેકા વકત કરીબ હે. વહાં એક દુકાન થી વહાં રૂક કર સાથી લોગ ફારિગ ભી હૂએ ઔર કુછ ચીઝેં ખરીદી ઔર ઈતની દેરમેં દુકાનકે માલિકસે બૈસાનકે મુતઅલ્લિક બાતેં પૂછતે રહેં.

ઐને ઝુગર

"ઝુગર" યે હઝરત નૂહ (અલૈ.) કી બેટીકા નામ હે, ઔર ઉસીકે નામસે પાનીકા ચશ્મા જારી હુવા હે ઔર ઉસ ચશ્મે કે બારેમેં ભી દજ્જાલને હઝરત તમીમ દારી (રદિ.) સે પૂછા થા કે ગુઝર કે ચશ્મેમેં પાની હે યા નહીં ? આપ (રદિ.)ને ફરમાયા થા કે હાં ! હે.

દજ્જાલને કહા થા કે એક વકત આએગા કે ઉસ ચશ્મેકા પાની સૂખ જાએગા ઔર ઉસ વકત મેરે નિકલનેકા વકત કરીબ આજાએગા.

યહીં પર આ કર વો ઉર્દૂન નદી "બુહૈરએ તિબ્રિય્યહ"સે મિલતી હે.

તાલૂત ઔર જાલૂતકે જંગકા મૈદાન ઔર ઈમામ તબરાની (રહ.) કા વતન

યહીં પર તાલૂત ઔર જાલૂત કે જંગકા મૈદાન ભી મૌજૂદ હે જિસકા ઝિક્ર કુર્આનમેં હૈં

﴿فَهَزَمُوْهُمْ بِاِذْنِ اللهِ ـ وَقَتَلَ داوٗدُ جَالُوْتَ﴾

તર્જમાઃ ફિર ઉન્હોંને (યા'ની તાલૂત ઔર ઉનકે સાથીયોંને) ઉસ (જાલૂત ઔર ઉસકી ફૌજ) કો અલ્લાહકે હુકમ સે હરા દિયા ઔર દાઉદ (અલૈ.)ને જાલૂત કો કત્લ કર દિયા. (સૂરએ બકરહ:૨૫૧)

આપકો એક અજીબ બાત બતાવુ : જહાં પર તિબ્રિયહકા સમંદર હે વહીં કરીબ હી મેં ઈમામ તબરાની (રહ.)ભી પયદા હૂએ, જિનકી મશ્હૂર કિતાબ " અલ મુઅજમ" હે.

જંગે યરમૂકકા મૈદાન

યહીં આકર દરિયાએ ઉર્દૂન બુહૈરએ તિબ્રિય્યહમેં મિલતા હે, ઔર ઉસી ઈલાકેમેં દરિયાએ ઉર્દૂન કે કિનારે યરમૂકકા મૈદાન હે, યે વો મૈદાન હે જહાં યરમૂક કા અઝીમુશ્શાન મઅરિકા (જંગ) હુવા હે.

સન ૧૩ હિજરી રબીઉલ અવ્વલકે મહીનેમેં સહાબા (રદિ.) કી જમાઅત યરમૂક પહૂંચી થી, દુશ્મનોંકી પોઝિશન તા'દાદકે એતિબારસે ભી બહૂત બેહતર થી ઔર જાયે વુકૂઅ કે એતિબારસે ભી ઉન્હોંને બહૂત અચ્છી જગહ પર કબ્ઝા કિયા થા, પુશ્તકી તરફ જવલાનકી પહાળિયાં થીં ઔર એક તરફ દરિયાએ ઉર્દૂન થા, બહર હાલ ! અલ્લાહ તઆલાને ચાલીસ હઝાર ઈમાનવાલોંકો કામ્યાબ ફરમાયા ઔર દો લાખ ચાલીસ હઝાર રૂમીયોંકી ખુલી હાર હૂઈ.

ઈસ તારીખી મૈદાનકા કુછ હિસ્સા દેખતે હૂયે ગુઝરે, જવલાનકી પહાળિયોં પર શામકી સરહદી ફૌજકી ચોકીયાં બની હૂઈ હૈં ઔર શામકે ઝંડે લહરાતે હૂયે નઝર આ રહે હૈં.

બહર હાલ ! ઈન તમામ જગ્હોંકી ઝિયારત કરનેકે બાદ હમ શામકો બોર્ડર પર પહૂંચ ગયે ઔર હમારી જોર્ડન વાપસી હો ગઈ, યે પાંચ દિનકા ફલસ્તીન ઔર જોર્ડનકા સફર મૈંને આપકે સામને મુખ્તસર અર્ઝ કર દિયા, અલ્લાહ તઆલા ઈસ મુબારક સરઝમીનકે સફરકો કબૂલ ફરમાએ ઔર ઉમ્મત કે લિયે હિદાયતકા ઝરીઅહ બનાએ. (આમીન)

મજમૂઈ તઅષ્ષુરાત

ઈસ સફરમેં જહાં જાનેકા ઈત્તિફાક હુવા તો મહસૂસ હુવા કે આમ મુસલમાન માલી એતિબારસે ગરીબીકા શિકાર હૈં, કમ લોગ માલદાર નઝર આએ, એક તબ્કા દરમિયાની હાલત રખનેવાલા ભી મિલા, દીની માહોલ ભી કાબિલે ફિક્ર હે.

કુદ્સકે ઈહાતેમેં મસ્જિદે અકસાકે કરીબ મુકદસ મકામાત પર ચંદ નવજવાન ખેલમેં ભી મશ્ગૂલ નઝર આએ જિસસે હમારે સાથીયોંકો બળા તઅજ્જુબ હુવા, ચૂંકે હમારે યહાં મુકદસ મકામાતકે બારેમેં કુછ ઔર હી તસવ્વુર હે.

યે ભી મહસૂસ હુવા કે કાશ હમારે તર્ઝ કે ચંદ દારૂલ ઉલૂમ ઔર મોહલ્લે મોહલ્લે મકાતિબકા નિઝામ શુરૂ હો જાયે ઔર દઅવતકી મેહનત હો તો માહોલમેં બળા બદલાવ આ સકતા હે.

હાલાતસે ખૌફો હિરાસ ઔર ના ઉમ્મીદી ઈન ફલસ્તીની ભાઈયોંમેં કમ હી મહસૂસ હૂઈ, કોઈ અલ્લાહકા બંદા વહાં પૂરી તવજ્જુહ ઔર દાઈયાના સિફાતસે મુત્તસિફ હોકર દઅવતે ઈલલ્લાહ કી ખિદમત અંજામ દે ઔર તબ્લીગ કે સાથ મકાતિબ વ મદારિસકી બુનિયાદ ડાલે તો બળી હદ તક ફિઝા બદલ સકતી હે.

અલ્લાહ કરે ચંદ ઐસે સાહિબે દિલ, ફિકરમંદ ઔર દિલી દર્દ રખનેવાલે ચંદ અફરાદ પયદા હો જાએં ઔર અપના મકસદે હયાત હી ઉનકી ઈસ્લાહો હિદાયતકો બના લેં તો ઈસ બા બરકત સરઝમીનકે અન્વારાતસે બહૂત જલ્દ અચ્છે નતાઈજકી ઉમ્મીદ કી જા સકતી હે, અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલો કરમસે ઉસકી કોઈ સૂરત પયદા ફરમાએ. આમીન

વ આખિરુ દઅ્વાના અનિલ્ હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન

મુઅલ્લિફકી દૂસરી મસાઈ જમીલહ

નંબર	અસ્માએ કુતુબ	લુગત
૧	અરફાતકી દુઆએં ઔર આ'માલ	ગુજરાતી
૨	ઝુહૂરે મેહદી (ઉર્દૂ – ગુજરાતી– હિન્દી	અંગ્રેજી
૩	હર મુસલમાન મર્દ વ ઔરતકે લિયે ઝરૂરી મસ્નૂન દુઆએં.	ગુજરાતી
૪	મુખ્તસર સીરતે નબવી (સલ.) પેહલા હિસ્સા **(સ્ટુડન્ટકે લિયે)**	ગુજરાતી
૫	ખાસ ખાસ ફઝીલતોંવાલી મસ્નૂન દુઆએં (ઉર્દૂ , હિન્દી, અંગ્રેજી)	ગુજરાતી
૬	હિન્દુસ્તાનકી જંગે આઝાદી ઔર જમીઅતે ઉલમા હિન્દ (ઝેરે તબઅ)	ગુજરાતી
૭	અહમદિયહ કાદયાની જમાઅતકા તઆરૂફ	ગુજરાતી
૮	તરતીબ મબાદિયાતે હદીષ	ઉર્દૂ
૯	માહે રમઝાનકો વુસૂલ કરનેકા જામેઅ મુખ્તસર નુસ્ખા	ગુજરાતી
૧૦	ઈદુલ્ અઝહા મસાઈલ વ ફઝાઈલ (પેમ્ફલેટ)	ગુજરાતી
૧૧	મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદયાનીકી શખ્સીયતકા તઆરૂફ	ગુજરાતી
૧૨	મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદયાનીકે મુતઝાદ દાવે	ગુજરાતી
૧૩	કાદયાની ગેર મુસ્લિમ (દેવબંદ, બરેલ્વી, ગૈર મુકલ્લિદ ઔર જમાઅતે ઈસ્લામી ઉલમાકે ફતાવે)	ગુજરાતી
૧૪	ખત્મે નુબુવ્વત કુર્આન વ હદીષકી રોશનીમેં	ગુજરાતી
૧૫	દેખી હૂઈ દુનિયા (૧ – ૨ – ૩)	ઉર્દૂ
૧૬	ખુત્બાતે મહમૂદ (૧ સે ૯) યા'ની કુલ નવ હિસ્સે	ઉર્દૂ
૧૭	દીની બયાનાત (૧ સે ૮)	ગુજરાતી

૧૮	મસ્નૂન વઝાઈફ (ઉર્દૂ –	ગુજરાતી
૧૯	મુન્તખબ મસ્નૂન દુઆએઁ	ઉર્દૂ
૨૦	બયઅત (ઉર્દૂ	ગુજરાતી
૨૧	આસાન હજ	ગુજરાતી
૨૨	ઈસ્લામકા અમન ઔર શાંતી કા પયગામ (હિન્દી	ગુજરાતી
૨૩	હજકે પાંચ અય્યામ	ગુજરાતી
૨૪	મુંબઈસે મક્કા મુકર્રમહ	ગુજરાતી
૨૫	ઝિયારતે મદીના મુનવ્વરા	ગુજરાતી
૨૬	મુખ્તસર અરફાતકે આ'માલ ઔર દુઆએઁ	ઉર્દૂ
૨૭	મકતબકે બચ્ચોંકે લિયે મુન્તખબ મસ્નૂન દુઆએઁ ઉર્દૂ –	ગુજરાતી હિન્દી
૨૮	તઝકિરએ કારિયાને બારડોલી	ઉર્દૂ
૨૯	હઝરત શૈખુલ હિન્દ (રહ.) ઔર રેશમી રૂમાલ	ગુજરાતી
૩૦	મુસલમાનોંકા ખઝાના	ગુજરાતી
૩૧	કુર્આને કરીમકા આસાન તરજુમા (ઉર્દૂ	ગુજરાતી

નોટઃ ઈન્ટરનેટ પર બુખારા, મસ્જિદે અકસા, તુર્કી, સ્પેન, તાઈફ વગૈરહ અસ્ફારકી કારગુઝારી ઔર દીગર ઈલ્મી બયાનાત ઔર સૂરતમેં હોનેવાલી હર પીરકી કુર્આને મજીદકી તફસીર કી મજલિસ ઔર જલાલૈન શરીફકા દર્સ ઔર મકાતિબમેં તા'લીમ કા અનૂખા આસાન સહલ તરીકા યે સબ ચીઝેં દેખને ઔર સુનને કે લિયે હસ્બે ઝૈલ વેબસાઈટકા ઈસ્તિઅમાલ કરેં.

WWW.NOORANIMAKATIB.COM

ઈસ વેબસાઈટ પર બહૂત સારી કિતાબેં મુફતમેં ડાઉનલોડ ભી કરનેકી સહૂલત હે.